

Waar komen onze schoolverlaters terecht? : De uitstroom en bestemming van het schooljaar 1990/1991

Citation for published version (APA):

Wieling, M. H., van de Loo, P. J. E., & van der Velden, R. K. W. (1993). *Waar komen onze schoolverlaters terecht? : De uitstroom en bestemming van het schooljaar 1990/1991*. Stichting Landelijk Dienstverlenend Centrum voor Studie- en Beroepskeuzevoorlichting. Registratie van Uitstroom en Bestemming van Schoolverlaters (RUBS) ROA External Reports

Document status and date:

Published: 01/01/1993

Document Version:

Publisher's PDF, also known as Version of record

Please check the document version of this publication:

- A submitted manuscript is the version of the article upon submission and before peer-review. There can be important differences between the submitted version and the official published version of record. People interested in the research are advised to contact the author for the final version of the publication, or visit the DOI to the publisher's website.
- The final author version and the galley proof are versions of the publication after peer review.
- The final published version features the final layout of the paper including the volume, issue and page numbers.

[Link to publication](#)

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal.

If the publication is distributed under the terms of Article 25fa of the Dutch Copyright Act, indicated by the "Taverne" license above, please follow below link for the End User Agreement:

www.umlib.nl/taverne-license

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us at:

repository@maastrichtuniversity.nl

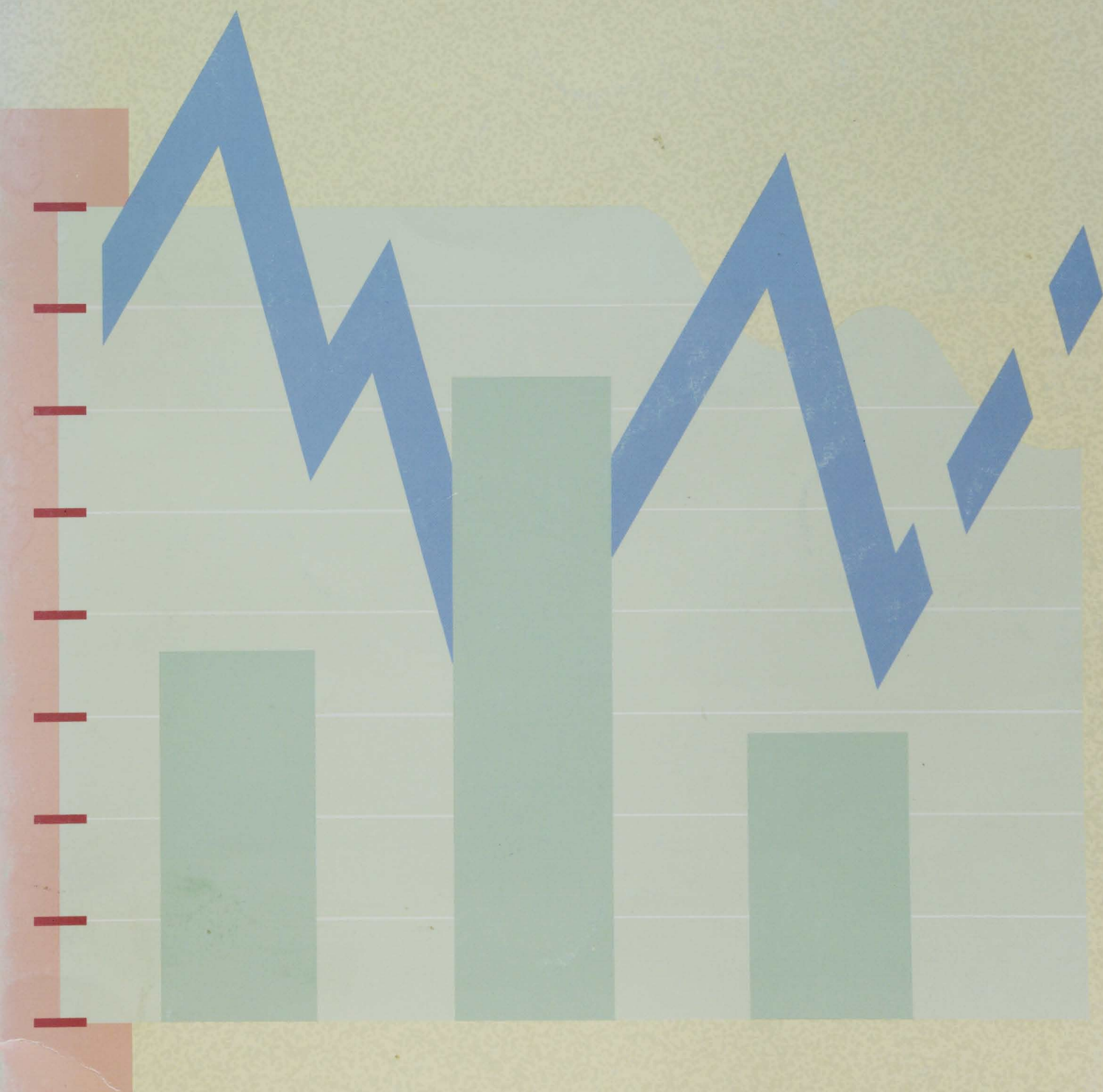
providing details and we will investigate your claim.

Registratie van Uitstroom en Bestemming van Schoolverlaters

**Waar komen onze
schoolverlaters terecht?**

*de uitstroom en bestemming
van het schooljaar 1990 - 1991*

WAAR KOMEN ONZE SCHOOLVERLATERS TERECHT?

- De uitstroom en bestemming van het schooljaar 1990/1991 -

M.H. Wieling
P.J.E. van de Loo
R.K.W. van der Velden

RESEARCHCENTRUM VOOR
ONDERWIJS EN ARBEIDSMARKT

Faculteit der Economische Wetenschappen
Rijksuniversiteit Limburg

Uitgave:

STICHTING LANDELIJK DIENSTVERLENEND CENTRUM
VOOR STUDIE- EN BEROEPSKEUZEVOORLICHTING

Leeuwarden, mei 1993

COLOFON

CIP-gegevens Koninklijke Bibliotheek, Den Haag

Wieling, M.H.

Waar komen onze schoolverlaters terecht? : de uitstroom en bestemming van het schooljaar 1990-1991 / M.H. Wieling, P.J.E. van de Loo, R.K.W. van der Velden. - Leeuwarden : Stichting LDC

Onderzoek in opdracht van het Ministerie van Onderwijs en Wetenschappen, de Stichting Landelijk Dienstverlenend Centrum voor Studie- en Beroepskeuzevoorlichting en het Landelijk COA-Beraad uitgevoerd door het Researchcentrum voor Onderwijs en Arbeidsmarkt (ROA) te Maastricht in samenv. met het Servicebureau Schoolverlatersinformatie te Amsterdam. - Met lit. opg.

ISBN 90-73754-09-7

Trefw.: schoolverlaters / onderwijsbeleid en arbeidsmarkt.

Vormgeving omslag

Rob Bulder, Rotterdam

Realisatie

Stichting LDC, Leeuwarden

Druk

Ten Brink bv, Meppel

Jaar van uitgave

1993

© Copyright Stichting LDC, Leeuwarden, 1993

Niets uit deze uitgave mag worden vervoelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotocopie, microfilm of op welke wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de Stichting LDC. In geval van overname van datamateriaal moet de bron worden vermeld.

Besteladres

LDC-Publikaties

Postbus 1064

7940 KB MEPPEL

tel. 05220 - 5 46 46

Prijs

f 94,50 incl. portokosten

f 125,= incl. portokosten indien tevens het rapport 'Waar komen de schoolverlaters van het middelbaar technisch onderwijs terecht?', ISBN 90-73754-10-0, wordt besteld.

TEN GELEIDE

Een goede aansluiting tussen het onderwijs en de arbeidsmarkt is maatschappelijk van veel belang. Merkwaardigerwijs zijn hierover weinig cijfers en analyses voorhanden. Het is dan ook verheugend dat de initiatieven en gezamenlijke inspanningen van verschillende financiers op zowel regionaal als landelijk niveau nu hebben geresulteerd in een rijke dataset over 'de Registratie van de Uitstroom een Bestemming van Schoolverlaters' (RUBS) uit het schooljaar 1990/1991. Sinds de eerste initiatieven van RUBS eind jaren tachtig is nu voor het eerst een meting gerealiseerd over de volle breedte van het voltijds algemeen voortgezet onderwijs en het lager (voorbereidend) en middelbaar beroepsonderwijs. De bestemming van deze schoolverlaters is geregistreerd als werkzoekend, studerend in een vervolgopleiding of werkzaam in een bepaald beroep op de arbeidsmarkt.

Het behoeft weinig betoog dat de in dit rapport aangeboden analyse van de verzamelde schoolverlatersgegevens zich leent voor verschillende toepassingen. Ik wil er enkele bij naam noemen. Op de eerste plaats het landelijke onderwijsbeleid. Het is dan ook niet verwonderlijk dat het Ministerie van Onderwijs en Wetenschappen vanaf het begin bij het RUBS-onderzoek is betrokken als één van de belangrijkste opdrachtgevers. Daarnaast voor de scholingsplanning en de arbeidsvoorziening in de regio en op landelijk niveau. Er zijn dan ook verschillende RBA's (Regionale Besturen voor de Arbeidsvoorziening) geweest, die financiële middelen hebben vrijgemaakt om analyses te maken van de uitstroom en bestemming van schoolverlaters in de eigen regio. De regionale rapportages kunnen nu vergeleken worden met het landelijke beeld zoals dat in dit rapport wordt gepresenteerd. Een derde toepassing is die voor de vacaturevervulling en het 'human resources' beleid van werkgevers. In een tijd van toenemende 'ontgroening' zullen de kwantitatieve discrepanties op de arbeidsmarkt immers alleen maar toenemen. Analyses over de bestemming van schoolverlaters, met name ook over bestemmingen waarvoor de gevolgde opleiding niet primair is bedoeld, kunnen bijdragen aan een vermindering van deze discrepanties. Ten vierde, geeft het onderzoek ook inzicht over de inhoudelijke afstemming tussen de onderwijsprogramma's en de kennis en vaardigheden die door de werkgevers worden gevraagd. In dit opzicht is de rapportage interessant voor schooldirecties en kan er een bijdrage worden geleverd aan een kwalitatief betere aansluiting tussen het onderwijs en de arbeidsmarkt.

Tenslotte, wil ik de toepassingen voor de studie- en beroepskeuzevoorlichting niet onvermeld laten. De schoolverlatersgegevens in dit rapport geven een beeld van de gemaakte keuzes voor vervolgstudies en de eerste bestemmingen van de huidige schoolverlaters op de arbeidsmarkt. Het lijkt mij een verrijking van de keuzebegeleidingspraktijk van intermediairs indien zij bij de advisering van de huidige cliënten gebruik maken van dit materiaal. Ik hoop dan ook dat dit rapport bij de adviseurs van arbeidsbureaus en de AOB's (Adviesbureaus voor Opleiding en Beroep) alsmede bij de decanen verbonden aan schoolinstellingen in een behoefte voorziet.

Mede namens de overige opdrachtgevers van het RUBS-onderzoek,
De directeur van de Stichting Landelijk Dienstverlenend Centrum voor Studie- en Beroepskeuze-voorlichting,

drs. E.C. van de Beek

INHOUDSOPGAVE

bladzijde

VOORWOORD

i

SAMENVATTING

ii

1. INLEIDING

1

2. OPZET RUBS-PROJECT

5

2.1. Inleiding

5

2.2. Opzet

5

2.3. Dekkingsgraad en respons

6

2.4. Herweging naar landelijke cijfers

10

3. PERSOONSKENMERKEN EN OPLEIDINGSACHTERGROND

12

3.1. Inleiding

12

3.2. Persoonskenmerken

12

3.3. Opleidingsachtergrond

15

4. UITSTROOM EN BESTEMMING

17

4.1. Inleiding

17

4.2. Uitstroom en bestemming

17

5. VERVOLGONDERWIJS

26

5.1. Inleiding

26

5.2. Regulier vervolgonderwijs

26

5.3. Leerlingwezen en in-service opleidingen

29

6. ARBEIDSMARKTINTREDE

32

6.1. Inleiding

32

6.2. Intredewerkloosheid

32

6.3. Wijze van functieverwerving

34

6.4. Werkloosheid

36

6.5. Zoekgedrag van werkenden

38

7. KENMERKEN VAN HET WERK

40

7.1. Inleiding

40

7.2. Beroepen

40

7.3. Branches

44

7.4. Functiekenmerken

49

8.	KWALITATIEVE AANSLUITING VAN DE OPLEIDING	55
8.1.	Inleiding	55
8.2.	Oordeel over aansluiting tussen opleiding en beroep	56
8.3.	Oordeel over aansluiting tussen opleiding en vervolgopleiding	57
8.4.	Aanvullende opleidingen en cursussen	59
9.	MARKTPOSITIE VAN OPLEIDINGEN	62
	LITERATUUR	66
BIJLAGE I:	AANVULLENDE TABELLEN	67
BIJLAGE II:	GEGEVENS PER OPLEIDINGSRICHTING	82
BIJLAGE III:	VRAGENLIJST (LBO en MAVO) RUBS 1992	152
BIJLAGE IV:	VRAGENLIJST (MBO, HAVO en VWO) RUBS 1992	157

VOORWOORD

Sinds enkele jaren vindt op initiatief van de Contactcentra voor Onderwijs en Arbeid (COA's)* en mede gefinancierd vanuit het Ministerie van Onderwijs en Wetenschappen en het Centraal Bestuur voor de Arbeidsvoorziening (CBA) een registratie plaats van de uitstroom en bestemming van schoolverlaters uit het voortgezet onderwijs. Voor het uitvoeringsjaar 1992 heeft de landelijke opdrachtverlening voor RUBS (Registratie Uitstroom en Bestemming van Schoolverlaters) plaatsgevonden vanuit de Stichting Landelijk Dienstverlenend Centrum voor Studie- en Beroepskeuzevoorlichting (LDC) en het Landelijk COA-Beraad. Het LDC fungeerde in deze opzet mede als opdrachtgever namens het Ministerie van Onderwijs en Wetenschappen. Het landelijk COA-Beraad fungeerde als opdrachtgever namens de COA's, die de inbreng van regionale middelen in het project verzorgen. De landelijke projectleiding was in handen van het Researchcentrum voor Onderwijs en Arbeidsmarkt (ROA) dat ook de wetenschappelijke taken in het project verzorgde. De organisatie van de dataverzameling en -verwerking is uitgevoerd door het Servicebureau Schoolverlatersinformatie, onderdeel van de V.O.F. Velthuysen, Toppen en Van Iren, te Amsterdam. In het RUBS-onderzoek vindt de verzending van de vragenlijsten plaats via de scholen. De COA's verzorgen in deze opzet de contacten met de scholen.

Over de resultaten van RUBS 1992 is door het Servicebureau Schoolverlatersinformatie gerapporteerd in de vorm van (vertrouwelijke) standaard instellings- en regiorapportages die door de COA's worden aangeboden aan de deelnemende scholen. Het ROA heeft een sectorrapportage voor het Middelbaar Technisch Onderwijs opgesteld en daarnaast de onderhavige rapportage samengesteld die een overzicht geeft van de uitstroom en bestemming van schoolverlaters van alle in de enquête betrokken opleidingscategorieën. Het onderzoek is uitgevoerd door drs. M.H. Wieling en drs. P.J.E. van de Loo. De projectleiding was in handen van dr. R.K.W. van der Velden. Verder hebben aan het onderzoek meegewerkt drs. R.J.P. Dekker en drs. G.W.M. Ramaekers. J.M.J.A. Pisters, A.M. Kleijnen en J.A. Ie hebben geassisteerd bij de verwerking en analyse van de gegevens.

Gedurende het onderzoek heeft een projectteam, bestaande uit drs. G.R. de Wit (LDC), drs. H.J.J. Groothuis en drs. D. Versloot (beiden Landelijk COA-beraad) de werkzaamheden van het ROA en het Servicebureau Schoolverlatersinformatie begeleid. De concept-rapportage is voorgelegd aan een klankbordgroep bestaande uit drs. G.R. de Wit, drs. H.J.J. Groothuis, drs. J.L. Fokkema, drs. M. Wegerif, H.M. Claassen, drs. P.C. van den Dool en N.M. Ridders. Daarnaast zijn adviezen ontvangen van J.J. Rutjes en drs. J.C. Toppen van het Servicebureau Schoolverlatersinformatie. We danken alle betrokkenen voor hun medewerking aan het onderzoek.

* Met ingang van 1 januari 1993 zijn de COA's opgegaan in de Adviesbureaus voor Opleiding en Beroep (AOB's).

SAMENVATTING

Enkele jaren geleden is het initiatief genomen tot het RUBS-project (Registratie van Uitstroom en Bestemming van Schoolverlaters). Het RUBS-project is een grootschalig onderzoek waarmee een periodiek herhaalde registratie van de uitstroom en bestemming van gediplomeerde en voortijdige schoolverlaters uit het voltijd onderwijs wordt beoogd. Het voornaamste onderdeel vormt een schriftelijke enquête onder schoolverlaters van het algemeen voortgezet onderwijs (AVO), het lager beroepsonderwijs (LBO) en middelbaar beroepsonderwijs (MBO), een klein jaar na het beëindigen van de opleiding. Het doel van deze enquête is het achterhalen van de 'eerste bestemming' van de schoolverlaters, waardoor enerzijds een actueel beeld wordt verkregen van de positie op de arbeidsmarkt van de schoolverlaters en de aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt voor bepaalde opleidingscategorieën en anderzijds meer inzicht wordt verkregen in de bestemming in het vervolgonderwijs.

Bij het RUBS-project van 1992 is voor het eerst met behulp van subsidies van het Ministerie van Onderwijs en Wetenschappen, het Landelijk Dienstverlenend Centrum (LDC) en het Landelijk COA-Beraad een landelijke steekproef gerealiseerd over de volle breedte van het AVO, LBO en MBO. Doordat enkele Regionale Besturen voor de Arbeidsvoorziening (RBA's) regionale subsidies ter beschikking hebben gesteld, zijn daarnaast in de desbetreffende gebieden additionele metingen uitgevoerd. De Contactcentra voor Onderwijs en Arbeid (COA's) verzorgden de inbreng van de regionale middelen in het project. In totaal zijn in het voorjaar van 1992 ongeveer 80.000 gediplomeerde en voortijdige schoolverlaters benaderd, verspreid over vijftien zogenaamde opleidingsclusters. Het gaat daarbij om schoolverlaters die in het schooljaar 1990/1991 een opleiding in het voortgezet onderwijs hebben verlaten. In het AVO is een drietal clusters onderscheiden, namelijk het MAVO, HAVO en VWO. Daarnaast wordt het LBO, het MBO en het kort middelbaar beroepsonderwijs (KMBO) onderverdeeld in telkens vier opleidingsclusters, namelijk agrarisch, technisch, economisch-administratief en verzorgend. De respons bedroeg ongeveer 55%, zodat voor ruim 44.000 schoolverlaters informatie is verkregen over de bestemming ongeveer een jaar na het verlaten van de opleiding en de aansluiting tussen de gevolgde opleiding en de bezigheden op het moment van enquêteren.

Vervolgopleiding

Van de gediplomeerden van het LBO gaat een groot deel naar een voltijd vervolgopleiding of naar een opleiding in het leerlingwezen of in-service onderwijs. Daarbij valt op dat de gediplomeerden van het LBO-technisch vaker voor een opleiding in het leerlingwezen of het in-service onderwijs kiezen. Er moet echter wel worden opgemerkt dat het niveau waarop de schoolverlaters de LBO-opleiding hebben afgesloten voor een belangrijk deel bepaalt naar welk soort vervolgopleiding men gaat. Met betrekking tot de gediplomeerde LBO-ers die ten tijde van de meting een voltijd vervolgopleiding volgen valt op dat twee derde naar het MBO gaat, terwijl bijna 20% een KMBO-opleiding volgt.

Het percentage gediplomeerden van het KMBO dat naar een (voltijd of deeltijd) vervolgopleiding

gaat is kleiner dan bij het LBO. Opvallend hierbij is echter dat evenals bij het LBO een groot deel van de gediplomeerden van het KMBO-technisch naar een opleiding in het leerlingwezen of het in-service onderwijs gaat. Hetzelfde geldt overigens voor het KMBO-verzorgend. Daarentegen gaan de gediplomeerden van het KMBO-economisch-administratief vaker naar een voltijd vervolgopleiding. Van de gediplomeerden van het KMBO die voor een voltijd vervolgopleiding hebben gekozen, volgt ruim drie kwart op het moment van de meting een MBO-opleiding.

De gediplomeerden van het MBO-agrarisch, technisch en economisch-administratief worden gekenmerkt door een percentage van ongeveer 40% dat op het moment van enquêteren naar een voltijd vervolgopleiding gaat. Voor het MBO-verzorgend ligt dit percentage bij ongeveer 25%, waarbij moet worden opgemerkt dat relatief veel gediplomeerden van dit opleidingscluster voor een opleiding in het in-service onderwijs of het leerlingwezen hebben gekozen. Ten aanzien van de gediplomeerden van het MBO die naar een voltijd vervolgopleiding zijn gegaan, valt op dat bijna drie kwart een opleiding in het Hoger Beroepsonderwijs (HBO) volgt.

Zoals verwacht gaat een zeer groot deel van de gediplomeerden van het AVO naar een voltijd vervolgopleiding. Van de gediplomeerde schoolverlaters van het MAVO die voor een voltijd vervolgonderwijs hebben gekozen, volgt bijna drie kwart een MBO-opleiding. De helft van de gediplomeerden van het HAVO die naar een voltijd vervolgopleiding zijn gegaan, volgt ten tijde van de enquête een opleiding in het HBO. Tevens blijkt echter ook dat maar liefst 28% van de gediplomeerde schoolverlaters van het HAVO een opleiding in het MBO is gaan volgen. Iets soortgelijks speelt zich af bij de gediplomeerden van het VWO: 63% is naar het Wetenschappelijk Onderwijs (WO) gegaan, terwijl 31% heeft gekozen voor een HBO-opleiding.

In vergelijking met de gediplomeerden gaat een kleiner deel van de schoolverlaters die het LBO zonder diploma hebben verlaten ten tijde van de meting naar een voltijd vervolgopleiding. Van de ongediplomeerde MBO-ers geeft 15% aan dat zij een opleiding in het leerlingwezen of een in-service opleiding zijn gaan volgen. Bovendien geeft een relatief hoog deel aan dat zij naar een andere voltijd opleiding zijn gegaan. Ten opzichte van de gediplomeerde schoolverlaters van het AVO geven minder ongediplomeerden van dit schooltype aan dat zij een voltijd vervolgopleiding zijn gaan volgen. De ongediplomeerde schoolverlaters stromen veel minder vaak door naar hoger vervolgonderwijs. Vaak vindt men hen terug in vervolgonderwijs op hetzelfde of op een lager opleidingsniveau dan het niveau waarop ze voortijdig zijn uitgestroomd. Dit heeft echter ook te maken met het feit dat tot de groep ongediplomeerden ook schoolverlaters zijn inbegrepen die als gevolg van een verhuizing hun opleiding elders voortzetten.

Ten aanzien van de richting van het gekozen voltijd vervolgonderwijs blijkt dat de schoolverlaters over het algemeen in het vervolgonderwijs kiezen voor een richting die aansluit bij de opleiding die men daarvoor ook reeds heeft gevolgd. Verder blijken er nauwelijks schoolverlaters van het beroepsonderwijs te zijn die de overstap maken naar een opleiding in het AVO (op een hoger niveau). Heeft men eenmaal gekozen voor een beroepsopleiding dan kiest men daarna opnieuw voor beroepsonderwijs. Verder moet worden opgemerkt dat de gediplomeerden van de technische clusters relatief vaak opnieuw een technische opleiding

binnen hetzelfde schooltype volgen ten tijde van de enquête. Bij de schoolverlaters van het LBO-technisch gaat het zowel om niveau-, als profielverbeteraars.

Wanneer wordt gekeken naar de schoolverlaters die op het moment van de meting een opleiding in het leerlingwezen volgen, blijkt dat 60% van hen een technische of aanverwante opleiding in het leerlingstelsel volgt. Daarentegen heeft één derde van de schoolverlaters die ten tijde van de meting een opleiding in het leerlingwezen volgt, gekozen voor een opleiding die opleidt tot een beroep in de dienstverlenende sector en slechts 5% volgt een opleiding voor een beroep in de agrarische sector.

Arbeidsmarktintrede

De duur van de intredewerkloosheid, dit wil zeggen de tijdsduur die de schoolverlaters werkloos zijn bij de intrede op de arbeidsmarkt, geeft een indicatie voor de mate waarin de intrede op de arbeidsmarkt succesvol verloopt. In de RUBS-vragenlijst wordt gevraagd hoeveel maanden de schoolverlaters in totaal werkloos zijn geweest na het verlaten van de opleiding. Met opzet is deze vraag niet beperkt tot de zoekduur tot de eerste baan. Immers, juist in het segment waar deze onderzoekspopulatie terecht komt, is vaak sprake van tijdelijk werk. De carrière van deze schoolverlaters kan daarom een instabiel karakter hebben, waarbij perioden van werk worden afgewisseld met perioden van werkloosheid. Er is daarom voor gekozen om het totaal aantal maanden dat iemand werkloos is geweest in het eerste jaar na het verlaten van de school, te gebruiken als indicator voor de intredewerkloosheid. In totaal geeft 80% van de schoolverlaters, die op het moment van enquêteren een baan hebben, aan niet werkloos te zijn geweest en 14% is 1 tot 3 maanden werkloos geweest. Het percentage gediplomeerde LBO-schoolverlaters dat niet werkloos is geweest, schommelt tussen de 81% en 87%. Van de KMBO-ers is een groter deel (langer) werkloos geweest. De gunstigste positie wat de intredewerkloosheid betreft voor MBO-ers wordt ingenomen door het MBO-agrarisch, terwijl het economisch-administratief onderwijs het slechtste scoort. Het aandeel AVO-ers dat niet werkloos is geweest, bedraagt ongeveer 85%, terwijl 10% 1 tot 3 maanden werkloos is geweest. In het algemeen zijn ongediplomeerden niet veel langer werkloos geweest dan de gediplomeerden. Dit komt waarschijnlijk door het feit dat de ongediplomeerde schoolverlaters pas dan hun opleiding verlaten als ze in het bezit van een baan komen. Bovendien moet worden opgemerkt dat naarmate men langer van school af is het verschil tussen gediplomeerden en voortijdige schoolverlaters waarschijnlijk groter wordt.

De werkloosheid ten tijde van de meting geeft een indicatie van de kwantitatieve aansluiting tussen de gevolgde opleiding en de arbeidsmarkt. De werkloosheidspercentages van LBO-agrarisch en technisch zijn relatief laag, terwijl voor het LBO-economisch-administratief en met name voor verzorgend de werkloosheidspercentages ten tijde van de enquête hoger zijn. Met betrekking tot het KMBO bedraagt de werkloosheid onder de technisch geschoolden 3%; de overige opleidingsclusters in het KMBO worden gekenmerkt door een werkloosheid van ongeveer 9%. Het werkloosheidspercentage voor de gediplomeerde MBO-ers is 4%, waarbij het MBO-agrarisch in gunstige zin opvalt met slechts 1% werkloosheid op het moment van

enquêteren. Voor de AVO-gediplomeerden is de werkloosheid iets hoger; oplopend van 5% voor het VWO naar 7% voor het MAVO. Ten aanzien van de ongediplomeerden valt op dat de ongediplomeerde LBO- en MBO-ers ten tijde van de meting relatief vaker werkloos zijn dan de gediplomeerden uit de desbetreffende schooltypen, terwijl voor de KMBO-ers die voortijdig de opleiding hebben verlaten niet sprake is van een slechtere situatie ten opzichte van de gediplomeerden. Het percentage voortijdige AVO-schoolverlaters dat ten tijde van de meting werkloos is, is zelfs lager dan voor de gediplomeerden uit het AVO.

Arbeidsmarktpositie

Een belangrijk aspect waarmee inzicht kan worden verkregen in de arbeidsmarktpositie van schoolverlaters is het beroep waarin de schoolverlaters terecht komen. Veelal komen de gediplomeerde schoolverlaters terecht in beroepen waarvoor het gevolgde onderwijs opleidt. Bovendien valt op dat een relatief groot percentage schoolverlaters werkzaam is als winkelbediende of verkoper. Dit is met name het geval bij de voortijdige schoolverlaters van de onderscheiden schooltypen en bij de gediplomeerde schoolverlaters van het LBO en KMBO, met uitzondering van de technische clusters. Daarnaast geldt dit eveneens voor de gediplomeerde schoolverlaters van het MBO-economisch-administratief en verzorgend.

Met behulp van flexibiliteitsindicatoren kunnen de uitwijkmogelijkheden die men heeft, wanneer men kiest voor een bepaald opleidingstype, worden aangegeven. Bovendien geven deze spreidingscoëfficiënten een indruk van de mate waarin men zich met de keuze van een studie of beroep vastlegt voor een specifieke loopbaan. Met betrekking tot de onderscheiden opleidingsclusters in het LBO valt op dat de beroepenspreiding het laagste is voor het technisch en verzorgend onderwijs op dit niveau. Voor het KMBO is de beroepenspreiding het geringste voor de clusters economisch-administratief en verzorgend. Voor het MBO geldt dat de clusters agrarisch en verzorgend de laagste beroepenspreiding hebben, terwijl het economisch-administratieve onderwijs een hogere spreidingscoëfficiënt vertoont. Voor de onderscheiden opleidingen in het AVO geldt een hoge beroepenspreiding.

Naast de beroepen waarin de schoolverlaters na het verlaten van de opleiding terecht komen is het eveneens van belang te weten in welke bedrijfssectoren zij op het moment van enquêteren werkzaam zijn. Evenals bij de beroepen komt een groot deel van de werkende schoolverlaters terecht in branches die aansluiten op het gevolgde onderwijs. Daarnaast zijn veel schoolverlaters werkzaam in de detailhandel, hetgeen met name geldt voor de economisch-administratieve en verzorgende clusters van de onderscheiden schooltypen, voor het AVO en voor de ongediplomeerde schoolverlaters.

De conjunctuurindicator geeft aan of de huidige werkgelegenheidssituatie voor de opleidingsclusters van tijdelijke of meer permanente aard is. Voor de onderscheiden clusters agrarisch onderwijs is er sprake van een lage conjunctuurgevoeligheid, hetgeen betekent dat deze groep schoolverlaters wordt gekenmerkt door een relatief stabiele werkgelegenheidssituatie. Daarentegen heeft het technisch onderwijs op de verschillende niveaus te maken met

een minder stabiele werkgelegenheidssituatie. De conjunctuurgevoeligheid voor het economisch-administratief en verzorgend onderwijs ligt hier tussen in. Ten aanzien van de voortijdige schoolverlaters valt op dat ten opzichte van de gediplomeerde LBO-ers, de ongediplomeerde LBO-ers te maken hebben met een stabielere werkgelegenheidssituatie. Daarentegen is de conjunctuurgevoeligheid van de werkgelegenheid voor voortijdige AVO-schoolverlaters vergeleken bij de gediplomeerden van dit type onderwijs hoger.

Behalve de beroepen en de branches waarin de schoolverlaters terecht zijn gekomen, is het eveneens van belang enkele andere functiekenmerken nader te bezien. Ten aanzien van de soort aanstelling kan worden opgemerkt dat voor vrijwel alle onderscheiden opleidingsclusters geldt, dat een zeer hoog percentage schoolverlaters in loondienst werkt. Indien van de in loondienst werkende schoolverlaters wordt bepaald welk percentage een vaste baan heeft, valt het volgende op. Van de gediplomeerde schoolverlaters uit de onderscheiden clusters van het LBO heeft minder dan de helft een vaste baan, waarbij met name voor het LBO-technisch een erg laag percentage (19%) geldt. Ook voor de gediplomeerden van het KMBO-technisch is het percentage dat een vaste baan heeft relatief laag. Voor het MBO geldt dat bijna drie kwart van de gediplomeerden een vaste baan heeft. Daarentegen is het percentage in loondienst werkende AVO-schoolverlaters met een vaste baan relatief laag. Met uitzondering van het MBO geven de voortijdige schoolverlaters die in loondienst werken, vaker dan de gediplomeerden aan een vaste baan te hebben.

In de enquête is gevraagd naar het minimaal vereiste opleidingsniveau voor de ten tijde van de meting uitgeoefende functie. Indien dit onder het daadwerkelijk gevolgde niveau ligt, wijst dat op een potentiële onderbenutting van capaciteiten bij de uitoefening van de functie. Met betrekking tot het interpreteren van de resultaten moet echter worden opgemerkt, dat het hier gaat om startfuncties, waarbij mogelijk nog doorgroeimogelijkheden naar een niveau dat aansluit bij de gevolgde opleiding aanwezig zijn. Een hoog onderbenuttingspercentage geeft echter een indicatie in de richting van een slechte marktpositie voor de desbetreffende opleiding.

Een relatief klein percentage van de gediplomeerden van LBO- en KMBO-technisch heeft een functie die qua niveau ligt onder het gevolgde opleidingsniveau. Bij de overige clusters in het LBO ligt het percentage schoolverlaters dat een functie onder het gevolgde opleidingsniveau heeft rond de 35% en bij de andere KMBO-clusters rond de 50%. De mate van (potentiële) onderbenutting is voor het MBO lager dan voor het LBO en KMBO. Ongeveer een kwart van de gediplomeerden uit het MBO-agrarisch en verzorgend zegt dat het vereiste opleidingsniveau lager is dan het daadwerkelijk gevolgde niveau. MBO-technisch en economisch-administratief vertonen een lager percentage. Met betrekking tot het AVO geldt dat met name voor het HAVO en VWO een relatief hoog aandeel zegt dat het vereiste opleidingsniveau lager is dan het gevolgde niveau.

Aan de schoolverlaters is eveneens gevraagd welke vakrichting voor de functie die men op het moment van de meting heeft, werd vereist. De resultaten laten zien dat de gediplomeerden uit technisch onderwijs vaker dan de schoolverlaters van de andere clusters aangeven dat de door

hun gevolgde richting werd vereist voor hun functie. Bovendien wordt de vereiste vakrichting belangrijker naarmate het opleidingsniveau hoger is. Dit wijst erop dat deze schoolverlaters terecht komen in vakspecifieke deelmarkten, waar weinig concurrentie bestaat vanuit andere opleidingsrichtingen. Opvallend is ook dat het aandeel gediplomeerde schoolverlaters dat zegt dat er geen specifieke opleiding werd vereist voor de baan die ze op het moment van de meting uitoefenen relatief groot is voor het economisch-administratief en verzorgend onderwijs. Deze schoolverlaters komen blijkbaar deels in segmenten van de arbeidsmarkt terecht waar minder specifieke kwalificatievereisten gelden. Dit betekent ook dat deze groep meer kans loopt op concurrentie vanuit andere opleidingsrichtingen. Zoals verwacht is voor de baan die de gediplomeerden van het AVO en de voortijdige schoolverlaters van het LBO, KMBO en MBO op het moment van de meting uitoefenen eveneens meestal geen specifieke vakrichting vereist.

Als laatste functiekenmerk komt het netto verdiende inkomen van de schoolverlaters aan bod. Daarbij is gekeken naar zowel het netto maandloon als het netto uurloon dat door de schoolverlaters wordt verdiend. Overeenkomstig de verwachting blijkt dat naarmate het niveau van de opleiding hoger is het inkomen van de schoolverlaters eveneens hoger is. Daarbij valt eveneens op dat de gediplomeerden uit de technische clusters een gunstige positie innemen met betrekking tot het inkomen ten opzichte van de gediplomeerden uit de andere clusters van de desbetreffende schooltypen.

Aansluiting

Tot slot wordt de kwalitatieve aansluiting kort beschreven. Hierbij dient te worden opgemerkt dat het hier gaat om een subjectief waarde-oordeel, waarbij de schoolverlaters kunnen aangeven of ze de aansluiting goed, voldoende, matig of slecht vinden. Met betrekking tot het oordeel van de gediplomeerde werkende schoolverlaters over de aansluiting tussen de door hen vorig jaar gevolgde opleiding en de functie die men heeft op het moment van enquêteren blijkt het volgende. In het algemeen blijkt zo'n drie kwart van de werkende schoolverlaters deze aansluiting goed of voldoende te vinden, terwijl slechts 10% van de werkende schoolverlaters deze aansluiting slecht noemt. Daarnaast zijn de verschillen tussen de onderscheiden opleidingsclusters marginaal. Wel blijken de gediplomeerde schoolverlaters uit het AVO en de economisch-administratieve clusters op alle betreffende opleidingsniveaus het laagste percentage te hebben dat vindt dat deze aansluiting goed of voldoende is. Deze resultaten lijken te sporen met het feit dat in de genoemde clusters de oriëntatie op de arbeidsmarkt over het algemeen breder is dan bij de andere clusters waar een nauwere band bestaat tussen opleiding en beroep.

De gediplomeerde verder lerende schoolverlaters hebben eveneens de aansluiting tussen de door hen vorig jaar afgeronde opleiding en de door hen daarna gekozen vervolgopleiding beoordeeld. Net als bij de aansluiting tussen opleiding en beroep noemt over het algemeen ook drie kwart van de betreffende schoolverlaters de aansluiting tussen opleiding en vervolgopleiding goed, dan wel voldoende. De gediplomeerde KMBO-ers, met name uit het technische en economisch-administratief onderwijs, zijn echter minder vaak tevreden over de aansluiting naar het

vervolgonderwijs. Op het MBO-niveau zijn het juist de gediplomeerden uit het verzorgende cluster die naar verhouding vaak melden dat de aansluiting naar de door hen gekozen vervolgopleiding niet helemaal naar wens verloopt. Verder valt binnen het AVO op dat de gediplomeerde schoolverlaters van het VWO verhoudingsgewijs vaak tevreden zijn over de aansluiting naar de door hen gekozen vervolgopleidingen.

1. INLEIDING

Vanuit een tweetal belangrijke invalshoeken is er behoefte aan informatie omtrent de situatie waarin schoolverlaters na het verlaten van hun opleiding terecht komen. Allereerst hebben de scholen en opleidingen behoefte aan informatie over de bestemming van opeenvolgende jaargangen schoolverlaters, gezien vanuit de doelstellingen van de scholen en opleidingen vanwaar zij uitstromen. In dit kader wordt ook wel gesproken van extern rendement. Daarnaast is de informatie over de intrede van nieuwkomers op de arbeidsmarkt van belang, vanuit de kwalificatiebehoeften in de maatschappij als geheel en in de verschillende sectoren en beroepsdeelmarkten in het bijzonder (Van Laarhoven en Waslander, 1990).

Door een systematische registratie van de uitstroom en bestemming van schoolverlaters kan meer inzicht worden verkregen in de positie van schoolverlaters korte tijd na het verlaten van een opleiding. Op basis van deze gegevens kan enerzijds meer informatie worden verkregen in het aandeel schoolverlaters van het voortgezet onderwijs dat naar een vervolgopleiding gaat en welke vervolgopleidingen (voltijd of deeltijd) deze schoolverlaters kiezen. Anderzijds verschaft schoolverlatersinformatie meer inzicht in de directe aansluiting tussen de gevolgde opleiding en de arbeidsmarkt, waarbij ook regionale verschillen naar voren kunnen komen. Indien voortijdige schoolverlaters in deze registratie worden meegenomen, kan bovendien meer inzicht worden verkregen in de kansen van deze groep schoolverlaters. De informatie die wordt verkregen via een dergelijke registratie kan worden ingepast bij de studie- en beroepskeuzevoorlichting. Daarnaast kunnen de overheid en intermediaire instellingen van de gegevens gebruik maken bij ondermeer de planning van school- en opleidingsvoorzieningen, bij de arbeidsbemiddeling en bij het arbeidsvoorzieningsbeleid. Tevens wordt hiermee de scholen de gelegenheid geboden de opleidingen waar nodig af te stemmen op de arbeidsmarktbehoeften. Bovendien kan de werving en planning van personeel door bedrijven beter worden afgestemd op recente ontwikkelingen op de arbeidsmarkt en in het onderwijs.

Om aan deze informatiebehoefte tegemoet te komen is enkele jaren geleden het initiatief genomen tot het RUBS-project (Registratie van Uitstroom en Bestemming van Schoolverlaters). Het RUBS-project is een grootschalig onderzoek waarmee een periodiek herhaalde registratie van de uitstroom en bestemming van gediplomeerde en voortijdige schoolverlaters uit het voltijd onderwijs wordt beoogd. Het voornaamste onderdeel vormt een schriftelijke enquête onder schoolverlaters van het algemeen voortgezet onderwijs (AVO), het lager beroepsonderwijs (LBO) en middelbaar beroepsonderwijs (MBO), een klein jaar na het beëindigen van de opleiding. Het doel van deze enquête is het achterhalen van de 'eerste bestemming' van de schoolverlaters, waardoor enerzijds een actueel beeld wordt verkregen van de positie op de arbeidsmarkt van de schoolverlaters en de aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt voor bepaalde opleidingscategorieën en anderzijds meer inzicht wordt verkregen in de bestemming in het vervolgonderwijs.

Reeds in het voorjaar van 1987 presenteerden de Contactcentra voor Onderwijs en Arbeid (COA's) van een zestal provincies het projectplan RUBS, naar aanleiding van een voorstel dat

oorspronkelijk naar voren is gebracht door de heer B.M.J. Hermans van de Landelijke Commissie Academische Studievoorziening (LCAS). Omdat de toekenning van een landelijke subsidie lang op zich liet wachten, besloten vijf COA's in januari 1988 het project, met behulp van regionale subsidiënten, op eigen initiatief te starten. In mei 1988 werd aan bijna 13.000 schoolverlaters uit het voortgezet onderwijs een vragenlijst toegestuurd. In oktober 1988 stelden het Ministerie van Onderwijs en Wetenschappen en het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid een subsidie beschikbaar ten behoeve van de uitvoering van het landelijk gedeelte van het RUBS-project in 1989. De landelijke subsidie werd toegekend aan het Researchcentrum voor Onderwijs en Arbeidsmarkt (ROA), dat zich bereid had getoond de landelijke coördinatie van deze pilot study op zich te nemen. Het Instituut voor Onderwijsonderzoek RION kreeg de opdracht om het project wetenschappelijk te begeleiden. Het aantal deelnemende COA's breidde zich uit tot 11 en in het voorjaar van 1989 werden ruim 41.000 schoolverlaters benaderd. Omdat een belangrijk deel van de financiering van RUBS afhankelijk was van regionale opdrachtgevers (met name de Regionale Besturen voor de Arbeidsvoorziening (RBA's), provincies en enkele grote gemeenten) verschilden de steekproef sterk per provincie. Met behulp van de landelijke middelen werd het Middelbaar Dienstverlenings- en Gezondheidszorgonderwijs (MDGO) als enige opleidingstype door alle deelnemende COA's in het project betrokken. Deze landelijke subsidie was bedoeld voor één meting en liep tot februari 1990.

Daarna zou aan de hand van de evaluatie worden beslist of RUBS moest worden voortgezet. Omdat het tijdelijk stopzetten van het project niet wenselijk werd geacht, besloten de COA's om het project, in afwachting van de beslissingen op landelijk niveau, op eigen kracht voort te zetten. Inmiddels hadden alle 13 COA's zich bij het project aangesloten. In het voorjaar van 1990 vond de derde RUBS-enquête plaats, wederom op eigen initiatief van de COA's, dit keer onder ongeveer 45.000 schoolverlaters. De opdracht voor de vierde RUBS-enquête in 1991 was afkomstig van het Ministerie van Onderwijs en Wetenschappen en het Centraal Bestuur voor de Arbeidsvoorziening (CBA). De uitvoering ervan werd door het COA Rijndelta uitbesteed aan het Servicebureau Schoolverlatersinformatie. In dit jaar betrof de RUBS-enquête ongeveer 54.000 schoolverlaters. Ook nu werd slechts één opleidingstype door alle COA's in het project betrokken, dit keer het Middelbaar Economisch en Administratief Onderwijs (zie Lodder, Ramaekers en Van der Velden, 1991). Bij het RUBS-project van 1992 is voor het eerst met behulp van landelijke subsidies een landelijke steekproef gerealiseerd over de volle breedte van het AVO, LBO en MBO. Doordat enkele RBA's regionale subsidies beschikbaar hebben gesteld, zijn daarnaast in de desbetreffende RBA-gebieden additionele metingen uitgevoerd. In totaal zijn in het voorjaar van 1992 ongeveer 80.000 schoolverlaters benaderd. Naast de voorliggende algemene rapportage, verschijnt een specifieke rapportage over de uitstroom en bestemming van schoolverlaters van het Middelbaar Technisch Onderwijs (zie Wieling, Van de Loo en Van der Velden, 1993).

Voorafgaand aan de presentatie van de onderzoeksresultaten wordt in hoofdstuk 2 de dataverzameling beschreven van de RUBS-enquête 1992 en de respons. Bovendien wordt aangegeven op welke wijze de herweging van de enquêtegegevens naar landelijke gegevens heeft plaatsgevonden. In de daaropvolgende hoofdstukken worden de enquêteresultaten

gepresenteerd met betrekking tot de in 1992 geënkquêteerde schoolverlaters. Dit betreft schoolverlaters van een drietal opleidingsclusters uit het AVO en een twaalfstal opleidingsclusters uit het LBO en het MBO, waarbij ook het kort middelbaar beroepsonderwijs (KMBO) wordt onderscheiden. Binnen deze opleidingsclusters wordt een aantal opleidingsrichtingen onderscheiden en worden zowel gediplomeerde als voortijdige schoolverlaters in de analyses betrokken. Tot de gediplomeerde schoolverlaters worden diegenen gerekend die met een diploma, deelcertificaat of getuigschrift de opleiding hebben verlaten. Indien een schoolverlater een opleiding in een studiejaar zonder diploma heeft verlaten wordt hij of zij tot de voortijdige schoolverlaters gerekend¹. Dat betekent dat iemand ook als ongediplomeerde wordt geclassificeerd indien men de opleiding, bijvoorbeeld door verhuizing, aan de ene school afbreekt en aan een andere school voortzet. Met betrekking tot deze rapportage moet daarbij worden opgemerkt dat de gegevens die betrekking hebben op de gediplomeerde schoolverlaters per opleidingscluster of per schooltype (LBO, KMBO, MBO en AVO) worden gepresenteerd, terwijl de resultaten van de ongediplomeerden uitsluitend per schooltype worden beschreven². Voor meer gedetailleerde informatie wordt verwezen naar bijlage II, waarbij de diverse tabellen, net zoals de tabellen in het rapport, telkens betrekking hebben op de volle breedte van het voortgezet onderwijs. In deze bijlage worden de gegevens die betrekking hebben op de gediplomeerde schoolverlaters per opleidingsrichting of per opleidingscluster gepresenteerd, terwijl de resultaten van de voortijdige schoolverlaters uitsluitend per opleidingscluster worden weergegeven.

De verdere opzet van dit verslag is als volgt. In hoofdstuk 3 worden de onderzochte schoolverlaters beschreven aan de hand van een aantal persoonskenmerken en op basis van de genoten vooropleiding. Hoofdstuk 4 gaat in op de bezigheden van de schoolverlaters één jaar na het verlaten van de opleiding. Naast de bestemming van de schoolverlaters op landelijk niveau wordt er ook ingegaan op regionale verschillen in de bestemming van de schoolverlaters en op de invloed van de vooropleiding op de bestemming. Bovendien verschaft hoofdstuk 4 informatie omtrent eventuele wijzigingen in de bestemming in het eerste jaar na het verlaten van de opleiding. In hoofdstuk 5 komt de vervolgopleiding van schoolverlaters die verder zijn gaan studeren aan bod. Hierbij kan een onderscheid worden gemaakt tussen voltijd onderwijs en deeltijd onderwijs in de vorm van leerlingwezen en in-service opleidingen. Hoofdstuk 6 behandelt de intrede op de arbeidsmarkt aan de hand van de tijd die men nodig heeft gehad om de eerste baan te vinden en het werkloosheidspercentage op het moment van de meting. Daarbij wordt eveneens ingegaan op de wijze waarop de werkende schoolverlaters een baan

-
1. Daarbij worden de schoolverlaters die in het eerste of tweede jaar van het LBO en in de brugklas van het AVO hun opleiding voortijdig verlaten niet meegenomen in de onderzoekspopulatie.
 2. Vanwege het feit dat de gegevens van de gediplomeerde schoolverlaters zijn teruggewogen naar opleiding en regio en er bij de voortijdige schoolverlaters geen weging heeft plaatsgevonden, worden er slechts totalen per schooltype gepresenteerd, waarbij bovendien een onderscheid tussen afgestudeerden en ongediplomeerden wordt gehandhaafd.
Vanwege de betrouwbaarheid van de resultaten worden slechts die opleidingscategorieën in de beschrijving van de verschillende analyses betrokken waarvoor de celvulling 25 of meer schoolverlaters bedraagt.

hebben gevonden en waarop de werkloze en werkende schoolverlaters op het moment van enquêteren naar (ander) werk zoeken. In hoofdstuk 7 wordt nader ingegaan op enkele kenmerken van het werk: het beroep dat men uitoefent, de branche waarin men werkzaam is en een aantal functiekenmerken. Het oordeel over de opleiding en een evaluatie van de aansluiting tussen de opleiding en de bezigheden op het moment van enquêteren komt in hoofdstuk 8 aan de orde. In hoofdstuk 9 wordt de positie die de verschillende opleidingen innemen op de arbeidsmarkt getypeerd op basis van een beperkt aantal indicatoren.

2. OPZET RUBS-PROJECT

2.1. Inleiding

In dit hoofdstuk zal eerst in het kort worden ingegaan op de opzet van het RUBS-project van 1992. Vervolgens wordt een beschrijving gegeven van het aantal scholen en schoolverlaters dat heeft deelgenomen in de RUBS-enquête van 1992. Aangezien bij de steekproeftrekking is getracht een evenwichtige verdeling van de steekproef naar opleidingscluster en regio te waarborgen, kunnen kleinere opleidingsclusters en regio's oververtegenwoordigd zijn. Derhalve is het databestand naderhand weer 'teruggewogen' naar de landelijke verdeling. In paragraaf 2.4 wordt op deze herweging nader ingegaan.

2.2. Opzet

Zoals reeds in hoofdstuk 1 is vermeld, wordt het voornaamste gedeelte van het RUBS-project gevormd door een grootschalige schriftelijke enquête onder gediplomeerde en voortijdige schoolverlaters van het voortgezet onderwijs ongeveer één jaar na het verlaten van de school. In dit RUBS-project zijn derhalve in het voorjaar van 1992 schoolverlaters benaderd die in het schooljaar 1990/1991 een opleiding in het voortgezet onderwijs hebben verlaten. In de opzet van het RUBS-project worden scholen in het AVO, LBO en MBO door de regionale COA's benaderd om deel te nemen aan het onderzoek. De meewerkende scholen zorgen daarbij zelf voor het uitzetten van de vragenlijsten bij hun eigen oud-leerlingen. Dit heeft als voordeel dat oud-leerlingen eerder geneigd zullen zijn aan een onderzoek van hun 'eigen' school mee te werken dan aan een enquête die wordt gehouden door een voor hen onpersoonlijke instantie. Het nadeel is echter dat het uitzetten van de enquête daardoor mede afhankelijk is van de bereidheid van scholen om te participeren in het RUBS-project en van de kwaliteit van de administraties van de scholen.

Het doel van het RUBS-project is het achterhalen van de 'eerste bestemming' van schoolverlaters uit het voltijd dagonderwijs van het AVO, LBO en MBO. Daartoe zijn twee vragenlijsten enerzijds voor het MAVO en LBO (zie bijlage III) en anderzijds voor het HAVO, VWO en MBO (zie bijlage IV) opgesteld waarbij met betrekking tot de volgende aspecten informatie wordt verzameld:

- persoonskenmerken (leeftijd, geslacht, etnische herkomst, woonplaats);
- gevolgde opleiding en vooropleiding (diplomabezit en studieduur);
- de (voornaamste) bezigheid die men op het moment van de meting verricht;
- (indien van toepassing) de vervolgopleiding die men op het moment van de meting volgt;
- (indien van toepassing) de opleiding in het leerlingwezen of de in-service opleiding die men op het moment van de meting volgt;
- (indien van toepassing) kenmerken van de baan (beroep, branche, bedrijfsgrootte, vestigingsplaats, dienstverband, soort contract, aantal uren, netto inkomen, functievereisten, vindkanalen);
- het zoeken naar (ander) werk (zoekkanalen, inschrijving bij arbeidsbureau,

beschikbaarheid);

- het volgen van aanvullende opleidingen of cursussen;
- aansluiting opleiding bij bezigheid op het moment van de meting en oordeel over de opleiding.

2.3. Dekkingsgraad en respons

Door middel van tabel 2.1 wordt inzicht gekregen in de dekkingsgraad van het RUBS-onderzoek van 1992. In deze tabel zijn uitsluitend de uitgezette vragenlijsten onder gediplomeerde schoolverlaters betrokken.

Tabel 2.1. Dekkingsgraad in RUBS 1992 per opleidingscluster bij gediplomeerde schoolverlaters

Opleidingscluster	populatie ^a	deelname	dekkingsgraad
aantal scholen			
LBO agrarisch	121 ^b	33	27%
LBO technisch	370	87	24%
LBO economisch-administratief	219	59	27%
LBO verzorgend	457	108	24%
KMBO agrarisch	34 ^b	6	17%
KMBO technisch	74	26	35%
KMBO economisch-administratief	85	20	24%
KMBO verzorgend	61	14	23%
MBO agrarisch	47 ^b	17	36%
MBO technisch	81	40	49%
MBO economisch-administratief	81	39	48%
MBO verzorgend	79	46	58%
MAVO	1.005	137	14%
HAVO	491	68	14%
VWO	506	64	13%
aantal gediplomeerden			
LBO agrarisch	5.311 ^b	1.344 ^d	25%
LBO technisch	25.975	6.072 ^d	23%
LBO economisch-administratief	9.681	2.605 ^d	27%
LBO verzorgend	13.359	3.907 ^d	29%
KMBO agrarisch	760 ^{b,c}	140 ^d	18%
KMBO technisch	4.387 ^c	842 ^d	19%
KMBO economisch-administratief	6.953 ^c	1.030 ^d	15%
KMBO verzorgend	1.419 ^c	257 ^d	18%
MBO agrarisch	4.381 ^b	1.626 ^d	37%
MBO technisch	15.368	7.604 ^d	49%
MBO economisch-administratief	20.663	7.925 ^d	38%
MBO verzorgend	15.189	8.014 ^d	53%
MAVO	55.749	7.278 ^d	13%
HAVO	34.748	4.331 ^d	12%
VWO	31.520	3.784 ^d	12%

a Bron: Integrale Leerlingtelling (ILT) van 1992, Ministerie van Onderwijs en Wetenschappen.

b Bron: Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij.

c Dit aantal betreft het totaal aantal leerlingen in het 2° jaar van het KMBO.

d Dit betreft uitsluitend het aantal uitgezette vragenlijsten onder gediplomeerde schoolverlaters.

Uit de tabel blijkt dat ongeveer een kwart van de scholen van het LBO in het onderzoek participeert. Dit resulteert in een dekkingsgraad van eveneens ongeveer 25% van de

gediplomeerde schoolverlaters van het LBO, waarbij het LBO-verzorgend opvalt met een dekkingspercentage van bijna 30%. Ten aanzien van het KMBO-technisch geldt dat 35% van de scholen aan het onderzoek heeft meegewerkt, terwijl dit voor het KMBO-agrarisch slechts 17% bedraagt. Voor het KMBO-economisch-administratief en verzorgend geldt dat circa een kwart van de scholen aan het RUBS-project heeft deelgenomen. Overigens is er nauwelijks verschil in dekkingsgraad tussen deze opleidingsclusters, wanneer men deze betreft op de leerlingaantallen, met uitzondering van het KMBO-economisch-administratief waarvoor een wat lager percentage geldt. Voor het KMBO-technisch geldt een dekkingspercentage van 19% bij de schoolverlaters, terwijl de dekkingsgraad bij de scholen 35% bedraagt. Dit komt waarschijnlijk doordat er relatief veel kleine scholen in de steekproef aanwezig zijn. Ruim een derde van de scholen met middelbaar agrarisch onderwijs heeft meegewerkt aan de enquête, hetgeen overeenkomt met het dekkingspercentage bij gediplomeerde schoolverlaters. Bijna de helft van de scholen in het MBO-technisch en economisch-administratief heeft geparticipeerd, terwijl voor het MBO-verzorgend een percentage van 58% geldt. Met betrekking tot de dekkingsgraad bij gediplomeerde schoolverlaters valt op dat het MBO-technisch en verzorgend worden getypeerd door een dekkingsgraad van ongeveer 50%, terwijl de dekkingsgraad voor het MBO-economisch-administratief relatief laag is. Het AVO wordt gekenmerkt door zowel een relatief laag percentage scholen dat deelneemt als een lage dekkingsgraad bij de gediplomeerde schoolverlaters.

Tabel 2.2. Respons per opleidingscluster

Opleidingscluster	uitgezet	respons	respons
LBO GEDIPLOMEERD	13.978	8.386	60%
w.v. agrarisch	1.344	829	62%
technisch	6.072	3.451	57%
economisch-administratief	2.605	1.505	58%
verzorgend	3.907	2.569	66%
overig	50	32	64%
LBO ONGEDIPLOMEERD	1.745	467	27%
KMBO GEDIPLOMEERD	2.409	1.455	60%
w.v. agrarisch	140	68	49%
technisch	842	447	53%
economisch-administratief	1.030	642	62%
verzorgend	257	183	71%
overig	140	115	82%
KMBO ONGEDIPLOMEERD	1.295	312	24%
MBO GEDIPLOMEERD	26.165	18.431	70%
w.v. agrarisch	1.626	1.016	62%
technisch	7.604	5.088	70%
economisch-administratief	7.925	5.702	72%
verzorgend	8.014	5.903	74%
overig	996	722	72%
MBO ONGEDIPLOMEERD	9.137	3.362	37%
AVO GEDIPLOMEERD	15.393	10.992	71%
w.v. MAVO	7.278	5.086	70%
HAVO	4.331	3.074	71%
VWO	3.784	2.832	75%
AVO ONGEDIPLOMEERD	1.920	744	39%

In tabel 2.2 wordt het responspercentage aangegeven voor de onderscheiden opleidingsclusters³. Het responspercentage voor de gediplomeerde schoolverlaters van het LBO bedraagt 60%, met het hoogste responspercentage (66%) voor het LBO-verzorgend. Het KMBO wordt gekenmerkt door een grotere variatie in de responspercentages. Daarbij geldt voor het KMBO-agrarisch en technisch dat ongeveer de helft van de gediplomeerden de vragenlijst ingevuld heeft teruggestuurd. Van de afgestudeerden van het KMBO-verzorgend heeft 71% hetzelfde gedaan. Het MBO wordt gekenmerkt door relatief hoge responspercentages, waarbij het MBO-agrarisch de laagste respons heeft (62%). Ook het AVO laat relatief hoge responspercentages onder de gediplomeerden zien; ongeveer drie kwart heeft meegewerkt aan de enquête. Voor de vier onderscheiden schooltypen geldt dat de respons onder de voortijdige schoolverlaters aanmerkelijk lager is dan onder de gediplomeerden⁴.

Om na te gaan of degenen die niet hebben meegewerkt aan de enquête wellicht een specifieke groep vormen wat betreft de bestemming en de arbeidsmarktpositie, is op beperkte schaal een non-respons onderzoek per schooltype uitgevoerd. In totaal zijn 670 schoolverlaters afkomstig uit het AVO, LBO en MBO in het non-respons onderzoek betrokken. Met behulp van een telefonische enquête is nagegaan wat hun voornaamste bezigheden waren. Van de 670 non-respondenten hebben 392 (= 59%) aan het telefonisch onderzoek deelgenomen. In de analyse is bekeken in hoeverre er verschillen optreden in de bestemming tussen deze groep en de respondenten.

Het non-responsonderzoek is uitgevoerd per schooltype, waarbij moet worden opgemerkt dat het KMBO en het MBO zijn samengevoegd. Er kunnen echter nogal wat verschillen bestaan in de verdeling naar de onderliggende opleidingsclusters tussen het respons- en het non-responsbestand. Derhalve heeft er een herweging plaatsgevonden, zodanig dat er sprake is van een gelijke verdeling over de opleidingsclusters binnen een bepaald schooltype in beide bestanden, waarbij het non-responsbestand als uitgangspunt is genomen. Het resultaat van deze analyse wordt weergegeven in tabel 2.3.

Voor de drie onderscheiden schooltypen treden er significante verschillen op in de verdeling over de bestemming tussen degenen die hebben meegewerkt aan de enquête en de non-respondenten. Met betrekking tot het LBO valt met name op dat het percentage non-respondenten dat zegt betaald werk te hebben groter is dan bij de respondenten. Het aandeel non-respondenten dat een opleiding is gaan volgen, zowel een voltijd dagopleiding als een

-
3. Van de totaal 72.042 uitgezette vragenlijsten in het AVO, LBO, KMBO en MBO zijn er 744 retour ontvangen via de school. Dit aantal bestaat voornamelijk uit vragenlijsten die onbestelbaar retour zijn teruggestuurd, waarbij moet worden opgemerkt dat het werkelijke aantal hoger is, omdat niet alle scholen de onbestelbare vragenlijsten hebben teruggestuurd. Daarnaast is het aantal schoolverlaters dat uitdrukkelijk heeft laten weten niet aan de enquête te willen deelnemen gering.
 4. Dit wordt waarschijnlijk mede veroorzaakt door het feit dat een deel van de aangeschreven voortijdige schoolverlaters de opleiding is gaan vervolgen op een andere school of een andere opleiding is gaan doen. Deze groep zal minder geneigd zijn om een vragenlijst voor schoolverlaters in te vullen.

opleiding in het leerlingwezen of in-service onderwijs, is daarentegen kleiner ten opzichte van degenen die de vragenlijst ingevuld hebben opgestuurd. Bovendien treedt er een verschil op met betrekking tot LBO-ers in het percentage dat in militaire dienst is gegaan. In vergelijking met de respondenten van het MBO is het aandeel non-respondenten dat naar een voltijd vervolgopleiding en een opleiding in het leerlingwezen of in-service onderwijs is gegaan kleiner, terwijl het percentage dat betaald werk heeft juist groter is. Bovendien is een groter percentage non-respondenten van dit schooltype in militaire dienst gegaan. Het aantal dat aangeeft een bestemming te hebben die valt onder de categorie 'overig' is bij de non-respondenten van het AVO groter dan bij de respondenten. Daarbij is het percentage dat aangeeft betaald werk te hebben en een opleiding in het leerlingwezen of een in-service opleiding te volgen, groter dan voor de respondenten. Daarentegen is het aandeel dat aangeeft naar een voltijd vervolgopleiding te zijn gegaan kleiner bij de non-respondenten. De werkloosheidspercentages voor de drie onderscheiden schooltypen zijn voor de non-respondenten iets groter dan voor de schoolverlaters die de vragenlijst ingevuld hebben teruggestuurd.

Tabel 2.3. Verdeling bestemming respons en non-respons groep

Schooltype	respons groep	non-respons groep
LBO		
Betaalde baan	16%	44%
Leerlingwezen/in-service	29%	13%
Werkloos	3%	3%
Dagopleiding	48%	31%
Militaire dienst	3%	7%
Anders	1%	2%
Totaal (N = 100%)	7.794	117
Chi-kwadraat = 79,34, d.f. = 5, p < 0,05		
MBO		
Betaalde baan	40%	49%
Leerlingwezen/in-service	8%	2%
Werkloos	2%	3%
Dagopleiding	37%	26%
Militaire dienst	11%	18%
Anders	1%	2%
Totaal (N = 100%)	22.634	203
Chi-kwadraat = 31,74, d.f. = 5, p < 0,05		
AVO		
Betaalde baan	7%	12%
Leerlingwezen/in-service	6%	10%
Werkloos	1%	2%
Dagopleiding	86%	70%
Militaire dienst	1%	2%
Anders	1%	5%
Totaal (N = 100%)	11.682	67
Chi-kwadraat = 21,02, d.f. = 5, p < 0,05		

In het algemeen kan men derhalve constateren dat schoolverlaters die naar een vervolgopleiding zijn gegaan vaker gerepsondeerd hebben dan schoolverlaters die zijn gaan werken, hetgeen met name bij het LBO geldt. Bij de interpretatie van de analyse naar de bestemming moet hiermee

rekening worden gehouden⁵. Met name de doorstroom naar het vervolgonderwijs zal enigszins worden overschat, waarbij de mate van vertekening het sterkst zal zijn bij de opleidingsclusters met een lage respons (dus voornamelijk bij de ongediplomeerden) en vrij gering zal zijn bij de clusters met een hoge respons (MBO en AVO).

2.4. Herweging naar landelijke cijfers

Bij het trekken van de steekproef voor het RUBS-project van 1992 is getracht te komen tot een redelijke spreiding naar opleiding en regio, hetgeen het mogelijk maakt om voor alle in het onderzoek onderscheiden opleidingen betrouwbare informatie te geven. Door deze manier van steekproeftrekken kunnen echter kleinere regio's en kleinere opleidingsclusters oververtegenwoordigd zijn. Daarnaast kan als gevolg van de additionele metingen een ongelijke spreiding naar opleiding en regio optreden. Derhalve moet de gehele steekproef naderhand worden teruggewogen naar de landelijke verdeling.

Voor deze herweging is gebruik gemaakt van de Integrale Leerlingtelling (ILT). De ILT is een telling van het aantal leerlingen en gediplomeerden in het voortgezet (voltijd) onderwijs voor zover dat door het Ministerie van Onderwijs en Wetenschappen wordt gefinancierd. De ILT bevat slechts sporadische gegevens over het lager en middelbaar agrarisch onderwijs. Derhalve is voor de herweging van deze opleidingsclusters gebruik gemaakt van gegevens van het Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij.

Allereerst is op basis van het RUBS-bestand gekeken naar de verdeling van het aantal schoolverlaters naar opleiding en regio. Aan de hand van deze verdeling is ervoor gekozen om de herweging naar opleidingsrichting en naar vier landsdelen⁶ uit te voeren. Vervolgens zijn op basis van de bovengenoemde gegevens de populatietotalen per opleidingsrichting en per landsdeel bepaald. Aangezien de RUBS-gegevens niet naar de landelijke totalen worden opgehoogd, maar slechts worden herverdeeld naar de landelijke verdeling van opleiding en regio, worden deze randtotalen zodanig met een factor vermenigvuldigd dat het totaal aantal schoolverlaters over de opleidingsrichtingen en landsdelen gelijk is aan het aantal schoolverlaters in het RUBS-project. Deze randtotalen zijn het uitgangspunt voor de RAS-procedure (zie Bacharach, 1970) waarmee uiteindelijk de weegfactoren per opleidingsrichting en

5. De selectiviteit van de non-respons zal waarschijnlijk vooral betrekking hebben op de verdeling over de verschillende bestemmingen. Er is geen reden om aan te nemen dat de verdeling binnen een bepaalde bestemming (bijvoorbeeld naar beroep of opleiding) eveneens vertekend zal zijn.

6. De vier landsdelen zijn als volgt samengesteld:

Noord	= Groningen, Friesland en Drenthe
Oost	= Overijssel, Gelderland en Flevoland
West	= Utrecht, Noord-Holland, Zuid-Holland en Zeeland
Zuid	= Noord-Brabant en Limburg

landsdeel zijn bepaald⁷.

Tabel 2.4. Aantallen schoolverlaters per opleidingsrichting en regio in het ongewogen en gewogen bestand

Opleidingscluster	Ongewogen					Gewogen				
	Noord	Oost	West	Zuid	Totaal	Noord	Oost	West	Zuid	Totaal
LBO GEDIPLOMEERD	795	1.185	3.682	2.724	8.386	1.187	2.002	3.449	2.032	8.670
w.v. agrarisch	98	156	247	328	829	168	273	250	281	971
technisch	269	393	1.640	1.149	3.451	478	790	1.782	997	4.047
econ.-admin.	187	203	650	465	1.505	265	347	601	322	1.535
verzorgend	241	433	1.132	763	2.569	277	592	816	432	2.117
overig	0	0	13	19	32	0	0	0	0	0
LBO ONGEDIPLOMEERD	45	93	203	126	467	45	93	203	126	467
KMBO GEDIPLOMEERD	186	354	347	568	1.455	186	354	347	568	1.455
w.v. agrarisch	21	10	11	26	68	21	10	11	26	68
technisch	64	105	73	205	447	64	105	73	205	447
econ.-admin.	57	180	162	243	642	57	180	162	243	642
verzorgend	16	41	57	69	183	16	41	57	69	183
overig	28	18	44	25	115	28	18	44	25	115
KMBO ONGEDIPLOMEERD	24	100	71	117	312	24	100	71	117	312
MBO GEDIPLOMEERD	2.562	2.581	7.786	5.502	18.431	1.729	2.060	3.470	1.909	9.168
w.v. agrarisch	126	266	278	346	1.016	178	356	73	87	695
technisch	954	831	1.762	1.541	5.088	578	561	845	461	2.445
econ.-admin.	930	532	2.133	2.107	5.702	676	516	1.132	952	3.276
verzorgend	540	952	3.068	1.343	5.903	287	627	1.146	347	2.407
overig	12	0	545	165	722	9	0	274	61	345
MBO ONGEDIPLOMEERD	384	526	1.342	1.110	3.362	384	526	1.342	1.110	3.362
AVO GEDIPLOMEERD	733	1.404	5.137	3.716	10.990	1.899	4.302	8.559	4.574	19.334
w.v. MAVO	320	552	2.470	1.743	5.085	836	1.706	4.135	2.158	8.833
HAVO	253	516	1.263	1.042	3.074	643	1.551	2.057	1.255	5.506
VWO	160	336	1.404	931	2.831	421	1.046	2.367	1.161	4.995
AVO ONGEDIPLOMEERD	38	81	315	310	744	38	81	315	310	744

Het resultaat van de herweging staat in tabel 2.4, waarbij is opgeteld over de opleidingsrichtingen tot opleidingsclusters. In deze tabel staat in de eerste vier kolommen het aantal schoolverlaters per opleidingscluster en landsdeel in het ongewogen bestand en in de laatste vier kolommen het aantal schoolverlaters per opleidingscluster en landsdeel in het gewogen bestand. Overigens heeft de herweging alleen betrekking op schoolverlaters die hun opleiding met een diploma hebben afgesloten, daar er geen afdoende populatiegegevens met betrekking tot voortijdige schoolverlaters voorhanden zijn. Daarnaast heeft er eveneens geen herweging voor de opleidingsclusters die tot het KMBO behoren plaatsgevonden, omdat er geen betrouwbare cijfers over de schoolverlaters van het KMBO beschikbaar waren. Derhalve zijn de aantallen schoolverlaters voor deze clusters in beide bestanden gelijk. Tot slot moet worden opgemerkt dat het verschil in het totaal aantal schoolverlaters tussen beide bestanden is te wijten aan afrondingen.

7. In dit geval is voor een RAS-procedure gekozen om aan eventuele uitbijters als gevolg van meetfouten minder gewicht toe te kennen. Hierbij wordt de ongewogen matrix van opleidingsrichting en landsdeel als startwaarde gebruikt.

3. PERSOONSKENMERKEN EN OPLEIDINGSACHTERGROND

3.1. Inleiding

In dit hoofdstuk wordt de onderzochte groep schoolverlaters beschreven aan de hand van een aantal achtergrondkenmerken. Enerzijds gaat het hier om een drietal persoonsgebonden kenmerken, te weten: geslacht, etniciteit en leeftijd. Anderzijds wordt de genoten vooropleiding van de schoolverlaters in kaart gebracht, voor zover de schoolverlaters daarvan het diploma of één of meerdere certificaten hebben behaald.

3.2. Persoonskenmerken

In tabel 3.1 zijn de sexeverschillen in de uitstroom van de onderscheiden opleidingsclusters weergegeven. Deze sexeverschillen hebben niet zozeer betrekking op het niveau van de genoten opleiding als wel op de onderscheiden clusters binnen de verschillende schooltypen.

Tabel 3.1. Percentage mannen en vrouwen in de uitstroom per opleidingscluster

Opleidingscluster	Geslacht		Totaal N=100%
	man	vrouw	
LBO GEDIPLOMEERD	59%	41%	8.631
W.v. agrarisch	69%	31%	963
technisch	93%	7%	4.034
econ.-admin.	37%	63%	1.529
verzorgend	5%	95%	2.105
LBO ONGEDIPLOMEERD	62%	38%	464
KMBO GEDIPLOMEERD	49%	51%	1.451
W.v. agrarisch	63%	37%	67
technisch	93%	7%	447
econ.-admin.	31%	69%	641
verzorgend	2%	98%	183
overig	46%	54%	113
KMBO ONGEDIPLOMEERD	63%	37%	310
MBO GEDIPLOMEERD	49%	51%	9.145
W.v. agrarisch	85%	15%	694
technisch	87%	13%	2.437
econ.-admin.	45%	55%	3.269
verzorgend	8%	92%	2.400
overig	25%	75%	345
MBO ONGEDIPLOMEERD	50%	50%	3.346
AVO GEDIPLOMEERD	43%	57%	19.291
W.v. MAVO	43%	57%	8.813
HAVO	40%	60%	5.493
VWO	48%	52%	4.985
AVO ONGEDIPLOMEERD	43%	57%	742

Het percentage mannelijke uitstroom is gemiddeld ongeveer 90% voor het technisch onderwijs, gevolgd door het agrarisch onderwijs waar gemiddeld ongeveer 75% van de uitstroom uit mannen bestaat. Bij de verzorgende clusters varieert het percentage mannen in de uitstroom daarentegen van 2% voor de gediplomeerde schoolverlaters van het KMBO tot 8% voor de gediplomeerden van het MBO-verzorgend. Terwijl van het LBO- en KMBO-economisch-administratief de uitstroom voor circa twee derde uit vrouwen bestaat, nemen mannen

ongeveer de helft van de uitstroom van het MBO-economisch-administratief voor hun rekening. Tussen de 40% en 48% van de uitstroom van het AVO betreft mannen. Bij de uitstroom van ongediplomeerde KMBO-ers is het percentage mannen aanzienlijk hoger dan bij de gediplomeerde uitstroom van het KMBO. Voor de overige schooltypen is er nauwelijks verschil tussen voortijdige en gediplomeerde schoolverlaters in de verdeling naar geslacht.

De schoolverlaters is gevraagd om aan te geven tot welke etnische groep zij behoren. Door het opnemen van deze vraag kan worden achterhaald in hoeverre de arbeidsmarktpositie van allochtone schoolverlaters verschilt van die van de autochtone schoolverlaters. In tabel 3.2 zijn per opleidingscluster de percentages Nederlandse en niet-Nederlandse schoolverlaters aangegeven. In het algemeen valt op dat het percentage schoolverlaters dat aangeeft niet van Nederlandse afkomst te zijn laag is. Waarschijnlijk wordt het aantal niet-Nederlandse schoolverlaters enigszins onderschat, enerzijds omdat de respons van deze groep wellicht lager is en anderzijds doordat niet alle schoolverlaters die niet van Nederlandse afkomst zijn daadwerkelijk aangeven tot een niet-Nederlands etnische groep te behoren.

Tabel 3.2. Etniciteit van schoolverlaters per opleidingscluster

Opleidingscluster		Etniciteit		Totaal N=100%
		Nederlands	niet Nederlands	
LBO	GEDIPLOMEERD	95%	5%	8.621
w.v.	agrariisch	99%	1%	965
	technisch	95%	5%	4.024
	econ.-admin.	92%	8%	1.529
	verzorgend	94%	6%	2.103
LBO	ONGEDIPLOMEERD	90%	10%	463
KMBO	GEDIPLOMEERD	95%	5%	1.451
w.v.	agrariisch	99%	1%	68
	technisch	94%	6%	445
	econ.-admin.	95%	5%	641
	verzorgend	95%	5%	182
	overig	93%	7%	115
KMBO	ONGEDIPLOMEERD	94%	6%	311
MBO	GEDIPLOMEERD	98%	2%	9.111
w.v.	agrariisch	100%	0%	688
	technisch	98%	2%	2.430
	econ.-admin.	98%	2%	3.257
	verzorgend	97%	3%	2.392
	overig	97%	3%	344
MBO	ONGEDIPLOMEERD	95%	5%	3.338
AVO	GEDIPLOMEERD	97%	3%	19.215
w.v.	MAVO	95%	5%	8.779
	HAVO	98%	2%	5.471
	VWO	98%	2%	4.964
AVO	ONGEDIPLOMEERD	93%	7%	737

Van de gediplomeerde LBO-ers en KMBO-ers rekent ruim 5% van de schoolverlaters zich tot één van de allochtone groepen, terwijl daarentegen slechts 2% van de gediplomeerde MBO-ers en 3% van de gediplomeerden van het AVO uit allochtonen bestaat. Binnen de gediplomeerde uitstroom van het AVO is het percentage allochtone schoolverlaters hoger bij het MAVO dan bij het HAVO en VWO. Verder valt binnen het beroepsonderwijs op dat allochtonen zijn ondervertegenwoordigd in de uitstroom van de agrarische clusters. Daarentegen blijken

allochtonen te zijn oververtegenwoordigd in de uitstroom van de schakelklassen en oriënterende opleidingen van het KMBO welke opleidingen zijn ondergebracht in de categorie 'overig'. Bij een vergelijking van de percentages allochtonen tussen de gediplomeerden en ongediplomeerden blijkt dat het percentage allochtonen in de ongediplomeerde uitstroom ruim tweemaal zo hoog is als in de gediplomeerde uitstroom. De uitval onder allochtonen lijkt daarmee dus hoger te zijn dan onder autochtonen. Bij het KMBO is het verschil tussen de gediplomeerde en voortijdige schoolverlaters kleiner met betrekking tot het percentage schoolverlaters dat tot een niet-Nederlands etnische groep behoort.

Tabel 3.3. Leeftijd van schoolverlaters per opleidingscluster

Opleidingscluster	Leeftijdsklassen							Totaal N=100%
	≤ 17jr	18jr	19jr	20jr	21jr	22jr	≥ 23jr	
LBO GEDIPLOMEERD	51%	34%	12%	3%	1%	0%	0%	8.589
w.v. agrarisch	56%	33%	9%	1%	0%	0%	0%	961
technisch	45%	36%	15%	4%	1%	0%	0%	4.016
econ.-admin.	46%	36%	14%	3%	1%	0%	0%	1.523
verzorgend	64%	28%	6%	1%	0%	0%	0%	2.089
LBO ONGEDIPLOMEERD	41%	35%	19%	6%	0%	0%	0%	458
KMBO GEDIPLOMEERD	1%	7%	29%	34%	19%	7%	3%	1.437
w.v. agrarisch	1%	3%	24%	38%	24%	4%	6%	68
technisch	0%	5%	22%	35%	27%	8%	3%	438
econ.-admin.	0%	4%	32%	35%	17%	8%	3%	633
verzorgend	0%	7%	33%	41%	15%	3%	2%	183
overig	11%	37%	36%	10%	7%	0%	0%	115
KMBO ONGEDIPLOMEERD	4%	24%	31%	21%	17%	2%	2%	308
MBO GEDIPLOMEERD	0%	1%	7%	29%	28%	19%	16%	9.079
w.v. agrarisch	0%	1%	13%	42%	25%	13%	5%	688
technisch	0%	0%	2%	13%	24%	27%	32%	2.424
econ.-admin.	0%	0%	7%	32%	32%	19%	11%	3.238
verzorgend	1%	4%	8%	37%	27%	14%	10%	2.388
overig	0%	4%	25%	33%	21%	11%	5%	340
MBO ONGEDIPLOMEERD	3%	20%	26%	23%	15%	9%	5%	3.316
AVO GEDIPLOMEERD	31%	24%	29%	12%	3%	0%	0%	19.196
w.v. MAVO	65%	28%	6%	1%	0%	0%	0%	8.776
HAVO	4%	33%	41%	18%	3%	1%	0%	5.463
VWO	0%	7%	56%	27%	7%	1%	0%	4.957
AVO ONGEDIPLOMEERD	39%	21%	21%	14%	5%	1%	0%	733

Tabel 3.3 geeft een overzicht van de verdeling van de schoolverlaters naar een zestal leeftijdsklassen. Het gaat om de leeftijd op 1 augustus 1992, de sluitingsdatum van de enquête. De leeftijd is bepaald aan de hand van het geboortjaar en de geboortemaand, welke door de schoolverlaters in de enquête zijn opgegeven. Uit tabel 3.3 valt ondermeer de relatie tussen leeftijd en nominale studieduur af te lezen. Terwijl bij het vierjarige LBO en MAVO de percentages voor 17- en 18-jarigen bij de gediplomeerde schoolverlaters veruit het hoogste zijn, blijken bij het vijfjarige HAVO en het zesjarige VWO respectievelijk de 18- en 19 jarigen en 19- en 20-jarigen de grootste groepen binnen de gediplomeerde uitstroom te zijn. Aangezien niet de 18-jarigen, maar de 19-jarigen de grootste groep vormen binnen de gediplomeerde HAVO-schoolverlaters, komen er waarschijnlijk nogal wat gedoubleerde schoolverlaters voor, evenals doorstromers die reeds in het bezit zijn van een MAVO-diploma. De uitstroom van gediplomeerde KMBO-ers is over het algemeen iets jonger dan die van het MBO, hetgeen is terug te voeren op het feit dat het merendeel van de MBO-ers een vierjarige opleiding heeft

gevolgd. De gediplomeerde KMBO-ers zijn op het moment van enquêteren over het algemeen tussen de 19 en 21 jaar, terwijl drie kwart van de gediplomeerde MBO-ers op dat moment tussen de 20 en 22 jaar en 16% 23 jaar of ouder is. De ongediplomeerde schoolverlaters zijn zoals verwacht in het algemeen jonger dan de gediplomeerden. Dit is een gevolg van het feit dat in de populatie ook schoolverlaters zijn opgenomen die al voor het examenjaar met de betreffende opleiding zijn gestopt. Bij het LBO en in mindere mate bij het MAVO is het percentage voortijdige schoolverlaters dat al wat ouder is verhoudingsgewijs hoger. De reden hiervoor is waarschijnlijk dat een groot deel van deze ongediplomeerde schoolverlaters (daarvoor al) vaker zijn gedoubleerd of al eerder een LBO- of MAVO-diploma hebben behaald dan de gediplomeerde schoolverlaters.

3.3. Opleidingsachtergrond

In deze paragraaf worden de opleidingskwalificaties besproken die de schoolverlaters hebben behaald alvorens zij aan de in het studiejaar 1990/1991 beëindigde opleiding zijn begonnen. Met uitzondering van de schoolverlaters van het LBO en MAVO is de schoolverlaters gevraagd om aan te geven op grond van welke vooropleiding zij zijn toegelaten tot de in 1990/1991 verlaten opleiding. Het gaat dus niet om de laatst of hoogst genoten vooropleiding, maar om de opleiding die toelating tot de betreffende opleiding in het voortgezet onderwijs heeft mogelijk gemaakt. In tabel 3.4 is alleen de vooropleiding weergegeven voor zover de schoolverlaters het diploma, deelcertificaat, getuigschrift of theorie-examen van deze vooropleiding hebben behaald.

Tabel 3.4. Vooropleiding van schoolverlaters per opleidingscluster

Opleidingscluster	Vooropleiding								Totaal N=100%
	BO	LBO	KMBO	MBO	MAVO	HAVO	VWO	anders	
KMBO GEDIPLOMEERD	0%	66%	3%	2%	29%	0%	0%	0%	1.276
W.v. agrarisch	0%	83%	3%	0%	13%	0%	0%	0%	60
technisch	0%	74%	2%	1%	22%	0%	0%	0%	403
econ.-admin.	0%	57%	2%	3%	38%	0%	0%	0%	567
verzorgend	0%	77%	5%	1%	18%	0%	0%	0%	153
overig	0%	61%	3%	0%	34%	0%	1%	0%	93
KMBO ONGEDIPLOMEERD	0%	66%	3%	0%	31%	0%	0%	0%	230
MBO GEDIPLOMEERD	0%	24%	0%	3%	54%	16%	1%	0%	8.826
W.v. agrarisch	0%	57%	0%	1%	36%	5%	1%	0%	666
technisch	0%	29%	0%	8%	48%	14%	1%	0%	2.334
econ.-admin.	0%	8%	0%	1%	60%	29%	1%	0%	3.172
verzorgend	0%	35%	1%	4%	56%	5%	0%	0%	2.322
overig	0%	17%	0%	1%	70%	12%	1%	0%	331
MBO ONGEDIPLOMEERD	0%	30%	1%	2%	60%	7%	0%	0%	3.186
AVO GEDIPLOMEERD	78%	0%	0%	0%	15%	7%	0%	0%	9.991
HAVO	71%	0%	0%	0%	29%	0%	0%	0%	5.108
VWO	85%	0%	0%	0%	1%	14%	0%	0%	4.883
AVO ONGEDIPLOMEERD	70%	0%	0%	0%	16%	12%	1%	0%	523

Bijna twee derde van de gediplomeerde en ongediplomeerde KMBO-ers is op grond van een eerder behaald LBO-diploma tot het KMBO toegelaten, terwijl bijna een derde deel onder hen eerder een MAVO-diploma heeft behaald. Zowel de gediplomeerde als ongediplomeerde schoolverlaters van het MBO hebben het vaakst een MAVO-diploma als vooropleiding.

Daarnaast heeft 24% van de gediplomeerde en 30% van de ongediplomeerde MBO-ers eerder al een LBO-diploma behaald. Toch is er bij het MBO een opvallend verschil tussen de gediplomeerde en ongediplomeerde schoolverlaters: terwijl van de gediplomeerden 16% het HAVO-diploma als vooropleiding heeft genoemd, geldt dit slechts voor 7% van de ongediplomeerden. Van zowel de gediplomeerde als ongediplomeerde schoolverlaters van het HAVO heeft ruim 70% daarvoor het basisonderwijs gevolgd en heeft bijna 30% eerder al het MAVO succesvol afgesloten. Van de gediplomeerde VWO-ers was 14% reeds in bezit van het HAVO-diploma.

De vooropleiding van de (gediplomeerde) schoolverlaters blijkt niet alleen afhankelijk te zijn van het niveau van de daarna genoten opleiding, maar tevens is het cluster binnen de verschillende schooltypen van belang. Schoolverlaters van het economisch-administratief onderwijs op zowel KMBO- als MBO-niveau blijken daarvoor verhoudingsgewijs minder vaak een LBO-opleiding te hebben gevolgd, dan de schoolverlaters uit de agrarische, technische of verzorgende clusters.

Tabel 3.5. Schoolverlaters van LBO en MAVO die eerder een diploma van LBO of MAVO hebben behaald

Opleidingscluster		Eerder diploma LBO/MAVO			Totaal N=100%
		diploma	certificaat	geen van beide	
LBO	GEDIPLOMEERD	12%	3%	84%	8.284
W.V.	agrarisch	4%	4%	91%	918
	technisch	19%	4%	77%	3.858
	econ.-admin.	11%	3%	87%	1.479
	verzorgend	4%	2%	94%	2.028
LBO	ONGEDIPLOMEERD	12%	6%	82%	445
MAVO	GEDIPLOMEERD	1%	2%	97%	8.426
MAVO	ONGEDIPLOMEERD	2%	6%	93%	177

De schoolverlaters van het LBO en MAVO is gevraagd of zij vóór het studiejaar 1990/1991 reeds een diploma van LBO of MAVO hebben behaald, en zo ja om welke opleiding het ging. Aan de ene kant gaat het om de zogenaamde profielverbeteraars, dit zijn schoolverlaters die van dezelfde opleiding eerder een diploma op een lager examenniveau hebben behaald. Aan de andere kant betreft het schoolverlaters die voorheen een opleiding in een andere richting hebben gevolgd. Een combinatie van deze twee mogelijkheden is daarbij ook mogelijk.

Van de gediplomeerde LBO-ers blijkt 16% voorheen al een diploma of deelcertificaat van het LBO of MAVO te hebben behaald. Dit speelt met name bij de gediplomeerden van het LBO-technisch, waarvan bijna een kwart daarvoor al een andere LBO-opleiding heeft afgesloten. De gediplomeerden van het MAVO hebben daarentegen slechts in een enkel geval al eerder een LBO- of MAVO-diploma behaald. De ongediplomeerde schoolverlaters van het LBO en MAVO hebben ten opzichte van de gediplomeerden nauwelijks vaker voorheen al een LBO- of MAVO-diploma behaald. Overigens is het percentage dat eerder een deelcertificaat of getuigschrift heeft behaald bij de ongediplomeerden wel iets hoger dan bij de gediplomeerden.

4. UITSTROOM EN BESTEMMING

4.1. Inleiding

De RUBS-enquête beoogt de uitstroom en de bestemming van schoolverlaters in kaart te brengen. In dit hoofdstuk wordt een globale beschrijving van de bestemming van de schoolverlaters van de verschillende opleidingsclusters gegeven, waarna in de volgende hoofdstukken nog nader aandacht wordt besteed aan de verschillende bestemmingen. Allereerst wordt de bestemming op het moment van enquêteren beschreven en daarna wordt er nagegaan of er veranderingen in de bestemming van de schoolverlaters zijn opgetreden gedurende het afgelopen jaar. Ook wordt er gekeken naar verschillen in bestemming als gevolg van het landsdeel waar de opleiding is gevolgd of van de genoten vooropleiding. Ten aanzien van de bestemming van de schoolverlaters moet wel worden opgemerkt dat, zoals in hoofdstuk 2 reeds is aangegeven, rekening moet worden gehouden met het feit dat de hier gepresenteerde resultaten niet helemaal representatief zijn voor de totale populatie als gevolg van een selectieve non-respons. Met name zal de doorstroom naar vervolgonderwijs enigszins worden overschat en het percentage schoolverlaters dat een betaalde baan heeft enigszins onderschat.

4.2. Uitstroom en bestemming

De centrale vraag in het RUBS-onderzoek is de bestemming van degenen die uit een bepaald opleidingscluster zijn gestroomd. Die bestemming wordt in de enquête gemeten aan de hand van de voornaamste bezigheid op het moment van de meting ongeveer één jaar na afloop van het laatste cursusjaar. Bovendien worden in de RUBS-enquête vragen gesteld over de activiteiten van de schoolverlaters in de periode tussen het verlaten van de opleiding en het moment van enquêteren. Eén van de doelen van deze meting is, na te gaan in hoeverre opleidingen erin slagen hun leerlingen voldoende kwalificaties voor een succesvolle vervolgloopbaan mee te geven.

Tabel 4.1 presenteert het landelijke beeld van de bestemming van de schoolverlaters van de onderscheiden opleidingsclusters. Het gaat daarbij om de voornaamste bezigheden op het moment van enquêteren, zoals die op de vragenlijst door de schoolverlaters zijn aangegeven. Daarbij zijn de schoolverlaters die een opleiding in het leerlingwezen of het in-service onderwijs zijn gaan volgen (met of zonder betaalde baan) apart onderscheiden. Bovendien moet worden opgemerkt dat het werkloosheidspercentage in deze tabel niet de officiële definitie van werkloosheid weerspiegelt; in paragraaf 6.4 wordt de werkloosheid onder de schoolverlaters nader besproken. Met betrekking tot de voortijdige schoolverlaters die ten tijde van de meting een opleiding volgen, moet worden opgemerkt dat hierin ook de schoolverlaters zijn begrepen die als gevolg van een verhuizing hun gevolgde opleiding elders voortzetten.

Van de schoolverlaters die een LBO-opleiding met een diploma verlaten gaat een groot deel naar een voltijd vervolgopleiding of naar een opleiding in het leerlingwezen of in het in-service onderwijs. Daarbij valt op dat de schoolverlaters van het LBO-technisch relatief vaak naar een

opleiding in het leerlingwezen of in-service opleiding gaan (39%). Van de afgestudeerden van het LBO-agrarisch en economisch-administratief gaat meer dan 70% naar voltijd vervolgonderwijs en voor het LBO-verzorgend geldt dat twee derde voor een voltijd vervolgonderwijs kiest. Daarbij moet wel worden opgemerkt dat het niveau waarop de schoolverlaters de LBO-opleiding hebben afgesloten voor een belangrijk deel bepaalt naar welk soort vervolgonderwijs men gaat. Van de gediplomeerden van de onderscheiden clusters in het LBO heeft slechts ongeveer 10% één jaar na het verlaten van de school betaald werk. Het percentage afgestudeerden van het LBO dat werkloos is bedraagt slechts ongeveer 1%. Hierbij wordt nogmaals opgemerkt dat met name bij het LBO sprake is van een selectieve non-respons, waardoor de doorstroom naar het vervolgonderwijs wordt overschat en het percentage met een betaalde baan wordt onderschat.

Tabel 4.1. Bestemming op het moment van enquêteren per opleidingscluster

Opleidingscluster	Bestemming schoolverlaters						Totaal N=100%
	studie	betaald werk	LLW/ in-serv	werk- loos	milit. dienst	anders	
LBO GEDIPLOMEERD	58%	12%	26%	1%	2%	1%	8.621
w.v. agrarisch	71%	10%	17%	0%	0%	1%	968
technisch	45%	11%	39%	1%	3%	0%	4.017
econ.-admin.	73%	14%	10%	1%	1%	1%	1.526
verzorgend	67%	14%	17%	2%	0%	1%	2.109
LBO ONGEDIPLOMEERD	37%	26%	28%	5%	3%	2%	462
KMBO GEDIPLOMEERD	20%	41%	21%	5%	12%	1%	1.442
w.v. agrarisch	17%	48%	17%	6%	11%	2%	66
technisch	9%	30%	33%	3%	24%	0%	443
econ.-admin.	23%	52%	8%	6%	8%	2%	637
verzorgend	16%	40%	35%	7%	1%	2%	182
overig	54%	19%	21%	3%	3%	1%	114
KMBO ONGEDIPLOMEERD	22%	41%	16%	6%	14%	2%	311
MBO GEDIPLOMEERD	34%	46%	5%	2%	12%	1%	9.127
w.v. agrarisch	38%	41%	3%	1%	15%	1%	691
technisch	35%	37%	2%	2%	22%	1%	2.426
econ.-admin.	37%	47%	1%	2%	11%	1%	3.267
verzorgend	25%	57%	13%	2%	2%	2%	2.399
overig	63%	27%	5%	2%	2%	1%	344
MBO ONGEDIPLOMEERD	41%	33%	15%	3%	6%	2%	3.343
AVO GEDIPLOMEERD	88%	6%	4%	1%	1%	1%	19.265
w.v. MAVO	87%	5%	6%	1%	1%	0%	8.800
HAVO	86%	7%	4%	1%	2%	1%	5.481
VWO	91%	6%	1%	0%	1%	1%	4.983
AVO ONGEDIPLOMEERD	76%	13%	7%	1%	2%	2%	737

Met betrekking tot de schoolverlaters die een KMBO-opleiding met een diploma hebben afgesloten kan worden opgemerkt dat zij vaker betaald werk hebben, variërend van ongeveer 30% van gediplomeerden uit het KMBO-technisch tot ongeveer de helft van de schoolverlaters van KMBO-agrarisch en economisch-administratief. Voor het eerstgenoemde opleidingscluster en het KMBO-verzorgend geldt dat ongeveer een derde van de gediplomeerden naar een opleiding in het leerlingwezen of het in-service onderwijs gaat. Verder valt op dat voor het KMBO-technisch een relatief klein percentage diplomabezitters voor een voltijd vervolgonderwijs heeft gekozen. Daarentegen kiest een kwart van de afgestudeerden van het KMBO-economisch-administratief voor het voltijd vervolgonderwijs. Voor de opleidingsclusters behorende tot het KMBO schommelt het percentage schoolverlaters dat aangeeft werkloos te zijn rond de 6%,

met uitzondering van het KMBO-technisch (3%). Van het KMBO-technisch gaat echter bijna een kwart in militaire dienst na het verlaten van de opleiding. Het KMBO-agrarisch en economisch-administratief worden gekenmerkt door een percentage van ongeveer 10% dat in militaire dienst gaat.

Voor de schoolverlaters die met een diploma het MBO-agrarisch of technisch hebben verlaten, geldt dat ongeveer een even groot percentage naar een vervolgopleiding is gegaan als betaald werk heeft, voor beide clusters respectievelijk ongeveer 40% en circa 35%. De gediplomeerden van het MBO-economisch-administratief en verzorgend hebben relatief vaker betaald werk, respectievelijk 47% en 57%. Een kwart van de afgestudeerden van het MBO-verzorgend volgt op het moment van de meting een voltijd vervolgopleiding. Voor de gediplomeerden van het MBO-economisch-administratief bedraagt dit 37%. De schoolverlaters van het MBO-verzorgend gaan daarnaast relatief vaak naar een in-service opleiding of naar een opleiding in het leerlingwezen. De werkloosheidspercentages voor de onderscheiden opleidingsclusters van het MBO bedragen ongeveer 2%. Van het MBO-technisch gaat echter bijna een kwart in militaire dienst na het verlaten van de opleiding en voor het MBO-agrarisch en economisch-administratief ligt dit percentage bij respectievelijk 15% en 11%.

De opleidingsclusters die behoren tot het AVO worden overeenkomstig de verwachting gekenmerkt door een groot percentage gediplomeerden dat op het moment van enquêteren met een vervolgopleiding bezig is. Voor de afgestudeerden van het MAVO, HAVO en VWO bedraagt dit respectievelijk 87%, 86% en 91%. Slechts 6% van de gediplomeerden van het AVO oefent op het moment van de meting een baan uit. Het werkloosheidspercentage voor deze schoolverlaters is uitermate laag. Bovendien kan worden opgemerkt dat van de gediplomeerden van het MAVO en HAVO ongeveer 5% voor een opleiding in het leerlingwezen of in-service onderwijs heeft gekozen.

Met betrekking tot de voortijdige schoolverlaters kan het volgende worden opgemerkt. In vergelijking met de gediplomeerden heeft een groter deel van de schoolverlaters die het LBO zonder diploma hebben verlaten betaald werk, respectievelijk 12% versus 26%, terwijl het aandeel dat een voltijd vervolgopleiding volgt kleiner is. De reden dat deze schoolverlaters hun opleiding voortijdig hebben verlaten, is waarschijnlijk juist de mogelijkheid om in het bezit te komen van een baan. De bestemming van de ongediplomeerde KMBO-ers wijkt niet veel af van het beeld dat de gediplomeerden van dit schooltype laten zien. Van de ongediplomeerde MBO-ers geeft 15% aan dat zij een opleiding in het leerlingwezen of een in-service opleiding zijn gaan volgen. Bovendien geeft een relatief hoog deel aan dat zij naar een andere voltijd opleiding zijn gegaan. Daarentegen is het percentage voortijdige schoolverlaters dat een baan heeft lager dan voor de gediplomeerden van het MBO. Ten opzichte van de gediplomeerde schoolverlaters van het AVO geven minder ongediplomeerden van dit schooltype aan dat zij een voltijd vervolgopleiding zijn gaan volgen, terwijl een relatief groot percentage betaald werk heeft. Met name voor het LBO is het werkloosheidspercentage onder de voortijdige schoolverlaters hoger dan voor de gediplomeerden.

Naast de voornaamste bezigheid op het moment van enquêteren is in de RUBS-enquête ook gevraagd naar de bezigheden van de schoolverlaters in het afgelopen jaar na het verlaten van de school. Hieruit kan worden afgeleid of zich veranderingen hebben voorgedaan in de activiteiten van de schoolverlaters. Daarbij gaat het enerzijds om schoolverlaters die aanvankelijk werk hebben gehad en op het moment van de meting niet meer en anderzijds om schoolverlaters die na het verlaten van de school naar een dagopleiding zijn gegaan en ten tijde van de enquête een andere bezigheid hadden. In tabel 4.2 worden deze beide veranderingen besproken. Strikt genomen kunnen er meerdere veranderingen in de bestemming van schoolverlaters in het afgelopen jaar zijn opgetreden, waardoor het beeld niet geheel nauwkeurig is. Dit zal echter weinig voorkomen, omdat er slechts ongeveer één jaar zit tussen het verlaten van de school en het moment van enquêteren.

Tabel 4.2. Veranderingen in bestemming per opleidingscluster

Opleidingscluster		Werken -> Niet geen veran- werken dering dering	Totaal N=100%	Opleiding -> Geen geen veran- opl. dering dering	Totaal N=100%		
LBO	GEDIPLOMEERD	80%	20%	3.381	96%	4%	5.217
w.v.	agraris	80%	20%	297	97%	3%	704
	technisch	85%	15%	1.977	96%	4%	1.864
	econ.-admin.	66%	34%	457	95%	5%	1.160
	verzorgend	79%	21%	649	94%	6%	1.489
LBO	ONGEDIPLOMEERD	79%	21%	266	87%	13%	193
KMBO	GEDIPLOMEERD	82%	18%	971	94%	6%	310
w.v.	agraris	80%	20%	46	-	-	-
	technisch	78%	22%	330	100%	0%	41
	econ.-admin.	83%	17%	429	96%	4%	155
	verzorgend	88%	12%	125	88%	12%	34
	overig	80%	20%	41	88%	12%	69
KMBO	ONGEDIPLOMEERD	71%	29%	211	87%	13%	78
MBO	GEDIPLOMEERD	83%	17%	5.348	93%	7%	3.363
w.v.	agraris	73%	27%	388	90%	10%	293
	technisch	73%	27%	1.268	95%	5%	905
	econ.-admin.	83%	17%	1.868	94%	6%	1.282
	verzorgend	92%	8%	1.695	90%	10%	658
	overig	80%	20%	129	95%	5%	225
MBO	ONGEDIPLOMEERD	72%	28%	1.903	95%	5%	1.451
AVO	GEDIPLOMEERD	56%	44%	2.938	97%	3%	17.492
w.v.	MAVO	54%	46%	1.420	97%	3%	7.927
	HAVO	61%	39%	904	96%	4%	4.890
	VWO	52%	48%	614	97%	3%	4.675
AVO	ONGEDIPLOMEERD	63%	37%	197	97%	3%	577

- = geen gegevens vanwege kleine aantallen

- = geen gegevens vanwege kleine aantallen

Met betrekking tot de schoolverlaters die werk hebben gehad en op het moment van enquêteren een andere activiteit aangeven, blijkt uit de tabel het volgende. Van de gediplomeerde schoolverlaters uit het LBO-agrarisch en verzorgend is ongeveer 20% van bezigheid veranderd, voor het LBO-technisch ligt dit percentage iets lager. Van de gediplomeerden uit het LBO-economisch administratief die na het verlaten van school werk hebben gehad heeft een derde geen werk meer op het moment van de meting. De gediplomeerden uit het KMBO die na het verlaten van school werk hebben gehad en die op het moment van enquêteren geen werk

hadden, schommelt eveneens tussen de 15% en 20%, met uitzondering van het KMBO-verzorgend waar slechts 12% van bezigheid is veranderd. Voor het MBO-agrarisch en technisch geldt een hoog percentage (27%) gediplomeerden dat van bestemming is veranderd in het afgelopen jaar, terwijl voor het MBO-verzorgend dit percentage juist erg laag is. Voor de gediplomeerde AVO-schoolverlaters is het aandeel dat werk heeft gehad en ten tijde van de meting een andere bezigheid had erg hoog, het schommelt tussen de 40% en 50%. Ten aanzien van de voortijdige schoolverlaters valt op dat ongediplomeerden uit het KMBO en het MBO vaker van bestemming zijn veranderd dan de gediplomeerde schoolverlaters, voor de AVO-ers is dit percentage daarentegen iets lager.

Van de schoolverlaters die na de school naar een andere dagopleiding zijn gegaan is een kleiner gedeelte in de tussentijd van bestemming veranderd dan van de schoolverlaters die werk hebben gehad. Voor de gediplomeerde schoolverlaters van het LBO, het KMBO en het AVO volgt ongeveer 95% op het moment van enquêteren nog steeds een dagopleiding, met uitzondering van KMBO-verzorgend waar 88% nog steeds een dagopleiding volgt. Voor het MBO liggen de percentages van gediplomeerden die op het moment van de meting nog steeds een dagopleiding volgen tussen de 90% en 95%. Voor de ongediplomeerden van het LBO en het KMBO die naar een dagopleiding zijn gegaan, geldt een lager percentage dat nog steeds een dagopleiding volgt, namelijk 87%.

In tabel 1 van bijlage I wordt een overzicht gegeven van de voornaamste bezigheden per opleidingscluster en per landsdeel. Met betrekking tot het noorden valt op dat van de gediplomeerden van het LBO-agrarisch en verzorgend, in vergelijking met heel Nederland, een groot percentage naar een voltijd vervolgopleiding gaat, hetgeen tot gevolg heeft dat het deel dat een betaalde baan heeft of een opleiding in het leerlingwezen of in-service onderwijs volgt kleiner is. De bestemming van de KMBO-schoolverlaters in het noorden van het land vertoont enige verschillen met de bestemming voor geheel Nederland. Voor het technisch onderwijs op KMBO-niveau is het percentage dat een opleiding in het leerlingwezen of in-service onderwijs gaat volgen relatief laag, vanwege het grote aandeel dat in militaire dienst of naar een opleiding in het leerlingwezen of in-service onderwijs gaat. Van de gediplomeerden van het KMBO-economisch-administratief heeft een kleiner deel een betaalde baan, terwijl een groter deel een opleiding in het leerlingwezen of in-service onderwijs is gaan volgen. Het noorden van het land geeft voor het MBO en het AVO eenzelfde beeld te zien ten aanzien van de voornaamste bezigheden ten tijde van de enquête als geheel Nederland. De enige uitzonderingen hierop zijn het MBO-agrarisch en verzorgend. Van de gediplomeerden van het MBO-agrarisch gaat een relatief groot deel naar een vervolgopleiding en een relatief klein deel heeft een betaalde baan. Voor het MBO-verzorgend geldt eveneens dat het percentage dat een betaalde baan heeft lager is ten opzichte van geheel Nederland. De voortijdige schoolverlaters van het LBO en AVO geven vaker aan verder te leren ten opzichte van heel Nederland en de ongediplomeerden van het KMBO gaan relatief vaak naar een opleiding in het leerlingwezen of het in-service onderwijs. In het algemeen is de werkloosheid in het noorden van het land voor de verschillende opleidingsclusters iets hoger in vergelijking met geheel Nederland.

In het oosten van Nederland heeft een relatief groot deel van de gediplomeerden van het economisch-administratief en verzorgend, in vergelijking met heel Nederland, voor een vervolgopleiding gekozen. Het percentage gediplomeerden van het KMBO-technisch en economisch-administratief dat respectievelijk een opleiding in het leerlingwezen of in-service onderwijs en een voltijd vervolgopleiding gaat volgen is relatief klein. Daarentegen is voor het KMBO-verzorgend het percentage gediplomeerden dat een betaalde baan heeft relatief groot, terwijl het aandeel dat een opleiding in het leerlingwezen of in-service onderwijs volgt relatief laag is. In oostelijk Nederland is het percentage gediplomeerden van het MBO-technisch en economisch-administratief dat voor een voltijd vervolgopleiding heeft gekozen relatief hoog en het aandeel dat een betaalde baan heeft is juist relatief laag. De voortijdige schoolverlaters van het LBO in het oosten geven in vergelijking met geheel Nederland vaker aan dat zij naar een andere voltijd opleiding zijn gegaan, terwijl een kleiner percentage heeft gekozen voor een opleiding in het leerlingwezen of in-service onderwijs.

In het westen van het land is het aandeel van het LBO-agrarisch, economisch-administratief en verzorgend dat naar een voltijd vervolgopleiding gaat, in vergelijking met geheel Nederland, relatief laag, terwijl juist relatief veel gediplomeerden een betaalde baan hebben of een opleiding in het leerlingwezen of in-service onderwijs volgen. De gediplomeerden van het KMBO-technisch en economisch-administratief in het westen van het land hebben op het moment van de meting relatief vaak een betaalde baan, waarbij dit bij het KMBO-technisch gepaard gaat met een kleiner percentage dat een opleiding in het leerlingwezen of in-service onderwijs volgt. Daarentegen is het aandeel gediplomeerden van het KMBO-verzorgend dat een opleiding in het leerlingwezen of in-service onderwijs volgt juist relatief groot. Voor het MBO, met uitzondering van het economisch-administratief onderwijs, geldt dat het aandeel dat een betaalde baan heeft ten tijde van de enquête relatief groot is, terwijl het percentage dat heeft gekozen voor een voltijd vervolgopleiding relatief laag is. Voor het AVO treden er weinig verschillen op in de bestemming tussen het westen van het land en Nederland als geheel. Ten aanzien van de voortijdige schoolverlaters valt op dat de ongediplomeerden van het LBO vaker een opleiding in het leerlingwezen of in-service onderwijs volgen, terwijl de ongediplomeerden van het MBO en AVO relatief vaak een betaalde baan hebben en relatief minder vaak naar een voltijd vervolgopleiding gaan.

Met betrekking tot de gediplomeerden van het LBO-technisch uit het zuiden van het land valt op dat zij ten opzichte van geheel Nederland, relatief vaker naar een voltijd vervolgopleiding gaan. De gediplomeerde schoolverlaters van het KMBO-technisch kiezen daarentegen vaker voor een opleiding in het leerlingwezen of in het in-service onderwijs. Voor het KMBO-economisch-administratief en verzorgend geldt dat de gediplomeerden relatief vaker een betaalde baan hebben op het moment van enquêteren, terwijl ze minder vaak respectievelijk naar een voltijd vervolgopleiding gaan en een opleiding in het leerlingwezen of in het in-service onderwijs volgen. De afgestudeerden van het MBO-agrarisch uit het zuiden van het land hebben vaker een betaalde baan, terwijl ze minder vaak naar een vervolgopleiding gaan. Voor de gediplomeerden van het MBO-technisch geldt juist het omgekeerde. Ten aanzien van het AVO kan worden opgemerkt dat de gediplomeerden van dit schooltype relatief vaker voor een voltijd

vervolgopleiding kiezen. De voortijdige schoolverlaters van het LBO uit het zuiden van Nederland gaan minder vaak naar een voltijd vervolgopleiding. Daarentegen kiezen de ongediplomeerden van het MBO en AVO juist vaker voor een andere opleiding in vergelijking met geheel Nederland.

Om een indruk te krijgen van de invloed die de schoolloopbanen van de schoolverlaters op de keuze voor een bepaalde bestemming hebben, wordt in de tabellen 2 van bijlage I en 4.3 een overzicht gegeven van de voornaamste bezigheden per opleidingscluster en per vooropleiding. Tabel 2 van bijlage I geeft een overzicht van de bestemming van de schoolverlaters uit de onderscheiden opleidingsclusters van het KMBO, MBO, HAVO en VWO naar type vooropleiding. In tabel 4.3 wordt de bestemming van de schoolverlaters van het LBO en MAVO beschreven die reeds eerder een diploma, deelcertificaat of getuigschrift van LBO of MAVO hebben behaald.

Aan de schoolverlaters van het KMBO, MBO, HAVO en VWO is gevraagd aan te geven op grond van welke vooropleiding zij zijn toegelaten tot de in 1990/1991 verlaten opleiding. Daarbij wordt alleen de vooropleiding betrokken voor zover de schoolverlaters het diploma, getuigschrift of theorie-examen van deze vooropleiding hebben gehaald. De gediplomeerden van het MBO-agrarisch die reeds eerder het diploma van het LBO hebben behaald gaan relatief vaak in militaire dienst en hebben eveneens vaker een betaalde baan ten tijde van de enquête. Van de gediplomeerden van het MBO-technisch met al een LBO-diploma op zak gaat eveneens een relatief groot percentage in militaire dienst. Bovendien gaat van deze schoolverlaters een relatief klein deel naar een voltijd vervolgopleiding. De afgestudeerden van het MBO-economisch-administratief die reeds in het bezit zijn van een LBO-diploma gaan relatief minder vaak naar een voltijd vervolgopleiding en hebben daarentegen vaker een betaalde baan. De voortijdige schoolverlaters van het MBO die reeds een LBO-diploma hebben, gaan relatief minder vaak naar een voltijd vervolgopleiding. Van de gediplomeerden van het MBO-technisch, economisch-administratief en verzorgend die reeds een diploma van een opleiding op (K)MBO-niveau hebben gaat een relatief klein deel naar een vervolgopleiding, terwijl het aandeel dat een betaalde baan heeft op het moment van de meting relatief groot is. Daarnaast gaat een groot percentage van deze gediplomeerden van het MBO-technisch in militaire dienst. De voortijdige schoolverlaters van het MBO die reeds in het bezit zijn van een (K)MBO-diploma hebben eveneens relatief vaker een betaalde baan op het moment van enquêteren.

Van de schoolverlaters van het KMBO-technisch en verzorgend die reeds eerder het MAVO-diploma hebben behaald is een relatief klein percentage op het moment van de meting in het bezit van een betaalde baan. Voor het KMBO-verzorgend valt daarbij op dat een relatief groot deel een opleiding in het leerlingwezen of in het in-service onderwijs volgt. Voor het MBO-agrarisch en technisch geldt dat in vergelijking met de hele groep schoolverlaters uit deze clusters een relatief groot deel naar een voltijd vervolgopleiding is gegaan, waarbij het percentage gediplomeerden van het MBO-agrarisch dat een betaalde baan heeft relatief laag is. De voortijdige schoolverlaters van het KMBO die reeds een MAVO diploma hebben gaan relatief vaak naar een andere voltijd opleiding en hebben minder vaak een betaalde baan. Voor de ongediplomeerden van het AVO is de situatie juist omgekeerd. De gediplomeerde schoolverlaters van het MBO-agrarisch, economisch-administratief en technisch die voorheen

het HAVO-diploma hebben behaald, worden gekenmerkt door een relatief groot percentage dat heeft gekozen voor een voltijd vervolgopleiding, waarbij de twee eerstgenoemde clusters ook een lager percentage te zien geven dat een betaalde baan heeft, terwijl van het laatstgenoemde cluster een laag percentage in militaire dienst is gegaan. Van de gediplomeerden van het MBO-verzorgend die reeds in het bezit waren van een HAVO-diploma gaat een relatief klein deel naar een voltijd vervolgopleiding en een groot percentage heeft een betaalde baan ten tijde van de enquête. De voortijdige schoolverlaters van het MBO en AVO die reeds in het bezit zijn van een HAVO-diploma gaan in vergelijking met alle schoolverlaters uit deze schooltypen relatief vaker naar een andere voltijd opleiding.

Tabel 4.3. Bestemming op het moment van enquêteren van LBO- en MAVO-schoolverlaters indien eerder een diploma van LBO of MAVO is behaald

Opleidingscluster	studie	Bestemming schoolverlaters					Totaal N=100%
		betaald werk	LLW/ in-serv	werk- loos	milit. dienst	anders	
Eerder diploma LBO/MAVO							
LBO GEDIPLOMEERD	44%	20%	29%	1%	6%	0%	1.025
w.v. agrarisch	59%	22%	16%	2%	0%	0%	38
technisch	38%	18%	35%	1%	8%	0%	739
econ.-admin.	63%	25%	4%	2%	3%	1%	162
verzorgend	53%	18%	26%	2%	0%	1%	85
LBO ONGEDIPLOMEERD	18%	31%	40%	4%	5%	2%	55
MAVO GEDIPLOMEERD	61%	14%	16%	6%	4%	0%	68
MAVO ONGEDIPLOMEERD	-	-	-	-	-	-	-
Eerder certificaat of getuigschrift LBO/MAVO							
LBO GEDIPLOMEERD	41%	12%	38%	3%	3%	3%	263
w.v. agrarisch	54%	4%	29%	0%	0%	13%	40
technisch	26%	11%	52%	5%	5%	1%	143
econ.-admin.	72%	12%	10%	3%	4%	0%	37
verzorgend	53%	21%	24%	0%	0%	1%	43
LBO ONGEDIPLOMEERD	44%	28%	12%	4%	8%	4%	25
MAVO GEDIPLOMEERD	82%	7%	8%	2%	1%	0%	150
MAVO ONGEDIPLOMEERD	-	-	-	-	-	-	-
Eerder geen diploma LBO/MAVO							
LBO GEDIPLOMEERD	61%	11%	25%	1%	1%	1%	6.953
w.v. agrarisch	72%	10%	16%	0%	1%	1%	837
technisch	48%	9%	40%	1%	2%	0%	2.952
econ.-admin.	74%	12%	11%	1%	1%	1%	1.273
verzorgend	68%	13%	16%	2%	0%	1%	1.892
LBO ONGEDIPLOMEERD	39%	24%	28%	5%	2%	2%	361
MAVO GEDIPLOMEERD	88%	5%	5%	1%	0%	0%	8.176
MAVO ONGEDIPLOMEERD	64%	18%	14%	2%	1%	2%	162
- = geen gegevens vanwege kleine aantallen							

Zoals reeds in paragraaf 3.3 is opgemerkt is de schoolverlaters van het LBO en MAVO gevraagd of zij vóór het studiejaar 1990/1991 reeds een diploma van LBO of MAVO hebben behaald. Met betrekking tot de gediplomeerden van het LBO en MAVO die reeds eerder een diploma van LBO of MAVO hebben behaald valt op dat ten opzichte van de hele groep schoolverlaters uit deze clusters een relatief groot deel ten tijde van de enquête in het bezit is van een betaalde baan en dat een relatief klein deel naar een voltijd vervolgopleiding is gegaan. Over het algemeen is ook

het percentage dat een opleiding in het leerlingwezen of in het in-service onderwijs volgt relatief klein in vergelijking met de totale groep schoolverlaters uit deze opleidingsclusters, met uitzondering van het LBO-verzorgend en het MAVO waar juist een relatief groot percentage naar een opleiding in het leerlingwezen of in het in-service onderwijs is gegaan. Daarnaast is van de gediplomeerden van het LBO-technisch een relatief groot deel in militaire dienst gegaan en geeft een relatief groot percentage van de gediplomeerden van het MAVO aan werkloos te zijn. De ongediplomeerden van het LBO die reeds eerder een diploma van het LBO of MAVO hebben behaald, hebben relatief vaak een betaalde baan of volgen relatief vaak een opleiding in het leerlingwezen of in het in-service onderwijs.

Ten aanzien van de gediplomeerden van het LBO-agrarisch, technisch, verzorgend en MAVO die reeds eerder een deelcertificaat of getuigschrift van LBO of MAVO hebben behaald, laat tabel 4.3 zien dat in vergelijking met de hele groep schoolverlaters uit deze clusters een relatief groot deel naar een opleiding in het leerlingwezen of in het in-service onderwijs is gegaan, terwijl juist een klein percentage naar een voltijd vervolgopleiding is gegaan. De schoolverlaters van het LBO-agrarisch met als vooropleiding reeds een deelcertificaat of getuigschrift van het LBO of MAVO hebben minder vaak een betaalde baan. De gediplomeerden van het LBO-technisch vertonen een relatief hoog percentage dat aangeeft werkloos te zijn. Daarnaast heeft van de gediplomeerden van het LBO-verzorgend een relatief groot deel ten tijde van de enquête een betaalde baan. De voortijdige schoolverlaters van het LBO die reeds in het bezit zijn van een deelcertificaat of getuigschrift van LBO of MAVO kiezen relatief vaak voor een voltijd vervolgopleiding.

5. VERVOLGONDERWIJS

5.1. Inleiding

Nadat in het vorige hoofdstuk is nagegaan hoeveel schoolverlaters op het moment van de meting vervolgonderwijs volgen, zal in dit hoofdstuk een overzicht worden gegeven van de vervolgopleidingen die deze schoolverlaters hebben gekozen. Paragraaf 5.2 behandelt het vervolgonderwijs van de schoolverlaters die hebben aangegeven dat het volgen van een studie ten tijde van de enquête hun belangrijkste bezigheid is. Het gaat hier om vormen van regulier vervolgonderwijs, dat in de meeste gevallen overigens voltijd onderwijs zal betreffen. In deze paragraaf wordt tevens de reisafstand tussen het huisadres en de plaats van de gekozen reguliere vervolgopleiding aangegeven om inzicht te krijgen in de mobiliteit van de schoolverlaters. In paragraaf 5.3 komen de deeltijd vervolgopleidingen aan bod welke in het kader van het leerlingwezen of het in-service onderwijs in de verpleging of de verzorging worden gevolgd. Aanvullende opleidingen waaraan men ten behoeve van huidige of toekomstige werkzaamheden deelneemt, worden in paragraaf 8.4 besproken. Bij het bespreken van de leerlingwezen en in-service opleidingen in paragraaf 5.3 wordt eveneens de vraag beantwoord in hoeverre deze schoolverlaters naast een leerovereenkomst ook (betaald) werk hebben.

5.2. Regulier vervolgonderwijs

Tabel 5.1 biedt een overzicht van de reguliere opleidingen die de schoolverlaters na de opleiding zijn gaan volgen. Om het geheel overzichtelijk te houden is per opleidingscluster alleen het type vervolgopleiding in deze tabel aangegeven. Op deze wijze wordt met name inzicht geboden in het *niveau* van het vervolgonderwijs. Bij de beschrijving is echter ook de *richting* van het gekozen vervolgonderwijs in beschouwing genomen. Het blijkt dat de schoolverlaters over het algemeen in het vervolgonderwijs kiezen voor een richting die aansluit bij de opleiding die men daarvoor ook reeds heeft gevolgd. In de gevallen waarbij schoolverlaters toch voor een andere richting in het vervolgonderwijs hebben gekozen is er een vast alternatief. Schoolverlaters uit de agrarische clusters kiezen daarna nogal eens voor een technische opleiding en schoolverlaters uit de verzorgende clusters volgen daarna geregeld een economisch-administratieve opleiding of andersom. Verder blijken er nauwelijks schoolverlaters van het beroepsonderwijs te zijn die de overstap maken naar een opleiding in het AVO (op een hoger niveau). Heeft men eenmaal gekozen voor een beroepsopleiding dan kiest men daarna opnieuw voor beroepsonderwijs, uitgezonderd enkele ongediplomeerde KMBO-ers en MBO-ers waarvan respectievelijk 7% en 6% naar het MAVO en HAVO is gegaan.

In principe verschaffen zowel het LBO-diploma (mits voldoende vakken op C-niveau), het KMBO-diploma als het MAVO-diploma toegang tot het MBO. Twee derde van de gediplomeerde en verder lerende LBO-ers gaat rechtstreeks naar het MBO, terwijl bijna 20% van de LBO-ers (eerst) een KMBO-opleiding volgt. Ruim drie kwart van de gediplomeerde KMBO-ers die verder zijn gaan leren volgt inmiddels een MBO-opleiding en 13% van deze schoolverlaters is op het moment van de meting bezig aan een andere KMBO-opleiding. Uit tabel 5.1 kan men eveneens

aflezen dat 73% van de gediplomeerde schoolverlaters van het MAVO die voor vervolgonderwijs hebben gekozen een MBO-opleiding volgt. Het Hoger Beroepsonderwijs (HBO) staat in principe open voor gediplomeerde schoolverlaters van het MBO en HAVO. Tabel 5.1 laat zien dat respectievelijk 74% en 54% van deze verder studerende gediplomeerden ten tijde van de meting een opleiding in het HBO volgt. Uit deze tabel blijkt echter ook dat maar liefst 28% van de gediplomeerde schoolverlaters van het HAVO een opleiding in het MBO is gaan volgen. Iets soortgelijks speelt zich af bij de gediplomeerden van het VWO: 63% is naar het Wetenschappelijk Onderwijs (WO) gegaan, terwijl 31% heeft gekozen voor een HBO-opleiding.

Tabel 5.1. Reguliere vervolgonderwijs van verder lerende schoolverlaters per opleidingscluster

Opleidingscluster		LBO	KMBO	MBO	Vervolgopleiding					andere	Totaal N=100%
					HBO	WO	MAVO	HAVO	VWO		
LBO	GEDIPLOMEERD	11%	19%	68%	0%	0%	0%	0%	0%	2%	4.984
w.v.	agrariſch	7%	11%	80%	0%	0%	0%	0%	0%	2%	685
	techniſch	21%	16%	61%	0%	0%	0%	0%	0%	1%	1.792
	econ.-admin.	6%	25%	66%	0%	0%	1%	0%	0%	3%	1.106
	verzorgend	3%	22%	72%	0%	0%	0%	0%	0%	2%	1.401
LBO	ONGEDIPLOMEERD	37%	28%	22%	0%	0%	4%	1%	0%	8%	167
KMBO	GEDIPLOMEERD	2%	13%	77%	0%	1%	1%	0%	0%	4%	290
w.v.	agrariſch	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	techniſch	7%	7%	76%	2%	5%	2%	0%	0%	0%	41
	econ.-admin.	0%	7%	82%	0%	0%	2%	1%	1%	7%	148
	verzorgend	3%	10%	83%	0%	0%	0%	0%	0%	3%	30
	overig	5%	30%	62%	0%	0%	0%	0%	0%	3%	60
KMBO	ONGEDIPLOMEERD	1%	27%	52%	1%	0%	7%	3%	0%	7%	67
MBO	GEDIPLOMEERD	0%	1%	13%	74%	0%	0%	0%	0%	12%	3.118
w.v.	agrariſch	0%	1%	7%	59%	0%	0%	0%	0%	33%	263
	techniſch	0%	0%	19%	79%	0%	0%	0%	0%	1%	849
	econ.-admin.	0%	0%	5%	76%	0%	0%	0%	0%	18%	1.202
	verzorgend	0%	2%	23%	68%	1%	0%	1%	0%	5%	589
	overig	0%	0%	12%	76%	0%	0%	1%	1%	10%	215
MBO	ONGEDIPLOMEERD	1%	13%	61%	11%	0%	1%	6%	0%	7%	1.370
AVO	GEDIPLOMEERD	0%	2%	42%	23%	17%	0%	8%	3%	4%	16.886
w.v.	MAVO	1%	4%	75%	0%	0%	0%	17%	0%	3%	7.666
	HAVO	0%	0%	28%	54%	0%	0%	0%	12%	6%	4.685
	VWO	0%	0%	1%	31%	63%	0%	0%	0%	5%	4.535
AVO	ONGEDIPLOMEERD	6%	4%	30%	8%	0%	14%	19%	15%	4%	556

- = geen gegevens vanwege kleine aantallen

- = geen gegevens vanwege kleine aantallen

Schoolverlaters met een technische beroepsopleiding achter de rug volgen relatief vaak opnieuw een technische opleiding binnen hetzelfde schooltype. Dit geldt voor circa 20% van de gediplomeerden van het LBO- en MBO-technisch die na de opleiding verder zijn gaan leren. Bij de schoolverlaters van het LBO-technisch gaat het zowel om niveau-, als profielverbeters. Van de gediplomeerde, verder lerende KMBO-ers met een technische opleidingsachtergrond volgt 7% nu een opleiding in het LBO-technisch. Uit de tabel blijkt dat bijna een derde van de gediplomeerden van het middelbaar agrarisch onderwijs die naar een vervolgonderwijs zijn gegaan, onder de categorie 'overig vervolgonderwijs' valt. Het gaat hier waarschijnlijk om opleidingen aan de landbouwwaksholen. Wat betreft de doorstroom in het AVO kan het volgende worden opgemerkt. Van de verder lerende gediplomeerden van het MAVO heeft 17% voor het HAVO gekozen, terwijl 12% van degenen die doorleren van het HAVO nu het VWO-diploma probeert te behalen.

De ongediplomeerde schoolverlaters stromen veel minder vaak door naar hoger vervolgonderwijs. Vaak vindt men hen terug in vervolgonderwijs op hetzelfde of op een lager opleidingsniveau dan het niveau waarop ze voortijdig zijn uitgestroomd. Dit heeft echter ook te maken met het feit dat bij de groep ongediplomeerden ook schoolverlaters zijn inbegrepen die als gevolg van een verhuizing hun opleiding elders voortzetten. De ongediplomeerde LBO-ers gaan in plaats van het MBO naar het KMBO (28%) of proberen opnieuw het LBO-diploma te behalen (37%). Bij de ongediplomeerde LBO-ers die naar het MBO gaan (22%) betreft het waarschijnlijk profielverbetereers die dit maal de opleiding zonder diploma hebben verlaten. Ruim de helft van de ongediplomeerde KMBO-ers probeert toch een MBO-diploma te halen, terwijl 27% opnieuw een KMBO-opleiding volgt. Van de ongediplomeerde, verder lerende MBO-ers gaat ruim 60% wederom naar het MBO. Ruim een derde deel van de ongediplomeerde schoolverlaters van het MAVO probeert het MAVO alsnog succesvol af te ronden, terwijl 29% van de verder lerende schoolverlaters naar het LBO is gegaan en 18% naar het KMBO. Van de ongediplomeerde en verder studerende schoolverlaters van het HAVO blijkt meer dan de helft de overstap naar het MBO te hebben gemaakt. Bovendien volgt 18% wederom het HAVO en is 16% naar het MAVO gegaan. Van de ongediplomeerde VWO-ers volgt 38% opnieuw het VWO en heeft 30% voor het HAVO gekozen. Slechts 10% van deze ongediplomeerde VWO-ers is naar het MBO gegaan, terwijl maar liefst 18% op het moment van de enquête een HBO-opleiding volgt. Bij deze laatste groep gaat het, net als bij de ongediplomeerden van het HAVO die ten tijde van de meting een MBO-opleiding volgen, waarschijnlijk voornamelijk om schoolverlaters die reeds eerder een ander diploma hebben behaald op basis waarvan ze zijn toegelaten tot de opleiding die ze op het moment van de enquête volgen.

Tabel 5.2. Reisafstand van huisadres tot vervolgopleiding in kilometers per schooltype

Schooltype	Reisafstand tot huidige opleiding					Totaal N=100%
	1-10 km	11-20 km	21-30 km	31-50 km	> 50 km	
LBO GEDIPLOMEERD	43%	28%	13%	10%	6%	4.462
LBO ONGEDIPLOMEERD	53%	32%	6%	6%	4%	139
KMBO GEDIPLOMEERD	41%	28%	11%	12%	8%	249
KMBO ONGEDIPLOMEERD	36%	24%	16%	18%	5%	55
MBO GEDIPLOMEERD	31%	17%	16%	18%	18%	2.836
MBO ONGEDIPLOMEERD	44%	24%	13%	9%	10%	1.184
MAVO GEDIPLOMEERD	48%	25%	13%	9%	6%	7.028
MAVO ONGEDIPLOMEERD	65%	16%	12%	4%	3%	94
HAVO GEDIPLOMEERD	34%	19%	14%	17%	16%	4.333
HAVO ONGEDIPLOMEERD	48%	22%	12%	10%	8%	222
VWO GEDIPLOMEERD	32%	11%	12%	15%	29%	4.103
VWO ONGEDIPLOMEERD	61%	17%	8%	5%	9%	183

De schoolverlaters die na de opleiding verder zijn gaan leren hebben in de enquête tevens aangegeven in welke gemeente zij de vervolgopleiding volgen en hoeveel kilometers deze opleiding van het huisadres is verwijderd. Het gaat hier om de enkele reis tussen beide locaties. Circa een derde van de gediplomeerde en verder studerende schoolverlaters van het MBO, HAVO en VWO woont op maximaal 10 kilometer van het adres van de vervolgopleiding. Voor de gediplomeerden van het LBO, KMBO en MAVO die verder zijn gaan leren geldt ditzelfde voor respectievelijk 43%, 41% en 48%. Ruim een kwart van deze drie laatst genoemde groepen schoolverlaters woont tussen de 11 en 20 kilometer van de door hen gekozen vervolgopleiding.

Alleen bij de gediplomeerde schoolverlaters van het VWO woont een aanzienlijk gedeelte op relatief grote afstand van de gekozen vervolgopleiding: 30% woont op meer dan 50 kilometer van deze vervolgopleiding. Dit heeft te maken met het feit dat deze schoolverlaters in het algemeen een vervolgopleiding op een hoger niveau kiezen.

Met uitzondering van het KMBO wonen de ongediplomeerde verder lerende schoolverlaters over het algemeen dichterbij de door hen gekozen vervolgopleiding dan de gediplomeerde schoolverlaters die verder in het reguliere onderwijs zijn gaan leren. Zoals hierboven reeds is geconstateerd zijn deze ongediplomeerden beduidend minder vaak doorgestroomd naar hoger vervolgonderwijs, hetgeen mede te maken heeft met het feit dat bij de groep ongediplomeerden ook schoolverlaters zijn inbegrepen die als gevolg van een verhuizing hun gevolgde opleiding elders voortzetten. Vaker zijn zij een opleiding op het zelfde of op een lager opleidingsniveau gaan volgen. Aangezien met het toenemen van het opleidingsniveau de gemiddelde afstand tussen woonadres en adres van de vervolgopleiding eveneens toeneemt, lijken hiermee de verschillen tussen de gediplomeerden en ongediplomeerden wat betreft reisafstand verklaard.

5.3. Leerlingwezen en in-service opleidingen

De schoolverlaters is gevraagd of zij op het moment van enquêteren een opleiding volgden in het kader van het leerlingwezen of dat zij bezig waren aan een in-service opleiding in de verpleging of de verzorging. In hoofdstuk vier is nagegaan hoeveel schoolverlaters aan deze deeltijd vervolgopleidingen deelnemen. Tabel 5.3 geeft een overzicht van de opleidingen in het leerlingwezen en in-service onderwijs die de schoolverlaters als vervolgopleiding hebben gekozen. Het overzicht heeft betrekking op de gehele groep schoolverlaters die na de opleiding van vorig jaar dergelijk deeltijd onderwijs is gaan volgen. In bijlage II zijn voor de afzonderlijke opleidingsclusters de gekozen deeltijd opleidingen weergegeven.

De opleidingen in het kader van het leerlingwezen zijn onderverdeeld naar het leerlingstelsel waartoe deze opleidingen behoren, aangezien ieder stelsel gespecialiseerde opleidingen voor een bepaalde afgebakende branche verzorgt en er nauwelijks overlap bestaat tussen opleidingen bij de verschillende leerlingstelsels. Bij het in-service onderwijs is onderscheid gemaakt naar de verschillende opleidingen tot verpleegkundige en ziekenverzorgende. Bij het in-service onderwijs zijn de meeste schoolverlaters naar de opleiding voor ziekenverzorgende of A-verpleegkundige gegaan. Daarnaast hebben relatief veel schoolverlaters voor een vervolgopleiding tot Z-verpleegkundige gekozen. Daarentegen volgen slechts weinig schoolverlaters de opleiding tot B-verpleegkundige of operatiekamerassistent.

Wanneer het leerlingwezen in drie sectoren wordt gesplitst (agrarisch, technisch en dienstverlenend), dan blijkt ruim 60% van de schoolverlaters die een opleiding in het leerlingwezen volgen aan een technische of aanverwante opleiding deel te nemen. Eén derde volgt een opleiding voor een beroep in de dienstverlening en slechts 5% volgt een opleiding voor een beroep in de agrarische sector. Binnen de technische sector is het vaakst (in aflopende volgorde) gekozen voor een opleiding bij de SOM (metaal), de VEV (elektrotechniek), de VAM

(reparatie voertuigen), de SVB (bouw), de SOI (installatietechniek) of de SLW (wegvervoer). Naar de andere leerlingstelsels in de technische sector zijn beduidend minder schoolverlaters gegaan. Binnen de dienstverlenende sector zijn er daarentegen geen grote verschillen tussen de leerlingstelsels wat betreft het aantal schoolverlaters dat voor een bepaald stelsel gekozen. Naar de ECABO (economisch-administratieve beroepen) zijn de meeste schoolverlaters gegaan, gevolgd door de SVK (kappersbedrijf), SVH (horeca), en OVD (verkoop en distributie) en de OVDB (verzorgende en dienstverlenende beroepen) sluit de rij in deze sector.

Tabel 5.3. Overzicht van de door de schoolverlaters gekozen vervolgoopleidingen in het kader van het leerlingwezen of het in-service onderwijs

Deeltijd-vervolgoopleidingen naar stelsel		Percentage
VOLLT	land- en tuinbouw	4%
LSBC	bosbouw, cultuurtechniek	0%
SVEB	brood	2%
VBOB	banket	1%
SVO	vleesverwerkende sector	1%
LSBL	levensmiddelenindustrie	0%
VOC	confectie	0%
VAS	schoenindustrie	0%
SH+M	hout- en meubileringsbedrijf	1%
GOC	grafische industrie	2%
VAPRO	procesindustrie	1%
SOM	metaal	8%
VEV	elektrotechniek	8%
VOC-CAR	carrosseriebedrijf	1%
VVA	ambachtsbedrijf	0%
SVB	bouwbedrijf	7%
SBW	weg- en waterbouw	1%
SOI	installatietechniek	4%
SVS	schilders, stukadoors	1%
VAM	reparatie voertuigen	7%
SLW	wegvervoer	3%
KOF	scheepvaart	1%
SLHV	haven- en vervoerbedrijf	1%
SVGB	gezondheidstechnische beroepen	0%
SVK	kappersbedrijf	6%
SVH	horeca	6%
OVD	verkoop en distributie	5%
ECABO	economisch-administratieve beroepen	7%
OVDB	verzorgende en dienstverlenende beroepen	3%
LLW-REST	niet nader aangeduid primair LLW	0%
INS-A	in-service opleiding A-verpleegkunde	7%
INS-B	in-service opleiding B-verpleegkunde	0%
INS-Z	in-service opleiding Z-verpleegkunde	3%
INS-ZV	in-service opleiding ziekenverzorging	8%
INS-OK	in-service opleiding OK-assistent	1%
INS-REST	niet nader aangeduide in-service opleiding	1%
LLW/INS-REST	niet nader aangeduide LLW-/in-service opleiding	0%
Totaal (N = 100%)		4.464

Een belangrijk kenmerk van een opleiding in het leerlingwezen of het in-service onderwijs is dat men het volgen van (één of twee dagen per week klassikaal) onderwijs combineert met een werkovereenkomst, zodat men het geleerde in deze baan in praktijk kan brengen. Helaas lukt het niet alle leerlingen uit het leerlingwezen en in-service onderwijs om ook een werkovereenkomst bij een bedrijf te bemachtigen. Vandaar dat de schoolverlaters die een dergelijke deeltijd opleiding volgen is gevraagd of zij naast het schoolgedeelte van de opleiding ook werk verrichten of stage lopen, waarvoor zij al dan niet een vergoeding ontvangen. Uit tabel 5.4 kan worden afgelezen dat 80% van de schoolverlaters die een dergelijke deeltijd opleiding

volgen naast deze opleiding, ook betaald werk heeft. Daarnaast heeft 9% werk of een stage waarvoor men uitsluitend een onkosten-, of stagevergoeding ontvangt en geeft 5% aan naast deze deeltijd opleiding onbetaald werk te verrichten. Het is overigens mogelijk dat deze (on)betaalde baan niet aansluit bij de opleiding die men in het kader van het leerlingwezen of het in-service onderwijs volgt. Voor slechts 6% van de deelnemers aan dit deeltijd vervolgonderwijs geldt dat zij ten tijde van de meting alleen een leerovereenkomst hebben.

Tabel 5.4. Aandeel dat naast leerovereenkomst ook (betaald) werk heeft of stage loopt

Soort overeenkomst	Percentage
ook betaald werk	80%
alleen werk met onkosten- of stagevergoeding	9%
alleen onbetaald werk	5%
alleen schoolgedeelte	6%
Totaal (N = 100%)	4.429

6. ARBEIDSMARKTINTREDE

6.1. Inleiding

In dit hoofdstuk komen enkele aspecten aan de orde die te maken hebben met de intrede van schoolverlaters op de arbeidsmarkt. Om te beginnen wordt de periode gedurende welke de schoolverlaters werkloos zijn geweest behandeld. Daarna wordt ingegaan op de wijze waarop de werkende schoolverlaters een baan hebben gevonden. Vervolgens wordt het werkloosheidspercentage op het moment van de meting en de wijze waarop de werkloze schoolverlaters naar werk zoeken beschreven. Tot slot komt het zoekgedrag van werkende schoolverlaters aan bod.

6.2. Intredewerkloosheid

De duur van de intredewerkloosheid, dit wil zeggen de tijdsduur die de schoolverlaters werkloos zijn bij de intrede op de arbeidsmarkt, geeft een indicatie voor de mate waarin de intrede op de arbeidsmarkt succesvol verloopt. In de RUBS-vragenlijst wordt gevraagd hoeveel maanden de schoolverlaters in totaal werkloos zijn geweest na het verlaten van de opleiding. Met opzet is deze vraag niet beperkt tot de zoekduur tot de eerste baan. Immers, juist in het segment waar deze onderzoekspopulatie terecht komt, is vaak sprake van tijdelijk werk. De carrière van deze schoolverlaters kan daarom een instabiel karakter hebben, waarbij perioden van werk worden afgewisseld met perioden van werkloosheid. Er is daarom voor gekozen om het totaal aantal maanden dat iemand werkloos is geweest in het eerste jaar na het verlaten van de school, te gebruiken als indicator voor de intredewerkloosheid.

In tabel 6.1 wordt voor de schoolverlaters die op het moment van enquêteren een betaalde baan⁸ hebben, het totaal aantal maanden weergegeven dat de schoolverlaters na het verlaten van de opleiding werkloos zijn geweest. In totaal geeft ongeveer 80% van de schoolverlaters, die op het moment van enquêteren een baan hebben, aan niet werkloos te zijn geweest en circa 14% is 1 tot 3 maanden werkloos geweest. Het percentage gediplomeerde LBO-schoolverlaters dat niet werkloos is geweest, schommelt tussen de 81% en 87%. Ongeveer 10% is 1 tot 3 maanden werkloos geweest, met uitzondering van het LBO-verzorgend waarvoor dit percentage 13% bedraagt. Gediplomeerden van LBO-economisch-administratief en verzorgend laten een hoger percentage zien dat 4 tot 6 maanden werkloos is geweest. Van de KMBO-ers is een groter deel werkloos geweest. Van deze gediplomeerde schoolverlaters geeft 18% aan 1 tot 3 maanden werkloos te zijn geweest. Daarnaast zijn de schoolverlaters van het KMBO-agrarisch en economisch-administratief relatief vaker langer dan 4 maanden werkloos. De intredewerkloosheid voor de verschillende opleidingsclusters in het MBO varieert wat meer. De gunstigste positie wat de intredewerkloosheid betreft voor MBO-ers wordt ingenomen door het MBO-agrarisch, terwijl het economisch-administratief onderwijs het slechtste scoort. Het

8. Hieronder wordt verstaan een betaalde baan voor 12 uur of meer per week.

aandeel AVO-ers dat niet werkloos is geweest, bedraagt ongeveer 85%, terwijl 10% 1 tot 3 maanden werkloos is geweest. Voor MAVO en HAVO is het percentage dat langer dan 3 maanden werkloos is geweest ongeveer 5%. Ten aanzien van de voortijdige schoolverlaters die op het moment van de meting een baan hebben, is het beeld niet ongunstiger dan voor de diplomabezitters, met uitzondering van de KMBO-ongediplomeerden die langer werkloos zijn geweest. In het algemeen zijn ongediplomeerden dus niet veel langer werkloos geweest dan de gediplomeerden. Dit komt waarschijnlijk door het feit dat de schoolverlaters eerst dan hun opleiding verlaten als ze in het bezit van een baan komen. Bovendien moet worden opgemerkt dat naarmate men langer van school af is het verschil tussen gediplomeerden en voortijdige schoolverlaters waarschijnlijk groter wordt.

Tabel 6.1. Intredewerkloosheid van werkende schoolverlaters per opleidingscluster

Opleidingscluster	Intredewerkloosheid				Totaal N=100%
	0 mnd. werkloos	1-3 mnd. werkloos	4-6 mnd. werkloos	> 6 mnd. werkloos	
LBO GEDIPLOMEERD	85%	11%	3%	1%	3.011
W.V. agrarisch	86%	11%	2%	1%	269
technisch	87%	11%	2%	1%	1.767
econ.-admin.	82%	11%	5%	1%	400
verzorgend	81%	13%	4%	2%	574
LBO ONGEDIPLOMEERD	81%	13%	4%	3%	223
KMBO GEDIPLOMEERD	74%	18%	6%	2%	811
W.V. agrarisch	72%	21%	5%	3%	39
technisch	79%	17%	3%	1%	258
econ.-admin.	69%	19%	8%	3%	367
verzorgend	76%	19%	4%	2%	112
overig	74%	11%	11%	3%	35
KMBO ONGEDIPLOMEERD	69%	17%	10%	4%	157
MBO GEDIPLOMEERD	77%	17%	5%	1%	4.652
W.V. agrarisch	89%	7%	3%	1%	318
technisch	78%	16%	4%	1%	971
econ.-admin.	71%	22%	6%	1%	1.643
verzorgend	79%	15%	4%	2%	1.604
overig	80%	18%	1%	1%	116
MBO ONGEDIPLOMEERD	78%	17%	4%	1%	1.493
AVO GEDIPLOMEERD	86%	10%	4%	1%	2.483
W.V. MAVO	86%	10%	4%	1%	1.205
HAVO	83%	11%	5%	1%	778
VWO	89%	9%	1%	1%	501
AVO ONGEDIPLOMEERD	86%	9%	4%	1%	159

In tabel 6.2 wordt voor de schoolverlaters die op het moment van de meting werkloos⁹ zijn, het totaal aantal maanden weergegeven dat de schoolverlaters na het verlaten van de opleiding werkloos zijn geweest. Van de schoolverlaters die op het moment van enquêteren werkloos zijn, geeft bij het LBO en AVO respectievelijk 75% en 85% aan minder dan 1 maand werkloos te zijn geweest. Wellicht betreft het hier mensen die recentelijk werkloos zijn geworden of mensen die pas zijn gestopt met een vervolgopleiding. Van de gediplomeerde werkloze KMBO-ers is ruim een derde langer dan 6 maanden werkloos geweest en bijna een derde geeft aan 1 tot 3

9. Hierbij wordt met werkloze schoolverlaters bedoeld, degenen die op zoek zijn naar een betaalde baan van meer dan 12 uur per week, op dit moment geen betaalde baan hebben van 12 uur of meer per week en binnen twee weken kunnen beginnen als ze een geschikte baan hebben gevonden.

maanden werkloos te zijn geweest. Zowel voor de gediplomeerde als de ongediplomeerde MBO-ers ligt het percentage schoolverlaters dat langer dan 6 maanden werkloos is geweest rond de 22%.

Tabel 6.2. Intredewerkloosheid van werkloze schoolverlaters per opleidingscluster

Opleidingscluster	Intredewerkloosheid				Totaal N=100%
	0 mnd. werkloos	1-3 mnd. werkloos	4-6 mnd. werkloos	> 6 mnd. werkloos	
LBO GEDIPLOMEERD	75%	10%	7%	9%	306
W.V. agrarisch	82%	9%	4%	6%	29
technisch	77%	3%	8%	12%	89
econ.-admin.	80%	10%	4%	6%	74
verzorgend	68%	15%	9%	8%	114
LBO ONGEDIPLOMEERD	45%	26%	6%	23%	31
KMBO GEDIPLOMEERD	16%	30%	19%	35%	69
W.V. agrarisch	-	-	-	-	-
technisch	-	-	-	-	-
econ.-admin.	15%	34%	15%	37%	41
verzorgend	-	-	-	-	-
overig	-	-	-	-	-
KMBO ONGEDIPLOMEERD	-	-	-	-	-
MBO GEDIPLOMEERD	49%	16%	12%	23%	295
W.V. agrarisch	-	-	-	-	-
technisch	48%	23%	11%	18%	68
econ.-admin.	46%	14%	13%	27%	114
verzorgend	47%	13%	14%	26%	89
overig	-	-	-	-	-
MBO ONGEDIPLOMEERD	48%	18%	13%	21%	156
AVO GEDIPLOMEERD	85%	8%	2%	4%	793
W.V. MAVO	82%	9%	3%	5%	413
HAVO	90%	8%	2%	1%	220
VWO	87%	7%	0%	6%	160
AVO ONGEDIPLOMEERD	86%	9%	0%	6%	35

- = geen gegevens vanwege kleine aantallen

Van de LBO-, MBO- en AVO-schoolverlaters die niet beschikbaar voor de arbeidsmarkt zijn, is ongeveer 95% niet werkloos geweest, terwijl dit percentage voor de gediplomeerde KMBO-ers 90% bedraagt. De voortijdige schoolverlaters die op het moment van enquête niet beschikbaar voor de arbeidsmarkt waren, geven minder vaak aan niet werkloos te zijn geweest, met uitzondering van de AVO-ongediplomeerden.

6.3. Wijze van functieverwerving

Deze paragraaf beschrijft de kanalen waarlangs men de functie heeft verkregen die men uitoefent op het moment van enquêteren. In tabel 6.3 wordt hiervan een beeld gegeven. Voor de gediplomeerde LBO-ers geldt dat ruim een kwart van de werkende schoolverlaters hun baan heeft verkregen als gevolg van een open sollicitatie, 20% is via familie of kennissen aan werk gekomen en ongeveer 20% heeft via de stage of via de school een baan gekregen. Met betrekking tot de ongediplomeerde LBO-ers valt op dat bijna een kwart via familie of kennissen aan werk is gekomen. Bovendien is bij deze groep een relatief hoog percentage via het Arbeidsbureau in het bezit van een baan gekomen. De stage en de school spelen bij de KMBO-

ers een belangrijke rol bij het verkrijgen van een baan. Ook voor de voortijdige schoolverlaters is dit een belangrijk vindkanaal. Daarnaast wordt bij deze groep ook relatief vaak een baan verkregen via familie of kennissen of door een open sollicitatie.

Tabel 6.3. Wijze van verkrijgen baan per schooltype

Schooltype		arbeids- bureau	familie	adver- tentie	Wijze van verkrijgen baan				eerder werk	anders	Totaal N=100%
					uitzend- bureau	bij- baan	stage/ school	open sollici- tatie			
LBO	GEDIPL.	5%	20%	12%	5%	7%	21%	26%	1%	2%	2.987
	ONGEDIPL.	11%	23%	13%	7%	7%	15%	18%	2%	3%	222
KMBO	GEDIPL.	8%	12%	15%	14%	5%	27%	15%	1%	2%	805
	ONGEDIPL.	8%	17%	12%	14%	4%	20%	17%	2%	7%	156
MBO	GEDIPL.	5%	13%	22%	15%	5%	19%	17%	2%	2%	4.627
	ONGEDIPL.	6%	16%	20%	16%	8%	8%	21%	2%	2%	1.488
AVO	GEDIPL.	3%	20%	19%	11%	9%	6%	28%	1%	2%	2.471
	ONGEDIPL.	3%	22%	23%	6%	9%	5%	25%	3%	4%	158

Zowel voor de gediplomeerde als voor de ongediplomeerde MBO-ers geldt een percentage van ongeveer 20% dat de baan die men uitoefent op het moment van de meting, heeft gekregen door te reageren op een advertentie. Daarnaast geeft van de ongediplomeerden 21% aan door een open sollicitatie aan zijn baan te zijn gekomen, terwijl de stage en de school een belangrijk vindkanaal is voor de afgestudeerden. Een open sollicitatie is de belangrijkste wijze waarop gediplomeerde en voortijdige AVO-schoolverlaters aan hun baan zijn gekomen. Bovendien vinden deze schoolverlaters ook vaak werk via familie of kennissen en door te reageren op een advertentie.

Tabel 6.4. Wijze van verkrijgen baan naar duur van de intredewerkloosheid

Intrede- werkloosheid	arbeids- bureau	familie	adver- tentie	Wijze van verkrijgen baan				eerder werk	anders	Totaal N=100%
				uitzend- bureau	bij- baan	stage/ school	open sollici- tatie			
0 maanden	4%	18%	17%	9%	8%	18%	23%	2%	2%	10.373
1 - 3 maanden	9%	12%	22%	24%	3%	8%	19%	1%	2%	1.858
4 - 6 maanden	12%	12%	25%	21%	1%	5%	16%	1%	7%	522
> 6 maanden	15%	16%	15%	19%	4%	6%	11%	0%	14%	159

Wellicht speelt de duur van de intredewerkloosheid een rol bij de wijze waarop de schoolverlaters de op het moment van de meting uitgeoefende baan hebben verkregen. Om hierin inzicht te krijgen wordt in tabel 6.4 voor de verschillende durven van de intredewerkloosheid gekeken naar de wijze waarop de werkende schoolverlaters aan hun baan zijn gekomen die ze op het moment van de meting hebben. Uit de tabel blijkt dat de rol van het Arbeidsbureau toeneemt naarmate de schoolverlaters langer werkloos zijn geweest. Daarnaast wordt eveneens vaker via werkervaringsprojecten (hetgeen hier is ondergebracht bij de categorie 'anders'), zoals het jeugdwerggarantieplan, werk gevonden naarmate de intredewerkloosheid langer is. Van de schoolverlaters die niet werkloos zijn geweest, heeft ongeveer 10% de ten tijde van de enquête uitgeoefende baan via het uitzendbureau gevonden.

Bij een intredewerkloosheid van 1 maand of langer is het uitzendbureau eveneens een belangrijk vindkanaal, hoewel het percentage dat door dit kanaal een baan vindt geleidelijk afneemt. Voor de gediplomeerde schoolverlaters van het LBO en KMBO neemt het belang van dit kanaal bij het vinden van een baan toe naarmate de intredewerkloosheid langer is. Voor de gediplomeerde werkende MBO-ers die langer dan 3 maanden werkloos zijn geweest geldt dat bijna 25% de baan die men ten tijde van de enquête had, heeft gevonden via het uitzendbureau.

Het percentage schoolverlaters dat hun baan via de stage of de school heeft verkregen is aanmerkelijk kleiner naarmate men langer werkloos is geweest na het verlaten van de opleiding. Ook vinden de schoolverlaters minder snel werk door een open sollicitatie naarmate de intredewerkloosheid langer is, alhoewel dit een belangrijk kanaal blijft om een baan te verkrijgen. De gediplomeerde MBO-ers laten voor dit vindkanaal een zeer geringe daling zien, terwijl gediplomeerden van het AVO voor dit vindkanaal aanvankelijk een daling vertonen, gevolgd door een stijging. Het percentage dat een baan vindt via familie of kennissen neemt aanvankelijk af naarmate de intredewerkloosheid langer wordt, maar daarna stijgt het weer. Ten aanzien van het vinden van een baan door te reageren op een advertentie vindt het omgekeerd plaats; aanvankelijk treedt er een stijging op gevolgd door een daling van het percentage schoolverlaters dat een baan vindt via dit kanaal. Voor de gediplomeerde schoolverlaters van het MBO en AVO geldt dat het percentage dat een baan vindt via dit kanaal toeneemt naarmate men langer werkloos is geweest.

6.4. Werkloosheid

De werkloosheid geeft een indicatie van de kwantitatieve aansluiting tussen de gevolgde opleiding en de arbeidsmarkt. In tabel 6.5 wordt een overzicht gegeven van de werkloosheidspercentages¹⁰ van de onderscheiden opleidingsclusters. De werkloosheidspercentages van LBO-agrarisch en technisch zijn relatief laag, terwijl voor het LBO-economisch-administratief en voor verzorgend respectievelijk werkloosheidspercentages van 7% en 9% gelden. Met betrekking tot het KMBO is de werkloosheid onder de technisch geschoolden laag (3%). De overige opleidingsclusters in het KMBO worden gekenmerkt door een werkloosheid van ongeveer 9%. Het werkloosheidspercentage voor de gediplomeerde MBO-ers is 4%, waarbij het MBO-agrarisch in gunstige zin opvalt met slechts 1% werkloosheid. Voor de AVO-gediplomeerden is de werkloosheid iets hoger; oplopend van 5% voor het VWO naar 7% voor het MAVO. Ten aanzien van de ongediplomeerden valt op dat de ongediplomeerde LBO-ers relatief vaker werkloos zijn dan de gediplomeerde LBO-ers, terwijl voor de KMBO-ers die voortijdig de opleiding hebben verlaten, niet sprake is van een slechtere situatie ten opzichte van de gediplomeerden. De ongediplomeerde MBO-ers verkeren ten aanzien van de

10. De schoolverlaters worden als werkloos getypeerd als zij op zoek zijn naar een betaalde baan van meer dan 12 uur per week, op dit moment geen betaalde baan hebben van 12 uur of meer per week, binnen twee weken kunnen beginnen als ze een geschikte baan hebben gevonden en ingeschreven staan bij het arbeidsbureau. Het op deze wijze bepaalde aantal werklozen wordt gerelateerd aan de werklozen plus het aantal werkenden, waarbij degenen die in militaire dienst zitten worden meegerekend.

werkloosheid wel in een slechtere situatie dan de gediplomeerde schoolverlaters. Daarentegen is het percentage voortijdige AVO-schoolverlaters dat werkloos is, lager dan voor de gediplomeerden uit de desbetreffende clusters.

Tabel 6.5. Werkloosheidspercentage per opleidingscluster

Opleidingscluster	Werkloosheid		Totaal N=100%
	werkloos	niet werkloos	
LBO GEDIPLOMEERD	4%	96%	3.299
w.v. agrarisch	3%	97%	281
technisch	2%	98%	1.929
econ.-admin.	7%	93%	451
verzorgend	9%	91%	637
LBO ONGEDIPLOMEERD	8%	92%	259
KMBO GEDIPLOMEERD	7%	93%	1.049
w.v. agrarisch	8%	92%	50
technisch	3%	97%	375
econ.-admin.	9%	91%	459
verzorgend	9%	91%	124
overig	7%	93%	41
KMBO ONGEDIPLOMEERD	7%	93%	214
MBO GEDIPLOMEERD	4%	96%	5.933
w.v. agrarisch	1%	99%	427
technisch	3%	97%	1.563
econ.-admin.	4%	96%	2.097
verzorgend	4%	96%	1.717
overig	4%	96%	129
MBO ONGEDIPLOMEERD	6%	94%	1.816
AVO GEDIPLOMEERD	6%	94%	2.819
w.v. MAVO	7%	93%	1.348
HAVO	5%	95%	912
VWO	5%	95%	559
AVO ONGEDIPLOMEERD	5%	95%	182

In tabel 6.6 wordt een overzicht gegeven van de zoekkanalen van de werkloze schoolverlaters. Ongeveer 82% van de werkloze schoolverlaters zoekt via het Arbeidsbureau naar een baan; opvallend daarbij is dat dit percentage voor de LBO-ers iets lager uitvalt en voor de KMBO-ers iets hoger. De ongediplomeerde LBO-ers en de gediplomeerde AVO-ers zoeken vaker dan gemiddeld via familie of kennissen, terwijl de gediplomeerde KMBO-ers en de ongediplomeerde MBO-ers dit relatief minder vaak doen. Zowel het zoeken naar een baan door middel van het reageren op een advertentie als via een uitzendbureau wordt door KMBO- en MBO-gediplomeerden relatief vaak toegepast. Het zoeken via vakantiewerk of bijbaantje of via de stage of de school wordt slechts door 9% van de schoolverlaters als zoekkanaal aangegeven. Ruim een derde van de werklozen geeft aan wel eens open sollicitaties te schrijven of zelf aan de werkgevers te vragen naar werk. Van de gediplomeerde schoolverlaters maken de KMBO- en de MBO-ers hier relatief vaak gebruik van, terwijl de LBO- en AVO-ers dit minder vaak doen. Door 6% wordt aangegeven dat zij via een eerdere baan of de baan die ze ten tijde van de meting bezitten naar werk zoeken.

Tabel 6.6. Wijze van zoeken naar een baan door werkloze schoolverlaters per schooltype

Schooltype		arbeids- bureau	familie	adver- tentie	Wijze van zoeken uitzend- bureau	bij- baan	baan stage/ school	open sollici- tatie	eerder werk	anders
LBO	GEDIPLOMEERD	77%	37%	49%	50%	9%	10%	30%	3%	2%
	ONGEDIPLOMEERD	82%	41%	68%	36%	9%	9%	27%	0%	0%
KMBO	GEDIPLOMEERD	91%	25%	64%	64%	6%	9%	49%	4%	0%
	ONGEDIPLOMEERD	100%	27%	47%	60%	0%	0%	27%	0%	0%
MBO	GEDIPLOMEERD	82%	28%	74%	63%	5%	10%	44%	9%	2%
	ONGEDIPLOMEERD	83%	22%	55%	58%	7%	5%	41%	4%	2%
AVO	GEDIPLOMEERD	83%	40%	59%	54%	17%	8%	27%	6%	1%
	ONGEDIPLOMEERD	78%	22%	56%	33%	11%	11%	22%	11%	0%

6.5. Zoekgedrag van werkenden

Naast het zoekgedrag van de werkloze schoolverlaters is ook het zoekgedrag van de werkende schoolverlaters van belang om een indicatie te krijgen van de aansluiting van de baan die ze op het moment van enquêteren hebben op de gevolgde opleiding. In tabel 6.7 wordt ingegaan op het aandeel werkende schoolverlaters dat op zoek is naar een andere baan.

Tabel 6.7. Percentage werkende schoolverlaters dat op zoek is naar ander werk per opleidingscluster

Opleidingscluster		Op zoek naar ja	ander werk nee	Totaal N=100%
LBO	GEDIPLOMEERD	13%	87%	2.929
w.v.	agraris	12%	88%	262
	technisch	13%	87%	1.716
	econ.-admin.	11%	89%	395
	verzorgend	13%	87%	555
LBO	ONGEDIPLOMEERD	17%	83%	214
KMBO	GEDIPLOMEERD	18%	82%	787
w.v.	agraris	14%	86%	35
	technisch	15%	85%	251
	econ.-admin.	21%	79%	359
	verzorgend	14%	86%	108
	overig	21%	79%	34
KMBO	ONGEDIPLOMEERD	16%	84%	153
MBO	GEDIPLOMEERD	20%	80%	4.561
w.v.	agraris	13%	87%	309
	technisch	21%	79%	954
	econ.-admin.	22%	78%	1.617
	verzorgend	18%	82%	1.566
	overig	21%	79%	116
MBO	ONGEDIPLOMEERD	21%	79%	1.460
AVO	GEDIPLOMEERD	14%	86%	2.440
w.v.	MAVO	16%	84%	1.177
	HAVO	13%	87%	766
	VWO	14%	86%	497
AVO	ONGEDIPLOMEERD	13%	87%	156

Van de werkende LBO-ge-diplomeerden is 13% op zoek naar een andere baan en 18% van de ge-diplomeerde KMBO-ers die een baan hebben zoekt naar ander werk, met uitzondering van het KMBO-economisch-administratief waar 21% aangeeft een andere baan te willen hebben. De opleidingsclusters in het MBO geven een groter aandeel te zien dat van baan wil veranderen,

met name het MBO-technisch en economisch-administratief wordt gekenmerkt door een relatief hoog percentage dat ander werk zoekt. Van de gediplomeerden van het MBO-agrarisch en verzorgend zoekt respectievelijk 13% en 18% naar een andere baan. Ongeveer 15% van de gediplomeerde AVO-schoolverlaters is eveneens op zoek naar ander werk. Ten aanzien van de voortijdige schoolverlaters kan worden opgemerkt dat circa 15% werk zoekt, met uitzondering van de MBO-ers die een hoger percentage werkzoekenden laten zien (21%).

Tabel 6.8. Wijze van zoeken naar een andere baan door werkende schoolverlaters per schooltype

Schooltype		arbeids- bureau	familie	adver- tentie	Wijze van zoeken uitzend- bureau	bij- baan	baan stage/ school	open sollici- tatie	eerder werk	anders
LBO	GEDIPLOMEERD	28%	24%	30%	15%	2%	7%	41%	7%	1%
	ONGEDIPLOMEERD	61%	21%	52%	27%	3%	9%	39%	9%	0%
KMBO	GEDIPLOMEERD	44%	24%	65%	26%	0%	4%	32%	5%	0%
	ONGEDIPLOMEERD	24%	20%	40%	28%	0%	0%	40%	4%	1%
MBO	GEDIPLOMEERD	32%	22%	69%	27%	2%	5%	37%	9%	1%
	ONGEDIPLOMEERD	40%	23%	60%	26%	4%	4%	35%	10%	1%
AVO	GEDIPLOMEERD	25%	30%	53%	34%	5%	5%	36%	5%	1%
	ONGEDIPLOMEERD	38%	33%	52%	24%	10%	0%	33%	0%	0%

In tabel 6.8 wordt aangegeven hoe de werkende schoolverlaters naar een andere baan zoeken. Slechts 33% van deze groep schoolverlaters zoekt een andere baan via het Arbeidsbureau, waarbij overigens opvalt dat de gediplomeerde KMBO-ers en de ongediplomeerde MBO-ers vaker langs deze weg zoeken. Dit geeft aan dat de bemiddelende rol van het Arbeidsbureau sterker geldt voor de werklozen dan voor de werkenden. Ongeveer 24% zoekt ander werk via familie of kennissen en 57% heeft in de vier weken voorafgaande aan de enquête op advertenties gereageerd. Hierbij valt op dat gediplomeerde LBO-ers relatief minder vaak schrijven op advertenties, terwijl gediplomeerde KMBO-ers, MBO-ers en ongediplomeerde MBO-ers vaker op deze wijze zoeken. Een kwart van de werkenden zoekt een andere baan via het uitzendbureau, waarbij de gediplomeerde LBO-ers minder en AVO-schoolverlaters juist meer gebruik maken van dit zoekkanaal. Door 37% van de werkende schoolverlaters wordt aangegeven dat zij door middel van open sollicitaties of het zelf vragen aan de werkgever zoeken naar ander werk. Een klein percentage werkende schoolverlaters zoekt via vakantiewerk of bijbaantje, stageplaats of de school of via een eerdere baan of de baan die ze op het moment van enquêteren bezitten.

7. KENMERKEN VAN HET WERK

7.1. Inleiding

Nadat in het vorige hoofdstuk aandacht is besteed aan de arbeidsmarktintrede van de schoolverlaters, wordt in dit hoofdstuk getracht een typering te geven van de werksituatie, waarbij het gaat om degenen die op het moment van enquêteren voor minimaal 12 uur per week betaald werk verrichten. Daarvoor wordt op een aantal aspecten nader ingegaan. Achtereenvolgens komen aan de orde de beroepen die de schoolverlaters uitoefenen, de branche waarin men werkzaam is en een aantal functiekenmerken. Met betrekking tot het laatste aspect zal de soort aanstelling van de werkende schoolverlaters worden beschreven en het aantal uur dat zij per week werken. Bovendien zal worden gekeken wat de functievereisten waren en welk inkomen door de werkende schoolverlaters wordt verdiend.

7.2. Beroepen

Een belangrijk aspect waarmee inzicht kan worden verkregen in de arbeidsmarktpositie van schoolverlaters is het beroep waarin de schoolverlaters terecht komen. In tabel 3 van bijlage I wordt aangegeven in welke beroepsgroepen en -klassen de schoolverlaters op het moment van enquêteren werkzaam zijn¹¹. Van de gediplomeerde schoolverlaters van het LBO-agrarisch is 45% agrarisch medewerker, hiervan is 17% landarbeider of veeverzorger en is 18% tuinders- of kwekersknecht. Bovendien geeft 14% aan winkelbediende of verkoper te zijn. De technisch opgeleiden op LBO-niveau komen relatief vaak terecht in de beroepsklassen "machinebankwerker-monteurs, instrumentenmakers, samenstellers en reparateurs van machines en apparaten e.d." en "metselaars, timmerlieden of bouwvakkers", waarbij respectievelijk 11% auto-, motorrijwiel- of bromfietsmonteur is en 13% timmerman. Verder valt op dat 11% kok, kelner of buffetbediende is en ook 11% een baan als loodgieter, pijpfitter of lasser uitoefent. Ongeveer 37% van de afgestudeerden uit het LBO-economisch-administratief geeft aan winkelbediende of verkoper te zijn. Respectievelijk 11% en 9% is secretariaal medewerker en administratief medewerker. Ook het aandeel gediplomeerden uit het LBO-verzorgend dat aangeeft als winkelbediende of verkoper werkzaam te zijn, is relatief groot. Daarnaast is 16% van dit cluster kapper of schoonheidsspecialiste. Van de ongediplomeerde LBO-ers is 19% werkzaam als winkelbediende of verkoper en werkt 10% als kok, kelner of buffetbediende.

Bijna de helft van de gediplomeerden van het KMBO-agrarisch is werkzaam als agrarisch medewerker, waarvan meer dan de helft als tuinmansknecht of plantsoenarbeider en een kwart

11. Wat betreft de indeling van de beroepen wordt gebruik gemaakt van de beroepenclassificatie van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) op 4-digitniveau. Het is echter niet zinvol om op 4-digitniveau informatie te presenteren, vanwege de grote diversiteit van de beroepen die de schoolverlaters uitoefenen. Derhalve wordt hier informatie op beroepsklassen- (2-digit) en beroepsgroepenniveau (3-digit) gepresenteerd. In bijlage II wordt per opleidingsrichting informatie gegeven in welke beroepen de schoolverlaters terecht komen.

als landarbeider of veeverzorger. Opvallend is verder dat van dit cluster 18% als etaleur werkzaam is. Bovendien werkt 13% als winkelbediende of verkoper. Een vijfde van de technisch opgeleide KMBO-ers is werkzaam in de beroepsklasse "elektromonteur, samenstellers reparateurs van elektrische apparaten e.d.", waarbij 14% een baan als elektricien uitoefent. Verder is 12% timmerman en is ongeveer 14% werkzaam in de beroepsklassen "machinebankwerker-monteurs, instrumentenmakers, samenstellers en reparateurs van machines en apparaten e.d." en "loodgieters, pijpfitters, lassers, plaat- en constructiewerkers". De KMBO-ers uit het economisch-administratieve cluster zijn relatief vaak werkzaam als secretariaal medewerker, als administratief medewerker en als winkelbediende of verkoper. De vier beroepsgroepen waarin de afgestudeerden van het KMBO-verzorgend relatief vaak terecht komen zijn "ziekenverzorger of leerling verpleegkundige", "winkelbediende of verkoper", "kinder-, gezins- of bejaardenverzorgster e.d." en "kapper of schoonheidsspecialiste e.d.". Van de schoolverlaters die voortijdig hun opleiding in het KMBO hebben verlaten werkt 12% als winkelbediende of verkoper.

Evenals bij het LBO- en KMBO-agrarisch is het grootste deel van de afgestudeerde schoolverlaters van het MBO-agrarisch werkzaam als agrarisch medewerker, bestaande uit 40% dat een baan als landarbeider of veeverzorger uitoefent en 19% dat een baan als tuinders- of kwekersknecht heeft. De gediplomeerden van het MBO-technisch zijn relatief vaak werkzaam als bouwkundige en zijn relatief goed vertegenwoordigd in de beroepsklasse "elektromonteur, samenstellers reparateurs van elektrische apparaten e.d.". De MBO-ers uit het economisch-administratieve cluster zijn, evenals de KMBO-ers uit dit cluster, relatief vaak werkzaam als secretaresse of typiste, als administratief medewerker en als winkelbediende of verkoper. Van de gediplomeerden van het MBO-verzorgend is 21% werkzaam als kinder-, gezins- of bejaardenverzorgster en werkt 17% als ziekenverzorger of leerling verpleegkundige. Daarnaast heeft 11% een baan als winkelbediende of verkoper. Van de voortijdige schoolverlaters van het MBO werkt 20% als winkelbediende of verkoper.

De afgestudeerden van het MAVO, HAVO en VWO zijn relatief vaak werkzaam als winkelbediende of verkoper en als kok, kelner of buffetbediende. De gediplomeerden van het VWO hebben daarnaast vaak een administratieve functie. Bovendien is 11% van de schoolverlaters van het HAVO werkzaam als ziekenverzorger of leerling verpleegkundige en als administratief medewerker. De ongediplomeerde schoolverlaters uit het AVO hebben relatief vaak werk als winkelbediende of verkoper en als administratief medewerker.

Naast de beroepen waarin de schoolverlaters terecht komen is het van belang inzicht te krijgen in de flexibiliteit van de aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt. Om een indicatie hiervan te krijgen wordt een spreidingscoëfficiënt berekend voor de beroepenspreiding van opleidingen. Deze spreidingscoëfficiënt wordt berekend met behulp van de Gini-Hirschman coëfficiënt. Voordat de resultaten worden besproken zal eerst nader op deze coëfficiënt worden ingegaan (zie ook Wieling, De Grip en Van der Velden, 1992).

Het zogenaamde *naïeve model* gaat er van uit dat er een directe en exclusieve relatie bestaat

tussen opleidingen en beroepen. Volgens Van Hoof en Dronkers (1980) negeert dit naïeve model van de arbeidsmarkt echter ten onrechte de bestaande flexibiliteit in de aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt. Arbeidskrachten met een bepaalde opleiding kunnen in geheel verschillende beroepen terecht komen. Bovendien worden veel beroepen uitgeoefend door mensen met een geheel verschillende opleidingsachtergrond.

Een maatstaf die een indicatie geeft van de bestaande flexibiliteit tussen opleiding enerzijds en beroep en branche anderzijds op de arbeidsmarkt is de *Gini-Hirschman coëfficiënt* (Sheldon, 1985 en Warnken, 1986). Op basis van deze maatstaf kan de spreiding van de werkzame personen en schoolverlaters met een bepaalde opleidingsachtergrond over de verschillende beroepen en branches worden bepaald. Deze indicator is zeer makkelijk te interpreteren. De indicator kan slechts waarden tussen 0 en 1 aannemen. De beroepenspreiding van opleidingen is 0 als het opleidingstype slechts in één beroep voorkomt en 1 als het opleidingstype gelijkmatig over alle beroepen is verspreid. Hetzelfde geldt overigens ook voor de branchespreiding van opleidingen. Meestal zal de relatie tussen opleiding en beroep of branche *niet* worden gekenmerkt door een exclusieve relatie of een situatie van volledige flexibiliteit. De relatie tussen enerzijds beroep of branche en anderzijds opleiding ligt waarschijnlijk tussen deze twee extremen in.

Overigens moet worden bedacht dat de hier weergegeven spreidingsindicatoren niet betrekking hebben op de potentiële flexibiliteit, maar op de feitelijk opgetreden flexibiliteit (De Grip en Heijke, 1989). Een lage Gini-Hirschman coëfficiënt betekent bijvoorbeeld niet automatisch dat een schoolverlater uit een bepaald opleidingstype slechts in één of enkele beroep(en) of branche(s) terecht *kan* komen. Een eenduidige beoordeling van de arbeidsmarktpositie kan pas worden gegeven als de spreidingsindicatoren in samenhang met andere indicatoren worden bekeken (zie ook Wieling, De Grip en Van der Velden, 1992)¹².

De beroepenspreiding wordt bepaald om na te gaan of er een exclusieve relatie bestaat tussen een opleiding en een bepaald beroep (naïeve model) of dat er een flexibiliteit in de aansluiting tussen opleidingen en beroepen aanwezig is. Met behulp van flexibiliteitsindicatoren kunnen de uitwijkmogelijkheden die men heeft, wanneer men kiest voor een bepaald opleidingstype, worden aangegeven. Bovendien geven deze indicatoren een indruk van de mate waarin men zich met de keuze van een studie of beroep vastlegt voor een specifieke loopbaan.

In tabel 7.1 wordt per opleidingscluster het gemiddelde van de coëfficiënten voor de beroepsgroepenspreiding van de onderliggende opleidingsrichtingen weergegeven, waarbij ook de laagste en de hoogste voorkomende waarde van de beroepsgroepenspreiding per richting

12. In de oorspronkelijke Gini-Hirschman coëfficiënt wordt een correctiefactor opgenomen om te corrigeren voor het gehanteerde aggregatieniveau. Deze correctieterm is hier echter weggelaten, vanwege het feit dat de correctieterm bijna gelijk is aan 1 bij een zo groot aantal beroepen. Bovendien kan bij het bepalen van de beroepsgroepenspreiding, waarbij rekening wordt gehouden met het vereiste opleidingsniveau, niet eenduidig worden vastgesteld in hoeveel beroepen de schoolverlaters terecht kunnen komen.

voor het desbetreffende cluster wordt gepresenteerd (zie voor de beroepsgroepenspreiding per opleidingsrichting bijlage II). De spreidingscoëfficiënten zijn overigens alleen voor de gediplomeerde schoolverlaters bepaald.

Tabel 7.1. Beroepsgroepenspreiding per opleidingscluster (alleen gediplomeerde schoolverlaters)

Opleidingscluster	beroepsgroepenspreiding (alle beroepen)			beroepsgroepenspreiding (alleen beroepen op aansluitend niveau)		
	gemiddelde	laagste waarde	hoogste waarde	gemiddelde	laagste waarde	hoogste waarde
LBO						
w.v. agrarisch	0,90	0,90	0,91	0,89	0,89	0,89
technisch	0,77	0,63	0,94	0,72	0,58	0,94
economisch-admin.	0,82	0,75	0,87	0,80	0,71	0,87
verzorgend	0,76	0,60	0,87	0,69	0,38	0,87
KMBO						
w.v. agrarisch	0,85	-	-	0,77	-	-
technisch	0,86	0,78	0,91	0,82	0,69	0,89
economisch-admin.	0,71	0,60	0,82	0,64	0,51	0,77
verzorgend	0,74	0,67	0,81	0,55	0,38	0,73
overig	0,90	-	-	0,85	-	-
MBO						
w.v. agrarisch	0,65	0,57	0,71	0,61	0,45	0,72
technisch	0,73	0,35	0,93	0,70	0,29	0,90
economisch-admin.	0,78	0,64	0,88	0,75	0,62	0,87
verzorgend	0,68	0,50	0,85	0,59	0,30	0,80
overig	0,88	-	-	0,81	-	-
AVO						
w.v. MAVO	0,88	-	-	0,89	-	-
HAVO	0,91	-	-	0,87	-	-
VWO	0,90	-	-	0,83	-	-

- = slechts één richting onderscheiden

Met betrekking tot de onderscheiden opleidingsclusters in het LBO valt op dat de gemiddelde beroepsgroepenspreiding het laagste is voor het technisch en verzorgend onderwijs op dit niveau. Tevens is het verschil tussen de laagste en hoogste waarde voor deze clusters het grootste. In tegenstelling tot het LBO, kent het cluster economisch-administratief van het KMBO de kleinste gemiddelde spreiding en is de range het grootste. Tabel 7.1 laat voor het MBO zien dat de clusters agrarisch en verzorgend de laagste gemiddelde beroepsgroepenspreiding hebben, terwijl het economisch-administratieve onderwijs een hogere gemiddelde spreidingscoëfficiënt vertoont. Daarnaast is het opvallend dat voor het MBO-technisch het verschil tussen de hoogste en laagste Gini-Hirschman coëfficiënt aanzienlijk is en dat er voor het agrarisch en economisch-administratief onderwijs minder variatie in de spreidingscoëfficiënten optreedt, hetgeen voor het MBO-agrarisch te maken heeft met het kleine aantal onderscheiden opleidingsrichtingen. Voor de onderscheiden opleidingsclusters in het AVO geldt een hoge beroepsgroepenspreiding.

In tabel 7.1 wordt eveneens per opleidingscluster het gemiddelde van de coëfficiënten voor de beroepsgroepenspreiding van de onderliggende opleidingsrichtingen gepresenteerd, waarbij rekening wordt gehouden met het vereiste opleidingsniveau. Dat wil zeggen dat bij het bepalen van de Gini-Hirschman coëfficiënt alleen de schoolverlaters worden meegenomen waarvoor het

opleidingsniveau dat vereist is voor de baan die ze op het moment van de meting uitoefenen niet lager is dan het niveau van de opleiding die ze hebben afgesloten. Ook nu wordt de laagste en de hoogste voorkomende waarde van de beroepsgroepenspreiding per richting voor het desbetreffende cluster weergegeven (zie voor de beroepsgroepenspreiding per opleidingsrichting bijlage II) en zijn de spreidingscoëfficiënten alleen voor de gediplomeerde schoolverlaters bepaald.

De beroepsgroepenspreiding die rekening houdt met het vereiste opleidingsniveau is voor het LBO-technisch en verzorgend lager dan wanneer het vereiste opleidingsniveau niet wordt meegenomen. Bovendien is het verschil tussen de hoogste en laagste waarde groter. Bij het KMBO geldt dat voor alle clusters, met uitzondering van KMBO-technisch, de spreidingscoëfficiënt aanzienlijk lager is en bovendien de variatie toeneemt. Indien met het vereiste opleidingsniveau rekening wordt gehouden is de gemiddelde spreiding het laagste voor KMBO-verzorgend, terwijl hier ook het verschil tussen de hoogste en laagste waarde het grootste is. Ten aanzien van het MBO blijkt uit tabel 7.1 dat met name voor het verzorgend onderwijs de gemiddelde Gini-Hirschman coëfficiënt lager is, waarbij de variatie tussen de richtingen eveneens toeneemt. De spreidingscoëfficiënten van het HAVO en VWO zijn lager dan wanneer het vereiste opleidingsniveau niet wordt meegenomen.

7.3. Branches

Naast de beroepen waarin de schoolverlaters na het verlaten van de opleiding terecht komen is het eveneens van belang te weten in welke bedrijfssectoren zij werkzaam zijn. In tabel 4 van bijlage I wordt aangegeven in welke bedrijfsklassen de schoolverlaters op het moment van enquêteren werkzaam zijn¹³. Volgens verwachting komt een groot deel van de gediplomeerde schoolverlaters van het LBO-agrarisch terecht in de land- en tuinbouw. Daarnaast heeft een vrij groot percentage schoolverlaters uit dit opleidingscluster werk in de detailhandel. De voornaamste bedrijfsklassen waarin technisch opgeleide schoolverlaters op LBO-niveau werken, zijn de bouwnijverheid, bouwinstallatiebedrijven en reparatiebedrijven voor gebruiksgoederen. Bovendien is zowel in de detailhandel als in hotels, restaurants en cafés e.d. ongeveer 10% van het LBO-technisch werkzaam. Meer dan de helft van de gediplomeerden van het LBO-economisch-administratief werkt in de detailhandel en ook van de gediplomeerden van het LBO-verzorgend komt een groot deel in deze bedrijfsklasse terecht. Van dit laatste opleidingscluster komt daarnaast 17% terecht in de bedrijfsklasse "overige dienstverlenende bedrijven".

Het overgrote deel gediplomeerden van het KMBO-agrarisch komt in slechts twee bedrijfsklassen terecht, namelijk in de land- en tuinbouw en in de detailhandel. De gediplomeerde schoolverlaters uit het KMBO-technisch zijn meer verspreid over de verschillende

13. Wat betreft de indeling van de branches wordt gebruik gemaakt van de Standaard Bedrijfsindeling (SBI) op 4-digitniveau. Het is echter niet zinvol om op 4-digitniveau informatie te presenteren, vanwege de grote diversiteit van branches waarin de schoolverlaters werkzaam zijn. Derhalve wordt hier informatie op bedrijfsklassenniveau (2-digit) gepresenteerd. In bijlage II wordt per opleidingsrichting informatie gegeven in welke branches de schoolverlaters terecht komen.

bedrijfsklassen. Net als bij het LBO zijn relatief veel schoolverlaters werkzaam in de bouwnijverheid en in bouwinstallatiebedrijven. Bovendien heeft 10% van deze schoolverlaters werk in de detailhandel. Van de gediplomeerden van het KMBO-economisch-administratief werkt 34% in de detailhandel. Bijna 70% van de gediplomeerde schoolverlaters van het KMBO-verzorgend komt terecht in de dienstverlening, waarvan 29% in de gezondheids- of veterinaire diensten en 25% in de maatschappelijke dienstverlening.

Evenals de gediplomeerden uit het agrarisch onderwijs op LBO- en KMBO-niveau is land- en tuinbouw de belangrijkste bedrijfsklasse voor de gediplomeerden van het MBO-agrarisch, maar liefst 70% komt in deze bedrijfsklasse terecht. Met betrekking tot het MBO-technisch laat tabel 4 van bijlage I een grotere verscheidenheid aan bedrijfsklassen zien waarin de schoolverlaters werkzaam zijn. Opvallend is dat de bedrijfsklasse die het grootste aantal schoolverlaters uit dit cluster opneemt de detailhandel is. Verder zijn deze schoolverlaters niet alleen in zogenaamde industriële bedrijfsklassen werkzaam, maar ook in meer dienstverlenende bedrijfsklassen, zoals zakelijke dienstverlening en in de gezondheids- of veterinaire diensten. De detailhandel speelt ook weer een belangrijke rol voor gediplomeerden van het MBO-economisch-administratief. Daarnaast werkt ongeveer 10% van deze schoolverlaters in het bankwezen en in de zakelijke dienstverlening. Het grootste deel van de gediplomeerden van het MBO-verzorgend komt terecht in de dienstverlening; 38% werkt in de gezondheids- of veterinaire diensten en 23% is werkzaam in de maatschappelijke dienstverlening.

Ten aanzien van de AVO-schoolverlaters valt op dat zowel voor MAVO, HAVO als VWO een groot deel van de gediplomeerden terecht komt in de detailhandel. Daarnaast werkt ook een relatief groot percentage in hotels, restaurants of cafés en in de gezondheids- of veterinaire diensten. De voortijdige schoolverlaters van de verschillende schooltypen komen in diverse bedrijfsklassen terecht. De bedrijfsklasse die echter het grootste deel van deze schoolverlaters opneemt is de detailhandel.

Analoog aan de beroepsgroepenspreiding kan op basis van de branchespreiding worden bekeken hoe groot de flexibiliteit tussen de opleidingen en de bedrijfssectoren is. In tabel 7.2 wordt per opleidingscluster het gemiddelde van de coëfficiënten voor de bedrijfsklassenspreiding van de onderliggende opleidingsrichtingen weergegeven, waarbij ook de laagste en de hoogste voorkomende waarde van de bedrijfsklassenspreiding per richting voor het desbetreffende cluster wordt gepresenteerd (zie voor de bedrijfsklassenspreiding per opleidingsrichting bijlage II). De spreidingscoëfficiënten zijn overigens alleen voor de gediplomeerde schoolverlaters bepaald.

Voor de onderscheiden opleidingsclusters in het LBO is de variatie in de gemiddelde bedrijfsklassenspreiding niet groot. Wel valt op dat het verschil tussen de laagste en hoogste waarde voor het technisch onderwijs veruit het grootste is. De clusters in het KMBO vertonen een grotere variatie in de gemiddelde bedrijfsklassenspreiding, waarbij het technisch onderwijs wordt gekenmerkt door een hoge gemiddelde spreidingscoëfficiënt en het agrarisch en het economisch-administratief onderwijs door een lage gemiddelde spreidingscoëfficiënt. Daarnaast

is de range tussen de hoogste en laagste spreidingscoëfficiënt voor KMBO-economisch-administratief het grootste. Tabel 7.2 laat voor het MBO zien dat de clusters agrarisch en verzorgend de laagste gemiddelde bedrijfsklassenspreiding hebben, terwijl het technisch en economisch-administratieve onderwijs een hogere gemiddelde spreidingscoëfficiënt vertonen. Daarnaast is het opvallend dat voor de onderscheiden clusters in het MBO, met uitzondering van het agrarisch onderwijs, het verschil tussen de hoogste en laagste Gini-Hirschman coëfficiënt vrij groot is. Voor de onderscheiden opleidingen in het AVO geldt een relatief hoge bedrijfsklassenspreiding.

Tabel 7.2. Bedrijfsklassenspreiding per opleidingscluster (alleen gediplomeerde schoolverlaters)

Opleidingscluster	bedrijfsklassenspreiding		
	gemiddelde	laagste waarde	hoogste waarde
LBO			
w.v. agrarisch	0,76	0,72	0,80
technisch	0,67	0,45	0,91
economisch-administratief	0,72	0,55	0,85
verzorgend	0,66	0,53	0,81
KMBO			
w.v. agrarisch	0,64	-	-
technisch	0,84	0,79	0,87
economisch-administratief	0,65	0,39	0,91
verzorgend	0,69	0,64	0,75
overig	0,83	-	-
MBO			
w.v. agrarisch	0,45	0,40	0,50
technisch	0,76	0,35	0,91
economisch-administratief	0,82	0,44	0,93
verzorgend	0,60	0,16	0,83
overig	0,91	-	-
AVO			
w.v. MAVO	0,80	-	-
HAVO	0,86	-	-
VWO	0,89	-	-

- = slechts één richting onderscheiden

Om na te gaan of de huidige werkgelegenheidssituatie van tijdelijke of meer permanente aard is, is de conjunctuurgevoeligheid van de werkgelegenheid per opleidingscluster berekend (zie Wieling, De Grip en Van der Velden, 1992). In de afzonderlijke bedrijfssectoren is de reactie van de werkgelegenheid op conjunctuurschommelingen *in het verleden* nogal verschillend geweest, hetgeen per bedrijfssector wordt uitgedrukt in een fluctuaties-index. Vervolgens worden uit deze fluctuaties-indices voor bedrijfssectoren, fluctuaties-indices voor de verschillende opleidingsclusters afgeleid, door de indices van de sectoren te wegen met de aandelen van de sectoren in de totale werkgelegenheid van het desbetreffende opleidingscluster.

Tabel 7.3 geeft de resultaten weer van de conjunctuurindicator per opleidingscluster. Voor de onderscheiden clusters agrarisch onderwijs is er sprake van een lage conjunctuurgevoeligheid, hetgeen betekent dat deze groep schoolverlaters wordt gekenmerkt door een relatief stabiele werkgelegenheidssituatie. Daarentegen laat het technisch onderwijs op de verschillende niveaus

een hoge conjunctuurindicator zien. Met andere woorden, de werkgelegenheidssituatie voor het technisch onderwijs is relatief minder stabiel. De conjunctuurgevoeligheid voor het economisch-administratief en verzorgend onderwijs ligt hier tussen in. Ten aanzien van de voortijdige schoolverlaters valt op dat ten opzichte van de gediplomeerde LBO-ers, de ongediplomeerde LBO-ers te maken hebben met qua werkgelegenheid stabielere sectoren. Daarentegen is de conjunctuurgevoeligheid voor voortijdige AVO-schoolverlaters vergeleken bij de gediplomeerden van dit type onderwijs hoger.

Tabel 7.3. Conjunctuurindicator per opleidingscluster

Opleidingscluster	conjunctuurindicator
LBO GEDIPLOMEERD	1,90
w.v. agrarisch	1,40
technisch	2,20
economisch-administratief	1,50
verzorgend	1,49
LBO ONGEDIPLOMEERD	1,80
KMBO GEDIPLOMEERD	1,88
w.v. agrarisch	1,31
technisch	2,55
economisch-administratief	1,58
verzorgend	1,53
overig	1,74
KMBO ONGEDIPLOMEERD	1,87
MBO GEDIPLOMEERD	1,62
w.v. agrarisch	1,21
technisch	2,00
economisch-administratief	1,53
verzorgend	1,58
overig	1,46
MBO ONGEDIPLOMEERD	1,64
AVO GEDIPLOMEERD	1,49
w.v. MAVO	1,51
HAVO	1,48
VWO	1,48
AVO ONGEDIPLOMEERD	1,58

In tabel 7.4 wordt nader ingegaan op een aantal bedrijfskenmerken. Enerzijds wordt de grootte van de organisatie aangegeven en anderzijds wordt ingegaan op de geografische locatie, i.c. het aandeel van de schoolverlaters dat werkzaam is in de Randstad¹⁴. Met betrekking tot de grootte van de organisatie waarin de schoolverlaters werkzaam zijn, valt op dat meer dan 85% van de schoolverlaters met een agrarische opleiding werkzaam is in een bedrijf met minder dan 50 werknemers, waarbij een percentage variërend van 60% voor het LBO- en KMBO-agrarisch tot 75% voor het MBO-agrarisch werkzaam is in een bedrijf met een personeelsomvang van minder dan 10 werknemers. Ten aanzien van de overige clusters valt op dat het percentage gediplomeerden dat in bedrijven met een grotere personeelsomvang werkt stijgt naarmate het opleidingsniveau hoger is. Van de opleidingsclusters in het LBO werkt 30% tot 40% in een bedrijf met minder dan 10 werknemers. Bovendien werkt nog eens 38% van de schoolverlaters uit het LBO-technisch in een organisatie die 10 tot 50 personen in dienst heeft. Ruim een kwart

14. Daarbij behoren de provincies Utrecht, Noord-Holland en Zuid-Holland tot de Randstad.

van de werkende schoolverlaters uit het KMBO werkt in een bedrijf met minder dan 10 werknemers, terwijl voor KMBO-technisch en economisch-administratief geldt dat (ruim) een derde werkt in een bedrijf met een personeelsomvang van 10 tot 50 personen. Daarnaast is 20% tot 25% werkzaam in een organisatie met meer dan 100 werknemers.

Tabel 7.4. Grootte van de organisatie waarin de schoolverlaters werkzaam zijn en percentage dat in Randstad werkt per opleidingscluster

Opleidingscluster		Grootte van de organisatie					Totaal N=100%	Werkzaam in de Randstad			Totaal N=100%
		< 10	10-50	50-100	≥ 100	weet niet		binnen Rand- stad	buiten Rand- stad	buiten Neder- land	
LBO	GEDIPLOMEERD	35%	34%	9%	12%	10%	2.961	44%	55%	0%	2.885
w.v.	agrarisch	58%	28%	5%	5%	4%	260	37%	63%	0%	256
	technisch	31%	38%	10%	13%	9%	1.736	46%	54%	0%	1.693
	econ.-admin.	32%	29%	12%	16%	11%	399	42%	58%	0%	388
	verzorgend	39%	27%	8%	12%	13%	565	45%	55%	0%	548
LBO	ONGEDIPLOMEERD	30%	34%	9%	14%	13%	218	43%	57%	0%	214
KMBO	GEDIPLOMEERD	28%	33%	8%	22%	9%	800	26%	74%	0%	791
w.v.	agrarisch	61%	29%	0%	8%	3%	38	22%	76%	3%	37
	technisch	27%	38%	9%	20%	5%	255	19%	81%	0%	250
	econ.-admin.	26%	34%	8%	24%	9%	364	28%	71%	0%	364
	verzorgend	27%	23%	8%	24%	18%	109	30%	70%	0%	107
	overig	32%	29%	0%	24%	15%	34	39%	61%	0%	33
KMBO	ONGEDIPLOMEERD	31%	37%	7%	15%	10%	154	27%	72%	1%	152
MBO	GEDIPLOMEERD	26%	28%	10%	30%	6%	4.597	40%	58%	2%	4.549
w.v.	agrarisch	75%	13%	3%	7%	2%	310	18%	80%	2%	304
	technisch	21%	30%	10%	35%	4%	962	39%	59%	2%	945
	econ.-admin.	21%	34%	13%	29%	3%	1.629	38%	60%	3%	1.615
	verzorgend	24%	24%	9%	32%	10%	1.581	46%	54%	0%	1.573
	overig	22%	29%	9%	34%	7%	116	76%	22%	2%	112
MBO	ONGEDIPLOMEERD	28%	28%	10%	24%	8%	1.479	41%	58%	1%	1.449
AVO	GEDIPLOMEERD	26%	31%	11%	22%	10%	2.436	52%	46%	2%	2.418
w.v.	MAVO	30%	33%	11%	15%	11%	1.186	52%	47%	1%	1.176
	HAVO	24%	28%	9%	29%	10%	762	44%	53%	3%	751
	VWO	19%	29%	12%	29%	10%	487	61%	32%	6%	490
AVO	ONGEDIPLOMEERD	29%	34%	10%	19%	8%	159	61%	39%	0%	155

De gediplomeerde MBO-schoolverlaters worden gekenmerkt door een relatief groot aandeel schoolverlaters dat in een bedrijf met meer dan 100 werknemers werkt, waarbij voor het MBO-economisch-administratief geldt dat ruim een derde van de gediplomeerden in een bedrijf met een personeelsomvang van 10 tot 50 personen werkt. Ook voor het AVO geldt dat de personeelsomvang van het bedrijf waarin men werkzaam is, stijgt naarmate het opleidingsniveau hoger is. Overigens is het percentage gediplomeerde schoolverlaters dat aangeeft in een bedrijf te werken dat 50 tot 100 personen in dienst heeft, relatief klein voor alle onderscheiden opleidingsclusters. Voor de voortijdige schoolverlaters komt het patroon met betrekking tot de grootte van de organisatie waarin men werkzaam is, grotendeels overeen met dat van de gediplomeerde schoolverlaters.

Het aandeel gediplomeerde schoolverlaters van het LBO-agrarisch dat in de Randstad werkt (37%) is lager dan van de overige onderscheiden opleidingsclusters in het LBO, waarvan 40% tot 45% in de Randstad werkt. Een vijfde van de schoolverlaters van het KMBO-agrarisch en technisch is werkzaam in de Randstad, terwijl dit voor KMBO-economisch-administratief en

verzorgend ongeveer 30% is. Ten aanzien van het MBO valt op dat slechts 18% van de gediplomeerden uit het agrarisch onderwijs in de Randstad werkt. Het AVO wordt gekenmerkt door een relatief hoog percentage dat in de Randstad werkt, waarbij moet worden opgemerkt dat het betreffende aandeel voor de voortijdige AVO-schoolverlaters hoger is dan voor de gediplomeerden.

7.4. Functiekenmerken

Nadat in de twee voorafgaande paragrafen is ingegaan op de beroepen en de branches waarin de schoolverlaters op het moment van enquêteren werkzaam zijn, komen in deze paragraaf nog enkele andere aspecten van de uitgeoefende functies aan de orde. Allereerst wordt bepaald welk deel van de schoolverlaters een baan in loondienst heeft en vervolgens wordt voor deze groep nagegaan hoe groot het percentage is dat een vaste baan heeft. Daarnaast wordt, door naar de wekelijkse arbeidsduur te kijken, een indicatie verkregen van de mate van arbeidsparticipatie. Daarvoor wordt een onderscheid gemaakt tussen part-time en full-time banen, waarbij onder een full-time baan wordt verstaan een baan van 32 uur of meer per week.

Tabel 7.5. Soort aanstelling en wekelijkse arbeidsduur per opleidingscluster

Opleidingscluster	Loondienst			Vaste aanstelling			Werktijd		
	ja	nee	Totaal N=100%	ja	nee	Totaal N=100%	full- time	part- time	Totaal N=100%
LBO GEDIPLOMEERD	96%	4%	2.941	29%	71%	2.836	71%	29%	2.997
w.v. agrarisch	93%	7%	262	34%	66%	244	67%	33%	266
technisch	98%	2%	1.728	19%	81%	1.690	76%	24%	1.763
econ.-admin.	94%	6%	396	50%	50%	372	61%	39%	397
verzorgend	96%	4%	554	43%	57%	531	61%	39%	572
LBO ONGEDIPLOMEERD	95%	5%	219	36%	64%	208	76%	24%	223
KMBO GEDIPLOMEERD	97%	3%	800	55%	45%	774	83%	17%	810
w.v. agrarisch	89%	11%	38	65%	35%	34	77%	23%	39
technisch	98%	2%	253	38%	62%	249	86%	14%	258
econ.-admin.	96%	4%	365	69%	31%	351	86%	14%	367
verzorgend	98%	2%	110	54%	46%	108	67%	33%	112
overig	94%	6%	34	31%	69%	32	76%	24%	34
KMBO ONGEDIPLOMEERD	93%	7%	154	62%	38%	143	85%	15%	156
MBO GEDIPLOMEERD	95%	5%	4.624	73%	27%	4.380	87%	13%	4.644
w.v. agrarisch	66%	34%	314	73%	27%	206	83%	17%	318
technisch	95%	5%	963	72%	28%	916	92%	8%	971
econ.-admin.	97%	3%	1.637	75%	25%	1.585	89%	11%	1.640
verzorgend	98%	2%	1.596	72%	28%	1.562	82%	18%	1.600
overig	96%	4%	115	66%	34%	110	85%	15%	115
MBO ONGEDIPLOMEERD	96%	4%	1.480	58%	42%	1.418	79%	21%	1.485
AVO GEDIPLOMEERD	92%	8%	2.404	40%	60%	2.216	52%	48%	2.446
w.v. MAVO	92%	8%	1.152	43%	57%	1.063	49%	51%	1.186
HAVO	92%	8%	768	37%	63%	710	58%	42%	767
VWO	92%	8%	483	35%	65%	442	48%	52%	493
AVO ONGEDIPLOMEERD	95%	5%	152	47%	53%	144	61%	39%	157

Ten aanzien van de soort aanstelling kan worden opgemerkt dat voor vrijwel alle onderscheiden opleidingsclusters geldt, dat een zeer hoog percentage schoolverlaters in loondienst werkt. Het MBO-agrarisch onderwijs vormt hierbij een uitzondering; tabel 7.5 geeft aan dat van de gediplomeerden uit dit opleidingscluster 34% niet in loondienst werkt. Voor 24% van de

gediplomeerden van dit opleidingscluster geldt dat zij werkzaam zijn als meewerkend gezinslid in bedrijf van ouders of partner. Indien van de in loondienst werkende schoolverlaters wordt bepaald welk percentage een vaste baan heeft, valt het volgende op. Voor de gediplomeerde schoolverlaters uit de onderscheiden clusters van het LBO heeft minder dan de helft een vaste baan, waarbij met name voor het LBO-technisch een erg laag percentage (19%) geldt. Ook voor de gediplomeerden van het KMBO-technisch is het percentage dat een vaste baan heeft relatief laag. Ongeveer twee derde van de in loondienst werkende schoolverlaters van het KMBO-agrarisch en economisch-administratief heeft een vaste baan, terwijl meer dan helft van de gediplomeerden uit het verzorgend onderwijs op KMBO-niveau een vaste baan heeft. Bijna drie kwart van de gediplomeerden van het MBO heeft eveneens een vaste baan. Daarentegen is het percentage in loondienst werkende AVO-schoolverlaters met een vaste baan relatief laag. Met uitzondering van het MBO geven de voortijdige schoolverlaters die in loondienst werken, vaker dan de gediplomeerden aan een vaste baan te hebben.

In tabel 7.5 wordt ook de verdeling tussen part-time en full-time werkende schoolverlaters gepresenteerd. In het algemeen geldt dat naarmate het opleidingsniveau hoger is, het percentage dat full-time werkt groter is. Dit hangt samen met de partiële leerplicht van 16- en 17-jarigen. Het grootste aandeel full-time werkenden op LBO-niveau komt voor bij gediplomeerden van het technisch onderwijs. De overige opleidingsclusters van het LBO blijven hierbij iets achter. Het verzorgend onderwijs vertegenwoordigt het grootste aandeel part-time werkers op KMBO-niveau, terwijl slechts 14% van de gediplomeerden van het KMBO-technisch en economisch-administratief een part-time baan heeft. Van de MBO-ers heeft 87% een full-time baan, waarbij het percentage voor MBO-agrarisch en verzorgend hier iets onder ligt en MBO-technisch en economisch-administratief een hoger percentage kennen. Het AVO valt op door het lage aandeel werkende schoolverlaters dat een full-time baan heeft; minder dan de helft voor MAVO en VWO en bijna 60% voor HAVO. Ook hier valt op dat, met uitzondering van het MBO, de voortijdige schoolverlaters vaker dan de gediplomeerden aangeven een full-time baan te hebben.

In de enquête is gevraagd naar het minimaal vereiste opleidingsniveau voor de ten tijde van de enquête uitgeoefende functie. Indien dit onder het daadwerkelijk gevolgde niveau ligt, wijst dat op een potentiële onderbenutting van capaciteiten bij de uitoefening van de functie. Met betrekking tot het interpreteren van de resultaten moet echter worden opgemerkt, dat het hier gaat om startfuncties, waarbij mogelijk nog doorgroeimogelijkheden naar een niveau dat aansluit bij de gevolgde opleiding aanwezig zijn. Een hoog onderbenuttingspercentage geeft echter een indicatie in de richting van een slechte marktpositie voor de desbetreffende opleiding. Aan de schoolverlaters is eveneens gevraagd welke vakrichting voor de functie die men op het moment van de meting heeft, werd vereist. In tabel 7.6 zijn de resultaten van beide vragen opgenomen.

Voor het meten van de onderbenutting op deze wijze zijn de gevolgde opleidingen ingedeeld in vijf niveaus¹⁵. Vervolgens is dit niveau vergeleken met de opleiding die werd vereist bij de op het moment van enquêteren uitgeoefende functie en op basis daarvan is het percentage onderbenutting vastgesteld. Er moet overigens worden opgemerkt dat onderbenutting slechts eenduidig kan worden vastgesteld voor schoolverlaters die hun opleiding met een diploma hebben verlaten. Met betrekking tot de voortijdige schoolverlaters is het namelijk niet duidelijk of de vorige afgemaakte opleiding, ofwel het aantal gevolgde schooljaren op de laatste gevolgde opleiding bepaalt of er sprake is van onderbenutting.

Tabel 7.6. Vereiste opleidingsniveau (onderbenutting) en vakrichting per opleidingscluster

Opleidingscluster	Vereist opleidingsniveau				Vereiste opleidingsrichting			Totaal
	lager	zelfde	hoger	N=100%	eigen	andere	geen	
LBO GEDIPLOMEERD	23%	62%	15%	2.883	40%	3%	57%	2.852
w.v. agrarisch	34%	49%	17%	252	29%	3%	68%	251
technisch	14%	70%	16%	1.705	53%	4%	43%	1.663
econ.-admin.	37%	50%	14%	386	21%	3%	76%	384
verzorgend	36%	51%	13%	540	20%	2%	78%	555
LBO ONGEDIPLOMEERD	-	-	-	-	24%	3%	73%	213
KMBO GEDIPLOMEERD	48%	40%	12%	753	40%	4%	57%	762
w.v. agrarisch	51%	34%	14%	35	41%	3%	56%	34
technisch	39%	53%	8%	247	55%	4%	41%	249
econ.-admin.	56%	28%	16%	331	30%	5%	65%	340
verzorgend	48%	48%	5%	105	38%	1%	61%	106
overig	37%	40%	23%	35	21%	0%	79%	33
KMBO ONGEDIPLOMEERD	-	-	-	-	22%	3%	76%	144
MBO GEDIPLOMEERD	22%	77%	1%	4.494	51%	4%	45%	4.493
w.v. agrarisch	27%	73%	1%	297	47%	3%	49%	303
technisch	18%	80%	2%	944	69%	3%	28%	936
econ.-admin.	19%	80%	1%	1.592	41%	5%	54%	1.600
verzorgend	26%	73%	1%	1.550	54%	3%	43%	1.542
overig	33%	67%	0%	110	31%	6%	64%	112
MBO ONGEDIPLOMEERD	-	-	-	-	23%	4%	73%	1.428
AVO GEDIPLOMEERD	54%	40%	6%	2.390	11%	2%	87%	2.403
w.v. MAVO	42%	47%	11%	1.165	6%	2%	91%	1.170
HAVO	67%	33%	1%	742	17%	1%	82%	750
VWO	65%	35%	1%	483	13%	1%	86%	483
AVO ONGEDIPLOMEERD	-	-	-	-	6%	5%	89%	155

- = niet eenduidig te bepalen

Uit tabel 7.6 blijkt dat een relatief klein percentage van de gediplomeerden van LBO- en KMBO-technisch aangeven dat zij worden onderbenut in hun functie. Bij de overige clusters in het LBO ligt het percentage van onderbenutting rond de 35%, terwijl de helft van de gediplomeerden uit de andere KMBO-clusters aangeeft te worden onderbenut. De mate van onderbenutting is voor het MBO lager dan voor het LBO en KMBO. Ongeveer een kwart van de gediplomeerden uit het MBO-agrarisch en verzorgend zegt dat het vereiste opleidingsniveau lager is dan het

15. De gevolgde en de vereiste opleidingen zijn als volgt naar niveau ingedeeld:

- 1 = geen opleiding of alleen lagere school
- 2 = LBO, MAVO
- 3 = KMBO, Leerlingwezen
- 4 = MBO, HAVO, VWO
- 5 = Hoger Beroepsonderwijs (HBO) en Wetenschappelijk Onderwijs (WO)

daadwerkelijk gevolgde niveau. MBO-technisch en economisch-administratief vertonen een lager onderbenuttingspercentage. Met betrekking tot het AVO geldt dat met name voor het HAVO en VWO een relatief hoog aandeel zegt dat het vereiste opleidingsniveau lager is dan het gevolgde niveau.

Met betrekking tot de vereiste vakrichting laat tabel 7.6 zien dat de gediplomeerden uit het LBO-, KMBO- en MBO-technisch vaker dan de schoolverlaters van de andere clusters van de desbetreffende schooltypen aangeven dat de door hun gevolgde richting werd vereist voor hun functie. Bovendien wordt de vereiste vakrichting belangrijker naarmate het opleidingsniveau hoger is. Dit wijst erop dat deze schoolverlaters (met name de MBO-ers) terecht komen in vakspecifieke deelmarkten, waar weinig concurrentie bestaat vanuit andere opleidingsrichtingen. Opvallend is ook dat het aandeel gediplomeerde schoolverlaters dat zegt dat er geen specifieke opleiding werd vereist voor de baan die ze op het moment van de meting uitoefenen relatief groot is voor het economisch-administratief en verzorgend onderwijs. Deze schoolverlaters komen blijkbaar deels in segmenten van de arbeidsmarkt terecht waar minder specifieke kwalificatievereisten gelden. Dit betekent ook dat deze groep meer kans loopt op concurrentie vanuit andere opleidingsrichtingen. Zoals verwacht is in veel gevallen voor de baan die de AVO-schoolverlaters op het moment van de meting uitoefenen eveneens geen specifieke vakrichting vereist. De voortijdige schoolverlaters van het LBO, KMBO en MBO geven volgens verwachting vaker aan dat er geen specifieke opleidingsrichting werd vereist voor hun functie; voor het AVO is dit verschil echter miniem.

Tabel 7.7. Netto maandloon (in guldens) per opleidingscluster

Opleidingscluster		Netto maandloon (in guldens)								Totaal N=100%
		≤ 500	501- 750	751- 1000	1001- 1250	1251- 1500	1501- 1750	1751- 2000	> 2000	
LBO	GEDIPLOMEERD	15%	30%	35%	12%	5%	1%	1%	0%	2.556
W.V.	agraris	18%	27%	30%	17%	3%	1%	2%	1%	207
	technisch	10%	28%	41%	13%	6%	1%	1%	1%	1.532
	econ.-admin.	27%	27%	30%	10%	3%	1%	1%	0%	334
	verzorgend	22%	39%	26%	8%	5%	1%	1%	0%	483
LBO	ONGEDIPLOMEERD	12%	31%	36%	15%	6%	0%	1%	0%	185
KMBO	GEDIPLOMEERD	3%	8%	30%	24%	21%	9%	3%	1%	663
W.V.	agraris	3%	13%	32%	16%	13%	6%	13%	3%	31
	technisch	3%	3%	21%	24%	30%	14%	3%	2%	217
	econ.-admin.	3%	8%	33%	25%	19%	7%	4%	1%	301
	verzorgend	6%	14%	39%	26%	11%	3%	0%	0%	87
	overig	4%	26%	37%	22%	4%	0%	7%	0%	27
KMBO	ONGEDIPLOMEERD	7%	10%	30%	25%	16%	9%	2%	2%	125
MBO	GEDIPLOMEERD	3%	3%	9%	16%	24%	20%	18%	6%	4.020
W.V.	agraris	7%	4%	11%	22%	22%	13%	13%	7%	213
	technisch	4%	1%	3%	3%	14%	25%	37%	13%	851
	econ.-admin.	3%	3%	8%	20%	29%	19%	12%	5%	1.460
	verzorgend	3%	3%	13%	19%	25%	21%	14%	4%	1.390
	overig	8%	2%	12%	24%	31%	10%	8%	4%	106
MBO	ONGEDIPLOMEERD	8%	10%	26%	20%	16%	11%	6%	4%	1.265
AVO	GEDIPLOMEERD	34%	18%	23%	12%	9%	2%	1%	1%	2.179
W.V.	MAVO	38%	23%	24%	10%	2%	1%	1%	1%	1.027
	HAVO	28%	14%	25%	16%	11%	4%	2%	1%	689
	VWO	32%	14%	18%	10%	21%	3%	2%	0%	463
AVO	ONGEDIPLOMEERD	26%	21%	23%	13%	14%	1%	1%	1%	136

Tot slot van deze paragraaf wordt ingegaan op het verdiende inkomen van de schoolverlaters. In de vragenlijst is een vraag opgenomen betreffende het *netto* loon dat door de schoolverlaters wordt verdiend per maand¹⁶. Allereerst wordt in tabel 7.7 het netto maandloon per opleidingscluster gepresenteerd. Vervolgens wordt dit netto maandinkomen met behulp van het aantal gewerkte uren omgerekend in uurlonen, hetgeen in tabel 7.8 wordt weergegeven.

Overeenkomstig de verwachting blijkt uit tabel 7.7 dat naarmate het niveau van de opleiding hoger is de schoolverlaters vaker in de hogere inkomensklassen terecht komen. Van de LBO-ers die met een diploma de opleiding hebben verlaten blijkt dat het grootste deel 1000 gulden of minder netto per maand ontvangt. Van de gediplomeerden van het LBO-agrarisch en technisch verdient respectievelijk ongeveer 60% en 70% een netto maandinkomen tussen de 500 en 1000 gulden. Ongeveer 85% van de gediplomeerden van het LBO-economisch-administratief en verzorgend verdient minder dan 1000 gulden per maand en het percentage dat een netto maandinkomen van 500 gulden of minder heeft is relatief groot. Van de gediplomeerden van het KMBO-agrarisch verdient bijna een derde een inkomen tussen de 750 en 1000 gulden per maand. Daarnaast valt echter op dat 13% een netto maandloon verdient dat tussen de 1750 en 2000 gulden ligt. Het netto maandloon dat door de afgestudeerden van het KMBO-technisch wordt verdiend is relatief hoog. Het KMBO-economisch-administratief en verzorgend blijven hierbij enigszins achter. Het grootste deel van deze schoolverlaters verdient tussen de 750 en 1250 gulden netto per maand.

De gediplomeerden van het MBO-technisch worden gekenmerkt door relatief hoge netto maandinkomens. Daarbij is het percentage dat aangeeft een netto maandloon van meer dan 2000 gulden per maand te hebben relatief hoog. Hierbij blijven het MBO-agrarisch, economisch-administratief en verzorgend enigszins achter. Voor het MBO-agrarisch en economisch-administratief geldt dat ongeveer 45% tussen de 1000 en 1500 gulden netto per maand verdient, terwijl 45% van de gediplomeerden van het MBO-verzorgend een netto maandinkomen verdient dat ligt tussen de 1250 en 1750 gulden. Van diplomabezitters van het MAVO heeft 85% een netto maandloon van 1000 gulden of minder, waarvan bijna de helft 500 gulden of minder per maand verdient. Voor het HAVO en VWO geldt dat een relatief groot percentage 500 gulden of minder netto per maand verdient. Daarnaast verdient een kwart van de gediplomeerden van het HAVO tussen de 750 en 1000 gulden netto per maand en heeft een vijfde van de gediplomeerden van het VWO een netto maandinkomen tussen de 1250 en 1500 gulden per maand. Ten aanzien van de ongediplomeerde schoolverlaters van het LBO valt op dat twee derde een netto maandinkomen verdient dat tussen de 500 en 1000 gulden ligt. Meer dan de helft van de voortijdige schoolverlaters van het KMBO verdient tussen de 750 en 1250 gulden per maand, terwijl dit percentage voor het MBO 46% bedraagt. Van de ongediplomeerden van het AVO verdient 70% 1000 gulden of minder netto per maand, waarvan ruim een derde 500 gulden of minder per maand heeft.

16. Dit netto maandloon is inclusief eventuele fooien of toeslagen, maar exclusief overwerk of vakantiegeld.

Met betrekking tot de berekende uurlonen valt het volgende op. Meer dan 85% van de gediplomeerde LBO-ers verdient minder dan 8 gulden per uur, waarbij het economisch-administratief en verzorgend onderwijs ongunstig afsteken vanwege het relatief grote percentage dat minder dan 6 gulden per uur verdient. Met betrekking tot het KMBO is de inkomenssituatie het meest gunstig voor de schoolverlaters uit het technisch onderwijs, omdat een relatief hoog percentage tussen de 8 en 12 gulden per uur verdient. Voor het MBO-technisch geldt eveneens dat een groter percentage gediplomeerden terecht komt in hogere inkomensklassen dan de overige clusters in dit schooltype. Ongeveer 95% van de gediplomeerden uit het MAVO verdient minder dan 8 gulden per uur. De inkomenssituatie van de gediplomeerden uit het HAVO en VWO is, vergeleken met de MBO-ers minder gunstig, omdat een relatief groot percentage tussen de 4 en 6 gulden per uur verdient. Met betrekking tot de voortijdige schoolverlaters kan worden opgemerkt dat de inkomensverdeling per schooltype niet veel verschilt van de inkomenssituatie van de gediplomeerde schoolverlaters in de overeenkomstige schooltypen, met uitzondering van het MBO, waar de ongediplomeerden duidelijk minder verdienen.

Tabel 7.8. Netto uurloon (in guldens) per opleidingscluster

Opleidingscluster	Netto uurloon (in guldens)								Totaal N=100%
	< 4	4-6	6-8	8-10	10-12	12-14	14-16	≥ 16	
LBO GEDIPLOMEERD	9%	51%	29%	8%	2%	0%	0%	0%	2.556
w.v. agrarisch	11%	48%	27%	10%	3%	1%	0%	0%	207
technisch	7%	46%	35%	9%	2%	0%	0%	0%	1.532
econ.-admin.	11%	58%	21%	7%	3%	0%	0%	0%	334
verzorgend	12%	61%	19%	6%	1%	0%	0%	0%	483
LBO ONGEDIPLOMEERD	9%	54%	29%	7%	1%	0%	0%	0%	185
KMBO GEDIPLOMEERD	1%	22%	41%	25%	8%	2%	0%	1%	663
w.v. agrarisch	0%	26%	39%	23%	13%	0%	0%	0%	31
technisch	1%	12%	33%	36%	12%	5%	1%	0%	217
econ.-admin.	2%	26%	46%	19%	5%	1%	0%	1%	301
verzorgend	1%	29%	45%	20%	3%	1%	0%	1%	87
overig	4%	33%	41%	11%	7%	4%	0%	0%	27
KMBO ONGEDIPLOMEERD	2%	30%	42%	21%	2%	2%	0%	2%	125
MBO GEDIPLOMEERD	1%	5%	24%	35%	25%	7%	2%	1%	4.020
w.v. agrarisch	4%	11%	29%	30%	16%	8%	2%	0%	213
technisch	2%	2%	8%	31%	41%	11%	3%	3%	851
econ.-admin.	1%	4%	32%	39%	17%	5%	1%	0%	1.460
verzorgend	1%	7%	23%	35%	25%	6%	1%	1%	1.390
overig	0%	6%	43%	34%	11%	4%	2%	0%	106
MBO ONGEDIPLOMEERD	2%	24%	34%	24%	10%	4%	1%	1%	1.265
AVO GEDIPLOMEERD	12%	40%	29%	12%	4%	1%	0%	0%	2.179
w.v. MAVO	17%	51%	25%	4%	1%	1%	0%	0%	1.027
HAVO	4%	37%	37%	15%	5%	1%	1%	0%	689
VWO	11%	21%	29%	25%	11%	2%	0%	1%	463
AVO ONGEDIPLOMEERD	10%	40%	37%	10%	2%	1%	0%	0%	136

8. KWALITATIEVE AANSLUITING VAN DE OPLEIDING

8.1. Inleiding

In dit hoofdstuk komt de kwalitatieve aansluiting aan bod. Het gaat hier om de aansluiting van zowel de functie als de vervolgopleiding op de vorig jaar afgeronde opleiding van de schoolverlaters. In paragraaf 8.2 wordt het oordeel van de werkende schoolverlaters over de aansluiting tussen de opleiding en de op het moment van de meting uitgeoefende functie weergegeven, terwijl in paragraaf 8.3 de aansluiting tussen de vorig jaar genoten opleiding en de vervolgopleiding die men op het moment van enquêteren volgt door de verder lerende schoolverlaters wordt beoordeeld. Hierbij dient te worden opgemerkt dat het oordeel door deze schoolverlaters geen objectieve maatstaf is voor deze aansluitingsvraagstukken, doch dat het hier gaat om een subjectief waarde-oordeel. Alleen de gediplomeerde schoolverlaters zijn bij de beoordeling van de kwalitatieve aansluiting betrokken. Aangezien de voortijdige schoolverlaters een deel van de kwalificaties missen die de gediplomeerden wel hebben, zou het niet juist zijn de ongediplomeerden de aansluiting tussen deze opleiding en de ten tijde van de meting uitgeoefende baan dan wel de gevolgde vervolgopleiding te laten beoordelen.

Deze paragrafen gaan als eerste in op het algemene oordeel van de schoolverlaters over de aansluiting tussen hun opleiding van vorig jaar en hun bezigheden op het moment van enquêteren. In bijlage II is evenwel ook een tabel opgenomen waarin voor ieder opleidingscluster staat aangegeven welk percentage van de werkende en de verder lerende schoolverlaters vindt dat aan bepaalde werk- en/of studie-aspecten tijdens de door hen vorig jaar gevolgde opleiding meer aandacht moet worden besteed. Het gaat hierbij om aspecten zoals het hebben van vakkennis en vaktheorie, het beheersen van vreemde talen, het omgaan met apparatuur en materialen, kennis van arbeidsvoorwaarden, het samenwerken met collega's en inzicht in beroeps- en studiekeuze. De belangrijkste bevindingen uit deze tabel zijn in de paragrafen 8.2 en 8.3 eveneens samengevat.

Voor het goed kunnen uitoefenen van de huidige of toekomstige werkzaamheden kunnen de schoolverlaters zelf of hun werkgevers aanvullende scholing nodig achten. Aanvullend onderwijs is één van de instrumenten om de aansluiting tussen de door de schoolverlaters gevolgde opleiding en de beroepspraktijk te verbeteren. Vandaar dat in paragraaf 8.4 wordt aangegeven hoeveel schoolverlaters ten tijde van de meting een aanvullende opleiding of cursus volgen. De deelname aan aanvullend onderwijs is daarbij eveneens afzonderlijk weergegeven voor de werkende en werkloze schoolverlaters. Bovendien wordt per opleidingscluster aangegeven wie de kosten van deze opleiding of cursus heeft betaald. In deze paragraaf worden eveneens de resultaten voor de ongediplomeerde schoolverlaters gepresenteerd. Daarbij moet echter worden opgemerkt dat het aanvullend onderwijs voor de ongediplomeerden een andere functie kan vervullen dan voor de gediplomeerde schoolverlaters. Via aanvullende opleidingen trachten de ongediplomeerde schoolverlaters wellicht de ontbrekende kwalificaties te behalen die de gediplomeerden in principe reeds bezitten, terwijl het bij de gediplomeerden in de eerste plaats om het verwerven van extra kwalificaties gaat.

8.2. Oordeel over aansluiting tussen opleiding en beroep

Tabel 8.1 geeft het oordeel weer van de gediplomeerde werkende schoolverlaters over de aansluiting tussen de door hen vorig jaar gevolgde opleiding en de functie die men heeft op het moment van enquêteren. Daarbij kunnen de schoolverlaters aangeven of ze de aansluiting goed, voldoende, matig of slecht vinden. In het algemeen blijkt zo'n drie kwart van de werkende schoolverlaters deze aansluiting goed of voldoende te vinden, terwijl slechts 10% van de werkende schoolverlaters deze aansluiting slecht noemt. Daarnaast zijn de verschillen tussen de onderscheiden opleidingsclusters marginaal. Wel blijken de gediplomeerde schoolverlaters uit de economisch-administratieve clusters op alle betreffende opleidingsniveaus het laagste percentage te hebben dat vindt dat deze aansluiting goed of voldoende is. Ook de gediplomeerden uit het AVO zijn relatief minder vaak tevreden over de aansluiting naar de arbeidsmarkt. Deze resultaten lijken te sporen met het feit dat in de genoemde clusters de oriëntatie op de arbeidsmarkt over het algemeen breder is dan bij de andere clusters waar een nauwere band bestaat tussen opleiding en beroep. Met het toenemen van het opleidingsniveau neemt het percentage werkende schoolverlaters dat vindt dat de opleiding goed of voldoende aansluit op de werkzaamheden die men op het moment van de meting heeft licht af. Bij het beroepsonderwijs neemt met name het percentage dat deze aansluiting ronduit goed noemt geleidelijk aan af. Ook dit lijkt wederom een gevolg van het feit dat met het toenemen van het opleidingsniveau de relatie tussen opleiding en beroep mogelijk minder sterk is.

Tabel 8.1. Oordeel van de gediplomeerde werkende schoolverlaters over de aansluiting op de functie per opleidingscluster

Opleidingscluster		goed	Aansluiting voldoende	naar baan matig	slecht	Totaal N=100%
LBO	GEDIPLOMEERD	45%	32%	15%	9%	2.918
w.v.	agrarisch	45%	30%	15%	10%	261
	technisch	44%	33%	15%	9%	1.709
	econ.-admin.	39%	35%	17%	9%	392
	verzorgend	51%	28%	13%	8%	556
KMBO	GEDIPLOMEERD	37%	34%	18%	10%	786
w.v.	agrarisch	41%	41%	14%	5%	37
	technisch	39%	35%	15%	11%	254
	econ.-admin.	36%	34%	20%	10%	354
	verzorgend	39%	32%	14%	15%	107
	overig	32%	35%	32%	0%	34
MBO	GEDIPLOMEERD	30%	44%	19%	8%	4.543
w.v.	agrarisch	39%	39%	18%	5%	311
	technisch	26%	47%	20%	7%	948
	econ.-admin.	26%	45%	21%	8%	1.607
	verzorgend	34%	41%	17%	8%	1.564
	overig	25%	44%	23%	8%	112
AVO	GEDIPLOMEERD	41%	31%	17%	11%	2.416
w.v.	MAVO	42%	31%	18%	9%	1.175
	HAVO	43%	29%	16%	12%	772
	VWO	35%	35%	16%	14%	468

Zoals gezegd is eveneens nagegaan aan welke aspecten tijdens de vorig jaar afgeronde opleiding meer aandacht zou moeten worden besteed naar het oordeel van de gediplomeerde schoolverlaters. Minimaal de helft van de werkende gediplomeerde schoolverlaters vindt dat aan

de volgende acht aspecten meer aandacht moet worden geschonken:

- kennis van arbeidsvoorwaarden; CAO, wat te doen bij ontslag e.d. (72%);
- informatica, automatisering (67%);
- praktijkoriëntatie of stage (59%);
- weten hoe een bedrijf georganiseerd is (58%);
- leren solliciteren (58%);
- organiseren/plannen (57%);
- omgaan met apparatuur en materialen (54%);
- beroepskeuze/studiekeuze (50%).

Hierbij bestaan weinig verschillen tussen de schooltypen. De werkende gediplomeerden van het KMBO geven daarnaast relatief vaak aan dat er tijdens de KMBO-opleiding meer aandacht zou moeten zijn voor de aspecten 'met cijfers werken' (wiskunde, rekenen 54%) en 'vreemde talen' (Engels, Duits e.d. 52%). Aan het aspect 'zelfstandig werken' zou bovendien meer aandacht moeten worden besteed naar het oordeel van de werkende schoolverlaters van het LBO (59%) en het AVO (53%). De gediplomeerde werkende schoolverlaters van het AVO geven verhoudingsgewijs ook vaak aan dat tijdens de opleiding het schrijven van een verslag of rapport veelvuldiger aan bod moet komen (53%), terwijl de helft van de gediplomeerde werkende LBO-ers aangeeft dat het omgaan met mensen/klanten meer aandacht behoeft.

8.3. Oordeel over aansluiting tussen opleiding en vervolgopleiding

In tabel 8.2 staat het oordeel weergegeven van de gediplomeerde verder lerende schoolverlaters over de aansluiting tussen de door hen vorig jaar afgeronde opleiding en de door hen daarna gekozen vervolgopleiding. Ook deze schoolverlaters konden deze aansluiting goed, voldoende, matig of slecht noemen. Net als bij de aansluiting tussen opleiding en beroep noemt over het algemeen ook drie kwart van de betreffende schoolverlaters de aansluiting tussen opleiding en vervolgopleiding goed, dan wel voldoende. De gediplomeerde KMBO-ers zijn echter minder vaak tevreden over de aansluiting naar het vervolgonderwijs: een derde van de verder lerende KMBO-ers vindt deze aansluiting namelijk matig of slecht. Het zijn met name de schoolverlaters uit de technische en economisch-administratieve clusters van het KMBO die de aansluiting naar de door hen gekozen (MBO-)opleiding relatief vaak matig of onvoldoende vinden. De gediplomeerden uit de overeenkomstige clusters van het MBO blijken daarentegen relatief vaak aan te geven dat de aansluiting naar het vervolgonderwijs voldoende of zelfs goed is te noemen. Op het MBO-niveau zijn het juist de gediplomeerden uit het verzorgende cluster die naar verhouding vaak melden dat de aansluiting naar de door hen gekozen vervolgopleiding niet helemaal naar wens verloopt. Verder valt binnen het AVO op dat de gediplomeerde schoolverlaters van het VWO verhoudingsgewijs vaak tevreden zijn over de aansluiting naar de door hen gekozen vervolgopleidingen.

Tabel 8.2. Oordeel van de gediplomeerde verder lerende schoolverlaters over de aansluiting op de vervolgopleiding per opleidingscluster

Opleidingscluster	Aansluiting naar vervolgopleiding				Totaal N=100%
	goed	voldoende	matig	slecht	
LBO GEDIPLOMEERD	42%	34%	17%	6%	4.848
w.v. agrarisch	41%	34%	17%	8%	666
technisch	42%	35%	17%	6%	1.733
econ.-admin.	40%	34%	19%	7%	1.077
verzorgend	44%	34%	16%	6%	1.372
KMBO GEDIPLOMEERD	31%	36%	21%	12%	284
w.v. agrarisch	-	-	-	-	-
technisch	25%	30%	30%	15%	40
econ.-admin.	23%	41%	21%	14%	145
verzorgend	50%	30%	17%	3%	30
overig	42%	34%	15%	8%	59
MBO GEDIPLOMEERD	35%	41%	17%	6%	3.080
w.v. agrarisch	28%	44%	23%	6%	260
technisch	38%	44%	14%	4%	841
econ.-admin.	38%	41%	15%	5%	1.189
verzorgend	27%	38%	23%	11%	576
overig	38%	39%	15%	7%	214
AVO GEDIPLOMEERD	39%	38%	17%	5%	16.737
w.v. MAVO	38%	39%	19%	5%	7.594
HAVO	37%	35%	20%	8%	4.651
VWO	44%	40%	13%	3%	4.491

- = geen gegevens vanwege kleine aantallen

Ook de gediplomeerde schoolverlaters die verder zijn gaan leren hebben voor bijna twintig aspecten aangegeven of zij vinden dat daaraan tijdens de vorig jaar afgesloten opleiding meer aandacht zou moeten worden besteed. Aan de volgende tien aspecten zou volgens minimaal de helft van de verder lerende schoolverlaters meer aandacht moeten worden geschonken gedurende de opleiding waarvan zij vorig jaar het diploma hebben behaald:

- informatica, automatisering (76%);
- organiseren/plannen (61%);
- een verslag of rapport schrijven (59%);
- leren solliciteren (56%);
- kennis van arbeidsvoorwaarden (55%);
- zelfstandig werken (54%);
- praktijkoriëntatie of stage (52%);
- beroepskeuze/studiekeuze (52%);
- leren studeren (51%);
- weten hoe een bedrijf georganiseerd is (51%).

Bovenstaande aspecten komen gedeeltelijk overeen met de aspecten waarvan de werkende schoolverlaters hebben aangegeven dat daarvoor meer aandacht moest zijn. Tussen de verschillende schooltypen bestaan hierbij over het algemeen geen grote verschillen. Uitgezonderd het aspect 'praktijkoriëntatie of stage', waarvan ruim de helft van de gediplomeerde verder lerende schoolverlaters van het LBO en het AVO aangaven dat de opleiding daaraan meer aandacht moest schenken, terwijl dit slechts door respectievelijk 27% en 38% van de gediplomeerde verder lerende KMBO-ers en MBO-ers is aangegeven. De

gediplomeerde KMBO-ers die verder zijn gaan leren hebben naar verhouding ook vaak de volgende aspecten genoemd waarvoor volgens hen meer tijd ingeruimd zou moeten worden gedurende de KMBO-opleiding: vreemde talen (64%), met cijfers werken (56%), correcte spelling/foutloos schrijven (54%) en vakkennis/vaktheorie (45%).

8.4. Aanvullende opleidingen en cursussen

In tabel 8.3 is het percentage schoolverlaters aangegeven dat aanvullend onderwijs volgt. Dit is voor de totale groep schoolverlaters gebeurd, evenals voor de werkenden en werklozen afzonderlijk. In deze tabel zijn zowel de gediplomeerde als ongediplomeerde schoolverlaters betrokken. Hierbij wordt echter opgemerkt dat het aanvullend onderwijs voor de ongediplomeerden mogelijk een andere functie vervult dan voor de gediplomeerde schoolverlaters. Via aanvullende opleidingen trachten de ongediplomeerde schoolverlaters wellicht de ontbrekende kwalificaties te behalen die de gediplomeerden in principe reeds bezitten, terwijl het bij de gediplomeerden in de eerste plaats om het verwerven van extra kwalificaties gaat.

Tabel 8.3. Deelname aan aanvullende opleidingen door (werkende en werkloze) schoolverlaters per opleidingscluster

Opleidingscluster	werkenden deelname	Totaal N=100%	Percentage dat deelneemt aan cursus		totaal deelname	Totaal N=100%
			werklozen deelname	Totaal N=100%		
LBO GEDIPLOMEERD	14%	2.896	5%	120	7%	8.277
w.v. agrarisch	15%	257	-	-	6%	932
technisch	13%	1.699	0%	31	9%	3.843
econ.-admin.	18%	393	0%	28	7%	1.474
verzorgend	13%	548	7%	54	6%	2.028
LBO ONGEDIPLOMEERD	15%	214	-	-	12%	438
KMBO GEDIPLOMEERD	20%	791	12%	65	16%	1.408
w.v. agrarisch	23%	35	-	-	20%	64
technisch	18%	253	-	-	17%	433
econ.-admin.	22%	365	18%	39	18%	630
verzorgend	15%	105	-	-	11%	171
overig	21%	33	-	-	11%	110
KMBO ONGEDIPLOMEERD	18%	152	-	-	13%	293
MBO GEDIPLOMEERD	31%	4.570	26%	213	22%	8.953
w.v. agrarisch	34%	310	-	-	23%	671
technisch	31%	955	15%	47	21%	2.391
econ.-admin.	42%	1.623	35%	85	28%	3.215
verzorgend	19%	1.567	22%	70	15%	2.338
overig	30%	115	-	-	14%	339
MBO ONGEDIPLOMEERD	28%	1.462	19%	109	18%	3.245
AVO GEDIPLOMEERD	18%	2.447	9%	166	5%	18.966
w.v. MAVO	15%	1.183	9%	95	4%	8.659
HAVO	21%	768	6%	49	6%	5.385
VWO	24%	496	-	-	5%	4.922
AVO ONGEDIPLOMEERD	26%	157	-	-	9%	709

- = geen gegevens vanwege kleine aantallen

Van de schoolverlaters van het LBO en het AVO neemt op het moment van enquêteren slechts een gering percentage deel aan het aanvullende onderwijs. Het zijn met name de schoolverlaters van het KMBO en MBO die op dit moment een aanvullende cursus of opleiding volgen. Dit heeft

voornamelijk te maken met het feit dat de schoolverlaters van het LBO en AVO vaker verder leren en derhalve minder vaak een aanvullende cursus volgen. Binnen het KMBO en MBO is de deelname aan aanvullende opleidingen onder de gediplomeerde schoolverlaters van het agrarische, technische en economisch-administratieve onderwijs hoger dan die onder de gediplomeerden uit verzorgend onderwijs. Bij het LBO en het AVO is de deelname aan aanvullende opleidingen onder de ongediplomeerden hoger dan onder de gediplomeerden. Bij het KMBO en MBO geldt juist het omgekeerde. Bij deze laatste twee schooltypen volgen de gediplomeerden vaker een aanvullende opleiding of cursus dan de ongediplomeerden. Over het algemeen volgen de werkende schoolverlaters vaker een aanvullende cursus of opleiding dan de schoolverlaters die ten tijde van de meting werkloos zijn. Zowel de werkende als werkloze schoolverlaters van het MBO volgen naar verhouding het vaakst aanvullend onderwijs, terwijl de LBO-ers het minst vaak aan aanvullende scholing deelnemen.

Tabel 8.4. Aandeel van degenen die de kosten van de desbetreffende cursus of opleiding betalen per opleidingscluster

Opleidingscluster		zelf	Degene die de werkgever	cursuskosten betaalt beiden	familie/ kennissen	anders	Totaal N=100%
LBO	GEDIPLOMEERD	37%	34%	6%	18%	5%	607
w.v.	agraris	37%	31%	0%	28%	5%	52
	technisch	35%	39%	7%	15%	3%	329
	econ.-admin.	42%	25%	9%	18%	7%	101
	verzorgend	35%	30%	6%	21%	8%	125
LBO	ONGEDIPLOMEERD	40%	30%	4%	14%	12%	50
KMBO	GEDIPLOMEERD	42%	36%	12%	5%	5%	224
w.v.	agraris	-	-	-	-	-	-
	technisch	37%	47%	13%	1%	1%	70
	econ.-admin.	45%	31%	14%	3%	8%	111
	verzorgend	-	-	-	-	-	-
	overig	-	-	-	-	-	-
KMBO	ONGEDIPLOMEERD	51%	31%	6%	6%	6%	35
MBO	GEDIPLOMEERD	42%	37%	16%	2%	2%	1.932
w.v.	agraris	53%	28%	11%	7%	2%	155
	technisch	35%	39%	23%	1%	2%	490
	econ.-admin.	43%	36%	17%	2%	2%	886
	verzorgend	44%	41%	9%	2%	4%	354
	overig	46%	30%	14%	7%	3%	48
MBO	ONGEDIPLOMEERD	52%	29%	11%	5%	3%	571
AVO	GEDIPLOMEERD	43%	22%	7%	21%	6%	870
w.v.	MAVO	39%	17%	5%	32%	6%	302
	HAVO	48%	25%	9%	15%	3%	324
	VWO	42%	24%	8%	16%	10%	243
AVO	ONGEDIPLOMEERD	49%	15%	8%	25%	2%	59

- = geen gegevens vanwege kleine aantallen

- = geen gegevens vanwege kleine aantallen

In tabel 8.4 staat het procentuele aandeel van degenen die de kosten van de betreffende cursus of opleiding voor zijn of haar rekening heeft genomen. Deze cijfers hebben op alle schoolverlaters betrekking, ongeacht hun maatschappelijke positie op het moment van enquêteren. Uit de tabel blijkt dat de schoolverlaters nogal eens zelf de kosten van deze cursussen betalen. De verschillen hierbij hebben enerzijds te maken met het schooltype waarvoor een diploma is behaald en anderzijds treden er verschillen op tussen de clusters binnen de onderscheiden schooltypen. Daarnaast blijken de ongediplomeerde schoolverlaters

vaker geheel zelf de cursus te betalen, terwijl zij minder vaak de kosten (gedeeltelijk) door de werkgever krijgen vergoed.

De schoolverlaters van het MBO krijgen naar verhouding het vaakst de kosten van de cursus (gedeeltelijk) door de werkgever vergoed, gevolgd door respectievelijk de schoolverlaters van het KMBO, LBO en het AVO. Dit geldt zowel voor de gediplomeerden als de ongediplomeerden. Toch betalen de LBO-ers minder vaak de aanvullende cursus geheel zelf. Net als bij de schoolverlaters van het AVO nemen familie of kennissen verhoudingsgewijs vaak (een deel van) de kosten voor hun rekening. Daarnaast betaalt de school nogal eens voor een aanvullende cursus voor schoolverlaters van het LBO en het AVO, terwijl de overheid vooral aanvullende cursussen voor ongediplomeerde schoolverlaters uit het beroepsonderwijs (mede)financiert. Tenslotte blijkt uit deze tabel dat bij schoolverlaters met een technische opleidingsachtergrond de werkgever naar verhouding vaak de aanvullende scholing (gedeeltelijk) voor zijn of haar rekening neemt.

9. MARKTPOSITIE VAN OPLEIDINGEN

In veel onderzoek waar op de aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt wordt ingegaan, wordt de arbeidsmarktpositie van schoolverlaters getypeerd aan de hand van slechts een enkel kengetal, zoals het werkloosheidspercentage of het gemiddelde functieniveau (zie Teulings en Webbink, 1990). Voor een evenwichtige beschouwing van de arbeidsmarktpositie is het evenwel van belang om over meerdere kernindicatoren te beschikken die de verschillende aspecten van de aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt belichten. In dit hoofdstuk wordt op basis van een aantal indicatoren die in de voorafgaande hoofdstukken zijn besproken, de arbeidsmarktpositie van de schoolverlaters van de onderscheiden opleidingsclusters besproken (zie ook De Grip, Van der Velden en Wieling, 1993).

In dit kader komen zowel *actuele* als *risico indicatoren* aan bod. De actuele indicatoren geven een beeld van de huidige aansluitingsproblematiek. Het gaat hier om indicatoren die in beginsel van jaar op jaar (sterk) kunnen variëren. Daarbij wordt een onderscheid gemaakt tussen *kwantitatieve* aansluitingsproblemen of *absorptieproblemen* enerzijds en *kwalitatieve* aansluitingsproblemen of *benuttingsproblemen* anderzijds. De kwantitatieve aansluitingsproblemen worden geïndiceerd door het werkloosheidspercentage, de kwalitatieve door het percentage werkenden met een functie beneden het opleidingsniveau ('onderbenuttingsproblemen'). De risico indicatoren karakteriseren daarentegen de risico's die de schoolverlaters van de diverse opleidingen ondervinden. Deze indicatoren belichten een aantal meer stabiele kenmerken van het marktsegment waarop men opereert. De *conjunctuurgevoeligheid* van een opleiding geeft daarbij aan hoe stabiel de werkgelegenheidssituatie is in het segment waarvoor wordt opgeleid. De *beroepsgroepenspreiding* geeft aan in hoeverre schoolverlaters afhankelijk zijn van de werkgelegenheidsontwikkeling binnen één segment, en in hoeverre er uitwijkmogelijkheden zijn naar andere beroepen.

In tabel 9.1 wordt achtereenvolgens een kwalitatieve typering gegeven van de werkloosheid, de mate van onderbenutting, de conjunctuurgevoeligheid van de werkgelegenheid en de uitwijkmogelijkheden van de schoolverlaters naar andere beroepsgroepen op een aansluitend of hoger niveau. Deze kwalitatieve typering van de geselecteerde indicatoren is bepaald met behulp van de methodiek die ook in het informatiesysteem onderwijs-arbeidsmarkt is gehanteerd (zie Wieling, De Grip en Willems, 1990). Dit maakt het mogelijk de verschillende opleidingsclusters op inzichtelijke wijze ten opzichte van elkaar te positioneren. Er moet echter worden opgemerkt dat de marktpositie slechts wordt bepaald voor de gediplomeerde schoolverlaters van de onderscheiden opleidingsclusters, vanwege het feit dat de mate van onderbenutting en de beroepsgroepenspreiding voor beroepen op aansluitend niveau voor de voortijdige schoolverlaters niet eenduidig is te bepalen.

In de eerste twee kolommen van tabel 9.1 worden typering en gegeven van de werkloosheid en de onderbenutting. Gezamenlijk geven deze indicatoren, zoals gezegd, een beeld van de actuele aansluitingsproblematiek voor de verschillende opleidingsclusters, respectievelijk in kwantitatief en kwalitatief opzicht. Het verband tussen beide indicatoren kan tweeledig zijn. Een negatief

verband impliceert dat veel schoolverlaters uitwijken naar beroepen met een lager functieniveau, waardoor de werkloosheid laag is. Aan de andere kant kan er een positief verband tussen beide variabelen bestaan; de noodzaak uit te wijken naar beroepen met een lager functieniveau is immers groter wanneer schoolverlaters geen baan kunnen krijgen die qua niveau aansluit op de gevolgde opleiding. Deze tweede relatie lijkt enigszins door de tabel te worden bevestigd.

Tabel 9.1. De marktpositie van de opleidingsclusters (alleen voor gediplomeerden)

Opleidingscluster	werkloosheid	onderbenutting	conjunctuur-indicator	beroepsgroepen-spreiding
LBO				
w.v. agrarisch	laag	gemiddeld	laag	hoog
technisch	laag	laag	hoog	gemiddeld
economisch-admin.	gemiddeld	gemiddeld	gemiddeld	hoog
verzorgend	hoog	gemiddeld	gemiddeld	gemiddeld
KMBO				
w.v. agrarisch	hoog	hoog	laag	gemiddeld
technisch	laag	gemiddeld	hoog	hoog
economisch-admin.	hoog	hoog	gemiddeld	gemiddeld
verzorgend	hoog	hoog	gemiddeld	laag
overig	gemiddeld	gemiddeld	gemiddeld	hoog
MBO				
w.v. agrarisch	laag	laag	laag	laag
technisch	laag	laag	hoog	gemiddeld
economisch-admin.	laag	laag	gemiddeld	gemiddeld
verzorgend	laag	laag	gemiddeld	laag
overig	laag	gemiddeld	gemiddeld	hoog
AVO				
w.v. MAVO	gemiddeld	gemiddeld	gemiddeld	hoog
HAVO	gemiddeld	hoog	gemiddeld	hoog
VWO	gemiddeld	hoog	gemiddeld	hoog

* = alleen naar beroepen op aansluitend of hoger niveau

Op basis van de relatie tussen de werkloosheidspercentages en de percentages onderbenutting kan nu een uitspraak worden gedaan over de actuele aansluiting van de schoolverlaters van de verschillende opleidingsclusters. Er is sprake van een slechte actuele aansluiting voor schoolverlaters uit een bepaald opleidingscluster, indien het werkloosheidspercentage hoog is en het percentage onderbenutting eveneens. In dit geval is namelijk de kans op werk gering en als schoolverlaters werk vinden is dit vaak op een relatief laag niveau. In deze situatie bevinden zich de opleidingsclusters KMBO-agrarisch, economisch-administratief en verzorgend. Bij een geringe werkloosheid en een lage mate van onderbenutting kan men daarentegen spreken van een zowel in kwalitatief als in kwantitatief opzicht goede aansluiting van de opleiding op de arbeidsmarkt. De gediplomeerde schoolverlaters hebben namelijk een grote kans op werk op een aansluitend niveau. Dit betekent dat voor het technisch onderwijs op LBO- en MBO-niveau en het MBO-agrarisch, economisch-administratief en verzorgend van een goede actuele aansluiting kan worden gesproken.

In tabel 9.1 worden eveneens typering voor de conjunctuurindicator en de beroepsgroepenspreiding gegeven. Deze indicatoren geven een beeld van de risico's die de gediplomeerde schoolverlaters op de arbeidsmarkt ondervinden. Bij een hoge

beroepsgroepenspreiding en een lage conjunctuurgevoeligheid van de werkgelegenheid nemen de gediplomeerden een gunstige positie in ten aanzien van de risico's die zij op de arbeidsmarkt ondervinden. In dit geval is de werkgelegenheidssituatie op de langere termijn relatief stabiel. Bovendien is de arbeidsmarktflexibiliteit groot, waardoor er sprake is van veel uitwijkmogelijkheden naar andere beroepen. De gediplomeerde schoolverlaters van het agrarisch onderwijs op LBO-niveau bevinden zich in deze positie. Bij een hoge conjunctuurgevoeligheid van de werkgelegenheid en een lage spreidingscoëfficiënt is er daarentegen sprake van veel risico's op de arbeidsmarkt voor de gediplomeerde schoolverlaters. In deze situatie is er sprake van een onzekere werkgelegenheidssituatie op langere termijn en bovendien weinig uitwijkmogelijkheden. Deze situatie doet zich bij geen van de onderscheiden opleidingsclusters voor. Met betrekking tot de overige opleidingsclusters kan geen eenduidige uitspraak worden gedaan omtrent de risico's die de gediplomeerden op de arbeidsmarkt ondervinden. Bij het cluster KMBO-technisch is bijvoorbeeld sprake van een instabiele werkgelegenheidssituatie, maar de uitwijkmogelijkheden naar andere beroepen zijn groot. Aangenomen mag worden dat indien de werkgelegenheidssituatie voor deze opleidingsclusters op een bepaald moment ongunstig is, dit in zekere mate kan worden opgevangen doordat men kan uitwijken naar andere beroepen. Bij het MBO-agrarisch is er weliswaar sprake van een stabiele werkgelegenheidssituatie maar daartegenover staat dat de beroepenspreiding klein is. Doordat de Gini-Hirschman coëfficiënt de gerealiseerde en niet de potentiële spreiding weergeeft is het hier echter onduidelijk in hoeverre een verslechtering van de werkgelegenheidssituatie kan worden opgevangen door uit te wijken naar andere beroepen.

Hoewel de toekomstige arbeidsmarktperspectieven voor het LBO-agrarisch en technisch slechts matig zijn (zie ROA, 1992), bevinden deze opleidingsclusters zich respectievelijk ten aanzien van de risico's die de schoolverlaters op de arbeidsmarkt ondervinden en de actuele aansluiting op de arbeidsmarkt in een relatief gunstige positie. Indien nog enkele additionele indicatoren worden bekeken, blijkt dat deze het relatief gunstige beeld van de actuele aansluiting voor het LBO-technisch gedeeltelijk bevestigen. Het percentage in loondienst werkende schoolverlaters van het LBO-technisch dat een vaste baan heeft is weliswaar relatief laag, maar het percentage dat een full-time baan heeft is relatief hoog. Ook met betrekking tot de vereiste vakrichting sluiten de technische opleidingen goed aan op de uitgeoefende baan. Daarbij is het inkomen dat de schoolverlaters die een technische opleiding op LBO-niveau hebben gevolgd relatief hoog. Voor het LBO-economisch-administratief en verzorgend kan geen eenduidige uitspraak worden gedaan met betrekking tot de actuele aansluiting op de arbeidsmarkt en de risico's die zij op de arbeidsmarkt ondervinden. De toekomstige arbeidsmarktperspectieven voor deze opleidingsclusters zijn naar verwachting respectievelijk redelijk en goed (zie ROA, 1992). Van de gediplomeerde schoolverlaters van het economisch-administratief en verzorgend onderwijs op LBO-niveau werkt een relatief hoog percentage part-time. Dit heeft waarschijnlijk te maken met het relatief hoge aandeel vrouwen dat in dit onderwijs aanwezig is. Daarbij is de inkomenssituatie voor schoolverlaters uit het LBO-economisch-administratief en verzorgend relatief ongunstig.

Voor de schoolverlaters van het KMBO-agrarisch valt op dat de actuele aansluiting op de

arbeidsmarkt relatief slecht is, terwijl deze voor het MBO-agrarisch relatief goed is. De toekomstige arbeidsmarktperspectieven voor beide opleidingsclusters zijn gunstig (zie ROA, 1992). Bij het cluster KMBO-technisch is er weliswaar sprake van een relatief instabiele werkgelegenheidssituatie, maar de spreiding naar beroepen is eveneens groot, zodat aangenomen mag worden dat indien de werkgelegenheidssituatie voor deze opleidingsclusters op een bepaald moment ongunstig is dit in zekere mate kan worden opgevangen door uit te wijken naar andere beroepen. Voor het MBO-technisch geldt dat de gediplomeerden een relatief ongunstige positie innemen met betrekking tot de risico's die zij op de arbeidsmarkt ondervinden, terwijl de actuele aansluiting relatief gunstig is. Indien wordt gekeken naar de toekomstige arbeidsmarktperspectieven valt op dat deze matig tot redelijk zijn (zie ROA, 1992). Additionele indicatoren blijken het relatief gunstige beeld van de actuele aansluiting gedeeltelijk te bevestigen. Het percentage in loondienst werkende schoolverlaters uit de technische opleidingsclusters op KMBO- en MBO-niveau dat een vaste baan heeft is relatief laag, maar het percentage dat full-time werkt is relatief hoog. Ook met betrekking tot de vereiste vakrichting sluiten de technische opleidingen goed aan op de uitgeoefende baan. Daarbij is het inkomen dat de schoolverlaters die een technische opleiding op KMBO- en MBO-niveau hebben gevolgd relatief hoog.

Voor de gediplomeerden van het KMBO-economisch-administratief en verzorgend is de actuele aansluiting op de arbeidsmarkt relatief slecht, terwijl de actuele aansluiting voor deze opleidingen op MBO-niveau relatief goed is. Dit wordt ook weerspiegeld in de toekomstige arbeidsmarktperspectieven die naar verwachting redelijk tot goed zijn (zie ROA, 1992). Van de gediplomeerde schoolverlaters van het KMBO- en MBO-economisch-administratief en verzorgend heeft een relatief hoog percentage een vaste baan. Daarbij is het percentage schoolverlaters van het MBO-economisch-administratief dat full-time werkt groter dan voor het MBO-verzorgend. Dit heeft eveneens waarschijnlijk te maken met het relatief hoge aandeel vrouwen in dit onderwijs. Het aandeel schoolverlaters dat aangeeft dat geen specifieke opleidingsrichting voor de huidige functie werd gevraagd is voor het MBO-economisch-administratief en verzorgend relatief hoog.

Ten aanzien van de actuele aansluiting op de arbeidsmarkt en de risico's die de gediplomeerden van het AVO op de arbeidsmarkt ondervinden kunnen geen duidelijke uitspraken worden gedaan. Ten aanzien van de toekomstige arbeidsmarktperspectieven geldt dat deze voor het MAVO relatief goed zijn naar verwachting, terwijl het HAVO en VWO door slechte verwachte toekomstige arbeidsmarktperspectieven worden gekenmerkt. Een aantal additionele indicatoren wijst eveneens op een minder gunstig beeld voor de gediplomeerden van het AVO. Deze gediplomeerden hebben relatief minder vaak een vaste full-time baan. Bovendien is er vaak geen specifieke vakrichting vereist voor de baan die ze op het moment van de meting uitoefenen en zijn hun inkomens relatief laag.

LITERATUUR

- Bacharach, M. (1970), *Biproportional Matrices & Input-Output Change*, Cambridge University Press, Cambridge.
- Grip, A. de, J.A.M. Heijke (1989), Het flexibiliteitspotentieel van universitaire studierichtingen, in: *Tijdschrift voor arbeidsvraagstukken*, jrg. 5, nr.4, blz. 69-81.
- Grip, A. de, R.K.W. van der Velden, M.H. Wieling (1993), De arbeidsmarktpositie van MDGO-schoolverlaters, in: *Tijdschrift voor arbeidsvraagstukken* (nog te verschijnen).
- Hoof, J.J. van, J. Dronkers (1980), *Onderwijs en arbeidsmarkt*, Sociologische monografieën, Van Loghum Slaterus, Deventer.
- Laarhoven, P. van, S. Waslander (1990), *Uitstroom en bestemming MDGO-schoolverlaters: een landelijke rapportage over het RUBS-project in 1989*, RION, Groningen.
- Lodder, B.J.H., G.W.M. Ramaekers, R.K.W. van der Velden (1991), *De arbeidsmarktpositie van schoolverlaters van het economisch en administratief (K)MBO: RUBS '91*, ROA-R-1991/11, Maastricht.
- ROA (1992), *Statistische bijlage. De arbeidsmarkt naar opleiding en beroep tot 1994: actualisering 1992*, ROA-R-1992/8B, Maastricht.
- Sheldon, G. (1985), *Die berufliche und geographische Flexibilität*, Institut für Arbeitsmarkt und Berufsforschung der Bundesanstalt für Arbeit, Beiträge AB 92, Nürnberg.
- Toullings, C.N., W.O. Webbink (1990), *De bepaling van arbeidsmarktrelevantie van opleidingen*, SEO, Amsterdam.
- Warnken, J. (1986), Zur Entwicklung der "internen" Anpassungsfähigkeit der Berufe bis zum Jahre 2000. Projektionen unter den Annahmen der Wachstumsszenarien der Prognos-Studie, in: *Mitteilungen aus der Arbeitsmarkt- und Berufsforschung*, no.1, blz. 119-133.
- Wieling, M.H., A. de Grip, R.K.W. van der Velden (1992), *Indicatoren onderwijs-arbeidsmarkt technisch en economisch onderwijs (LBO en MBO)*, ROA-R-1992/4, Maastricht.
- Wieling, M.H., A. de Grip, E.J.T.A. Willems (1990), *Een systematische kwalitatieve typering van arbeidsmarktinformatie*, ROA-W-1990/8, Maastricht.
- Wieling, M.H., P.J.E. van de Loo, R.K.W. Van der Velden (1993), *Waar komen de schoolverlaters van het middelbaar technisch onderwijs terecht? De uitstroom en bestemming van het schooljaar 1990/1991*, LDC, Leeuwarden.

BIJLAGE I:
AANVULLENDE TABELLEN

Tabel 1. Bestemming op het moment van enquêteren per opleidingscluster naar landsdeel

Opleidingscluster		Bestemming schoolverlaters					Totaal N=100%	
		studie	betaald werk	LLW/ Inserv	werk- loos	milit. dienst		anders
Landsdeel Noord								
LBO	GEDIPLOMEERD	62%	12%	20%	2%	3%	1%	1.176
w.v.	agrarisch	84%	4%	9%	0%	0%	3%	168
	technisch	42%	15%	34%	2%	6%	0%	471
	econ.-admin.	74%	14%	8%	2%	1%	2%	264
	verzorgend	73%	11%	12%	1%	0%	3%	274
LBO	ONGEDIPLOMEERD	47%	24%	22%	0%	2%	4%	45
KMBO	GEDIPLOMEERD	25%	31%	21%	6%	15%	2%	186
w.v.	agrarisch	-	-	-	-	-	-	-
	technisch	9%	31%	25%	5%	30%	0%	64
	econ.-admin.	23%	37%	18%	9%	11%	4%	57
	verzorgend	-	-	-	-	-	-	-
	overig	71%	7%	18%	0%	4%	0%	28
KMBO	ONGEDIPLOMEERD	-	-	-	-	-	-	-
MBO	GEDIPLOMEERD	36%	41%	5%	3%	14%	1%	1.722
w.v.	agrarisch	47%	29%	3%	2%	18%	1%	177
	technisch	36%	35%	2%	2%	24%	1%	577
	econ.-admin.	36%	47%	2%	4%	11%	1%	674
	verzorgend	28%	46%	19%	3%	1%	4%	285
	overig	-	-	-	-	-	-	-
MBO	ONGEDIPLOMEERD	41%	30%	14%	4%	8%	2%	379
AVO	GEDIPLOMEERD	89%	5%	3%	1%	1%	1%	1.891
w.v.	MAVO	90%	4%	3%	2%	0%	1%	833
	HAVO	86%	7%	5%	0%	2%	1%	638
	VWO	90%	6%	1%	1%	1%	0%	421
AVO	ONGEDIPLOMEERD	82%	5%	5%	3%	3%	3%	38
Landsdeel Oost								
LBO	GEDIPLOMEERD	64%	11%	22%	1%	1%	1%	1.992
w.v.	agrarisch	71%	10%	18%	0%	1%	1%	273
	technisch	44%	12%	41%	1%	2%	1%	784
	econ.-admin.	81%	10%	6%	1%	1%	1%	344
	verzorgend	76%	12%	10%	1%	0%	0%	591
LBO	ONGEDIPLOMEERD	47%	27%	18%	3%	3%	1%	92
KMBO	GEDIPLOMEERD	17%	47%	15%	7%	13%	1%	349
w.v.	agrarisch	-	-	-	-	-	-	-
	technisch	10%	31%	27%	5%	27%	0%	105
	econ.-admin.	18%	55%	7%	10%	10%	1%	177
	verzorgend	18%	63%	13%	5%	0%	3%	40
	overig	-	-	-	-	-	-	-
KMBO	ONGEDIPLOMEERD	25%	44%	9%	8%	12%	2%	100
MBO	GEDIPLOMEERD	37%	42%	7%	2%	12%	1%	2.048
w.v.	agrarisch	37%	43%	4%	1%	14%	2%	353
	technisch	42%	30%	3%	2%	23%	0%	556
	econ.-admin.	42%	41%	1%	2%	12%	1%	514
	verzorgend	27%	53%	16%	1%	1%	2%	625
	overig	-	-	-	-	-	-	-
MBO	ONGEDIPLOMEERD	43%	31%	15%	4%	5%	2%	523
AVO	GEDIPLOMEERD	87%	7%	4%	0%	1%	1%	4.278
w.v.	MAVO	86%	6%	6%	0%	1%	0%	1.699
	HAVO	86%	7%	4%	1%	2%	1%	1.539
	VWO	91%	6%	1%	0%	1%	1%	1.039
AVO	ONGEDIPLOMEERD	73%	16%	5%	1%	3%	1%	79

Tabel 1. Bestemming op het moment van enquêteren per opleidingscluster naar landsdeel, vervolg

Opleidingscluster		studie	Bestemming schoolverlaters				Totaal N=100%	
			betaald werk	LLW/ Inserv	werk- loos	milit. dienst		anders
Landsdeel West								
LBO	GEDIPLOMEERD	52%	13%	32%	1%	2%	1%	3.433
w.v.	agrarisch	60%	16%	22%	0%	0%	2%	248
	technisch	42%	10%	44%	1%	2%	0%	1.772
	econ.-admin.	67%	16%	14%	1%	1%	1%	599
	verzorgend	58%	17%	22%	2%	1%	1%	814
LBO	ONGEDIPLOMEERD	34%	22%	33%	7%	4%	2%	200
KMBO	GEDIPLOMEERD	22%	48%	18%	4%	6%	1%	346
w.v.	agrarisch	-	-	-	-	-	-	-
	technisch	10%	37%	27%	5%	21%	0%	73
	econ.-admin.	22%	63%	6%	4%	3%	2%	162
	verzorgend	14%	40%	40%	5%	0%	0%	57
	overig	53%	14%	26%	2%	5%	0%	43
KMBO	ONGEDIPLOMEERD	24%	44%	20%	4%	7%	1%	71
MBO	GEDIPLOMEERD	31%	51%	5%	2%	10%	1%	3.455
w.v.	agrarisch	30%	51%	2%	1%	15%	0%	73
	technisch	28%	47%	2%	2%	20%	1%	836
	econ.-admin.	37%	49%	1%	1%	12%	0%	1.130
	verzorgend	22%	62%	10%	2%	2%	1%	1.142
	overig	60%	31%	5%	1%	2%	1%	274
MBO	ONGEDIPLOMEERD	34%	39%	16%	3%	6%	2%	1.333
AVO	GEDIPLOMEERD	86%	7%	4%	1%	1%	1%	8.527
w.v.	MAVO	85%	7%	6%	1%	0%	1%	4.113
	HAVO	84%	9%	4%	1%	2%	1%	2.052
	VWO	90%	7%	1%	0%	1%	2%	2.362
AVO	ONGEDIPLOMEERD	68%	19%	8%	1%	2%	2%	313
Landsdeel Zuid								
LBO	GEDIPLOMEERD	60%	11%	24%	1%	3%	1%	2.020
w.v.	agrarisch	72%	10%	16%	1%	1%	0%	280
	technisch	50%	11%	33%	1%	4%	0%	990
	econ.-admin.	73%	13%	9%	1%	2%	1%	320
	verzorgend	65%	12%	18%	3%	0%	1%	429
LBO	ONGEDIPLOMEERD	30%	30%	30%	6%	2%	2%	125
KMBO	GEDIPLOMEERD	19%	36%	26%	4%	13%	1%	561
w.v.	agrarisch	12%	48%	8%	8%	24%	0%	25
	technisch	8%	27%	42%	0%	22%	0%	201
	econ.-admin.	29%	46%	9%	5%	10%	1%	241
	verzorgend	13%	29%	48%	7%	0%	3%	69
	overig	44%	28%	20%	4%	0%	4%	25
KMBO	ONGEDIPLOMEERD	18%	38%	20%	5%	18%	1%	116
MBO	GEDIPLOMEERD	36%	46%	4%	2%	12%	1%	1.902
w.v.	agrarisch	32%	52%	3%	1%	12%	1%	87
	technisch	40%	31%	3%	1%	25%	0%	457
	econ.-admin.	35%	50%	2%	2%	10%	1%	950
	verzorgend	27%	56%	13%	2%	2%	1%	347
	overig	73%	16%	6%	2%	2%	1%	61
MBO	ONGEDIPLOMEERD	48%	27%	14%	3%	6%	2%	1.108
AVO	GEDIPLOMEERD	91%	4%	4%	0%	1%	0%	4.566
w.v.	MAVO	90%	3%	5%	1%	1%	0%	2.154
	HAVO	88%	5%	5%	0%	1%	0%	1.253
	VWO	94%	4%	1%	0%	1%	0%	1.160
AVO	ONGEDIPLOMEERD	83%	7%	7%	1%	1%	1%	307

- = geen gegevens vanwege kleine aantallen

Tabel 2. Bestemming op het moment van enquêteren per opleidingscluster naar vooropleiding

Opleidingscluster		studie	Bestemming schoolverlaters				Totaal N=100%
			betaald werk	LLW/ Inserv	werk- loos	milit. dienst	
Vooropleiding BO							
AVO	GEDIPLOMEERD	90%	6%	2%	0%	1%	7.718
	HAVO	87%	7%	4%	0%	1%	3.597
	VWO	92%	6%	1%	0%	1%	4.121
AVO	ONGEDIPLOMEERD	84%	9%	4%	0%	1%	365
Vooropleiding LBO							
KMBO	GEDIPLOMEERD	19%	42%	22%	4%	12%	840
w.v.	agrarisch	19%	48%	19%	4%	8%	48
	technisch	9%	33%	32%	1%	25%	298
	econ.-admin.	23%	54%	10%	6%	6%	320
	verzorgend	16%	42%	31%	8%	1%	117
	overig	58%	21%	18%	4%	0%	57
KMBO	ONGEDIPLOMEERD	21%	43%	15%	6%	13%	151
MBO	GEDIPLOMEERD	26%	48%	8%	2%	15%	2.148
w.v.	agrarisch	28%	47%	5%	1%	18%	374
	technisch	29%	36%	3%	2%	29%	665
	econ.-admin.	24%	54%	2%	3%	16%	253
	verzorgend	22%	57%	16%	2%	2%	802
	overig	58%	25%	7%	5%	3%	55
MBO	ONGEDIPLOMEERD	32%	37%	19%	4%	6%	961
Vooropleiding (K)MBO							
KMBO	GEDIPLOMEERD	9%	43%	28%	11%	6%	54
w.v.	agrarisch	-	-	-	-	-	-
	technisch	-	-	-	-	-	-
	econ.-admin.	4%	61%	18%	14%	0%	28
	verzorgend	-	-	-	-	-	-
	overig	-	-	-	-	-	-
KMBO	ONGEDIPLOMEERD	-	-	-	-	-	-
MBO	GEDIPLOMEERD	16%	54%	6%	1%	21%	347
w.v.	agrarisch	-	-	-	-	-	-
	technisch	16%	46%	5%	1%	32%	185
	econ.-admin.	15%	65%	3%	2%	13%	44
	verzorgend	13%	67%	12%	2%	4%	105
	overig	-	-	-	-	-	-
MBO	ONGEDIPLOMEERD	26%	55%	10%	3%	2%	97
Vooropleiding MAVO							
KMBO	GEDIPLOMEERD	26%	39%	16%	4%	13%	365
w.v.	agrarisch	-	-	-	-	-	-
	technisch	10%	23%	39%	5%	24%	88
	econ.-admin.	30%	49%	4%	5%	10%	211
	verzorgend	19%	30%	44%	4%	0%	27
	overig	58%	16%	16%	3%	6%	31
KMBO	ONGEDIPLOMEERD	31%	34%	17%	3%	14%	71
MBO	GEDIPLOMEERD	37%	45%	5%	2%	11%	4.777
w.v.	agrarisch	53%	31%	1%	1%	12%	239
	technisch	41%	35%	2%	2%	20%	1.120
	econ.-admin.	35%	49%	1%	2%	12%	1.898
	verzorgend	27%	55%	13%	2%	1%	1.289
	overig	67%	23%	5%	1%	3%	231
MBO	ONGEDIPLOMEERD	45%	30%	14%	2%	6%	1.898
AVO	GEDIPLOMEERD	82%	9%	5%	0%	3%	1.513
	HAVO	82%	9%	5%	0%	3%	1.465
	VWO	77%	17%	7%	0%	0%	47
AVO	ONGEDIPLOMEERD	58%	21%	9%	1%	8%	86

Tabel 2. Bestemming op het moment van enquêteren per opleidingscluster naar vooropleiding, vervolg

		studie	Bestemming schoolverlaters				Totaal	
Opleidingscluster			betaald werk	LLW/ Inserv	werk- loos	milit. dienst	andere	N=100%
Vooropleiding HAVO								
MBO	GEDIPLOMEERD	43%	43%	2%	2%	9%	1%	1.428
w.v.	agraris	49%	39%	0%	1%	11%	0%	33
	technisch	43%	40%	2%	2%	12%	1%	320
	econ.-admin.	47%	41%	1%	1%	9%	1%	925
	verzorgend	17%	68%	6%	3%	4%	2%	110
	overig	36%	61%	0%	1%	1%	0%	39
MBO	ONGEDIPLOMEERD	57%	24%	6%	4%	7%	2%	213
AVO	GEDIPLOMEERD	89%	7%	2%	0%	2%	0%	691
	HAVO	-	-	-	-	-	-	-
	VWO	89%	8%	2%	0%	2%	0%	683
AVO	ONGEDIPLOMEERD	84%	13%	0%	0%	2%	2%	64
Vooropleiding VWO								
MBO	GEDIPLOMEERD	26%	63%	1%	5%	4%	1%	77
w.v.	agraris	-	-	-	-	-	-	-
	technisch	22%	61%	0%	13%	4%	0%	25
	econ.-admin.	26%	64%	2%	1%	5%	2%	40
	verzorgend	-	-	-	-	-	-	-
	overig	-	-	-	-	-	-	-
MBO	ONGEDIPLOMEERD	-	-	-	-	-	-	-
- = geen gegevens vanwege kleine aantallen								

Tabel 3. Beroepsklassen en -groepen waarin de schoolverlaters werkzaam zijn per opleidingscluster

	Percentage
LBO-gediplomeerd	
<u>beroepsklasse</u>	
Winkelbediende/verkoper	15%
Metselaar/timmerman/bouwvakker	10%
Machinebankwerker/instrumentmaker ed	10%
Kok/kelner/buffetbediende	10%
Loodgieter/pijpfitter/lasser ed	7%
Elektromonteur/-reparateur ed	6%
Agrarisch medewerker	5%
Voedingsmiddelen-/drankenbereider	5%
<u>beroepsgroep</u>	
Winkelbediende/verkoper	15%
Timmerman	8%
Auto-/motorrijwiel-/bromfietsmonteur	7%
Kok/keukenassistente	6%
Elektriciens (aanleg/reparatie)	5%
LBO-agrarisch	
<u>beroepsklasse</u>	
Agrarisch medewerker	45%
Winkelbediende/verkoper	14%
Beeldend kunstenaar	7%
<u>beroepsgroep</u>	
Tuindersknecht/kwekersknecht ed	18%
Landarbeider/veeverzorger ed	17%
Winkelbediende/verkoper	14%
Tuinmansknecht/plantsoenarbeider ed	8%
Reclame-/industriële ontwerper ed	7%
LBO-technisch	
<u>beroepsklasse</u>	
Metselaar/timmerman/bouwvakker	17%
Machinebankwerker/instrumentmaker ed	16%
Kok/kelner/buffetbediende	11%
Loodgieter/pijpfitter/lasser ed	11%
Elektromonteur/-reparateur ed	10%
Voedingsmiddelen-/drankenbereider	6%
<u>beroepsgroep</u>	
Timmerman	13%
Auto-/motorrijwiel-/bromfietsmonteur	11%
Kok/keukenassistente	8%
Elektriciens (aanleg/reparatie)	8%
Loodgieter/verwarmingsmonteur ed	6%
LBO-economisch-administratief	
<u>beroepsklasse</u>	
Winkelbediende/verkoper	38%
Secretaresse/typiste ed	12%
Boekhouder/kassière ed	9%
Kok/kelner/buffetbediende	9%
<u>beroepsgroep</u>	
Winkelbediende/verkoper	37%
Secretaresse/typiste ed	11%
Boekhouder/kassier/loketist	9%
Kelner/serveerster/buffetbediende ed	5%

LBO-verzorgend

beroepsklasse

Winkelbediende/verkoper	35%
Kapper/schoonheidsspecialiste ed	16%
Kok/kelner/buffetbediende	8%
Tand-/dieren-/arts/verplegende ed	8%
Boekhouder/kassière ed	8%
Huishoudelijk/verzorgende functie neg	5%

beroepsgroep

Winkelbediende/verkoper	34%
Kapper/schoonheidsspecialiste ed	16%
Ziekenverz./leerling verpleegkundige	7%
Boekhouder/kassier/loketist	7%
Kelner/serveerster/buffetbediende ed	6%

LBO-ongediplomeerd

beroepsklasse

Winkelbediende/verkoper	19%
Kok/kelner/buffetbediende	10%
Metselaar/timmerman/bouwvakker	8%
Voedingsmiddelen-/drankenbereider	6%
Elektromonteur/-reparateur ed	6%
Loodgieter/pijpfitter/lasser ed	6%
Machinebankwerker/instrumentmaker ed	5%
Agrarisch medewerker	5%
Lader/losser/kraanmachinist ed	5%

beroepsgroep

Winkelbediende/verkoper	19%
Kok/keukenassistente	6%
Elektricien (aanleg/reparatie)	5%
Timmerman	5%
Lader/losser/magazijnknecht ed	5%

KMBO-gediplomeerd

beroepsklasse

Winkelbediende/verkoper	15%
Boekhouder/kassière ed	12%
Secretaresse/typiste ed	11%
Elektromonteur/-reparateur ed	7%
Loodgieter/pijpfitter/lasser ed	5%
Metselaar/timmerman/bouwvakker	5%

beroepsgroep

Winkelbediende/verkoper	15%
Boekhouder/kassier/loketist	12%
Secretaresse/typiste ed	10%
Elektricien (aanleg/reparatie)	5%

KMBO-agrarisch

beroepsklasse

Agrarisch medewerker	47%
Beeldend kunstenaar	18%
Winkelbediende/verkoper	13%
Huishoudelijk/verzorgende functie neg	5%
Dienstverlenende functie neg	5%

beroepsgroep

Tuilmansknacht/plantsoenarbeider ed	26%
Reclame-/industriële ontwerper ed	18%
Winkelbediende/verkoper	13%
Landarbeider/veeverzorger ed	11%
Tuindersknacht/kwekersknacht ed	8%
Dokters-/tand-/dierenartsassistente	5%

KMBO-technisch

beroepsklasse

Elektromonteur/-reparateur ed	20%
Metselaar/timmerman/bouwvakker	16%
Loodgieter/pijpfitter/lasser ed	15%
Machinebankwerker/instrumentmaker ed	13%
Drukker ed	8%

beroepsgroep

Elektriciën (aanleg/reparatie)	14%
Timmerman	12%
Auto-/motorrijwiel-/bromfietsmonteur	6%
Constructiewerker ed	6%
Loodgieter/verwarmingsmonteur ed	5%
Drukker neg	5%

KMBO-economisch-administratief

beroepsklasse

Boekhouder/kassière ed	25%
Secretaresse/typiste ed	23%
Winkelbediende/verkoper	23%
Administratieve functie neg	7%

beroepsgroep

Boekhouder/kassier/loketist	24%
Winkelbediende/verkoper	23%
Secretaresse/typiste ed	22%

KMBO-verzorgend

beroepsklasse

Huishoudelijk/verzorgende functie neg	25%
Tand-/dieren-/arts/verplegende ed	20%
Winkelbediende/verkoper	14%
Kapper/schoonheidsspecialiste ed	13%
Kok/kelner/buffetbediende	10%
Huisbewaarder/schoonmaakster	9%

beroepsgroep

Kinder-/gezins-/bejaardenverz. ed	24%
Ziekenverz./leerling verpleegkundige	19%
Winkelbediende/verkoper	14%
Kapper/schoonheidsspecialiste ed	13%
Glazenwasser/schoonmaakster ed	9%
Kok/keukenassistente	8%

KMBO-overig

beroepsklasse

Winkelbediende/verkoper	23%
Tand-/dieren-/arts/verplegende ed	11%
Boekhouder/kassière ed	9%
Elektromonteur/-reparateur ed	9%
Lader/losser/kraanmachinist ed	9%
Machinebankwerker/instrumentmaker ed	6%
Drukker ed	6%
Chauffeur/matroos/treinbestuurder ed	6%

beroepsgroep

Winkelbediende/verkoper	23%
Ziekenverz./leerling verpleegkundige	11%
Boekhouder/kassier/loketist	9%
Elektriciën (aanleg/reparatie)	9%
Lader/losser/magazijnknecht ed	9%
Auto-/motorrijwiel-/bromfietsmonteur	6%
Chauffeur/trambestuurder	6%

KMBO-ongediplomeerd

beroepsklasse

Winkelbediende/verkoper	13%
Kok/kelner/buffetbediende	9%
Loodgieter/pijpfitter/lasser ed	9%
Metselaar/timmerman/bouwvakker	8%
Boekhouder/kassière ed	6%
Elektromonteur/-reparateur ed	6%
Secretaresse/typiste ed	5%

beroepsgroep

Winkelbediende/verkoper	12%
Boekhouder/kassier/loketist	6%
Kok/keukenassistente	6%

MBO-gediplomeerd

beroepsklasse

Tand-/dieren-/arts/verplegende ed	13%
Winkelbediende/verkoper	11%
Boekhouder/kassière ed	11%
Secretaresse/typiste ed	10%
Huishoudelijk/verzorgende functie neg	7%
Administratieve functie neg	7%
Agrarisch medewerker	5%

beroepsgroep

Winkelbediende/verkoper	11%
Boekhouder/kassier/loketist	10%
Secretaresse/typiste ed	10%
Kinder-/gezins-/bejaardenverz. ed	7%
Ziekenverz./leerling verpleegkundige	6%

MBO-agrarisch

beroepsklasse

Agrarisch medewerker	66%
Winkelbediende/verkoper	7%
Zelfstandig land-/tuinbouwer	6%

beroepsgroep

Landarbeider/veeverzorger ed	40%
Tuindersknecht/kwekersknecht ed	19%
Winkelbediende/verkoper	7%

MBO-technisch

beroepsklasse

Architect/ingenieur/tekenaar ed	16%
Elektromonteur/-reparateur ed	15%
Machinebankwerker/instrumentmaker ed	9%
Schei-/natuurkundige ed	8%
Bioloog/-chemicus/landbouwkundige ed	6%
Winkelbediende/verkoper	6%

beroepsgroep

Bouwkundig/technisch tekenaar ed	12%
Elektricien (aanleg/reparatie)	8%
Chem./fys.analist/geologisch ass. ed	7%
Botanisch-/medisch analist ed	6%
Winkelbediende/verkoper	6%

MBO-economisch-administratief

beroepsklasse

Boekhouder/kassière ed	27%
Secretaresse/typiste ed	25%
Winkelbediende/verkoper	16%
Administratieve functie neg	14%

beroepsgroep

Boekhouder/kassier/loketist	25%
Secretaresse/typiste ed	25%
Winkelbediende/verkoper	16%
Correspondent/adm. employé neg	6%
Receptioniste/reisbureau-employé ed	6%

MBO-verzorgend

beroepsklasse

Tand-/dieren-/arts/verplegende ed	34%
Huishoudelijk/verzorgende functie neg	21%
Winkelbediende/verkoper	11%
Dienstverlenende functie neg	7%

beroepsgroep

Kinder-/gezins-/bejaardenverz. ed	21%
Ziekenverz./leerling verpleegkundige	17%
Winkelbediende/verkoper	11%
Dokters-/tand-/dierenartsassistenten	7%
Apothekersassistenten	6%
Kraamverzorgster	5%

MBO-overig

beroepsklasse

Administratieve functie neg	33%
Boekhouder/kassière ed	15%
Secretaresse/typiste ed	12%
Tand-/dieren-/arts/verplegende ed	10%
Winkelbediende/verkoper	8%
Kok/kelner/buffetbediende	6%

beroepsgroep

Receptioniste/reisbureau-employé ed	30%
Boekhouder/kassier/loketist	15%
Secretaresse/typiste ed	11%
Ziekenverz./leerling verpleegkundige	7%
Winkelbediende/verkoper	7%

MBO-ongediplomeerd

beroepsklasse

Winkelbediende/verkoper	21%
Boekhouder/kassière ed	9%
Tand-/dieren-/arts/verplegende ed	7%
Secretaresse/typiste ed	7%
Kok/kelner/buffetbediende	6%
Administratieve functie neg	5%

beroepsgroep

Winkelbediende/verkoper	20%
Boekhouder/kassier/loketist	9%
Secretaresse/typiste ed	7%
Ziekenverz./leerling verpleegkundige	6%

AVO-gediplomeerd

beroepsklasse

Winkelbediende/verkoper	26%
Kok/kelner/buffetbediende	14%
Boekhouder/kassière ed	12%
Tand-/dieren-/arts/verplegende ed	9%
Secretaresse/typiste ed	6%

beroepsgroep

Winkelbediende/verkoper	25%
Boekhouder/kassier/loketist	11%
Kelner/serveerster/buffetbediende ed	9%
Ziekenverz./leerling verpleegkundige	7%
Secretaresse/typiste ed	6%
Kok/keukenassistenten	5%

MAVO

beroepsklasse

Winkelbediende/verkoper	31%
Kok/kelner/buffetbediende	13%
Boekhouder/kassière ed	8%
Kapper/schoonheidsspecialiste ed	7%
Tand-/dieren-/arts/verplegende ed	7%
Secretaresse/typiste ed	5%

beroepsgroep

Winkelbediende/verkoper	31%
Boekhouder/kassier/loketist	8%
Kelner/serveerster/buffetbediende ed	7%
Kapper/schoonheidsspecialiste ed	7%
Ziekenverz./leerling verpleegkundige	6%
Kok/keukenassistente	6%

HAVO

beroepsklasse

Winkelbediende/verkoper	22%
Tand-/dieren-/arts/verplegende ed	16%
Kok/kelner/buffetbediende	15%
Boekhouder/kassiere ed	12%
Secretaresse/typiste ed	9%
Administratieve functie neg	6%

beroepsgroep

Winkelbediende/verkoper	21%
Kelner/serveerster/buffetbediende ed	12%
Ziekenverz./leerling verpleegkundige	11%
Boekhouder/kassier/loketist	11%
Secretaresse/typiste ed	8%

VWO

beroepsklasse

Boekhouder/kassiere ed	24%
Winkelbediende/verkoper	18%
Kok/kelner/buffetbediende	14%
Huishoudelijk/verzorgende functie neg	8%
Administratieve functie neg	7%
Secretaresse/typiste ed	6%
Lader/losser/kraanmachinist ed	4%

beroepsgroep

Boekhouder/kassier/loketist	21%
Winkelbediende/verkoper	17%
Kelner/serveerster/buffetbediende ed	10%
Kinder-/gezins-/bejaardenverz. ed	7%
Secretaresse/typiste ed	6%

AVO-ongediplomeerd

beroepsklasse

Winkelbediende/verkoper	25%
Boekhouder/kassiere ed	13%
Tand-/dieren-/arts/verplegende ed	8%
Kok/kelner/buffetbediende	8%
Lader/losser/kraanmachinist ed	7%
Kapper/schoonheidsspecialiste ed	6%
Secretaresse/typiste ed	5%
Metselaar/timmerman/bouwvakker	5%

beroepsgroep

Winkelbediende/verkoper	25%
Boekhouder/kassier/loketist	13%
Ziekenverz./leerling verpleegkundige	7%
Lader/losser/magazijnknecht ed	6%
Kapper/schoonheidsspecialiste ed	6%
Secretaresse/typiste ed	5%

Tabel 4. Bedrijfsklassen waarin de schoolverlaters werkzaam zijn per opleidingscluster

	Percentage
LBO-gediplomeerd	
<u>bedrijfsklasse</u>	
Detailhandel	24%
Bouwnijverheid	12%
Hotels, restaurants, cafés ed	9%
Reparatiebedrijven voor gebruiksgoederen	8%
Bouwinstallatiebedrijven ed	8%
Land- en tuinbouw	5%
Overige dienstverlenende bedrijven	5%
LBO-agrarisch	
<u>bedrijfsklasse</u>	
Land- en tuinbouw	43%
Detailhandel	28%
LBO-technisch	
<u>bedrijfsklasse</u>	
Bouwnijverheid	18%
Reparatiebedrijven voor gebruiksgoederen	13%
Bouwinstallatiebedrijven ed	12%
Detailhandel	11%
Hotels, restaurants, cafés ed	10%
LBO-economisch-administratief	
<u>bedrijfsklasse</u>	
Detailhandel	51%
Hotels, restaurants, cafés ed	8%
Overige dienstverlenende bedrijven	6%
LBO-verzorgend	
<u>bedrijfsklasse</u>	
Detailhandel	43%
Overige dienstverlenende bedrijven	17%
Gezondheids- en veterinaire diensten	9%
Hotels, restaurants, cafés ed	8%
Maatschappelijke dienstverlening	6%
LBO-ongediplomeerd	
<u>bedrijfsklasse</u>	
Detailhandel	31%
Bouwnijverheid	10%
Hotels, restaurants, cafés ed	9%
Bouwinstallatiebedrijven ed	6%
Reparatiebedrijven voor gebruiksgoederen	6%
Land- en tuinbouw	5%
Overige dienstverlenende bedrijven	5%
KMBO-gediplomeerd	
<u>bedrijfsklasse</u>	
Detailhandel	24%
Bouwnijverheid	7%
Bouwinstallatiebedrijven ed	7%
Gezondheids- en veterinaire diensten	6%
KMBO-agrarisch	
<u>bedrijfsklasse</u>	
Land- en tuinbouw	42%
Detailhandel	42%
Gezondheids- en veterinaire diensten	5%

KMBO-technisch

<u>bedrijfsklasse</u>	
Bouwnijverheid	18%
Bouwinstallatiebedrijven ed	17%
Detailhandel	10%
Grafische industrie, uitgeverijen en binderijen	9%
Metaalprod.industrie (excl.machines en transportmidd.)	7%
Machine-industrie	7%
Reparatiebedrijven voor gebruiksgoederen	7%

KMBO-economisch-administratief

<u>bedrijfsklasse</u>	
Detailhandel	34%
Openb. bestuur, defensie, wettel. sociale verz.	7%
Zakelijke dienstverlening	6%
Groothandel	6%

KMBO-verzorgend

<u>bedrijfsklasse</u>	
Gezondheids- en veterinaire diensten	29%
Maatschappelijke dienstverlening	25%
Detailhandel	17%
Overige dienstverlenende bedrijven	14%
Hotels, restaurants, cafés ed	6%
Organisaties zonder activiteit	3%

KMBO-overig

<u>bedrijfsklasse</u>	
Detailhandel	35%
Gezondheids- en veterinaire diensten	15%
Bouwinstallatiebedrijven ed	9%
Voedings- en genotmiddelenindustrie	6%
Grafische industrie, uitgeverijen en binderijen	6%
Groothandel	6%
Reparatiebedrijven voor gebruiksgoederen	6%

KMBO-ongediplomeerd

<u>bedrijfsklasse</u>	
Detailhandel	21%
Bouwnijverheid	9%
Bouwinstallatiebedrijven ed	7%
Hotels, restaurants, cafés ed	6%
Overige dienstverlenende bedrijven	5%
Voedings- en genotmiddelenindustrie	5%
Reparatiebedrijven voor gebruiksgoederen	5%

MBO-gediplomeerd

<u>bedrijfsklasse</u>	
Detailhandel	18%
Gezondheids- en veterinaire diensten	16%
Maatschappelijke dienstverlening	8%
Zakelijke dienstverlening	7%
Land- en tuinbouw	6%
Groothandel	5%

MBO-agrarisch

<u>bedrijfsklasse</u>	
Land- en tuinbouw	70%
Detailhandel	11%

MBO-technisch

bedrijfsklasse

Detailhandel	14%
Zakelijke dienstverlening	9%
Bouwnijverheid	8%
Bouwinstallatiebedrijven ed	7%
Gezondheids- en veterinaire diensten	6%
Machine-industrie	6%
Groothandel	5%

MBO-economisch-administratief

bedrijfsklasse

Detailhandel	21%
Zakelijke dienstverlening	11%
Bankwezen	10%
Groothandel	9%
Hotels, restaurants, cafés ed	7%
Openb. bestuur, defensie, wettel. sociale verz.	6%

MBO-verzorgend

bedrijfsklasse

Gezondheids- en veterinaire diensten	38%
Maatschappelijke dienstverlening	23%
Detailhandel	19%

MBO-overig

bedrijfsklasse

Hulpbedrijven van het vervoer	20%
Detailhandel	13%
Hotels, restaurants, cafés ed	11%
Gezondheids- en veterinaire diensten	11%
Zakelijke dienstverlening	7%
Sport en recreatie	6%

MBO-ongediplomeerd

bedrijfsklasse

Detailhandel	28%
Gezondheids- en veterinaire diensten	9%
Hotels, restaurants, cafés ed	7%
Groothandel	5%

AVO-gediplomeerd

bedrijfsklasse

Detailhandel	33%
Hotels, restaurants, cafés ed	14%
Gezondheids- en veterinaire diensten	10%
Overige dienstverlenende bedrijven	5%
Zakelijke dienstverlening	5%

MAVO

bedrijfsklasse

Detailhandel	40%
Hotels, restaurants, cafés ed	14%
Overige dienstverlenende bedrijven	9%
Gezondheids- en veterinaire diensten	8%

HAVO

bedrijfsklasse

Detailhandel	28%
Gezondheids- en veterinaire diensten	17%
Hotels, restaurants, cafés ed	15%
Bankwezen	5%
Zakelijke dienstverlening	5%

VWO

bedrijfsklasse

Detailhandel	24%
Zakelijke dienstverlening	14%
Hotels, restaurants, cafés ed	13%
Organisaties zonder activiteit	6%
Gezondheids- en veterinaire diensten	5%
Bankwezen	5%

AVO-ongediplomeerd

bedrijfsklasse

Detailhandel	37%
Hotels, restaurants, cafés ed	9%
Overige dienstverlenende bedrijven	9%
Gezondheids- en veterinaire diensten	8%
Bouwnijverheid	5%

BIJLAGE II:

GEGEVENS PER OPLEIDINGSRICHTING

INHOUD

		bladzijde
Tabel 1.	Percentage mannen en vrouwen in de uitstroom per opleidingsrichting (gediplomeerden) en per opleidingscluster (ongediplomeerden)	85
Tabel 2.	Etniciteit van schoolverlaters per opleidingsrichting (gediplomeerden) en per opleidingscluster (ongediplomeerden)	87
Tabel 3.	Leeftijd van schoolverlaters per opleidingsrichting (gediplomeerden) en per opleidingscluster (ongediplomeerden)	89
Tabel 4.	Bestemming op het moment van enquêteren per opleidingsrichting (gediplomeerden) en per opleidingscluster (ongediplomeerden)	91
Tabel 5.	Reguliere vervolgopleidingen van verder lerende schoolverlaters per opleidingsrichting (gediplomeerden) en per opleidingscluster (ongediplomeerden)	93
Tabel 6.	Overzicht van de door de schoolverlaters gekozen vervolgopleidingen in het kader van het leerlingwezen of het in-service onderwijs per opleidingscluster	96
Tabel 7.	Intredewerkloosheid van werkende schoolverlaters per opleidingsrichting (gediplomeerden) en per opleidingscluster (ongediplomeerden)	98
Tabel 8.	Wijze van verkrijgen baan per opleidingscluster	100
Tabel 9.	Werkloosheidspercentage per opleidingsrichting (gediplomeerden) en per opleidingscluster (ongediplomeerden)	101
Tabel 10.	Percentage werkende schoolverlaters dat op zoek is naar ander werk per opleidingsrichting (gediplomeerden) en per opleidingscluster (ongediplomeerden)	103
Tabel 11.	Beroepen waarin de schoolverlaters werkzaam zijn per opleidingsrichting (gediplomeerden) en per opleidingscluster (ongediplomeerden)	105
Tabel 12.	Beroepsgroepenspreiding per opleidingsrichting (alleen gediplomeerde schoolverlaters)	114
Tabel 13.	Branches waarin de schoolverlaters werkzaam zijn per opleidingsrichting (gediplomeerden) en per opleidingscluster (ongediplomeerden)	116
Tabel 14.	Bedrijfsklassenspreiding per opleidingsrichting (alleen gediplomeerde schoolverlaters)	124

Tabel 15.	Percentage werkende schoolverlaters dat in loondienst werkzaam is per opleidingsrichting (gediplomeerden) en per opleidingscluster (ongediplomeerden)	126
Tabel 16.	Percentage in loondienst werkende schoolverlaters met vaste aanstelling per opleidingsrichting (gediplomeerden) en per opleidingscluster (ongediplomeerden)	128
Tabel 17.	Wekelijkse arbeidsduur van werkende schoolverlaters per opleidingsrichting (gediplomeerden) en per opleidingscluster (ongediplomeerden)	130
Tabel 18.	Vereiste opleidingsniveau (onderbenutting) per opleidingsrichting (gediplomeerden)	132
Tabel 19.	Vereiste vakrichting per opleidingsrichting (gediplomeerden) en per opleidingscluster (ongediplomeerden)	134
Tabel 20.	Netto maandloon (in guldens) per opleidingsrichting (gediplomeerden) en per opleidingscluster (ongediplomeerden)	136
Tabel 21.	Netto uurloon (in guldens) per opleidingsrichting (gediplomeerden) en per opleidingscluster (ongediplomeerden)	139
Tabel 22.	Oordeel van de gediplomeerde werkende schoolverlaters over de aansluiting op de functie per opleidingsrichting	142
Tabel 23.	Percentage gediplomeerde werkende schoolverlaters dat van mening is dat meer aandacht aan de onderscheiden aspecten tijdens de opleiding moet worden besteed per opleidingscluster	144
Tabel 24.	Oordeel van de gediplomeerde verder lerende schoolverlaters over de aansluiting op de vervolgopleiding per opleidingsrichting	145
Tabel 25.	Percentage gediplomeerde verder lerende schoolverlaters dat van mening is dat meer aandacht aan de onderscheiden aspecten tijdens de opleiding moet worden besteed per opleidingscluster	147
Tabel 26.	Deelname aan aanvullende opleidingen per opleidingsrichting (gediplomeerden) en per opleidingscluster (ongediplomeerden)	148
Tabel 27.	Aandeel van degenen die de kosten van de desbetreffende cursus of opleiding betalen per opleidingsrichting (gediplomeerden) en per opleidingscluster (ongediplomeerden)	150

Tabel 1. Percentage mannen en vrouwen in de uitstroom per opleidingsrichting (gediplomeerden) en per opleidingscluster (ongediplomeerden)

Opleidingsrichting	Geslacht		Totaal N=100%
	man	vrouw	
GEDIPLOMEERDEN:			
LBO agrar : land- en tuinbouw	69%	31%	753
LBO agrar : overig	69%	31%	210
LBO techn : bouwtechniek	97%	3%	735
LBO techn : mechanische techniek	97%	3%	778
LBO techn : elektrotechniek	99%	1%	939
LBO techn : motorvoertuigentechniek	98%	2%	551
LBO techn : consumptieve techniek	78%	22%	602
LBO techn : installatietechniek	98%	2%	152
LBO techn : grafische techniek	57%	43%	151
LBO techn : overig	98%	2%	126
LBO ec-adm: kantoorpraktijk	28%	72%	514
LBO ec-adm: winkelpraktijk	35%	65%	244
LBO ec-adm: vrije afstudeerrichting	31%	69%	302
LBO ec-adm: lager middenstandsonderwijs	55%	45%	348
LBO ec-adm: overig	34%	66%	122
LBO verz : verzorgende beroepen	3%	97%	1.120
LBO verz : textielverwerkende beroepen	2%	98%	337
LBO verz : uiterlijke verzorging	0%	100%	151
LBO verz : kantoor- en verkooppraktijk	24%	76%	251
LBO verz : vrije afstudeerrichting	3%	97%	189
LBO verz : overig	10%	90%	57
KMBO agrarisch	63%	37%	67
KMBO techn : elektrotechniek	96%	4%	127
KMBO techn : metaalbewerking	100%	0%	113
KMBO techn : overig	88%	12%	207
KMBO ec-adm: detailhandel	38%	62%	140
KMBO ec-adm: administratie	28%	72%	485
KMBO ec-adm: overig	-	-	-
KMBO verz : verzorgende beroepen	3%	97%	133
KMBO verz : overig	0%	100%	50
KMBO overig	46%	54%	113
MBO agrar : MAS-A landbouw	87%	13%	365
MBO agrar : MAS-A tuinbouw	77%	23%	100
MBO agrar : MAS-B landbouw	91%	9%	160
MBO agrar : MAS-B tuinbouw	86%	14%	54
MBO agrar : overig	-	-	-
MBO techn : bouwkunde	94%	6%	212
MBO techn : elektrotechniek	98%	2%	757
MBO techn : werktuigbouwkunde	98%	2%	530
MBO techn : weg- en waterbouwkunde	98%	2%	76
MBO techn : procestechniek	93%	7%	55
MBO techn : motorvoertuigentechniek	100%	0%	114
MBO techn : fijnmechanische techniek	-	-	-
MBO techn : laboratorium KMLO	43%	57%	95
MBO techn : laboratorium chemisch	56%	44%	94
MBO techn : laboratorium medisch	27%	73%	51
MBO techn : laboratorium overig	-	-	-
MBO techn : nautisch zeevaartschool	99%	1%	59
MBO techn : nautisch overig	100%	0%	35
MBO techn : overig	56%	44%	317
MBO ec-adm: bedrijfsadministratie	59%	41%	873
MBO ec-adm: secretariaat	1%	99%	457
MBO ec-adm: commercieel	47%	53%	446
MBO ec-adm: bestuurlijk	51%	49%	92
MBO ec-adm: vrije afstudeerrichting	55%	45%	221
MBO ec-adm: toeristisch	12%	88%	120
MBO ec-adm: logistiek	80%	20%	25
MBO ec-adm: handel: detailhandel	56%	44%	867
MBO ec-adm: handel: horeca	43%	57%	145
MBO ec-adm: handel: overig	-	-	-

Tabel 1. Percentage mannen en vrouwen in de uitstroom per opleidingsrichting (gediplomeerden) en per opleidingscluster (ongediplomeerden), vervolg

Opleidingsrichting	Geslacht		Totaal N=100%
	man	vrouw	
MBO verz : agogisch werk	7%	93%	506
MBO verz : verzorging	1%	99%	508
MBO verz : assistenten gezondheidszorg	0%	100%	278
MBO verz : mode en kleding	3%	97%	349
MBO verz : activiteitenbegeleiding	8%	92%	127
MBO verz : INTAS	8%	92%	195
MBO verz : civiele & cons-techn diensten	38%	62%	104
MBO verz : uiterlijke verzorging	5%	95%	88
MBO verz : sociale arbeid	19%	81%	88
MBO verz : verpleging	8%	92%	94
MBO verz : overig	64%	36%	64
MBO overig	25%	75%	345
MAVO	43%	57%	8.813
HAVO	40%	60%	5.493
VWO	48%	52%	4.985
ONGEDIPLOMEERDEN:			
LBO agrarisch	68%	32%	31
LBO technisch	92%	8%	244
LBO economisch-administratief	38%	62%	87
LBO verzorgend	6%	94%	97
LBO overig	-	-	-
KMBO agrarisch	-	-	-
KMBO technisch	91%	9%	118
KMBO economisch-administratief	39%	61%	74
KMBO verzorgend	12%	88%	25
KMBO overig	55%	45%	84
MBO agrarisch	73%	28%	80
MBO technisch	89%	11%	1.012
MBO economisch-administratief	53%	47%	1.109
MBO verzorgend	9%	91%	996
MBO overig	23%	77%	149
MAVO	43%	57%	186
HAVO	45%	55%	331
VWO	41%	59%	225
- = geen gegevens vanwege kleine aantallen			

Tabel 2. Etniciteit van schoolverlaters per opleidingsrichting (gediplomeerden) en per opleidingscluster (ongediplomeerden)

Opleidingsrichting	Etniciteit		Totaal N=100%
	Nederlands	niet Nederlands	
GEDIPLOMEERDEN:			
LBO agrar : land- en tuinbouw	99%	1%	755
LBO agrar : overig	98%	2%	210
LBO techn : bouwtechniek	97%	3%	731
LBO techn : mechanische techniek	95%	5%	776
LBO techn : elektrotechniek	90%	10%	936
LBO techn : motorvoertuigentechniek	94%	6%	549
LBO techn : consumptieve techniek	99%	2%	604
LBO techn : installatietechniek	98%	2%	152
LBO techn : grafische techniek	98%	2%	151
LBO techn : overig	98%	2%	126
LBO ec-adm: kantoorpraktijk	88%	12%	513
LBO ec-adm: winkelpraktijk	95%	5%	244
LBO ec-adm: vrije afstudeerrichting	92%	8%	303
LBO ec-adm: lager middenstandsonderwijs	97%	3%	347
LBO ec-adm: overig	87%	13%	122
LBO verz : verzorgende beroepen	96%	4%	1.116
LBO verz : textielverwerkende beroepen	91%	10%	337
LBO verz : uiterlijke verzorging	97%	3%	152
LBO verz : kantoor- en verkooppraktijk	92%	9%	249
LBO verz : vrije afstudeerrichting	92%	8%	192
LBO verz : overig	100%	0%	58
KMBO agrarisch	99%	2%	68
KMBO techn : elektrotechniek	95%	5%	126
KMBO techn : metaalbewerking	88%	12%	112
KMBO techn : overig	96%	4%	207
KMBO ec-adm: detailhandel	96%	4%	141
KMBO ec-adm: administratie	94%	6%	484
KMBO ec-adm: overig	-	-	-
KMBO verz : verzorgende beroepen	93%	7%	132
KMBO verz : overig	98%	2%	50
KMBO overig	93%	7%	115
MBO agrar : MAS-A landbouw	100%	0%	359
MBO agrar : MAS-A tuinbouw	100%	0%	100
MBO agrar : MAS-B landbouw	100%	0%	160
MBO agrar : MAS-B tuinbouw	100%	0%	54
MBO agrar : overig	-	-	-
MBO techn : bouwkunde	99%	1%	212
MBO techn : elektrotechniek	98%	2%	757
MBO techn : werktuigbouwkunde	99%	1%	527
MBO techn : weg- en waterbouwkunde	99%	1%	75
MBO techn : procestechniek	98%	2%	55
MBO techn : motorvoertuigentechniek	99%	1%	113
MBO techn : fijnmechanische techniek	-	-	-
MBO techn : laboratorium KMLO	96%	4%	95
MBO techn : laboratorium chemisch	100%	1%	94
MBO techn : laboratorium medisch	99%	1%	51
MBO techn : laboratorium overig	-	-	-
MBO techn : nautisch zeevaartschool	95%	5%	60
MBO techn : nautisch overig	100%	0%	34
MBO techn : overig	96%	4%	315
MBO ec-adm: bedrijfsadministratie	98%	2%	869
MBO ec-adm: secretariaat	98%	2%	457
MBO ec-adm: commercieel	97%	3%	444
MBO ec-adm: bestuurlijk	94%	6%	92
MBO ec-adm: vrije afstudeerrichting	98%	2%	219
MBO ec-adm: toeristisch	97%	3%	120
MBO ec-adm: logistiek	-	-	-
MBO ec-adm: handel: detailhandel	99%	1%	864
MBO ec-adm: handel: horeca	99%	1%	145
MBO ec-adm: handel: overig	-	-	-

Tabel 2. Etniciteit van schoolverlaters per opleidingsrichting (gediplomeerden) en per opleidingscluster (ongediplomeerden), vervolg

Opleidingsrichting	Etniciteit		Totaal N=100%
	Nederlands	niet Nederlands	
MBO verz :agogisch werk	98%	2%	505
MBO verz : verzorging	99%	1%	509
MBO verz : assistenten gezondheidszorg	97%	3%	276
MBO verz : mode en kleding	98%	2%	348
MBO verz : activiteitenbegeleiding	100%	1%	127
MBO verz : INTAS	95%	5%	194
MBO verz : civiele & cons-techn diensten	98%	2%	104
MBO verz : uiterlijke verzorging	97%	3%	87
MBO verz : sociale arbeid	89%	12%	87
MBO verz : verpleging	98%	3%	93
MBO verz : overig	94%	6%	62
MBO overig	97%	3%	344
MAVO	95%	5%	8.779
HAVO	98%	2%	5.471
VWO	98%	2%	4.964
ONGEDIPLOMEERDEN:			
LBO agrarisch	100%	0%	31
LBO technisch	89%	12%	244
LBO economisch-administratief	89%	12%	87
LBO verzorgend	92%	8%	96
LBO overig	-	-	-
KMBO agrarisch	-	-	-
KMBO technisch	93%	7%	118
KMBO economisch-administratief	95%	5%	75
KMBO verzorgend	96%	4%	26
KMBO overig	94%	6%	83
MBO agrarisch	100%	0%	79
MBO technisch	95%	5%	1.006
MBO economisch-administratief	95%	5%	1.108
MBO verzorgend	93%	7%	996
MBO overig	98%	2%	149
MAVO	86%	14%	185
HAVO	96%	4%	328
VWO	95%	5%	224
- = geen gegevens vanwege kleine aantallen			

Tabel 3. Leeftijd van schoolverlaters per opleidingsrichting (gediplomeerden) en per opleidingscluster (ongediplomeerden)

Opleidingsrichting	Leeftijd							Totaal N=100%
	≤ 17jr	18jr	19jr	20jr	21jr	22jr	≥ 23jr	
GEDIPLOMEERDEN:								
LBO agrar : land- en tuinbouw	59%	31%	9%	1%	0%	0%	0%	751
LBO agrar : overig	44%	41%	12%	2%	1%	0%	0%	210
LBO techn : bouwtechniek	52%	34%	12%	2%	0%	0%	0%	725
LBO techn : mechanische techniek	44%	38%	13%	4%	1%	0%	0%	773
LBO techn : elektrotechniek	49%	36%	12%	2%	1%	0%	0%	939
LBO techn : motorvoertuigentechniek	45%	36%	16%	3%	1%	0%	0%	548
LBO techn : consumptieve techniek	38%	39%	18%	5%	0%	0%	0%	604
LBO techn : installatietechniek	36%	37%	20%	6%	0%	0%	0%	150
LBO techn : grafische techniek	20%	22%	27%	23%	7%	0%	1%	151
LBO techn : overig	38%	26%	26%	7%	0%	2%	0%	126
LBO ec-adm: kantoorpraktijk	52%	36%	10%	2%	0%	0%	0%	510
LBO ec-adm: winkelpraktijk	45%	35%	16%	3%	1%	0%	0%	243
LBO ec-adm: vrije afstudeerrichting	50%	34%	11%	3%	1%	0%	0%	303
LBO ec-adm: lager middenstandsond	36%	36%	20%	7%	2%	0%	0%	347
LBO ec-adm: overig	37%	47%	11%	4%	1%	0%	0%	120
LBO verz : verzorgende beroepen	67%	27%	5%	1%	0%	0%	0%	1.114
LBO verz : textielverw beroepen	57%	33%	8%	1%	0%	0%	0%	336
LBO verz : uiterlijke verzorging	55%	37%	6%	1%	0%	0%	0%	150
LBO verz : kantoor- en verkoopprak	63%	30%	6%	0%	0%	0%	0%	248
LBO verz : vrije afstudeerrichting	80%	13%	7%	0%	0%	0%	0%	184
LBO verz : overig	31%	48%	17%	5%	0%	0%	0%	58
KMBO agrarisch	1%	3%	24%	38%	24%	4%	6%	68
KMBO techn : elektrotechniek	0%	3%	22%	33%	30%	9%	2%	125
KMBO techn : metaalbewerking	0%	7%	13%	38%	30%	9%	3%	112
KMBO techn : overig	0%	5%	26%	35%	24%	6%	2%	201
KMBO ec-adm: detailhandel	1%	8%	35%	40%	14%	4%	0%	139
KMBO ec-adm: administratie	0%	3%	31%	34%	18%	9%	4%	478
KMBO ec-adm: overig	-	-	-	-	-	-	-	-
KMBO verz : verzorgende beroepen	0%	5%	31%	44%	17%	2%	2%	133
KMBO verz : overig	0%	12%	38%	34%	8%	8%	0%	50
KMBO overig	11%	37%	36%	10%	7%	0%	0%	115
MBO agrar : MAS-A landbouw	0%	0%	7%	45%	28%	15%	5%	361
MBO agrar : MAS-A tuinbouw	0%	0%	10%	47%	23%	12%	8%	99
MBO agrar : MAS-B landbouw	0%	5%	29%	38%	18%	6%	4%	157
MBO agrar : MAS-B tuinbouw	0%	0%	21%	38%	24%	13%	4%	55
MBO agrar : overig	-	-	-	-	-	-	-	-
MBO techn : bouwkunde	0%	0%	1%	17%	30%	26%	26%	211
MBO techn : elektrotechniek	0%	0%	3%	18%	26%	26%	27%	754
MBO techn : werktuigbouwkunde	0%	0%	2%	16%	27%	29%	27%	525
MBO techn : weg- en waterbouwkunde	0%	0%	1%	13%	24%	25%	37%	76
MBO techn : procestechniek	0%	2%	2%	8%	26%	36%	25%	54
MBO techn : motorvoertuigentechniek	0%	0%	0%	1%	9%	34%	55%	114
MBO techn : fijnmech techniek	-	-	-	-	-	-	-	-
MBO techn : laboratorium KML0	0%	0%	3%	19%	33%	23%	21%	94
MBO techn : laboratorium chemisch	0%	0%	2%	8%	30%	30%	30%	93
MBO techn : laboratorium medisch	0%	0%	0%	6%	31%	28%	36%	51
MBO techn : laboratorium overig	-	-	-	-	-	-	-	-
MBO techn : nautisch zeevaartschool	0%	0%	2%	11%	16%	27%	44%	60
MBO techn : nautisch overig	3%	0%	23%	8%	13%	17%	36%	35
MBO techn : overig	0%	0%	0%	5%	16%	26%	52%	314
MBO ec-adm: bedrijfsadministratie	0%	1%	12%	38%	30%	14%	5%	868
MBO ec-adm: secretariaat	0%	0%	9%	40%	34%	13%	4%	449
MBO ec-adm: commercieel	0%	0%	8%	37%	33%	16%	7%	441
MBO ec-adm: bestuurlijk	0%	1%	2%	26%	29%	32%	9%	92
MBO ec-adm: vrije afstudeerrichting	0%	0%	4%	25%	38%	24%	10%	221
MBO ec-adm: toeristisch	0%	0%	3%	20%	40%	25%	13%	120
MBO ec-adm: logistiek	-	-	-	-	-	-	-	-
MBO ec-adm: handel: detailhandel	0%	0%	4%	28%	34%	22%	12%	857
MBO ec-adm: handel: horeca	0%	0%	0%	2%	8%	29%	61%	144
MBO ec-adm: handel: overig	-	-	-	-	-	-	-	-

Tabel 3. Leeftijd van schoolverlaters per opleidingsrichting (gediplomeerden) en per opleidingscluster (ongediplomeerden), vervolg

Opleidingsrichting	Leeftijd							Totaal N=100%
	≤ 17jr	18jr	19jr	20jr	21jr	22jr	≥ 23jr	
MBO verz : agogisch werk	0%	0%	6%	40%	31%	12%	10%	503
MBO verz : verzorging	0%	0%	9%	47%	27%	11%	5%	504
MBO verz : assist gezondheidszorg	0%	0%	7%	37%	27%	17%	12%	278
MBO verz : mode en kleding	0%	0%	5%	43%	32%	15%	5%	349
MBO verz : activiteitenbegeleiding	0%	0%	4%	30%	35%	14%	18%	127
MBO verz : INTAS	8%	43%	32%	13%	2%	2%	1%	192
MBO verz : civ & cons-techn dienst	0%	1%	7%	28%	31%	22%	10%	105
MBO verz : uiterlijke verzorging	0%	1%	6%	31%	34%	22%	7%	87
MBO verz : sociale arbeid	1%	1%	2%	22%	26%	18%	30%	88
MBO verz : verpleging	0%	0%	8%	41%	30%	14%	7%	93
MBO verz : overig	0%	0%	0%	6%	3%	28%	62%	62
MBO overig	0%	4%	25%	33%	21%	11%	5%	340
MAVO	65%	28%	6%	1%	0%	0%	0%	8.776
HAVO	4%	33%	41%	18%	3%	1%	0%	5.463
VWO	0%	7%	56%	27%	7%	1%	0%	4.957
ONGEDIPLOMEERDEN:								
LBO agrarisch	45%	42%	13%	0%	0%	0%	0%	31
LBO technisch	39%	32%	21%	7%	0%	0%	0%	242
LBO economisch-administratief	38%	32%	23%	7%	0%	0%	0%	84
LBO verzorgend	46%	42%	10%	2%	0%	0%	0%	96
LBO overig	-	-	-	-	-	-	-	-
KMBO agrarisch	-	-	-	-	-	-	-	-
KMBO technisch	2%	18%	22%	25%	27%	3%	3%	116
KMBO economisch-administratief	4%	27%	33%	18%	15%	1%	1%	73
KMBO verzorgend	0%	23%	38%	19%	15%	0%	4%	26
KMBO overig	8%	29%	39%	18%	6%	0%	0%	84
MBO agrarisch	5%	18%	23%	27%	13%	9%	4%	77
MBO technisch	3%	17%	25%	21%	15%	10%	8%	1.006
MBO economisch-administratief	2%	18%	25%	26%	17%	9%	4%	1.099
MBO verzorgend	4%	24%	26%	22%	13%	7%	4%	986
MBO overig	5%	24%	33%	21%	11%	4%	2%	148
MAVO	63%	24%	10%	2%	1%	0%	0%	182
HAVO	32%	27%	23%	15%	3%	0%	0%	330
VWO	30%	9%	27%	21%	11%	2%	0%	221

- = geen gegevens vanwege kleine aantallen

Tabel 4. Bestemming op het moment van enquêteren per opleidingsrichting (gediplomeerden) en per opleidingscluster (ongediplomeerden)

		studie	Bestemming schoolverlaters					Totaal	
Opleidingsrichting		bet. werk	LLW/ Inserv	onbet. werk	werk-loos	milit. dienst	anders	N=100%	
GEDIPLOMEERDEN:									
LBO	agrar : land- en tuinbouw	71%	10%	17%	1%	0%	0%	1%	757
LBO	agrar : overig	69%	10%	18%	0%	0%	2%	1%	211
LBO	techn : bouwtechniek	37%	12%	48%	0%	1%	2%	0%	732
LBO	techn : mechanische techniek	41%	10%	43%	0%	1%	4%	0%	772
LBO	techn : elektrotechniek	64%	7%	26%	0%	1%	3%	0%	942
LBO	techn : motorvoertuigentechniek	32%	12%	52%	0%	1%	3%	0%	547
LBO	techn : consumptieve techniek	42%	13%	41%	0%	1%	3%	0%	598
LBO	techn : installatietechniek	27%	19%	46%	0%	1%	7%	0%	152
LBO	techn : grafische techniek	46%	18%	27%	0%	4%	5%	0%	151
LBO	techn : overig	55%	21%	14%	0%	2%	5%	2%	123
LBO	ec-adm: kantoorpraktijk	75%	11%	11%	0%	1%	1%	1%	512
LBO	ec-adm: winkelpraktijk	69%	16%	11%	0%	3%	1%	1%	243
LBO	ec-adm: vrije afstudeerrichting	76%	10%	10%	0%	1%	1%	1%	303
LBO	ec-adm: lager middenstandsond	69%	17%	10%	0%	0%	3%	0%	346
LBO	ec-adm: overig	70%	19%	8%	1%	0%	0%	3%	122
LBO	verz : verzorgende beroepen	71%	11%	14%	0%	2%	0%	1%	1.119
LBO	verz : textielverw beroepen	57%	18%	20%	0%	2%	0%	2%	338
LBO	verz : uiterlijke verzorging	49%	16%	32%	0%	1%	0%	3%	152
LBO	verz : kantoor- en verkoopprak	68%	13%	16%	0%	2%	0%	0%	250
LBO	verz : vrije afstudeerrichting	69%	21%	8%	0%	1%	1%	0%	192
LBO	verz : overig	62%	2%	31%	0%	0%	0%	5%	58
KMBO	agrarisch	17%	48%	17%	0%	6%	11%	2%	66
KMBO	techn : elektrotechniek	13%	25%	29%	0%	4%	28%	0%	126
KMBO	techn : metaalbewerking	7%	35%	26%	0%	2%	30%	0%	111
KMBO	techn : overig	8%	31%	40%	0%	3%	18%	0%	206
KMBO	ec-adm: detailhandel	28%	42%	11%	0%	6%	13%	1%	141
KMBO	ec-adm: administratie	22%	56%	7%	0%	7%	6%	2%	480
KMBO	ec-adm: overig	-	-	-	-	-	-	-	-
KMBO	verz : verzorgende beroepen	16%	42%	33%	0%	6%	1%	2%	132
KMBO	verz : overig	18%	32%	38%	2%	8%	0%	2%	50
KMBO	overig	54%	19%	21%	0%	3%	3%	1%	114
MBO	agrar : MAS-A landbouw	58%	24%	2%	1%	1%	14%	0%	364
MBO	agrar : MAS-A tuinbouw	20%	69%	1%	0%	1%	10%	0%	100
MBO	agrar : MAS-B landbouw	15%	55%	7%	3%	2%	18%	0%	159
MBO	agrar : MAS-B tuinbouw	4%	66%	5%	0%	1%	22%	0%	53
MBO	agrar : overig	-	-	-	-	-	-	-	-
MBO	techn : bouwkunde	37%	36%	1%	0%	1%	24%	1%	210
MBO	techn : elektrotechniek	46%	24%	3%	0%	2%	25%	0%	757
MBO	techn : werktuigbouwkunde	43%	27%	2%	0%	1%	26%	1%	531
MBO	techn : weg- en waterbouwkunde	33%	42%	1%	0%	3%	21%	0%	75
MBO	techn : procestechniek	53%	23%	0%	0%	2%	21%	0%	55
MBO	techn : motorvoertuigentechniek	13%	39%	8%	0%	1%	39%	0%	110
MBO	techn : fijnmech techniek	-	-	-	-	-	-	-	-
MBO	techn : laboratorium KML0	22%	63%	1%	0%	4%	9%	0%	95
MBO	techn : laboratorium chemisch	36%	47%	3%	0%	2%	12%	0%	94
MBO	techn : laboratorium medisch	10%	74%	4%	0%	2%	9%	1%	51
MBO	techn : laboratorium overig	-	-	-	-	-	-	-	-
MBO	techn : nautisch zeevaartschool	25%	68%	0%	0%	0%	7%	0%	59
MBO	techn : nautisch overig	10%	75%	0%	0%	1%	14%	0%	34
MBO	techn : overig	14%	62%	2%	0%	2%	18%	2%	314
MBO	ec-adm: bedrijfsadministratie	54%	33%	1%	0%	2%	10%	0%	873
MBO	ec-adm: secretariaat	18%	77%	0%	0%	2%	0%	1%	456
MBO	ec-adm: commercieel	39%	44%	1%	0%	2%	14%	0%	445
MBO	ec-adm: bestuurlijk	38%	47%	2%	0%	2%	11%	0%	93
MBO	ec-adm: vrije afstudeerrichting	39%	37%	2%	0%	5%	17%	1%	221
MBO	ec-adm: toeristisch	32%	58%	3%	0%	4%	3%	1%	118
MBO	ec-adm: logistiek	43%	37%	3%	0%	1%	17%	0%	25
MBO	ec-adm: handel: detailhandel	32%	45%	2%	0%	2%	17%	1%	867
MBO	ec-adm: handel: horeca	16%	72%	0%	0%	0%	10%	0%	146
MBO	ec-adm: handel: overig	-	-	-	-	-	-	-	-

Tabel 4. Bestemming op het moment van enquêteren per opleidingsrichting (gediplomeerden) en per opleidingscluster (ongediplomeerden), vervolg

Opleidingsrichting		studie	Bestemming schoolverlaters					Totaal N=100%	
			bet. werk	LLW/ Inserv	onbet. werk	werk- loos	milit. dienst		andere
MBO	verz : agogisch werk	35%	46%	13%	1%	2%	1%	2%	506
MBO	verz : verzorging	9%	66%	23%	0%	1%	0%	1%	508
MBO	verz : assist gezondheidszorg	10%	82%	7%	0%	1%	0%	0%	278
MBO	verz : mode en kleding	31%	60%	3%	1%	2%	0%	2%	350
MBO	verz : activiteitenbegeleiding	25%	63%	6%	0%	2%	2%	2%	126
MBO	verz : INTAS	48%	17%	29%	1%	3%	1%	2%	194
MBO	verz : civ & cons-techn dienst	24%	51%	8%	0%	2%	14%	0%	105
MBO	verz : uiterlijke verzorging	9%	80%	4%	0%	4%	1%	3%	88
MBO	verz : sociale arbeid	36%	53%	1%	2%	2%	4%	3%	88
MBO	verz : verpleging	34%	34%	28%	0%	1%	1%	1%	93
MBO	verz : overig	12%	64%	0%	0%	6%	18%	0%	64
MBO	overig	63%	27%	5%	0%	2%	2%	1%	344
MAVO		87%	5%	6%	0%	1%	1%	0%	8.800
HAVO		86%	7%	4%	0%	1%	2%	1%	5.481
VWO		91%	6%	1%	0%	0%	1%	1%	4.983
ONGEDIPLOMEERDEN:									
LBO	agrarisch	55%	23%	19%	0%	3%	0%	0%	31
LBO	technisch	33%	20%	35%	0%	5%	5%	1%	243
LBO	economisch-administratief	44%	33%	15%	0%	6%	1%	1%	88
LBO	verzorgend	33%	35%	24%	0%	5%	0%	3%	95
LBO	overig	-	-	-	-	-	-	-	-
KMBO	agrarisch	-	-	-	-	-	-	-	-
KMBO	technisch	11%	41%	19%	0%	4%	25%	1%	118
KMBO	economisch-administratief	17%	55%	11%	0%	9%	8%	0%	75
KMBO	verzorgend	23%	50%	12%	0%	8%	0%	8%	26
KMBO	overig	40%	25%	20%	1%	5%	7%	1%	83
MBO	agrarisch	40%	33%	23%	1%	0%	4%	0%	80
MBO	technisch	47%	23%	17%	0%	2%	10%	1%	1.007
MBO	economisch-administratief	44%	35%	9%	0%	3%	8%	1%	1.114
MBO	verzorgend	31%	41%	18%	1%	5%	1%	3%	993
MBO	overig	50%	30%	13%	0%	3%	4%	1%	149
MAVO		63%	17%	15%	0%	2%	1%	2%	183
HAVO		74%	13%	8%	0%	1%	3%	1%	330
VWO		88%	8%	0%	1%	0%	0%	2%	224

- = geen gegevens vanwege kleine aantallen

[illegible]

Tabel 5. Reguliere vervolgopleidingen van verder lerende schoolverlaters per opleidingsrichting (gediplomeerden) en per opleidingscluster (ongediplomeerden), vervolg

Opleidingsrichting	Vervolgopleiding						Totaal	
	LBO	KMBO	MBO	HBO	MAVO	HAVO	VWO	andere
MBO techn : bouwkunde	0%	1%	14%	85%	0%	0%	0%	0%
MBO techn : elektrotechniek	0%	1%	10%	88%	0%	0%	0%	0%
MBO techn : werktuigbouwkunde	0%	0%	28%	69%	1%	0%	0%	1%
MBO techn : weg- en waterbouwkunde	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
MBO techn : processtechniek	0%	2%	9%	84%	0%	2%	3%	0%
MBO techn : motorvoertuigtechniek	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
MBO techn : fijnmechanische techniek	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
MBO techn : laboratorium KMO	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
MBO techn : laboratorium chemisch	0%	0%	1%	97%	0%	0%	0%	2%
MBO techn : laboratorium medisch	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
MBO techn : laboratorium overig	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
MBO techn : nautisch zeevaartschool	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
MBO techn : nautisch overig	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
MBO techn : overig	0%	0%	19%	70%	2%	2%	0%	7%
MBO ec-adm: bedrijfsadministratie	0%	0%	2%	80%	0%	0%	0%	17%
MBO ec-adm: secretariaat	0%	0%	9%	58%	0%	0%	1%	32%
MBO ec-adm: commercieel	0%	0%	3%	83%	0%	0%	0%	14%
MBO ec-adm: bestuurlijk	0%	0%	2%	89%	3%	0%	2%	5%
MBO ec-adm: vrije afstudeerrichting	0%	0%	2%	88%	0%	2%	0%	9%
MBO ec-adm: toeristisch	0%	0%	13%	79%	0%	4%	0%	4%
MBO ec-adm: logistiek	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
MBO ec-adm: handel: detailhandel	0%	0%	10%	63%	0%	0%	0%	26%
MBO ec-adm: handel: horeca	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
MBO ec-adm: handel: overig	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
MBO verz : agogisch werk	0%	1%	1%	95%	0%	0%	0%	3%
MBO verz : verzorging	0%	3%	9%	83%	0%	0%	0%	5%
MBO verz : assistenten gezondheidszorg	0%	0%	12%	75%	0%	4%	0%	5%
MBO verz : mode en kleding	0%	0%	34%	49%	0%	1%	0%	16%
MBO verz : activiteitenbegeleiding	0%	0%	4%	93%	0%	0%	0%	3%
MBO verz : INTAS	1%	10%	86%	0%	1%	1%	0%	3%
MBO verz : civiele & cons-techn diensten	2%	1%	3%	94%	0%	0%	0%	0%
MBO verz : uiterlijke verzorging	0%	0%	4%	90%	3%	1%	0%	2%
MBO verz : sociale arbeid	0%	0%	2%	98%	0%	0%	0%	1%
MBO verz : verpleging	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
MBO verz : overig	0%	0%	12%	76%	0%	1%	1%	10%
MBO overig	1%	4%	75%	0%	0%	17%	0%	3%
MAVO	0%	0%	28%	54%	0%	0%	12%	6%
HAVO	0%	0%	1%	31%	63%	0%	0%	5%
VWO	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%

Tabel 5. Reguliere vervolgoopleidingen van verder lerende schoolverlaters per opleidingsrichting (gediplomeerden) en per opleidingscluster (ongediplomeerden), vervolg

Opleidingsrichting	LBO	KMBO	MBO	HBO	WO	MAVO	HAVO	VWO	anders	Totaal N=100%
ONGEDIPLOMEERDEN:										
LBO agrarisch	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
LBO technisch	51%	26%	14%	0%	0%	4%	1%	0%	5%	81
LBO economisch-administratief	26%	18%	34%	0%	0%	5%	0%	0%	16%	38
LBO verzorgend	13%	48%	23%	0%	0%	6%	0%	0%	10%	31
LBO overig	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
KMBO agrarisch	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
KMBO technisch	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
KMBO economisch-administratief	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
KMBO verzorgend	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
KMBO overig	3%	19%	63%	0%	0%	9%	0%	0%	6%	32
MBO agrarisch	0%	6%	50%	25%	0%	0%	3%	0%	16%	32
MBO technisch	1%	10%	61%	18%	1%	0%	5%	1%	3%	473
MBO economisch-administratief	1%	14%	63%	7%	0%	1%	5%	0%	8%	484
MBO verzorgend	1%	19%	59%	6%	0%	0%	5%	0%	9%	307
MBO overig	0%	3%	55%	4%	0%	3%	19%	1%	15%	74
MAVO	29%	18%	13%	0%	0%	35%	4%	0%	1%	115
HAVO	1%	0%	54%	3%	0%	16%	18%	2%	5%	244
VWO	0%	0%	10%	18%	1%	0%	30%	38%	4%	197

- = geen gegevens vanwege kleine aantallen

Opleidingscluster	VOLLT	LSBC	SVEB	VBOB	SVO	LSBL	Deeltijd-vervolgopleidingen naar stelsel										VOC-CAR	VVA	SVB	SBW	SOI	SVS
							VOC	VAS	SH+M	GOC	VAPRO	SOM	VEV									
GEDIPLOMEERDEN:																						
LBO agrarisch	53%	0%	1%	0%	7%	1%	0%	0%	1%	1%	0%	5%	2%	1%	0%	1%	5%	3%	0%			
LBO technisch	0%	0%	4%	1%	1%	0%	0%	0%	3%	3%	1%	15%	14%	3%	0%	15%	1%	7%	2%			
LBO econ-adm	3%	0%	1%	0%	2%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	1%	1%	0%	0%	3%	0%	1%	1%			
LBO verzorgend	1%	0%	0%	0%	2%	0%	2%	0%	0%	0%	0%	1%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%			
KMBO agrarisch	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-			
KMBO technisch	1%	0%	3%	2%	1%	0%	0%	0%	3%	6%	1%	18%	22%	1%	0%	14%	0%	9%	2%			
KMBO econ-adm	2%	0%	0%	0%	2%	0%	0%	0%	2%	0%	0%	2%	2%	0%	0%	2%	0%	0%	0%			
KMBO verzorgend	0%	2%	0%	0%	2%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%			
KMBO overig	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-			
MBO agrarisch	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-			
MBO technisch	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	2%	2%	13%	32%	3%	2%	5%	0%	5%	0%			
MBO econ-adm	2%	0%	2%	0%	5%	0%	0%	0%	1%	0%	0%	1%	0%	1%	0%	0%	0%	0%	1%			
MBO verzorgend	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	1%	0%	0%	0%	0%	1%	0%	0%	0%	0%			
MBO overig	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-			
MAVO	3%	0%	1%	0%	1%	0%	1%	1%	0%	1%	2%	1%	4%	0%	0%	0%	0%	3%	1%			
HAVO	0%	0%	0%	0%	1%	0%	0%	0%	1%	0%	3%	2%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%			
VWO	3%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%			
ONGEDIPLOMEERDEN:																						
LBO agrarisch	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-			
LBO technisch	1%	0%	5%	0%	2%	0%	0%	0%	2%	1%	0%	15%	15%	5%	0%	10%	2%	7%	7%			
LBO econ-adm	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-			
LBO verzorgend	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-			
LBO overig	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-			
KMBO agrarisch	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-			
KMBO technisch	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-			
KMBO econ-adm	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-			
KMBO verzorgend	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-			
KMBO overig	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-			
MBO agrarisch	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-			
MBO technisch	1%	0%	1%	0%	0%	0%	0%	0%	2%	1%	2%	20%	22%	2%	0%	3%	2%	5%	0%			
MBO econ-adm	2%	0%	0%	0%	2%	0%	0%	0%	0%	2%	0%	4%	0%	0%	0%	5%	0%	1%	1%			
MBO verzorgend	2%	0%	0%	0%	2%	0%	1%	0%	0%	1%	0%	1%	1%	0%	0%	0%	0%	0%	0%			
MBO overig	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-			
MAVO	0%	0%	4%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	4%	0%	4%	11%	0%	0%	4%	0%	0%	7%			
HAVO	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-			
VWO	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-			

Tabel 6. Overzicht van de door de schoolverlaters gekozen vervolgoopleidingen in het kader van het leerlingwezen of het in-service onderwijs per opleidingscluster, vervolg

Opleidingscluster	Deeltijd-vervolgopleidingen naar stelsel																LLW/ Inserv rest	N=100%
	VAM	SLW	KOF	SLHV	SVGB	SVK	SVH	OVD	ECABO	OVD B	LLW rest	Inserv A	Inserv B	Inserv Z	Inserv ZV	Inserv OK		
GEDIPLOMEERDEN:																		
LBO agrarisch	1%	4%	1%	1%	0%	3%	3%	3%	1%	1%	0%	0%	0%	0%	3%	0%	0%	162
LBO technisch	13%	5%	1%	0%	0%	0%	9%	1%	1%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	1.584
LBO econ-adm	3%	2%	1%	0%	0%	11%	5%	22%	34%	4%	0%	0%	0%	0%	6%	0%	0%	155
LBO verzorgend	0%	1%	0%	0%	0%	28%	4%	21%	4%	14%	0%	0%	0%	0%	19%	0%	0%	351
KMBO agrarisch	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
KMBO technisch	11%	1%	0%	0%	1%	0%	0%	1%	0%	1%	0%	0%	0%	0%	1%	0%	0%	148
KMBO econ-adm	0%	2%	0%	0%	2%	0%	10%	25%	40%	2%	2%	0%	0%	0%	6%	0%	0%	52
KMBO verzorgend	0%	0%	0%	0%	0%	21%	2%	0%	2%	30%	0%	0%	0%	0%	43%	0%	0%	63
KMBO overig	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
MBO agrarisch	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
MBO technisch	21%	0%	0%	0%	5%	0%	0%	0%	4%	0%	0%	1%	0%	0%	0%	3%	0%	57
MBO econ-adm	1%	0%	0%	0%	0%	0%	2%	7%	59%	0%	3%	7%	2%	1%	5%	0%	0%	45
MBO verzorgend	0%	0%	0%	0%	0%	1%	3%	1%	1%	3%	0%	29%	3%	22%	31%	2%	1%	317
MBO overig	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
MAVO	2%	4%	1%	2%	0%	18%	4%	5%	14%	2%	1%	12%	1%	2%	11%	0%	0%	481
HAVO	2%	3%	0%	1%	1%	0%	3%	0%	16%	1%	1%	40%	2%	3%	5%	6%	11%	220
VWO	0%	0%	0%	0%	3%	0%	0%	0%	51%	0%	15%	0%	3%	0%	0%	8%	16%	40
ONGEDIPLOMEERDEN:																		
LBO agrarisch	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
LBO technisch	8%	2%	2%	1%	0%	1%	9%	1%	1%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	86
LBO econ-adm	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
LBO verzorgend	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
LBO overig	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
KMBO agrarisch	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
KMBO technisch	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
KMBO econ-adm	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
KMBO verzorgend	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
KMBO overig	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
MBO agrarisch	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
MBO technisch	14%	4%	1%	0%	2%	1%	2%	3%	5%	1%	0%	2%	1%	1%	1%	1%	1%	166
MBO econ-adm	6%	1%	0%	3%	0%	5%	6%	17%	32%	0%	1%	5%	0%	2%	6%	0%	0%	103
MBO verzorgend	1%	0%	0%	0%	0%	7%	5%	4%	7%	17%	1%	12%	1%	8%	31%	0%	0%	179
MBO overig	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
MAVO	0%	4%	0%	0%	0%	26%	0%	15%	11%	7%	0%	0%	0%	4%	0%	0%	0%	27
HAVO	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
VWO	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

- = geen gegevens vanwege kleine aantallen

- = geen gegevens vanwege kleine aantallen

Tabel 7. Intredewerkloosheid van werkende schoolverlaters per opleidingsrichting (gediplomeerden) en per opleidingscluster (ongediplomeerden)

Opleidingsrichting	Intredewerkloosheid				Totaal N=100%
	0 mnd. werkloos	1-3 mnd. werkloos	4-6 mnd. werkloos	> 6 mnd. werkloos	
GEDIPLOMEERDEN:					
LBO agrar : land- en tuinbouw	85%	11%	3%	1%	212
LBO agrar : overig	89%	11%	0%	0%	57
LBO techn : bouwtechniek	92%	7%	1%	1%	407
LBO techn : mechanische techniek	90%	9%	1%	0%	298
LBO techn : elektrotechniek	86%	13%	0%	1%	228
LBO techn : motorvoertuigentechniek	87%	10%	1%	2%	307
LBO techn : consumptieve techniek	84%	12%	3%	1%	326
LBO techn : installatietechniek	87%	13%	0%	0%	93
LBO techn : grafische techniek	71%	20%	6%	3%	70
LBO techn : overig	77%	15%	8%	0%	38
LBO ec-adm: kantoorpraktijk	73%	17%	9%	1%	99
LBO ec-adm: winkelpraktijk	87%	6%	4%	2%	79
LBO ec-adm: vrije afstudeerrichting	88%	9%	2%	1%	76
LBO ec-adm: lager middenstandsonderwijs	87%	11%	3%	0%	110
LBO ec-adm: overig	73%	14%	12%	0%	36
LBO verz : verzorgende beroepen	81%	14%	3%	2%	252
LBO verz : textielverwerkende beroepen	81%	10%	8%	1%	122
LBO verz : uiterlijke verzorging	77%	20%	1%	2%	64
LBO verz : kantoor- en verkooppraktijk	83%	11%	6%	0%	82
LBO verz : vrije afstudeerrichting	85%	7%	4%	4%	42
LBO verz : overig	-	-	-	-	-
KMBO agrarisch	72%	21%	5%	3%	39
KMBO techn : elektrotechniek	75%	20%	3%	2%	64
KMBO techn : metaalbewerking	75%	18%	7%	0%	60
KMBO techn : overig	83%	14%	2%	1%	134
KMBO ec-adm: detailhandel	87%	11%	1%	0%	71
KMBO ec-adm: administratie	64%	22%	10%	4%	286
KMBO ec-adm: overig	-	-	-	-	-
KMBO verz : verzorgende beroepen	77%	17%	4%	2%	83
KMBO verz : overig	72%	24%	3%	0%	29
KMBO overig	74%	11%	11%	3%	35
MBO agrar : MAS-A landbouw	91%	6%	3%	0%	109
MBO agrar : MAS-A tuinbouw	94%	6%	0%	0%	65
MBO agrar : MAS-B landbouw	85%	10%	4%	2%	101
MBO agrar : MAS-B tuinbouw	91%	5%	3%	1%	37
MBO agrar : overig	-	-	-	-	-
MBO techn : bouwkunde	83%	15%	2%	0%	79
MBO techn : elektrotechniek	74%	19%	6%	1%	207
MBO techn : werktuigbouwkunde	82%	14%	3%	1%	163
MBO techn : weg- en waterbouwkunde	82%	15%	2%	1%	32
MBO techn : procestechniek	-	-	-	-	-
MBO techn : motorvoertuigentechniek	93%	4%	1%	1%	52
MBO techn : fijnmechanische techniek	-	-	-	-	-
MBO techn : laboratorium KML0	71%	21%	6%	2%	62
MBO techn : laboratorium chemisch	66%	30%	4%	0%	48
MBO techn : laboratorium medisch	85%	12%	3%	0%	41
MBO techn : laboratorium overig	-	-	-	-	-
MBO techn : nautisch zeevaartschool	87%	10%	3%	0%	39
MBO techn : nautisch overig	-	-	-	-	-
MBO techn : overig	76%	15%	7%	2%	198
MBO ec-adm: bedrijfsadministratie	75%	19%	5%	1%	308
MBO ec-adm: secretariaat	63%	28%	7%	2%	356
MBO ec-adm: commercieel	69%	22%	7%	1%	210
MBO ec-adm: bestuurlijk	55%	30%	15%	0%	43
MBO ec-adm: vrije afstudeerrichting	70%	19%	10%	1%	89
MBO ec-adm: toeristisch	67%	18%	13%	2%	71
MBO ec-adm: logistiek	-	-	-	-	-
MBO ec-adm: handel: detailhandel	75%	20%	3%	1%	432
MBO ec-adm: handel: horeca	78%	18%	3%	0%	105
MBO ec-adm: handel: overig	-	-	-	-	-

Tabel 7. Intredewerkloosheid van werkende schoolverlaters per opleidingsrichting (gediplomeerden) en per opleidingscluster (ongediplomeerden), vervolg

Opleidingsrichting	Intredewerkloosheid				Totaal N=100%
	0 mnd. werkloos	1-3 mnd. werkloos	4-6 mnd. werkloos	> 6 mnd. werkloos	
MBO verz :agogisch werk	75%	18%	5%	2%	286
MBO verz : verzorging	83%	13%	3%	1%	417
MBO verz : assistenten gezondheidszorg	83%	12%	4%	1%	240
MBO verz : mode en kleding	73%	20%	5%	2%	223
MBO verz : activiteitenbegeleiding	68%	25%	5%	2%	88
MBO verz : INTAS	77%	16%	5%	2%	69
MBO verz : civiele & cons-techn diensten	78%	14%	6%	2%	61
MBO verz : uiterlijke verzorging	82%	13%	4%	2%	72
MBO verz : sociale arbeid	75%	19%	4%	3%	51
MBO verz : verpleging	82%	15%	3%	0%	59
MBO verz : overig	95%	0%	0%	5%	39
MBO overig	80%	18%	1%	1%	116
MAVO	86%	10%	4%	1%	1.205
HAVO	83%	11%	5%	1%	778
VWO	89%	9%	1%	1%	501
ONGEDIPLOMEERDEN:					
LBO agrarisch	-	-	-	-	-
LBO technisch	86%	9%	3%	2%	120
LBO economisch-administratief	84%	14%	0%	3%	37
LBO verzorgend	69%	18%	8%	6%	51
LBO overig	-	-	-	-	-
KMBO agrarisch	-	-	-	-	-
KMBO technisch	70%	17%	8%	5%	60
KMBO economisch-administratief	60%	18%	18%	4%	45
KMBO verzorgend	-	-	-	-	-
KMBO overig	79%	9%	9%	3%	33
MBO agrarisch	76%	21%	3%	0%	38
MBO technisch	82%	15%	3%	1%	371
MBO economisch-administratief	81%	15%	3%	1%	493
MBO verzorgend	72%	20%	6%	2%	525
MBO overig	79%	15%	5%	2%	66
MAVO	87%	10%	2%	2%	60
HAVO	84%	9%	6%	1%	70
VWO	86%	10%	3%	0%	29
- = geen gegevens vanwege kleine aantallen					

Tabel 8. Wijze van verkrijgen baan per opleidingscluster

Opleidingscluster	arbeids- bureau	familie/ kennissen	adver- tentie	Wijze van verkrijgen baan uitzend- bureau	vakantie-/ bijbaan	stage/ school	zelf werk gevraagd	eerder werk	anders	Totaal N=100%
GEDIPLOMEERDEN:										
LBO agrarisch	4%	27%	9%	4%	9%	21%	21%	2%	3%	263
LBO technisch	5%	18%	9%	4%	6%	26%	29%	1%	2%	1.757
LBO econ-adm	6%	23%	21%	10%	8%	13%	15%	2%	1%	399
LBO verzorgend	5%	19%	19%	4%	8%	12%	29%	1%	3%	568
KMBO agrarisch	5%	23%	13%	10%	5%	15%	18%	3%	8%	39
KMBO technisch	6%	13%	9%	9%	4%	44%	14%	1%	1%	257
KMBO econ-adm	10%	12%	17%	21%	6%	19%	27%	2%	3%	365
KMBO verzorgend	6%	11%	21%	6%	7%	19%	26%	1%	1%	110
KMBO overig	6%	6%	18%	18%	0%	21%	26%	3%	3%	34
MBO agrarisch	2%	43%	8%	3%	6%	13%	15%	2%	7%	315
MBO technisch	4%	12%	17%	17%	4%	27%	16%	1%	2%	966
MBO econ-adm	7%	13%	26%	23%	5%	11%	11%	1%	1%	1.636
MBO verzorgend	5%	8%	24%	7%	5%	24%	24%	2%	2%	1.595
MBO overig	3%	9%	21%	24%	6%	16%	17%	1%	2%	116
MAVO	3%	24%	18%	7%	10%	7%	28%	1%	2%	1.199
HAVO	5%	12%	23%	12%	9%	6%	30%	1%	2%	773
VWO	1%	23%	18%	17%	10%	3%	23%	1%	5%	499
ONGEDIPLOMEERDEN:										
LBO agrarisch	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
LBO technisch	13%	27%	9%	5%	5%	16%	22%	3%	2%	120
LBO econ-adm	11%	19%	19%	14%	3%	19%	6%	3%	6%	36
LBO verzorgend	10%	18%	18%	6%	16%	16%	14%	0%	4%	51
LBO overig	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
KMBO agrarisch	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
KMBO technisch	3%	17%	8%	15%	5%	27%	15%	5%	5%	60
KMBO econ-adm	9%	11%	9%	11%	2%	18%	25%	0%	14%	44
KMBO verzorgend	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
KMBO overig	6%	24%	21%	9%	3%	18%	12%	0%	6%	33
MBO agrarisch	3%	30%	14%	8%	3%	16%	19%	3%	5%	37
MBO technisch	6%	17%	16%	16%	9%	8%	25%	3%	1%	369
MBO econ-adm	7%	17%	19%	20%	8%	7%	17%	2%	2%	491
MBO verzorgend	6%	13%	23%	14%	8%	9%	23%	1%	2%	525
MBO overig	6%	20%	26%	18%	6%	2%	20%	0%	3%	66
MAVO	3%	31%	12%	5%	8%	3%	29%	3%	5%	59
HAVO	1%	17%	26%	1%	10%	9%	29%	3%	4%	70
VWO	3%	14%	41%	21%	10%	0%	7%	3%	0%	29

- = geen gegevens vanwege kleine aantallen

Tabel 9. Werkloosheidspercentage per opleidingsrichting (gediplomeerden) en per opleidingscluster (ongediplomeerden)

Opleidingsrichting	Werkloosheid		Totaal N=100%
	werkloos	niet werkloos	
GEDIPLOMEERDEN:			
LBO agrar : land- en tuinbouw	2%	98%	218
LBO agrar : overig	4%	96%	63
LBO techn : bouwtechniek	2%	98%	427
LBO techn : mechanische techniek	2%	98%	337
LBO techn : elektrotechniek	3%	97%	261
LBO techn : motorvoertuigentechniek	1%	99%	327
LBO techn : consumptieve techniek	1%	99%	348
LBO techn : installatietechniek	0%	100%	104
LBO techn : grafische techniek	7%	93%	83
LBO techn : overig	0%	100%	43
LBO ec-adm: kantoorpraktijk	8%	92%	111
LBO ec-adm: winkelpraktijk	9%	91%	90
LBO ec-adm: vrije afstudeerrichting	6%	94%	85
LBO ec-adm: lager middenstandsonderwijs	6%	94%	130
LBO ec-adm: overig	0%	100%	36
LBO verz : verzorgende beroepen	9%	91%	278
LBO verz : textielverwerkende beroepen	9%	91%	134
LBO verz : uiterlijke verzorging	6%	94%	67
LBO verz : kantoor- en verkooppraktijk	9%	91%	91
LBO verz : vrije afstudeerrichting	10%	90%	48
LBO verz : overig	-	-	-
KMBO agrarisch	8%	92%	50
KMBO techn : elektrotechniek	5%	95%	104
KMBO techn : metaalbewerking	1%	99%	94
KMBO techn : overig	3%	97%	177
KMBO ec-adm: detailhandel	5%	95%	94
KMBO ec-adm: administratie	10%	90%	353
KMBO ec-adm: overig	-	-	-
KMBO verz : verzorgende beroepen	9%	91%	92
KMBO verz : overig	9%	91%	32
KMBO overig	7%	93%	41
MBO agrar : MAS-A landbouw	0%	100%	160
MBO agrar : MAS-A tuinbouw	0%	100%	75
MBO agrar : MAS-B landbouw	3%	97%	134
MBO agrar : MAS-B tuinbouw	2%	98%	50
MBO agrar : overig	-	-	-
MBO techn : bouwkunde	2%	98%	132
MBO techn : elektrotechniek	4%	96%	409
MBO techn : werktuigbouwkunde	2%	98%	307
MBO techn : weg- en waterbouwkunde	3%	97%	49
MBO techn : procestechniek	4%	96%	28
MBO techn : motorvoertuigentechniek	1%	99%	96
MBO techn : fijnmechanische techniek	-	-	-
MBO techn : laboratorium KMLO	5%	95%	75
MBO techn : laboratorium chemisch	3%	97%	61
MBO techn : laboratorium medisch	2%	98%	46
MBO techn : laboratorium overig	-	-	-
MBO techn : nautisch zeevaartschool	0%	100%	43
MBO techn : nautisch overig	-	-	-
MBO techn : overig	5%	95%	266
MBO ec-adm: bedrijfsadministratie	4%	96%	411
MBO ec-adm: secretariaat	4%	96%	374
MBO ec-adm: commercieel	4%	96%	283
MBO ec-adm: bestuurlijk	3%	97%	55
MBO ec-adm: vrije afstudeerrichting	8%	92%	136
MBO ec-adm: toeristisch	6%	94%	79
MBO ec-adm: logistiek	-	-	-
MBO ec-adm: handel: detailhandel	4%	96%	605
MBO ec-adm: handel: horeca	0%	100%	120
MBO ec-adm: handel: overig	-	-	-

Tabel 9. Werkloosheidspercentage per opleidingsrichting (gediplomeerden) en per opleidingscluster (ongediplomeerden), vervolg

Opleidingsrichting	Werkloosheid		Totaal N=100%
	werkloos	niet werkloos	
MBO verz : agogisch werk	6%	94%	310
MBO verz : verzorging	2%	98%	424
MBO verz : assistenten gezondheidszorg	1%	99%	242
MBO verz : mode en kleding	6%	94%	237
MBO verz : activiteitenbegeleiding	3%	97%	94
MBO verz : INTAS	10%	90%	78
MBO verz : civiele & cons-techn diensten	3%	97%	79
MBO verz : uiterlijke verzorging	5%	95%	76
MBO verz : sociale arbeid	13%	87%	62
MBO verz : verpleging	2%	98%	61
MBO verz : overig	7%	93%	54
MBO overig	4%	96%	129
MAVO	7%	93%	1.348
HAVO	5%	95%	912
VWO	5%	95%	559
ONGEDIPLOMEERDEN:			
LBO agrarisch	-	-	-
LBO technisch	5%	95%	140
LBO economisch-administratief	12%	88%	43
LBO verzorgend	12%	88%	58
LBO overig	-	-	-
KMBO agrarisch	-	-	-
KMBO technisch	3%	97%	92
KMBO economisch-administratief	9%	91%	56
KMBO verzorgend	-	-	-
KMBO overig	9%	91%	43
MBO agrarisch	0%	100%	41
MBO technisch	3%	97%	487
MBO economisch-administratief	5%	95%	620
MBO verzorgend	10%	90%	592
MBO overig	5%	95%	76
MAVO	7%	93%	67
HAVO	1%	99%	82
VWO	9%	91%	33
- = geen gegevens vanwege kleine aantallen			

Tabel 10. Percentage werkende schoolverlaters dat op zoek is naar ander werk per opleidingsrichting (gediplomeerden) en per opleidingscluster (ongediplomeerden)

Opleidingsrichting	Op zoek ja	naar ander werk nee	Totaal N=100%
GEDIPLOMEERDEN:			
LBO agrar : land- en tuinbouw	12%	88%	206
LBO agrar : overig	12%	88%	56
LBO techn : bouwtechniek	6%	94%	402
LBO techn : mechanische techniek	13%	87%	281
LBO techn : elektrotechniek	14%	86%	223
LBO techn : motorvoertuigentechniek	6%	94%	293
LBO techn : consumptieve techniek	27%	73%	320
LBO techn : installatietechniek	9%	91%	93
LBO techn : grafische techniek	16%	84%	67
LBO techn : overig	23%	77%	38
LBO ec-adm: kantoorpraktijk	16%	84%	99
LBO ec-adm: winkelpraktijk	9%	91%	77
LBO ec-adm: vrije afstudeerrichting	13%	87%	76
LBO ec-adm: lager middenstandsonderwijs	8%	92%	109
LBO ec-adm: overig	13%	87%	35
LBO verz : verzorgende beroepen	14%	86%	245
LBO verz : textielverwerkende beroepen	14%	86%	117
LBO verz : uiterlijke verzorging	12%	88%	62
LBO verz : kantoor- en verkooppraktijk	12%	88%	78
LBO verz : vrije afstudeerrichting	11%	89%	40
LBO verz : overig	-	-	-
KMBO agrarisch	14%	86%	35
KMBO techn : elektrotechniek	22%	78%	63
KMBO techn : metaalbewerking	17%	83%	59
KMBO techn : overig	10%	90%	129
KMBO ec-adm: detailhandel	16%	84%	69
KMBO ec-adm: administratie	23%	78%	280
KMBO ec-adm: overig	-	-	-
KMBO verz : verzorgende beroepen	11%	89%	81
KMBO verz : overig	22%	78%	27
KMBO overig	21%	79%	34
MBO agrar : MAS-A landbouw	17%	83%	106
MBO agrar : MAS-A tuinbouw	7%	93%	64
MBO agrar : MAS-B landbouw	13%	87%	96
MBO agrar : MAS-B tuinbouw	5%	95%	36
MBO agrar : overig	-	-	-
MBO techn : bouwkunde	16%	84%	77
MBO techn : elektrotechniek	23%	77%	203
MBO techn : werktuigbouwkunde	20%	80%	158
MBO techn : weg- en waterbouwkunde	20%	80%	31
MBO techn : procestechniek	-	-	-
MBO techn : motorvoertuigentechniek	20%	80%	50
MBO techn : fijnmechanische techniek	-	-	-
MBO techn : laboratorium KML0	34%	66%	62
MBO techn : laboratorium chemisch	24%	76%	47
MBO techn : laboratorium medisch	13%	87%	41
MBO techn : laboratorium overig	-	-	-
MBO techn : nautisch zeevaartschool	5%	95%	39
MBO techn : nautisch overig	-	-	-
MBO techn : overig	23%	77%	196
MBO ec-adm: bedrijfsadministratie	21%	79%	303
MBO ec-adm: secretariaat	20%	80%	354
MBO ec-adm: commercieel	20%	80%	207
MBO ec-adm: bestuurlijk	33%	67%	43
MBO ec-adm: vrije afstudeerrichting	16%	84%	86
MBO ec-adm: toeristisch	26%	74%	71
MBO ec-adm: logistiek	-	-	-
MBO ec-adm: handel: detailhandel	23%	77%	423
MBO ec-adm: handel: horeca	34%	66%	102
MBO ec-adm: handel: overig	-	-	-

Tabel 10. Percentage werkende schoolverlaters dat op zoek is naar ander werk per opleidingsrichting (gediplomeerden) en per opleidingscluster (ongediplomeerden), vervolg

Opleidingsrichting	Op zoek naar ander werk		Totaal N=100%
	ja	nee	
MBO verz :agogisch werk	22%	78%	277
MBO verz : verzorging	8%	92%	406
MBO verz : assistenten gezondheidszorg	12%	88%	236
MBO verz : mode en kleding	29%	71%	220
MBO verz : activiteitenbegeleiding	28%	72%	86
MBO verz : INTAS	16%	84%	66
MBO verz : civiele & cons-techn diensten	19%	81%	60
MBO verz : uiterlijke verzorging	20%	80%	70
MBO verz : sociale arbeid	27%	73%	49
MBO verz : verpleging	13%	87%	58
MBO verz : overig	37%	63%	37
MBO overig	21%	79%	116
MAVO	16%	84%	1.177
HAVO	13%	87%	766
VWO	14%	86%	497
ONGEDIPLOMEERDEN:			
LBO agrarisch	-	-	-
LBO technisch	16%	84%	113
LBO economisch-administratief	19%	81%	37
LBO verzorgend	18%	82%	49
LBO overig	-	-	-
KMBO agrarisch	-	-	-
KMBO technisch	22%	78%	58
KMBO economisch-administratief	12%	88%	43
KMBO verzorgend	-	-	-
KMBO overig	15%	85%	33
MBO agrarisch	14%	86%	35
MBO technisch	20%	80%	363
MBO economisch-administratief	23%	77%	480
MBO verzorgend	20%	80%	516
MBO overig	26%	74%	66
MAVO	9%	91%	58
HAVO	13%	87%	69
VWO	24%	76%	29
- = geen gegevens vanwege kleine aantallen			

Tabel 11. Beroepen waarin de schoolverlaters werkzaam zijn per opleidingsrichting (gediplomeerden) en per opleidingscluster (ongediplomeerden)

	Percentage
LBO agrar: land- en tuinbouw gediplomeerd:	
Landarbeider, veeverzorger	17%
Winkelbediende, verkoper detailhandel	11%
Tuimansknecht, plantsoenarbeider, ed	9%
Bloemen- en plantenkwekersknecht	8%
Etaleur	8%
Groentetelersknecht, tuindersknecht	5%
LBO agrar: overig gediplomeerd:	
Landarbeider, veeverzorger	19%
Winkelbediende, verkoper detailhandel	13%
Slager(sknecht) detailhandel (loondienst)	9%
Bloemen- en plantenkwekersknecht	6%
Tuimansknecht, plantsoenarbeider, ed	5%
Hulp personeel in winkel	5%
LBO techn: bouwtechniek gediplomeerd:	
Bouwvaktimmerman	47%
Metselaar (algemeen)	10%
Huisschilder	9%
Meubelmaker (niet-machinaal)	6%
Timmerman (timmerfabriek, ed)	5%
LBO techn: mechanische techniek gediplomeerd:	
Constructiebankwerker, ed	11%
Lasser (metaal)	8%
Vrachtwagenchauffeur, bestelautochauffeur	7%
Verwarmingsmonteur, -installateur	6%
Automonteur (reparatie)	6%
LBO techn: elektrotechniek gediplomeerd:	
Elektricien-installateur bouwnijverheid	40%
Winkelbediende, verkoper detailhandel	5%
LBO techn: motorvoertuigentechniek gediplomeerd:	
Automonteur (reparatie)	55%
Vrachtwagenchauffeur, bestelautochauffeur	6%
Landbouwwerktuigenhersteller	5%
LBO techn: consumptieve techniek gediplomeerd:	
Kok	40%
Kelner, serveerster	15%
Broodbakker (loond./werkend gezinslid)	14%
Koek- en banketbakker	7%
LBO techn: installatietechniek gediplomeerd:	
Verwarmingsmonteur, -installateur	37%
Loodgieter, sanitair-installateur	22%
Elektricien-installateur bouwnijverheid	21%
LBO techn: grafische techniek gediplomeerd:	
Hoogdrukker, vlakdrukker, diepdrukker	37%
Adm. medew./datatypiste boekhouding	6%
Handzetter, opmaker, lay-outman	6%
Monteur, kopiist (grafische industrie)	5%
Winkelbediende, verkoper detailhandel	5%
Inpakker, etiketteer-, vulmachinebediende	5%

LBO techn: overig gediplomeerd:

Zee- en kustvisser	17%
Elektricien-installateur bouwnijverheid	15%
Beroepsmilitair, andere rangen, lager dan onderofficier	9%
Textielarbeider	9%
Voedingsmiddelenbereider	9%
Automonteur (reparatie)	9%
Landbouwwerktuigenhersteller	9%
Constructiebankwerker, ed	9%
Machine bankwerker, samenbouwer	8%
Ambachts- of industrieberoep	8%

LBO ec-adm: kantoorpraktijk gediplomeerd:

Winkelbediende, verkoper detailhandel	26%
Administratief/secretariele medewerkster	20%
Adm. medew./datatypiste boekhouding	5%
Winkel-, theatercassière, kasjuffrouw	5%

LBO ec-adm: winkelpraktijk gediplomeerd:

Winkelbediende, verkoper detailhandel	42%
Pakhuis- en magazijnknecht	10%
Winkel-, theatercassière, kasjuffrouw	10%
Kappershulpen en verwante functies	6%

LBO ec-adm: vrije afstudeerrichting gediplomeerd:

Winkelbediende, verkoper detailhandel	23%
Winkel-, theatercassière, kasjuffrouw	11%
Administratief/secretariele medewerkster	6%
Adm. medew./datatypiste boekhouding	6%
Kelner, serveerster	5%
Lader, lossen (spoor-, weg-, luchtvervoer)	5%
Typist	5%

LBO ec-adm: lager middenstandsonderwijs gediplomeerd:

Winkelbediende, verkoper detailhandel	37%
Hulp personeel in winkel	10%
Winkel-, theatercassière, kasjuffrouw	6%
Kelner, serveerster	5%

LBO ec-adm: overig gediplomeerd:

Winkelbediende, verkoper detailhandel	31%
Administratief/secretariele medewerkster	18%
Werkster, schoonmaker	11%
Schoonmaker (schepen, wagons, auto's, ed)	7%
Ponstypist, keytape-typist, ed	6%

LBO verz: verzorgende beroepen gediplomeerd:

Winkelbediende, verkoper detailhandel	26%
Zieken-, zwakz.verzorger in opleiding	12%
Kappershulpen en verwante functies	6%
Dames- en/of herenkapper	6%
Winkel-, theatercassière, kasjuffrouw	6%
Kelner, serveerster	6%

LBO verz: textielverwerkende beroepen gediplomeerd:

Winkelbediende, verkoper detailhandel	43%
Winkel-, theatercassière, kasjuffrouw	10%
Kappershulpen en verwante functies	8%

LBO verz: uiterlijke verzorging gediplomeerd:

Kappershulpen en verwante functies	37%
Dames- en/of herenkapper	23%
Winkelbediende, verkoper detailhandel	20%

LBO verz: kantoor- en verkooppraktijk gediplomeerd:

Winkelbediende, verkoper detailhandel	54%
Winkel-, theatercassière, kasjuffrouw	8%
Administratief/secretarieel medewerkster	5%

LBO verz: vrije afstudeerrichting gediplomeerd:

Zieken-, zwakz.verzorger in opleiding	16%
Winkelbediende, verkoper detailhandel	15%
Voedingsmiddelenbereider	15%
Hulppersoneel in winkel	11%
Winkel-, theatercassière, kasjuffrouw	10%
Kappershulpen en verwante functies	8%
Zouter, inmaker (groente, augurken, ed)	7%
Inpakker, etiketteer-, vulmachinebediende	7%
Kelner, serveerster	7%

KMBO agrarisch gediplomeerd:

Tuinmansknecht, plantsoenarbeider, ed	26%
Etaleur	18%
Winkelbediende, verkoper detailhandel	11%
Landarbeider, veeverzorger	11%
Dierenartsassistent	5%
Bloemen- en plantenkwekersknecht	5%

KMBO techn: elektrotechniek gediplomeerd:

Elektricien-installateur bouwnijverheid	38%
Winkelbediende, verkoper detailhandel	6%
Elektromonteurs (machine-, apparatenbouw)	6%
Onderhoudselektricien bedrijfsinstall.	6%
Magazijnbediende (administratief)	5%

KMBO techn: metaalbewerking gediplomeerd:

Constructiebankwerker, ed	24%
Machine-, onderhoudsmonteur bedrijfsinst.	8%
Lasser (metaal)	7%

KMBO techn: overig gediplomeerd:

Bouwvaktimmerman	21%
Automonteur (reparatie)	12%
Hoogdrukker, vlakdrukker, diepdrukker	8%
Meubelmaker (niet-machinaal)	5%
Loodgieter, sanitair-installateur	5%

KMBO ec-adm: detailhandel gediplomeerd:

Winkelbediende, verkoper detailhandel	59%
Winkel-, theatercassière, kasjuffrouw	11%

KMBO ec-adm: administratie gediplomeerd:

Administratief/secretarieel medewerkster	23%
Adm. medew./datatypiste boekhouding	22%
Winkelbediende, verkoper detailhandel	12%

KMBO verz: verzorgende beroepen gediplomeerd:

Zieken-, zwakz.verzorger in opleiding	20%
Werkster, schoonmaker	12%
Gezinshulp	8%
(Leerling) bejaardenverzorgster: tehuizen	8%
Winkelbediende, verkoper detailhandel	7%
Catering, keuken-, kokshulp	7%
(Leerling) gezinsverzorgster	7%
Bejaardenhulp	5%

KMBO verz: overig gediplomeerd:

Winkelbediende, verkoper detailhandel	32%
Kappershulpen en verwante functies	25%
Dames- en/of herenkapper	21%
Zieken-, zwakz.verzorger in opleiding	7%

KMBO overig gediplomeerd:

Winkelbediende, verkoper detailhandel	23%
Elektricien-installateur bouwnijverheid	9%
Leerling-verpleegkundige a,b,z	6%
Zieken-, zwakz.verzorger in opleiding	6%
Winkel-, theatercassière, kasjuffrouw	6%
Inpakker,etiketteer-, vulmachinebediende	6%
Vrachtwagenchauffeur, bestelautochauffeur	6%

MBO agrar: MAS-A landbouw gediplomeerd:

Landarbeider, veeverzorger	54%
Zelfstandig akkerbouwer, veehouder, ed	7%
Winkelbediende, verkoper detailhandel	6%

MBO agrar: MAS-A tuinbouw gediplomeerd:

Fruittelersknecht	34%
Tuinmansknecht, plantsoenarbeider, ed	10%
Groentetelersknecht, tuindersknecht	8%
Winkelbediende, verkoper detailhandel	8%
Bloemen- en plantenkwekersknecht	7%
Etaleur	5%
Landarbeider, veeverzorger	5%

MBO agrar: MAS-B landbouw gediplomeerd:

Landarbeider, veeverzorger	61%
Winkelbediende, verkoper detailhandel	5%

MBO agrar: MAS-B tuinbouw gediplomeerd:

Fruittelersknecht	33%
Tuinmansknecht, plantsoenarbeider, ed	10%
Landarbeider, veeverzorger	8%
Etaleur	7%
Bloemen- en plantenkwekersknecht	7%
Winkelbediende, verkoper detailhandel	6%
Groentetelersknecht, tuindersknecht	6%

MBO techn: bouwkunde gediplomeerd:

Bouwkundig tekenaar	26%
Bouwvaktimmerman	15%
Bouwkundig werkvoorbereider ed	11%
Werkmeester bouw, installatie, loodgieters	9%
Bouwcalculator ed	8%

MBO techn: elektrotechniek gediplomeerd:

Elektricien-installateur bouwnijverheid	24%
Elektrotechnisch tekenaar	9%
Elektronicamonteur (computerapparatuur)	6%
Onderhoudselektricien bedrijfsinstall.	5%

MBO techn: werktuigbouwkunde gediplomeerd:

Werktuigbouwk. tekenaar algemeen	17%
Machine-, onderhoudsmonteur bedrijfsinst.	6%
Constructiebankwerker, ed	5%

MBO techn: weg- en waterbouwkunde gediplomeerd:

Werkmeester bouw, installatie, loodgieters	24%
Weg/water/beton/staal/construct.tekenaar	22%
Bouwkundig opzichter	6%
Bouwkundig werkvoorbereider ed	6%
Bouwarbeider	6%
Bouwcalculator ed	5%

MBO techn: motorvoertuigentechniek gediplomeerd:

Automonteur (reparatie)	39%
-------------------------	-----

MBO techn: laboratorium KMLO gediplomeerd:

Medisch, bacteriol., zoolog/med.analist	26%
Scheik. laborant, leerling-analist	19%
Scheikundig analist, lab.assistent	16%
Laborant, analist, lab.assist. algemeen	11%
Winkelbediende, verkoper detailhandel	5%
Doktersassistent	5%

MBO techn: laboratorium chemisch gediplomeerd:

Scheikundig analist, lab.assistent	48%
Scheik. laborant, leerling-analist	20%
Biologisch, zoologisch, botanisch analist	10%

MBO techn: laboratorium medisch gediplomeerd:

Medisch, bacteriol., zoolog/med.analist	76%
Scheikundig analist, lab.assistent	8%

MBO techn: nautisch zeevaartschool gediplomeerd:

Motordrijver (scheepvaart)	18%
Schipper of stuurman binnenvaart, ed	17%
Bootsman, matroos zee(sleep)vaart	12%
Stuurman zeevaart	12%
Scheepswerktuigkundige grote vaart	6%
Machine-, onderhoudsmonteur bedrijfsinst.	6%
Dekpersoneel, ed (binnenvaart)	5%

MBO techn: overig gediplomeerd:

Goud- en zilversmid, -bewerker	16%
Winkelbediende, verkoper detailhandel	16%
Opticien (winkelier), oogmeetkundige ed	11%
Meubelmaker (niet-machinaal)	10%
Tekenaars algemeen	7%

MBO ec-adm: bedrijfsadministratie gediplomeerd:

Adm. medew./datatypiste boekhouding	29%
Administratief/secretarieel medewerkster	24%
Direkte ass. van boekhouder	8%
Balie-employé (bank)	5%

MBO ec-adm: secretariaat gediplomeerd:

Administratief/secretarieel medewerkster	23%
Secretaresse	23%
Adm. medew./datatypiste boekhouding	19%
Receptionist, grondstewardess, ed	7%

MBO ec-adm: commercieel gediplomeerd:

Administratief/secretarieel medewerkster	19%
Adm. medew./datatypiste boekhouding	15%
Balie-employé (bank)	12%
Commercieel-administratief medewerker	11%
Winkelbediende, verkoper detailhandel	5%

MBO ec-adm: bestuurlijk gediplomeerd:

Administratief/secretarieel medewerkster	28%
Adm. medew./datatypiste boekhouding	23%
Direkte ass. van boekhouder	9%

MBO ec-adm: vrije afstudeerrichting gediplomeerd:

Administratief/secretarieel medewerkster	25%
Adm. medew./datatypiste boekhouding	17%
Winkelbediende, verkoper detailhandel	9%
Balie-employé (bank)	7%

MBO ec-adm: toeristisch gediplomeerd:

Reisbureau-employé, reisinformatrice e.d.	18%
Winkelbediende, verkoper detailhandel	15%
Balie-employé (bank)	13%
Administratief/secretarieel medewerkster	11%
Adm. medew./datatypiste boekhouding	9%
Receptionist, grondstewardess, ed	9%
Pakhuis- en magazijnknecht	5%

MBO ec-adm: detailhandel gediplomeerd:

Winkelbediende, verkoper detailhandel	40%
Administratief/secretarieel medewerkster	7%
Adm. medew./datatypiste boekhouding	6%
Commercieel-administratief medewerker	5%

MBO ec-adm: horeca gediplomeerd:

Receptionist, grondstewardess, ed	24%
Kelner, serveerster	11%
Hoofd huishouding hotel, ziekenhuis ed	9%
Bedrijfsleider(café)restaurant,cafetaria	7%
Kok	6%

MBO verz: agogisch werk gediplomeerd:

Kinderverzorger particulier, creche, ed	33%
Zieken-, zwakzinnigenverzorger(volw)	12%
Leerling-verpleegkundige a,b,z	11%
Winkelbediende, verkoper detailhandel	7%
Kinderverzorger in inrichting of tehuis	6%
Zieken-, zwakz.verzorger in opleiding	5%

MBO verz: verzorging gediplomeerd:

(Leerling) bejaardenverzorgster: tehuizen	32%
Kraamverzorger gediplomeerd	20%
Zieken-, zwakz.verzorger in opleiding	14%
(Leerling) gezinsverzorgster	10%
Leerling-verpleegkundige a,b,z	7%
Zieken-, zwakzinnigenverzorger(volw)	6%

MBO verz: assistenten gezondheidszorg gediplomeerd:

Apothekersassistent	38%
Doktersassistent	32%
Tandartsassistent	11%

MBO verz: mode en kleding gediplomeerd:

Winkelbediende, verkoper detailhandel	47%
---------------------------------------	-----

MBO verz: activiteitenbegeleiding gediplomeerd:

Activiteiten beg.,arbeidstherapeut	47%
Activiteitenbegeleider, spelleider	23%
Zieken-, zwakzinnigenverzorger(volw)	5%

MBO verz: INTAS gediplomeerd:

Zieken-, zwakz.verzorger in opleiding	22%
Leerling-verpleegkundige a,b,z	18%
Winkelbediende, verkoper detailhandel	15%
Verpleegkundige ziekenhuis ed	7%

MBO verz: civiele & consumptief-technische diensten gediplomeerd:

Kok	22%
Catering, keuken-, kokshulp	17%
Kelner, serveerster	14%
Buffet-, barbediende of verwante functie	5%
Winkelbediende, verkoper detailhandel	5%
Administratief/secretarieel medewerkster	5%

MBO verz: uiterlijke verzorging gediplomeerd:

Dames- en/of herenkapper	45%
Winkelbediende, verkoper detailhandel	19%
Schoonheidsspecialiste, manicure	18%

MBO verz: sociale arbeid gediplomeerd:

Adm. medew./datatypiste boekhouding	11%
Maatsch.werker,consulent sociale voorz.	9%
Beroepskeuze-adviseur, arbeidsbemiddelaar e.d.	9%
Administratief/secretarieel medewerkster	8%
Algemeen maatschappelijk werker	6%

MBO verz: verpleging gediplomeerd:

Verpleegkundige ziekenhuis ed	44%
Leerling-verpleegkundige a,b,z	29%
Zieken-, zwakzinnigenverzorger(volw)	15%

MBO verz: overig gediplomeerd:

Sportinstructeur	65%
Beroepssportman	5%
Aktiviteitenbegeleider, spelleider	5%
(sociaal-)cultureel werker	5%
Zelfstandig groothandelaar	5%
Winkelbediende, verkoper detailhandel	5%
Bedrijfsleider jeugdherberg, camping, ed	5%
(Orde)bewaker, beambte veiligheidsdienst	5%

MBO overig gediplomeerd:

Reisbureau-employé, reisinformatrice e.d.	21%
Administratief/secretarieel medewerkster	9%
Receptionist, grondstewardess, ed	9%
Adm. medew./datatypiste boekhouding	7%
Leerling-verpleegkundige a,b,z	7%
Winkelbediende, verkoper detailhandel	7%

MAVO gediplomeerd:

Winkelbediende, verkoper detailhandel	25%
Kelner, serveerster	6%
Winkel-, theateercassière, kasjuffrouw	5%
Hulppersoneel in winkel	5%

HAVO gediplomeerd:

Winkelbediende, verkoper detailhandel	15%
Kelner, serveerster	10%
Leerling-verpleegkundige a,b,z	10%
Administratief/secretarieel medewerkster	7%
Hulppersoneel in winkel	5%
Winkel-, theateercassière, kasjuffrouw	5%

VWO gediplomeerd:

Winkelbediende, verkoper detailhandel	13%
Assistent-accountant	8%
Kelner, serveerster	7%
Kinderverzorger particulier, creche, ed	6%
Winkel-, theatercassière, kasjuffrouw	5%

LBO technisch ongediplomeerd:

Elektricien-installateur bouwnijverheid	8%
Automonteur (reparatie)	7%
Bouwvaktimmerman	7%
Kok	5%

LBO economisch-administratief ongediplomeerd:

Winkelbediende, verkoper detailhandel	32%
Winkel-, theatercassière, kasjuffrouw	11%
Hulppersoneel in winkel	8%
Administratief/secretarieel medewerkster	5%
Kelner, serveerster	5%

LBO verzorgend ongediplomeerd:

Winkelbediende, verkoper detailhandel	32%
Catering, keuken-, kokshulp	8%
Kappershulpen en verwante functies	8%
Winkel-, theatercassière, kasjuffrouw	6%

KMBO technisch ongediplomeerd:

Elektricien-installateur bouwnijverheid	7%
Automonteur (reparatie)	5%
Verwarmingsmonteur, -installateur	5%
Ambachts- of industrieberoep	5%

KMBO economisch-administratief ongediplomeerd:

Winkelbediende, verkoper detailhandel	18%
Winkel-, theatercassière, kasjuffrouw	11%
Administratief/secretarieel medewerkster	9%
Adm. medew./datatypiste boekhouding	7%

KMBO overig ongediplomeerd:

Winkelbediende, verkoper detailhandel	18%
Catering, keuken-, kokshulp	9%
Kok	6%
Kinderverzorger particulier, creche, ed	6%
Broodbakker (loond./werkend gezinslid)	6%
Carosserieplaatwerker	6%
Monteur systeembouw, elementensteller	6%

MBO agrarisch ongediplomeerd:

Landarbeider, veeverzorger	24%
Tuinmansknecht, plantsoenarbeider, ed	13%
Bloemen- en plantenkwekersknecht	11%
Fruittelersknecht	5%

MBO technisch ongediplomeerd:

Winkelbediende, verkoper detailhandel	8%
Automonteur (reparatie)	6%
Elektricien-installateur bouwnijverheid	6%

MBO economisch-administratief ongediplomeerd:

Winkelbediende, verkoper detailhandel	17%
Administratief/secretarieel medewerkster	10%
Adm. medew./datatypiste boekhouding	8%

MBO verzorgend ongediplomeerd:

Winkelbediende, verkoper detailhandel	24%
Zieken-, zwakz.verzorger in opleiding	8%

MBO overig ongediplomeerd:

Winkelbediende, verkoper detailhandel	17%
Adm. medew./datatypiste boekhouding	9%
Winkel-, theateercassière, kasjuffrouw	6%
Leerling-verpleegkundige a,b,z	5%
Zieken-, zwakz.verzorger in opleiding	5%
Secretaresse	5%
Administratief/secretarieel medewerkster	5%
Receptionist, grondstewardess, ed	5%
Hulppersoneel in winkel	5%
Groente- en fruitbezorger-verkoper	5%

MAVO ongediplomeerd:

Winkelbediende, verkoper detailhandel	25%
Winkel-, theateercassière, kasjuffrouw	8%
Dames- en/of herenkapper	7%
Kappershulpen en verwante functies	7%
Catering, keuken-, kokshulp	5%

HAVO ongediplomeerd:

Winkelbediende, verkoper detailhandel	14%
Leerling-verpleegkundige a,b,z	11%
Adm. medew./datatypiste boekhouding	6%
Winkel-, theateercassière, kasjuffrouw	6%

VWO ongediplomeerd:

Winkelbediende, verkoper detailhandel	30%
Secretaresse	7%
Adm. medew./datatypiste boekhouding	7%
Kelner, serveerster	7%
Pakhuis- en magazijnknecht	7%

Tabel 12. Beroepsgroepenspreiding per opleidingsrichting (alleen gediplomeerde schoolverlaters)

Opleidingsrichting	beroepsgroepenspreiding (alle beroepen)	beroepsgroepenspreiding (alleen beroepen op aansluitend niveau)
GEDIPLOMEERDEN:		
LBO agrar : land- en tuinbouw	0,90	0,89
LBO agrar : overig	0,91	0,89
LBO techn : bouwtechniek	0,68	0,63
LBO techn : mechanische techniek	0,94	0,94
LBO techn : elektrotechniek	0,80	0,72
LBO techn : motorvoertuigentechniek	0,68	0,62
LBO techn : consumptieve techniek	0,73	0,67
LBO techn : installatietechniek	0,63	0,58
LBO techn : grafische techniek	0,82	0,72
LBO techn : overig	0,89	0,86
LBO ec-adm: kantoorpraktijk	0,86	0,86
LBO ec-adm: winkelpraktijk	0,79	0,81
LBO ec-adm: vrije afstudeerrichting	0,87	0,87
LBO ec-adm: lager middenstandsonderw.	0,75	0,75
LBO ec-adm: overig	0,83	0,71
LBO verz : verzorgende beroepen	0,87	0,87
LBO verz : textielverwerkende beroepen	0,79	0,74
LBO verz : uiterlijke verzorging	0,60	0,38
LBO verz : kantoor- en verkooppraktijk	0,68	0,68
LBO verz : vrije afstudeerrichting	0,85	0,76
LBO verz : overig	-	-
KMBO agrarisch	0,85	0,77
KMBO techn : elektrotechniek	0,78	0,69
KMBO techn : metaalbewerking	0,91	0,88
KMBO techn : overig	0,90	0,89
KMBO ec-adm: detailhandel	0,60	0,51
KMBO ec-adm: administratie	0,82	0,77
KMBO ec-adm: overig	-	-
KMBO verz : verzorgende beroepen	0,81	0,73
KMBO verz : overig	0,67	0,38
KMBO overig	0,90	0,85
MBO agrar : MAS-A landbouw	0,66	0,64
MBO agrar : MAS-A tuinbouw	0,71	0,72
MBO agrar : MAS-B landbouw	0,57	0,45
MBO agrar : MAS-B tuinbouw	0,66	0,63
MBO agrar : overig	-	-
MBO techn : bouwkunde	0,81	0,78
MBO techn : elektrotechniek	0,86	0,86
MBO techn : werktuigbouwkunde	0,93	0,90
MBO techn : weg- en waterbouwkunde	0,72	0,70
MBO techn : procestechniek	-	-
MBO techn : motorvoertuigentechniek	0,84	0,83
MBO techn : fijnmechanische techniek	-	-
MBO techn : laboratorium KMLO	0,69	0,56
MBO techn : laboratorium chemisch	0,47	0,40
MBO techn : laboratorium medisch	0,35	0,29
MBO techn : laboratorium overig	-	-
MBO techn : nautisch zeevaartschool	0,75	0,75
MBO techn : nautisch overig	-	-
MBO techn : overig	0,91	0,90
MBO ec-adm: bedrijfsadministratie	0,70	0,65
MBO ec-adm: secretariaat	0,64	0,62
MBO ec-adm: commercieel	0,83	0,79
MBO ec-adm: bestuurlijk	0,80	0,71
MBO ec-adm: vrije afstudeerrichting	0,81	0,79
MBO ec-adm: toeristisch	0,83	0,79
MBO ec-adm: logistiek	-	-
MBO ec-adm: handel: detailhandel	0,77	0,79
MBO ec-adm: handel: horeca	0,88	0,87
MBO ec-adm: handel: overig	-	-

Tabel 12. Beroepsgroepenspreiding per opleidingsrichting (alleen gediplomeerde schoolverlaters), vervolg

Opleidingsrichting	beroepsgroepenspreiding (alle beroepen)	beroepsgroepenspreiding (alleen beroepen op aansluitend niveau)
MBO verz :agogisch werk	0,72	0,59
MBO verz : verzorging	0,67	0,63
MBO verz : assist. gezondheidszorg	0,66	0,61
MBO verz : mode en kleding	0,74	0,74
MBO verz : activiteitenbegeleiding	0,72	0,60
MBO verz : INTAS	0,79	0,56
MBO verz : civiele & cons-techn diensten	0,77	0,69
MBO verz : uiterlijke verzorging	0,51	0,30
MBO verz : sociale arbeid	0,85	0,80
MBO verz : verpleging	0,52	0,52
MBO verz : overig	0,50	0,51
MBO overig	0,88	0,81
MAVO	0,88	0,89
HAVO	0,91	0,87
VWO	0,90	0,83

- = geen gegevens vanwege kleine aantallen

Tabel 13. Branches waarin de schoolverlaters werkzaam zijn per opleidingsrichting (gediplomeerden) en per opleidingscluster (ongediplomeerden)

	Percentage
LBO agrar: land- en tuinbouw gediplomeerd:	
Tuinbouw	22%
Detailhandel bloemen/planten	15%
Akkerbouw/veehouderij	13%
Plantsoendienst/hoveniersbedrijf	9%
Detailhandel levensmiddelen	6%
LBO agrar: overig gediplomeerd:	
Akkerbouw/veehouderij	17%
Detailhandel levensmiddelen	11%
Tuinbouw	8%
Detailhandel bloemen/planten	7%
Detailhandel vlees/vleeswaren	6%
Elektrotechnisch installatiebedrijf	5%
LBO techn: bouwtechniek gediplomeerd:	
Aannemersbedrijf burg. bouw alg.	57%
Schilders-/glazenmakersbedrijf	8%
Meubelfabriek (hout)	6%
Timmerfabriek	5%
LBO techn: mechanische techniek gediplomeerd:	
Machine-industrie	10%
Garage	8%
Metaalprod.industrie (excl.machines en transportmidd.)	8%
Loodgieters-/sanitair instal.bedr.	6%
Elektrotechnisch installatiebedrijf	6%
Constructiewerkplaats neg	5%
LBO techn: elektrotechniek gediplomeerd:	
Elektrotechnisch installatiebedrijf	41%
LBO techn: motorvoertuigentechniek gediplomeerd:	
Garage	54%
Vrachtauto-/afhaal-/besteldienst	5%
LBO techn: consumptieve techniek gediplomeerd:	
Restaurant	35%
Detailhandel brood	17%
Hotel	9%
Detailhandel levensmiddelen	6%
LBO techn: installatietechniek gediplomeerd:	
Loodgieters-/sanitair instal.bedr.	32%
Elektrotechnisch installatiebedrijf	28%
CV-/luchtbehandelingsinstall.bedr.	12%
LBO techn: grafische techniek gediplomeerd:	
Grafische industrie	23%
Dagbladdrukkerij	9%
Offsetdrukkerij	9%
Reclame-/advertentiebureau	8%
Chemi-/fotolithografisch bedrijf	7%
Algemeen overheidsbestuur	6%
Grafisch bedrijf neg	5%

LBO techn: overig gediplomeerd:

Visserij	24%
Garage	16%
Machine-industrie	15%
Visbewerkingsinrichting	8%
Landbouwmachine-fabriek	8%
Land-/zee-/luchtmacht	8%
Voedings- en genotmiddelenindustrie	7%
Aannemersbedrijf burg. bouw alg.	7%
Elektrotechnisch installatiebedrijf	7%

LBO ec-adm: kantoorpraktijk gediplomeerd:

Detailhandel levensmiddelen	10%
Detailhandel vlees/vleeswaren	7%
Detailhandel huish.art. alg.ass.	5%
Kappersbedrijven en schoonheidsinstituten	5%

LBO ec-adm: winkelpraktijk gediplomeerd:

Detailhandel levensmiddelen	20%
Warenhuis	7%
Kappersbedrijven en schoonheidsinstituten	7%
Detailhandel vlees/vleeswaren	6%

LBO ec-adm: vrije afstudeerrichting gediplomeerd:

Detailhandel levensmiddelen	25%
Restaurant	6%

LBO ec-adm: lager middenstandsonderwijs gediplomeerd:

Detailhandel levensmiddelen	21%
Detailhandel dames- en herenkleding	7%
Restaurant	5%
Detailhandel aardapp./groente/fruit	5%
Detailhandel drogisterij-artikelen	5%
Detailhandel bloemen/planten	5%

LBO ec-adm: overig gediplomeerd:

Detailhandel dames- en herenkleding	8%
Detailhandel brood	7%
Detailhandel drogisterij-artikelen	7%
Restaurant	7%

LBO verz: verzorgende beroepen gediplomeerd:

Detailhandel levensmiddelen	14%
Kappersbedrijven en schoonheidsinstituten	13%
Verpleeghuis somatisch	8%
Bejaardentehuis geen psychogeriatric	5%
Verpleeghuis psychisch	5%

LBO verz: textielverwerkende beroepen gediplomeerd:

Detailhandel levensmiddelen	19%
Kappersbedrijven en schoonheidsinstituten	12%
Detailhandel dames- en herenkleding	9%
Detailhandel brood	5%

LBO verz: uiterlijke verzorging gediplomeerd:

Kappersbedrijven en schoonheidsinstituten	59%
Detailhandel levensmiddelen	6%

LBO verz: kantoor- en verkooppraktijk gediplomeerd:

Detailhandel levensmiddelen	30%
Detailhandel dames- en herenkleding	7%

LBO verz: vrije afstudeerrichting gediplomeerd:

Visbewerkingsinrichting	37%
Detailhandel levensmiddelen	11%
Verpleeghuis somatisch	8%
Verpleeghuis psychisch	8%
Kappersbedrijven en schoonheidsinstituten	8%
Restaurant	7%
Detailhandel ijzerw., bouwmat., glas ed.,niet-elekt.artik.	6%

KMBO agrarisch gediplomeerd:

Plantsoendienst/hoveniersbedrijf	29%
Detailhandel bloemen/planten	26%
Akkerbouw/veehouderij	5%
Tuinbouw	5%
Detailhandel aardapp./groente/fruit	5%
Detailhandel dieren/-ben.	5%
Dierenartspraktijk	5%

KMBO techn: elektrotechniek gediplomeerd:

Elektrotechnisch installatiebedrijf	38%
Elektrotechnische industrie	8%
Aannemersbedrijf burg. bouw alg.	5%
Detailhandel levensmiddelen	5%

KMBO techn: metaalbewerking gediplomeerd:

Machine-industrie	16%
Metaalprod.industrie (excl.machines en transportmidd.)	12%
Constructiewerkplaats neg	10%
Aannemersbedrijf burg. bouw alg.	5%

KMBO techn: overig gediplomeerd:

Aannemersbedrijf burg. bouw alg.	22%
Garage	12%
Grafische industrie	8%
Loodgieters-/sanitair instal.bedr.	5%
Detailhandel brood	5%
Meubelfabriek (hout)	5%
Elektrotechnisch installatiebedrijf	5%

KMBO ec-adm: detailhandel gediplomeerd:

Detailhandel levensmiddelen	22%
Detailhandel dames- en herenkleding	12%
Detailhandel brood	7%
Detailhandel drogisterij-artikelen	7%

KMBO ec-adm: administratie gediplomeerd:

Detailhandel levensmiddelen	8%
-----------------------------	----

KMBO verz: verzorgende beroepen gediplomeerd:

Bejaardentehuis geen psychogeriatric	18%
Verpleeghuis somatisch	17%
Verpleeghuis psychisch	12%
Gezinsverz./bejaardenhulpinst.	12%
Hotel	7%
Detailhandel levensmiddelen	6%

KMBO verz: overig gediplomeerd:

Kappersbedrijven en schoonheidsinstituten	48%
Detailhandel dames- en herenkleding	15%

KMBO overig gediplomeerd:

Detailhandel levensmiddelen	9%
Verpleeghuis psychisch	9%
Elektrotechnisch installatiebedrijf	6%
Algemeen ziekenhuis (niet acad.)	6%

MBO agrar: MAS-A landbouw gediplomeerd:

Akkerbouw/veehouderij	55%
Tuinbouw	8%
Agrarisch dienstverlenend bedrijf	7%

MBO agrar: MAS-A tuinbouw gediplomeerd:

Tuinbouw	52%
Detailhandel bloemen/planten	16%
Plantsoendienst/hoveniersbedrijf	8%

MBO agrar: MAS-B landbouw gediplomeerd:

Akkerbouw/veehouderij	60%
Tuinbouw	8%

MBO agrar: MAS-B tuinbouw gediplomeerd:

Tuinbouw	63%
Detailhandel bloemen/planten	15%
Plantsoendienst/hoveniersbedrijf	8%

MBO techn: bouwkunde gediplomeerd:

Aannemersbedrijf burg. bouw alg.	44%
Architectenbureau	9%
Ingenieursbureau	9%

MBO techn: elektrotechniek gediplomeerd:

Elektrotechnisch installatiebedrijf	25%
Ingenieursbureau	5%

MBO techn: werktuigbouwkunde gediplomeerd:

Machine-industrie	15%
Ingenieursbureau	9%
Metaalprod.industrie (excl.machines en transportmidd.)	6%

MBO techn: weg- en waterbouwkunde gediplomeerd:

Aannemersbedrijf burg. bouw alg.	24%
Ingenieursbureau	23%
Aannemersbedr grond/wegen-bouw ed	17%
Algemeen overheidsbestuur	11%

MBO techn: motorvoertuigentechniek gediplomeerd:

Garage	34%
Machine-industrie	8%
Detailhandel nieuwe auto's	6%
Detailhandel gebruikte auto's	5%

MBO techn: laboratorium KMLO gediplomeerd:

Algemeen ziekenhuis (niet acad.)	15%
Chemische industrie	8%
Technisch speur-/ontwik.werk	8%
Detailhandel levensmiddelen	7%
Verf-/lak-/vernissfabriek	5%
Geneesmiddelenfabriek	5%
Academisch ziekenhuis	5%

MBO techn: laboratorium chemisch gediplomeerd:

Chemische industrie	22%
Algemeen ziekenhuis (niet acad.)	8%
Technisch speur-/ontwik. werk	6%
Overig natuurwetensch.proefstation ed	6%

MBO techn: laboratorium medisch gediplomeerd:

Algemeen ziekenhuis (niet acad.)	61%
Medisch laboratorium	9%

MBO techn: nautisch zeevaartschool gediplomeerd:

Binnenvaartbedrijf neg	20%
Grote vaart neg	15%
Kleine handelsvaart	10%
Baggerbedrijf	6%
Visserij	6%
Cargadoor/bevrachter ed	5%

MBO techn: overig gediplomeerd:

Detailhandel uurwerk/goud-/zilverartikelen	18%
Meubelfabriek (hout)	13%
Detailhandel optische artikelen	11%
Detailhandel meubelen e.d.	6%

MBO ec-adm: bedrijfsadministratie gediplomeerd:

Accountantsbureau	12%
Algemene spaarbank	7%

MBO ec-adm: secretariaat gediplomeerd:

Algemeen ziekenhuis (niet acad.)	5%
Algemene spaarbank	5%

MBO ec-adm: commercieel gediplomeerd:

Algemene spaarbank	11%
Coöperatief georgan. banken, spaarbank, girodienst ed.	7%
Assurantietussenpersoon	5%

MBO ec-adm: bestuurlijk gediplomeerd:

Algemeen overheidsbestuur	17%
Wet. sociaal verzekeringsorgaan	7%
Verf-/lak-/vernisfabriek	6%
Politie ed	5%
Algemene spaarbank	5%

MBO ec-adm: vrije afstudeerrichting gediplomeerd:

Assurantietussenpersoon	6%
Accountantsbureau	6%
Coöperatief georgan. banken, spaarbank, girodienst ed.	6%
Algemene spaarbank	5%
Schade-/ziekte-/ongevalverz.bedrijf	5%

MBO ec-adm: toeristisch gediplomeerd:

Algemene spaarbank	9%
Verkeersbureaus, toeristenbureaus e.d.	9%
Hotel	7%
Reisbemiddelingsbedrijf	7%
Machine-industrie	6%

MBO ec-adm: detailhandel gediplomeerd:

Detailhandel levensmiddelen	11%
Detailhandel dames- en herenkleding	9%

MBO ec-adm: horeca gediplomeerd:

Hotel	53%
Restaurant	9%
Dineruitzending	6%

MBO verz: agogisch werk gediplomeerd:

Kinderdagverblijf/creche gezonde kk	31%
Zwakzinnigeninrichting	22%
Tehuis geest./dubbel gehandicapten	5%

MBO verz: verzorging gediplomeerd:

Bejaardentehuis geen psychogeriatric	29%
Verpleeghuis somatisch	14%
Gezinsverz.-/bejaardenhulpinst.	12%
Medische/verpleegkundige dienst ed	11%
Kraamcentra (geen klinieken; extramuraal)	8%
Verpleeghuis psychisch	7%
Algemeen ziekenhuis (niet acad.)	7%

MBO verz: assistenten gezondheidszorg gediplomeerd:

Apotheek	34%
Algemeen ziekenhuis (niet acad.)	23%
Huisartsenpraktijk	19%
Tandartsenpraktijk/-kliniek ed	12%

MBO verz: mode en kleding gediplomeerd:

Detailhandel dames- en herenkleding	27%
-------------------------------------	-----

MBO verz: activiteitenbegeleiding gediplomeerd:

Zwakzinnigeninrichting	20%
Verpleeghuis somatisch	19%
Verpleeghuis psychisch	10%
Bejaardentehuis geen psychogeriatric	9%
Psychiatrische inrichting/kliniek	8%
Dagverblijf geest./dubbel gehand.	5%
Algemeen ziekenhuis (niet acad.)	5%

MBO verz: INTAS gediplomeerd:

Algemeen ziekenhuis (niet acad.)	19%
Verpleeghuis somatisch	15%
Verpleeghuis psychisch	6%
Detailhandel levensmiddelen	5%
Zwakzinnigeninrichting	5%

MBO verz: civiele en consumptief technische diensten gediplomeerd

Restaurant	18%
Hotel	9%
Bejaardentehuis (geen psychogeriatric)	8%
Algemeen ziekenhuis (niet acad.)	6%
Verpleeghuis somatisch	5%

MBO verz: uiterlijke verzorging gediplomeerd:

Kappersbedrijven en schoonheidsinstituten	43%
Schoonheidsinstituut	12%
Detailhandel drogisterij-artikelen	10%
Dames- en herenkappersbedrijf	5%

MBO verz: sociale arbeid gediplomeerd:

Gezinsverz.-/bejaardenhulpinst.	10%
Uitzendbureau	7%
Algemeen overheidsbestuur	7%
Wet. sociaal verzekeringsorgaan	5%
Belastingkantoor/kadaster ed	5%
Bejaardentehuis (geen psychogeriatric)	5%

MBO verz: verpleging gediplomeerd:

Algemeen ziekenhuis (niet acad.)	37%
Zwakzinnigeninrichting	14%
Verpleeghuis somatisch	14%
Verpleeghuis psychisch	8%
Psychiatrische inrichting/kliniek	7%
Academisch ziekenhuis	7%
Bejaardentehuis geen psychogeriatric	5%

MBO verz: overig gediplomeerd:

Vereniging/organisatie sport	35%
Algemeen overheidsbestuur	15%
Vakantiehuis	10%
Grooth. huismeubilair	5%
Detailhandel sport-/kampeerart.	5%
Algemeen ziekenhuis (niet acad.)	5%
Zwakzinnigeninrichting	5%
Dagverblijf geest./dubbel gehand.	5%
Vereniging/org. wijk/buurt/dorpswerk	5%
Sportaccommodatie	5%
Sportschool/zelfst. sportinstructeur	5%

MBO overig gediplomeerd:

Reisbemiddelingsbedrijf	10%
Reisorganisatiebedrijf	9%
Algemeen ziekenhuis (niet acad.)	9%
Detailhandel levensmiddelen	5%

MAVO gediplomeerd:

Detailhandel levensmiddelen	19%
Restaurant	7%
Kappersbedrijven en schoonheidsinstituten	6%

HAVO gediplomeerd:

Detailhandel levensmiddelen	14%
Algemeen ziekenhuis (niet acad.)	14%
Restaurant	7%

VWO gediplomeerd:

Accountantsbureau	10%
Detailhandel levensmiddelen	9%
Particuliere huish. (loondienst)	6%

LBO technisch ongediplomeerd:

Garage	9%
Aannemersbedrijf burg. bouw alg.	9%
Elektrotechnisch installatiebedrijf	9%
Detailhandel levensmiddelen	6%

LBO economisch-administratief ongediplomeerd:

Detailhandel levensmiddelen	22%
Detailhandel vlees/vleeswaren	8%
Detailhandel brood	5%
Detailhandel dames- en herenkleding	5%
Warenhuis	5%
Cafetaria/lunchroom ed	5%

LBO verzorgend ongediplomeerd:

Detailhandel levensmiddelen	18%
Kappersbedrijven en schoonheidsinstituten	12%
Detailhandel	6%
Restaurant	6%
Cafetaria/lunchroom ed	6%

KMBO technisch ongediplomeerd:

Garage	9%
Aannemersbedrijf burg. bouw alg.	7%
Constructiewerkplaats neg	5%
Elektrotechnisch installatiebedrijf	5%

KMBO economisch-administratief ongediplomeerd:

Detailhandel levensmiddelen	17%
Vrachtauto-/afhaal-/besteldienst	7%
Aannemersbedrijf burg. bouw alg.	5%
Detailhandel dames- en herenkleding	5%
Benzine service station	5%
Restaurant	5%

KMBO overig ongediplomeerd:

Elektrotechnisch installatiebedrijf	9%
Detailhandel huish.art. alg.ass.	9%
Restaurant	9%
Aannemersbedrijf burg. bouw alg.	6%
Detailhandel brood	6%
Cafeteria/lunchroom ed	6%
Garage	6%

MBO agrarisch ongediplomeerd:

Akkerbouw/veehouderij	19%
Tuinbouw	19%
Plantsoendienst/hoveniersbedrijf	11%
Detailhandel bloemen/planten	8%
Grooth. akkerbouwprod./veevoer	5%

MBO technisch ongediplomeerd:

Elektrotechnisch installatiebedrijf	7%
Garage	7%
Aannemersbedrijf burg. bouw alg.	5%
Detailhandel levensmiddelen	5%

MBO economisch-administratief ongediplomeerd:

Detailhandel levensmiddelen	10%
-----------------------------	-----

MBO verzorgend ongediplomeerd:

Detailhandel levensmiddelen	9%
Verpleeghuis somatisch	6%
Detailhandel dames- en herenkleding	5%
Kappersbedrijven en schoonheidsinstituten	5%

MBO overig ongediplomeerd:

Detailhandel levensmiddelen	16%
Hotel	5%

MAVO ongediplomeerd:

Kappersbedrijven en schoonheidsinstituten	13%
Detailhandel levensmiddelen	12%
Aannemersbedrijf burg. bouw alg.	5%
Detailhandel brood	5%
Detailhandel dames- en herenkleding	5%

HAVO ongediplomeerd:

Detailhandel levensmiddelen	12%
Algemeen ziekenhuis (niet acad.)	10%
Benzine service station	6%
Restaurant	6%

VWO ongediplomeerd:

Detailhandel levensmiddelen	11%
Detailhandel dames- en herenkleding	7%
Restaurant	7%
Vereniging/organisatie sport	7%

Tabel 14. Bedrijfsklassenspreiding per opleidingsrichting (alleen gediplomeerde schoolverlaters)

Opleidingsrichting	bedrijfsklassenspreiding
GEDIPLOMEERDEN:	
LBO agrar : land- en tuinbouw	0,72
LBO agrar : overig	0,80
LBO techn : bouwtechniek	0,52
LBO techn : mechanische techniek	0,91
LBO techn : elektrotechniek	0,78
LBO techn : motorvoertuigentechniek	0,67
LBO techn : consumptieve techniek	0,63
LBO techn : installatietechniek	0,45
LBO techn : grafische techniek	0,58
LBO techn : overig	0,83
LBO ec-adm: kantoorpraktijk	0,85
LBO ec-adm: winkelpraktijk	0,63
LBO ec-adm: vrije afstudeerrichting	0,81
LBO ec-adm: lager middenstandsonderw.	0,55
LBO ec-adm: overig	0,77
LBO verz : verzorgende beroepen	0,81
LBO verz : textielverwerkende beroepen	0,67
LBO verz : uiterlijke verzorging	0,57
LBO verz : kantoor- en verkooppraktijk	0,53
LBO verz : vrije afstudeerrichting	0,74
LBO verz : overig	-
KMBO agrarisch	0,64
KMBO techn : elektrotechniek	0,79
KMBO techn : metaalbewerking	0,87
KMBO techn : overig	0,85
KMBO ec-adm: detailhandel	0,39
KMBO ec-adm: administratie	0,91
KMBO ec-adm: overig	-
KMBO verz : verzorgende beroepen	0,75
KMBO verz : overig	0,64
KMBO overig	0,83
MBO agrar : MAS-A landbouw	0,48
MBO agrar : MAS-A tuinbouw	0,50
MBO agrar : MAS-B landbouw	0,41
MBO agrar : MAS-B tuinbouw	0,40
MBO agrar : overig	-
MBO techn : bouwkunde	0,73
MBO techn : elektrotechniek	0,89
MBO techn : werktuigbouwkunde	0,91
MBO techn : weg- en waterbouwkunde	0,67
MBO techn : procestechniek	-
MBO techn : motorvoertuigentechniek	0,81
MBO techn : fijnmechanische techniek	-
MBO techn : laboratorium KMLO	0,85
MBO techn : laboratorium chemisch	0,84
MBO techn : laboratorium medisch	0,35
MBO techn : laboratorium overig	-
MBO techn : nautisch zeevaartschool	0,80
MBO techn : nautisch overig	-
MBO techn : overig	0,77
MBO ec-adm: bedrijfsadministratie	0,91
MBO ec-adm: secretarieel	0,93
MBO ec-adm: commercieel	0,92
MBO ec-adm: bestuurlijk	0,87
MBO ec-adm: vrije afstudeerrichting	0,92
MBO ec-adm: toeristisch	0,91
MBO ec-adm: logistiek	-
MBO ec-adm: handel: detailhandel	0,67
MBO ec-adm: handel: horeca	0,44
MBO ec-adm: handel: overig	-

Tabel 14. Bedrijfsklassenspreiding per opleidingsrichting (alleen gediplomeerde schoolverlaters),
 vervolg

Opleidingsrichting	bedrijfsklassenspreiding
MBO verz : agogisch werk	0,68
MBO verz : verzorging	0,54
MBO verz : assist. gezondheidszorg	0,51
MBO verz : mode en kleding	0,62
MBO verz : activiteitenbegeleiding	0,50
MBO verz : INTAS	0,68
MBO verz : civiele & cons.techn diensten	0,77
MBO verz : uiterlijke verzorging	0,52
MBO verz : sociale arbeid	0,83
MBO verz : verpleging	0,16
MBO verz : overig	0,75
MBO overig	0,91
MAVO	0,80
HAVO	0,86
VWO	0,89
- = geen gegevens vanwege kleine aantallen	

Tabel 15. Percentage werkende schoolverlaters dat in loondienst werkzaam is per opleidingsrichting (gediplomeerden) en per opleidingscluster (ongediplomeerden)

Opleidingsrichting	Loondienst		Totaal N=100%
	ja	nee	
GEDIPLOMEERDEN:			
LBO agrar : land- en tuinbouw	92%	8%	207
LBO agrar : overig	97%	3%	55
LBO techn : bouwtechniek	99%	1%	399
LBO techn : mechanische techniek	99%	1%	296
LBO techn : elektrotechniek	98%	2%	221
LBO techn : motorvoertuigentechniek	97%	3%	303
LBO techn : consumptieve techniek	96%	4%	318
LBO techn : installatietechniek	100%	0%	90
LBO techn : grafische techniek	97%	3%	65
LBO techn : overig	91%	9%	35
LBO ec-adm: kantoorpraktijk	92%	8%	97
LBO ec-adm: winkelpraktijk	97%	3%	79
LBO ec-adm: vrije afstudeerrichting	95%	5%	74
LBO ec-adm: lager middenstandsonderwijs	90%	10%	110
LBO ec-adm: overig	100%	0%	36
LBO verz : verzorgende beroepen	96%	4%	247
LBO verz : textielverwerkende beroepen	97%	3%	118
LBO verz : uiterlijke verzorging	98%	2%	60
LBO verz : kantoor- en verkooppraktijk	96%	4%	79
LBO verz : vrije afstudeerrichting	88%	12%	38
LBO verz : overig	-	-	-
KMBO agrarisch	89%	11%	38
KMBO techn : elektrotechniek	97%	3%	63
KMBO techn : metaalbewerking	100%	0%	60
KMBO techn : overig	98%	2%	130
KMBO ec-adm: detailhandel	96%	4%	71
KMBO ec-adm: administratie	96%	4%	284
KMBO ec-adm: overig	-	-	-
KMBO verz : verzorgende beroepen	99%	1%	81
KMBO verz : overig	97%	3%	29
KMBO overig	94%	6%	34
MBO agrar : MAS-A landbouw	64%	36%	109
MBO agrar : MAS-A tuinbouw	59%	41%	64
MBO agrar : MAS-B landbouw	68%	32%	98
MBO agrar : MAS-B tuinbouw	69%	31%	37
MBO agrar : overig	-	-	-
MBO techn : bouwkunde	95%	5%	77
MBO techn : elektrotechniek	96%	4%	206
MBO techn : werktuigbouwkunde	95%	5%	163
MBO techn : weg- en waterbouwkunde	93%	7%	32
MBO techn : procestechniek	-	-	-
MBO techn : motorvoertuigentechniek	91%	9%	51
MBO techn : fijnmechanische techniek	-	-	-
MBO techn : laboratorium KMLO	97%	3%	61
MBO techn : laboratorium chemisch	99%	1%	48
MBO techn : laboratorium medisch	100%	0%	40
MBO techn : laboratorium overig	-	-	-
MBO techn : nautisch zeevaartschool	89%	11%	38
MBO techn : nautisch overig	-	-	-
MBO techn : overig	95%	5%	197
MBO ec-adm: bedrijfsadministratie	97%	3%	306
MBO ec-adm: secretariaat	100%	0%	355
MBO ec-adm: commercieel	98%	2%	210
MBO ec-adm: bestuurlijk	98%	2%	43
MBO ec-adm: vrije afstudeerrichting	99%	1%	88
MBO ec-adm: toeristisch	93%	7%	71
MBO ec-adm: logistiek	-	-	-
MBO ec-adm: handel: detailhandel	94%	6%	432
MBO ec-adm: handel: horeca	96%	4%	105
MBO ec-adm: handel: overig	-	-	-

Tabel 15. Percentage werkende schoolverlaters dat in loondienst werkzaam is per opleidingsrichting (gediplomeerden) en per opleidingscluster (ongediplomeerden), vervolg

Opleidingsrichting	Loondienst		Totaal N=100%
	ja	nee	
MBO verz : agogisch werk	97%	3%	284
MBO verz : verzorging	99%	1%	415
MBO verz : assistenten gezondheidszorg	100%	0%	239
MBO verz : mode en kleding	96%	4%	222
MBO verz : activiteitenbegeleiding	99%	1%	88
MBO verz : INTAS	99%	1%	68
MBO verz : civiele & cons-techn diensten	94%	6%	60
MBO verz : uiterlijke verzorging	96%	4%	72
MBO verz : sociale arbeid	97%	3%	51
MBO verz : verpleging	100%	0%	58
MBO verz : overig	90%	10%	39
MBO overig	96%	4%	115
MAVO	92%	8%	1.152
HAVO	92%	8%	768
VWO	92%	8%	483
ONGEDIPLOMEERDEN:			
LBO agrarisch	-	-	-
LBO technisch	97%	3%	118
LBO economisch-administratief	100%	0%	37
LBO verzorgend	92%	8%	49
LBO overig	-	-	-
KMBO agrarisch	-	-	-
KMBO technisch	100%	0%	59
KMBO economisch-administratief	81%	19%	43
KMBO verzorgend	-	-	-
KMBO overig	94%	6%	33
MBO agrarisch	89%	11%	38
MBO technisch	95%	5%	368
MBO economisch-administratief	96%	4%	489
MBO verzorgend	97%	3%	520
MBO overig	95%	5%	65
MAVO	96%	4%	57
HAVO	94%	6%	67
VWO	93%	7%	28
- = geen gegevens vanwege kleine aantallen			

Tabel 16. Percentage in loondienst werkende schoolverlaters met vaste aanstelling per opleidingsrichting (gediplomeerden) en per opleidingscluster (ongediplomeerden)

Opleidingsrichting	Vaste aanstelling		Totaal N=100%
	ja	nee	
GEDIPLOMEERDEN:			
LBO agrar : land- en tuinbouw	34%	66%	190
LBO agrar : overig	33%	67%	53
LBO techn : bouwtechniek	17%	83%	395
LBO techn : mechanische techniek	21%	79%	293
LBO techn : elektrotechniek	19%	81%	216
LBO techn : motorvoertuigentechniek	13%	87%	294
LBO techn : consumptieve techniek	18%	82%	307
LBO techn : installatietechniek	22%	78%	90
LBO techn : grafische techniek	29%	71%	63
LBO techn : overig	46%	54%	32
LBO ec-adm: kantoorpraktijk	45%	55%	89
LBO ec-adm: winkelpraktijk	44%	56%	77
LBO ec-adm: vrije afstudeerrichting	53%	47%	71
LBO ec-adm: lager middenstandsonderwijs	54%	46%	99
LBO ec-adm: overig	58%	42%	36
LBO verz : verzorgende beroepen	47%	53%	237
LBO verz : textielverwerkende beroepen	39%	61%	115
LBO verz : uiterlijke verzorging	29%	71%	59
LBO verz : kantoor- en verkooppraktijk	44%	56%	76
LBO verz : vrije afstudeerrichting	61%	39%	33
LBO verz : overig	-	-	-
KMBO agrarisch	65%	35%	34
KMBO techn : elektrotechniek	30%	70%	61
KMBO techn : metaalbewerking	52%	48%	60
KMBO techn : overig	35%	65%	128
KMBO ec-adm: detailhandel	72%	28%	68
KMBO ec-adm: administratie	70%	30%	273
KMBO ec-adm: overig	-	-	-
KMBO verz : verzorgende beroepen	55%	45%	80
KMBO verz : overig	50%	50%	28
KMBO overig	31%	69%	32
MBO agrar : MAS-A landbouw	64%	36%	70
MBO agrar : MAS-A tuinbouw	93%	7%	38
MBO agrar : MAS-B landbouw	65%	35%	67
MBO agrar : MAS-B tuinbouw	84%	16%	26
MBO agrar : overig	-	-	-
MBO techn : bouwkunde	77%	23%	73
MBO techn : elektrotechniek	62%	38%	198
MBO techn : werktuigbouwkunde	71%	29%	155
MBO techn : weg- en waterbouwkunde	70%	30%	29
MBO techn : procestechniek	-	-	-
MBO techn : motorvoertuigentechniek	66%	34%	47
MBO techn : fijnmechanische techniek	-	-	-
MBO techn : laboratorium KML0	59%	41%	59
MBO techn : laboratorium chemisch	57%	43%	47
MBO techn : laboratorium medisch	80%	20%	40
MBO techn : laboratorium overig	-	-	-
MBO techn : nautisch zeevaartschool	96%	4%	34
MBO techn : nautisch overig	-	-	-
MBO techn : overig	87%	13%	187
MBO ec-adm: bedrijfsadministratie	73%	27%	297
MBO ec-adm: secretariaat	75%	25%	354
MBO ec-adm: commercieel	70%	30%	205
MBO ec-adm: bestuurlijk	57%	43%	42
MBO ec-adm: vrije afstudeerrichting	77%	23%	87
MBO ec-adm: toeristisch	64%	36%	67
MBO ec-adm: logistiek	-	-	-
MBO ec-adm: handel: detailhandel	77%	23%	404
MBO ec-adm: handel: horeca	91%	9%	101
MBO ec-adm: handel: overig	-	-	-

Tabel 16. Percentage in loondienst werkende schoolverlaters met vaste aanstelling per opleidingsrichting (gediplomeerden) en per opleidingscluster (ongediplomeerden), vervolg

Opleidingsrichting	Vaste aanstelling		Totaal N=100%
	ja	nee	
MBO verz : agogisch werk	64%	36%	276
MBO verz : verzorging	68%	32%	413
MBO verz : assistenten gezondheidszorg	86%	14%	238
MBO verz : mode en kleding	85%	15%	214
MBO verz : activiteitenbegeleiding	73%	27%	86
MBO verz : INTAS	33%	67%	67
MBO verz : civiele & cons-techn diensten	65%	35%	57
MBO verz : uiterlijke verzorging	90%	10%	69
MBO verz : sociale arbeid	70%	30%	49
MBO verz : verpleging	41%	59%	58
MBO verz : overig	83%	17%	35
MBO overig	66%	34%	110
MAVO	43%	57%	1.063
HAVO	37%	63%	710
VWO	35%	65%	442
ONGEDIPLOMEERDEN:			
LBO agrarisch	-	-	-
LBO technisch	27%	73%	114
LBO economisch-administratief	51%	49%	37
LBO verzorgend	47%	53%	45
LBO overig	-	-	-
KMBO agrarisch	-	-	-
KMBO technisch	63%	37%	59
KMBO economisch-administratief	71%	29%	35
KMBO verzorgend	-	-	-
KMBO overig	45%	55%	31
MBO agrarisch	41%	59%	34
MBO technisch	46%	54%	349
MBO economisch-administratief	63%	37%	469
MBO verzorgend	64%	36%	504
MBO overig	55%	45%	62
MAVO	45%	55%	55
HAVO	43%	57%	63
VWO	58%	42%	26
- = geen gegevens vanwege kleine aantallen			

Tabel 17. Wekelijkse arbeidsduur van werkende schoolverlaters per opleidingsrichting
(gediplomeerden) en per opleidingscluster (ongediplomeerden)

Opleidingsrichting	Werktijd		Totaal N=100%
	full-time	part-time	
GEDIPLOMEERDEN:			
LBO agrar : land- en tuinbouw	68%	32%	209
LBO agrar : overig	67%	33%	57
LBO techn : bouwtechniek	86%	14%	407
LBO techn : mechanische techniek	80%	20%	298
LBO techn : elektrotechniek	75%	25%	224
LBO techn : motorvoertuigentechniek	70%	30%	307
LBO techn : consumptieve techniek	65%	35%	325
LBO techn : installatietechniek	87%	13%	93
LBO techn : grafische techniek	80%	20%	70
LBO techn : overig	70%	30%	38
LBO ec-adm: kantoorpraktijk	71%	29%	99
LBO ec-adm: winkelpraktijk	61%	39%	79
LBO ec-adm: vrije afstudeerrichting	56%	44%	76
LBO ec-adm: lager middenstandsonderwijs	54%	46%	107
LBO ec-adm: overig	67%	33%	36
LBO verz : verzorgende beroepen	63%	37%	250
LBO verz : textielverwerkende beroepen	66%	34%	121
LBO verz : uiterlijke verzorging	55%	45%	64
LBO verz : kantoor- en verkooppraktijk	53%	47%	82
LBO verz : vrije afstudeerrichting	67%	33%	42
LBO verz : overig	-	-	-
KMBO agrarisch	77%	23%	39
KMBO techn : elektrotechniek	86%	14%	64
KMBO techn : metaalbewerking	95%	5%	60
KMBO techn : overig	83%	17%	134
KMBO ec-adm: detailhandel	79%	21%	71
KMBO ec-adm: administratie	88%	12%	286
KMBO ec-adm: overig	-	-	-
KMBO verz : verzorgende beroepen	73%	27%	83
KMBO verz : overig	48%	52%	29
KMBO overig	76%	24%	34
MBO agrar : MAS-A landbouw	71%	29%	109
MBO agrar : MAS-A tuinbouw	94%	6%	65
MBO agrar : MAS-B landbouw	84%	16%	100
MBO agrar : MAS-B tuinbouw	95%	5%	37
MBO agrar : overig	-	-	-
MBO techn : bouwkunde	95%	5%	79
MBO techn : elektrotechniek	92%	8%	206
MBO techn : werktuigbouwkunde	91%	9%	163
MBO techn : weg- en waterbouwkunde	99%	1%	32
MBO techn : procestechniek	-	-	-
MBO techn : motorvoertuigentechniek	94%	6%	52
MBO techn : fijnmechanische techniek	-	-	-
MBO techn : laboratorium KMLO	89%	11%	62
MBO techn : laboratorium chemisch	95%	5%	48
MBO techn : laboratorium medisch	95%	5%	41
MBO techn : laboratorium overig	-	-	-
MBO techn : nautisch zeevaartschool	97%	3%	39
MBO techn : nautisch overig	-	-	-
MBO techn : overig	91%	9%	198
MBO ec-adm: bedrijfsadministratie	90%	10%	308
MBO ec-adm: secretariaat	93%	7%	356
MBO ec-adm: commercieel	91%	9%	209
MBO ec-adm: bestuurlijk	93%	7%	43
MBO ec-adm: vrije afstudeerrichting	90%	10%	88
MBO ec-adm: toeristisch	80%	20%	71
MBO ec-adm: logistiek	-	-	-
MBO ec-adm: handel: detailhandel	84%	16%	432
MBO ec-adm: handel: horeca	96%	4%	105
MBO ec-adm: handel: overig	-	-	-

Tabel 17. Wekelijkse arbeidsduur van werkende schoolverlaters per opleidingsrichting (gediplomeerden) en per opleidingscluster (ongediplomeerden), vervolg

Opleidingsrichting	Werktijd		Totaal N=100%
	full-time	part-time	
MBO verz : agogisch werk	75%	25%	286
MBO verz : verzorging	89%	11%	416
MBO verz : assistenten gezondheidszorg	89%	11%	240
MBO verz : mode en kleding	80%	20%	223
MBO verz : activiteitenbegeleiding	66%	34%	86
MBO verz : INTAS	78%	22%	69
MBO verz : civiele & cons-techn diensten	81%	19%	61
MBO verz : uiterlijke verzorging	73%	27%	72
MBO verz : sociale arbeid	81%	19%	51
MBO verz : verpleging	86%	14%	58
MBO verz : overig	65%	35%	39
MBO overig	85%	15%	115
MAVO	49%	51%	1.186
HAVO	58%	42%	767
VWO	48%	52%	493
ONGEDIPLOMEERDEN:			
LBO agrarisch	-	-	-
LBO technisch	78%	23%	120
LBO economisch-administratief	86%	14%	37
LBO verzorgend	63%	37%	51
LBO overig	-	-	-
KMBO agrarisch	-	-	-
KMBO technisch	93%	7%	60
KMBO economisch-administratief	82%	18%	44
KMBO verzorgend	-	-	-
KMBO overig	76%	24%	33
MBO agrarisch	82%	18%	38
MBO technisch	79%	21%	369
MBO economisch-administratief	80%	20%	490
MBO verzorgend	78%	22%	524
MBO overig	73%	27%	64
MAVO	49%	51%	59
HAVO	71%	29%	70
VWO	57%	43%	28
- = geen gegevens vanwege kleine aantallen			

Tabel 18. Vereist opleidingsniveau (onderbenutting) per opleidingsrichting (gediplomeerden)

Opleidingsrichting	Vereist opleidingsniveau			Totaal N=100%
	lager	zelfde	hoger	
GEDIPLOMEERDEN:				
LBO agrar : land- en tuinbouw	33%	48%	19%	196
LBO agrar : overig	36%	52%	12%	56
LBO techn : bouwtechniek	13%	75%	12%	395
LBO techn : mechanische techniek	14%	69%	17%	283
LBO techn : elektrotechniek	19%	70%	11%	218
LBO techn : motorvoertuigentechniek	10%	73%	16%	300
LBO techn : consumptieve techniek	17%	60%	22%	317
LBO techn : installatietechniek	7%	85%	7%	88
LBO techn : grafische techniek	22%	60%	18%	68
LBO techn : overig	15%	46%	39%	38
LBO ec-adm: kantoorpraktijk	33%	53%	15%	95
LBO ec-adm: winkelpraktijk	37%	49%	14%	78
LBO ec-adm: vrije afstudeerrichting	23%	64%	13%	74
LBO ec-adm: lager middenstandsonderwijs	44%	42%	14%	108
LBO ec-adm: overig	57%	33%	10%	31
LBO verz : verzorgende beroepen	31%	56%	13%	236
LBO verz : textielverwerkende beroepen	37%	50%	13%	114
LBO verz : uiterlijke verzorging	31%	51%	18%	57
LBO verz : kantoor- en verkooppraktijk	43%	48%	9%	79
LBO verz : vrije afstudeerrichting	47%	34%	19%	40
LBO verz : overig	-	-	-	-
KMBO agrarisch	51%	34%	14%	35
KMBO techn : elektrotechniek	48%	44%	8%	63
KMBO techn : metaalbewerking	53%	36%	10%	58
KMBO techn : overig	28%	66%	6%	126
KMBO ec-adm: detailhandel	56%	40%	5%	63
KMBO ec-adm: administratie	56%	25%	19%	259
KMBO ec-adm: overig	-	-	-	-
KMBO verz : verzorgende beroepen	46%	51%	3%	78
KMBO verz : overig	52%	37%	11%	27
KMBO overig	37%	40%	23%	35
MBO agrar : MAS-A landbouw	36%	62%	2%	100
MBO agrar : MAS-A tuinbouw	16%	84%	0%	63
MBO agrar : MAS-B landbouw	29%	71%	0%	93
MBO agrar : MAS-B tuinbouw	16%	84%	0%	35
MBO agrar : overig	-	-	-	-
MBO techn : bouwkunde	12%	86%	2%	76
MBO techn : elektrotechniek	18%	81%	1%	204
MBO techn : werktuigbouwkunde	18%	81%	1%	157
MBO techn : weg- en waterbouwkunde	8%	90%	2%	32
MBO techn : procestechniek	-	-	-	-
MBO techn : motorvoertuigentechniek	14%	83%	3%	50
MBO techn : fijnmechanische techniek	-	-	-	-
MBO techn : laboratorium KML0	38%	61%	2%	61
MBO techn : laboratorium chemisch	8%	88%	5%	47
MBO techn : laboratorium medisch	12%	78%	10%	41
MBO techn : laboratorium overig	-	-	-	-
MBO techn : nautisch zeevaartschool	14%	79%	6%	34
MBO techn : nautisch overig	-	-	-	-
MBO techn : overig	19%	80%	1%	192
MBO ec-adm: bedrijfsadministratie	14%	85%	1%	302
MBO ec-adm: secretariaat	11%	89%	1%	348
MBO ec-adm: commercieel	17%	82%	1%	202
MBO ec-adm: bestuurlijk	24%	76%	0%	42
MBO ec-adm: vrije afstudeerrichting	15%	85%	1%	86
MBO ec-adm: toeristisch	34%	66%	0%	71
MBO ec-adm: logistiek	-	-	-	-
MBO ec-adm: handel: detailhandel	31%	68%	1%	413
MBO ec-adm: handel: horeca	4%	91%	4%	100
MBO ec-adm: handel: overig	-	-	-	-

Tabel 18. Vereist opleidingsniveau (onderbenutting) per opleidingsrichting (gediplomeerden), vervolg

Opleidingsrichting	Vereist opleidingsniveau			Totaal N=100%
	lager	zelfde	hoger	
MBO verz :agogisch werk	27%	71%	1%	277
MBO verz : verzorging	15%	85%	0%	405
MBO verz : assistenten gezondheidszorg	13%	87%	0%	237
MBO verz : mode en kleding	44%	55%	1%	214
MBO verz : activiteitenbegeleiding	17%	81%	2%	85
MBO verz : INTAS	92%	8%	0%	65
MBO verz : civiele & cons-techn diensten	44%	56%	0%	58
MBO verz : uiterlijke verzorging	32%	67%	1%	68
MBO verz : sociale arbeid	28%	60%	12%	49
MBO verz : verpleging	11%	89%	0%	57
MBO verz : overig	11%	89%	0%	35
MBO overig	33%	67%	0%	110
MAVO	42%	47%	11%	1.165
HAVO	67%	33%	1%	742
VWO	65%	35%	1%	483

- = geen gegevens vanwege kleine aantallen

Tabel 19. Vereiste vakrichting per opleidingsrichting (gediplomeerden) en per opleidingscluster (ongediplomeerden)

Opleidingsrichting	Vereiste eigen richting	opleidingsrichting andere richting	geen richting	Totaal N=100%
GEDIPLOMEERDEN:				
LBO agrar : land- en tuinbouw	30%	2%	68%	195
LBO agrar : overig	28%	3%	68%	56
LBO techn : bouwtechniek	58%	2%	40%	382
LBO techn : mechanische techniek	38%	7%	55%	273
LBO techn : elektrotechniek	46%	3%	51%	217
LBO techn : motorvoertuigentechniek	56%	3%	41%	295
LBO techn : consumptieve techniek	59%	3%	38%	309
LBO techn : installatietechniek	63%	5%	33%	87
LBO techn : grafische techniek	53%	6%	42%	64
LBO techn : overig	59%	9%	32%	35
LBO ec-adm: kantoorpraktijk	23%	2%	74%	95
LBO ec-adm: winkelpraktijk	24%	3%	73%	72
LBO ec-adm: vrije afstudeerrichting	26%	5%	70%	75
LBO ec-adm: lager middenstandsonderwijs	14%	4%	82%	108
LBO ec-adm: overig	17%	0%	83%	35
LBO verz : verzorgende beroepen	21%	3%	76%	242
LBO verz : textielverwerkende beroepen	15%	1%	84%	119
LBO verz : uiterlijke verzorging	34%	2%	64%	60
LBO verz : kantoor- en verkooppraktijk	19%	3%	78%	80
LBO verz : vrije afstudeerrichting	12%	0%	88%	41
LBO verz : overig	-	-	-	-
KMBO agrarisch	41%	3%	56%	34
KMBO techn : elektrotechniek	57%	2%	41%	61
KMBO techn : metaalbewerking	45%	5%	50%	58
KMBO techn : overig	59%	4%	37%	130
KMBO ec-adm: detailhandel	21%	6%	73%	63
KMBO ec-adm: administratie	33%	4%	63%	267
KMBO ec-adm: overig	-	-	-	-
KMBO verz : verzorgende beroepen	34%	0%	66%	79
KMBO verz : overig	48%	4%	48%	27
KMBO overig	21%	0%	79%	33
MBO agrar : MAS-A landbouw	33%	2%	65%	101
MBO agrar : MAS-A tuinbouw	65%	3%	33%	63
MBO agrar : MAS-B landbouw	42%	4%	54%	96
MBO agrar : MAS-B tuinbouw	73%	3%	24%	36
MBO agrar : overig	-	-	-	-
MBO techn : bouwkunde	80%	1%	20%	76
MBO techn : elektrotechniek	68%	3%	29%	199
MBO techn : werktuigbouwkunde	63%	5%	31%	158
MBO techn : weg- en waterbouwkunde	80%	2%	18%	32
MBO techn : procestechniek	-	-	-	-
MBO techn : motorvoertuigentechniek	70%	4%	27%	52
MBO techn : fijnmechanische techniek	-	-	-	-
MBO techn : laboratorium KMLO	58%	4%	39%	57
MBO techn : laboratorium chemisch	76%	5%	19%	47
MBO techn : laboratorium medisch	79%	3%	17%	41
MBO techn : laboratorium overig	-	-	-	-
MBO techn : nautisch zeevaartschool	78%	1%	21%	35
MBO techn : nautisch overig	-	-	-	-
MBO techn : overig	69%	1%	30%	190
MBO ec-adm: bedrijfsadministratie	58%	4%	38%	302
MBO ec-adm: secretariaat	55%	6%	38%	350
MBO ec-adm: commercieel	32%	7%	61%	203
MBO ec-adm: bestuurlijk	14%	10%	76%	41
MBO ec-adm: vrije afstudeerrichting	28%	5%	67%	86
MBO ec-adm: toeristisch	24%	7%	69%	71
MBO ec-adm: logistiek	-	-	-	-
MBO ec-adm: handel: detailhandel	26%	5%	69%	417
MBO ec-adm: handel: horeca	50%	5%	45%	102
MBO ec-adm: handel: overig	-	-	-	-

Tabel 19. Vereiste vakrichting per opleidingsrichting (gediplomeerden) en per opleidingscluster (ongediplomeerden), vervolg

Opleidingsrichting	Vereiste opleidingsrichting			Totaal N=100%
	eigen richting	andere richting	geen richting	
MBO verz : agogisch werk	54%	3%	43%	278
MBO verz : verzorging	62%	1%	37%	398
MBO verz : assistenten gezondheidszorg	69%	1%	30%	234
MBO verz : mode en kleding	24%	5%	71%	213
MBO verz : activiteitenbegeleiding	61%	5%	34%	86
MBO verz : INTAS	18%	1%	80%	64
MBO verz : civiele & cons-techn diensten	40%	6%	55%	57
MBO verz : uiterlijke verzorging	61%	2%	37%	68
MBO verz : sociale arbeid	42%	15%	43%	48
MBO verz : verpleging	70%	1%	29%	57
MBO verz : overig	85%	5%	10%	39
MBO overig	31%	6%	64%	112
MAVO	6%	2%	91%	1.170
HAVO	17%	1%	82%	750
VWO	13%	1%	86%	483
ONGEDIPLOMEERDEN:				
LBO agrarisch	-	-	-	-
LBO technisch	35%	4%	61%	114
LBO economisch-administratief	12%	0%	88%	34
LBO verzorgend	12%	2%	86%	50
LBO overig	-	-	-	-
KMBO agrarisch	-	-	-	-
KMBO technisch	25%	4%	72%	57
KMBO economisch-administratief	21%	2%	76%	42
KMBO verzorgend	-	-	-	-
KMBO overig	27%	4%	69%	26
MBO agrarisch	34%	3%	63%	38
MBO technisch	34%	4%	63%	350
MBO economisch-administratief	19%	4%	77%	477
MBO verzorgend	20%	3%	77%	499
MBO overig	13%	8%	80%	64
MAVO	9%	2%	89%	57
HAVO	4%	9%	87%	69
VWO	7%	0%	93%	29
- = geen gegevens vanwege kleine aantallen				

[illegible]

Tabel 20. Netto maandloon (in guldens) per opleidingsrichting (gediplomeerden) en per opleidingscluster (ongediplomeerden), vervolg

Opleidingsrichting	Netto maandloon (in guldens)							Totaal N=100%	
	≤ 500	501-750	751-1000	1001-1250	1251-1500	1501-1750	1751-2000 > 2000		
MBO techn : bouwkunde	4%	1%	0%	2%	15%	36%	33%	7%	68
MBO techn : elektrotechniek	4%	2%	3%	4%	16%	28%	31%	12%	184
MBO techn : werktuigbouwkunde	5%	2%	1%	2%	12%	26%	37%	13%	138
MBO techn : weg- en waterbouwkunde	2%	0%	0%	2%	7%	27%	44%	18%	27
MBO techn : procestechniek	-	-	-	-	-	-	-	-	-
MBO techn : motorvoertuigentechniek	5%	3%	0%	0%	8%	29%	48%	8%	40
MBO techn : fijnmechanische techniek	-	-	-	-	-	-	-	-	-
MBO techn : laboratorium KMO	7%	2%	4%	0%	19%	20%	43%	6%	54
MBO techn : laboratorium chemisch	4%	0%	0%	5%	7%	28%	41%	15%	45
MBO techn : laboratorium medisch	0%	2%	1%	4%	5%	19%	64%	4%	39
MBO techn : laboratorium overig	-	-	-	-	-	-	-	-	-
MBO techn : nautisch zeevaartschool	3%	0%	5%	1%	6%	3%	41%	40%	35
MBO techn : nautisch overig	-	-	-	-	-	-	-	-	-
MBO techn : overig	1%	1%	6%	4%	21%	24%	32%	11%	179
MBO ec-adm: bedrijfsadministratie	5%	2%	6%	21%	32%	23%	9%	2%	277
MBO ec-adm: secretariaat	2%	2%	7%	24%	36%	18%	10%	1%	320
MBO ec-adm: commercieel	4%	1%	6%	25%	30%	23%	8%	1%	184
MBO ec-adm: bestuurlijk	2%	0%	10%	16%	30%	21%	21%	0%	38
MBO ec-adm: vrije afstudeerrichting	3%	2%	5%	19%	35%	21%	14%	1%	80
MBO ec-adm: toeristisch	5%	0%	17%	24%	30%	14%	10%	0%	65
MBO ec-adm: logistiek	-	-	-	-	-	-	-	-	-
MBO ec-adm: handel: detailhandel	4%	5%	12%	20%	28%	15%	10%	4%	370
MBO ec-adm: handel: horeca	0%	2%	2%	1%	5%	17%	33%	40%	97
MBO ec-adm: handel: overig	-	-	-	-	-	-	-	-	-
MBO verz : agogisch werk	5%	3%	15%	20%	25%	18%	10%	4%	258
MBO verz : verzorging	1%	1%	9%	13%	26%	21%	24%	5%	350
MBO verz : assistenten gezondheidszorg	0%	0%	6%	12%	26%	47%	8%	1%	215
MBO verz : mode en kleding	3%	6%	22%	32%	27%	7%	3%	1%	189
MBO verz : activiteitenbegeleiding	1%	6%	13%	16%	30%	18%	15%	1%	78
MBO verz : INTAS	13%	12%	38%	22%	14%	2%	0%	0%	53
MBO verz : civiele & cons-techn diensten	1%	7%	16%	18%	21%	13%	4%	4%	55
MBO verz : uiterlijke verzorging	2%	7%	19%	32%	28%	8%	4%	1%	59
MBO verz : sociale arbeid	5%	0%	6%	13%	21%	17%	24%	13%	48
MBO verz : verpleging	4%	1%	2%	13%	20%	21%	35%	4%	54
MBO verz : overig	0%	0%	6%	25%	13%	6%	19%	31%	31
MBO overig	8%	2%	12%	24%	31%	10%	8%	4%	106
MAVO	38%	23%	24%	10%	2%	1%	1%	1%	1.027
HAVO	28%	14%	25%	16%	11%	4%	2%	1%	689
VMO	32%	14%	18%	10%	21%	3%	2%	0%	463

Tabel 20. Netto maandloon (in guldens) per opleidingsrichting (gediplomeerden) en per opleidingscluster (ongediplomeerden), vervolg

Opleidingsrichting	Netto maandloon (in guldens)								Totaal N=100%
	≤ 500	501-750	751-1000	1001-1250	1251-1500	1501-1750	1751-2000	> 2000	
ONGEDIPLOMEERDEN:									
LBO agrarisch	-	-	-	-	-	-	-	-	-
LBO technisch	11%	25%	37%	17%	8%	0%	1%	0%	99
LBO economisch-administratief	13%	31%	28%	22%	6%	0%	0%	0%	32
LBO verzorgend	17%	45%	36%	2%	0%	0%	0%	0%	42
LBO overig	-	-	-	-	-	-	-	-	-
KMBO agrarisch	-	-	-	-	-	-	-	-	-
KMBO technisch	0%	6%	19%	30%	26%	15%	4%	0%	47
KMBO economisch-administratief	9%	12%	33%	30%	3%	6%	0%	6%	33
KMBO verzorgend	-	-	-	-	-	-	-	-	-
KMBO overig	14%	17%	45%	7%	10%	7%	0%	0%	29
MBO agrarisch	3%	9%	22%	13%	28%	13%	9%	3%	32
MBO technisch	10%	10%	20%	16%	18%	11%	9%	7%	308
MBO economisch-administratief	8%	8%	23%	19%	17%	15%	7%	4%	427
MBO verzorgend	7%	12%	34%	24%	11%	8%	3%	1%	439
MBO overig	15%	14%	22%	20%	22%	3%	2%	2%	59
MAVO	29%	33%	24%	6%	8%	0%	0%	0%	51
HAVO	21%	17%	22%	21%	14%	2%	2%	2%	63
VWO	-	-	-	-	-	-	-	-	-

- = geen gegevens vanwege kleine aantallen

- = geen gegevens vanwege kleine aantallen

Tabel 21. Netto uurloon (in guldens) per opleidingsrichting (gediplomeerden) en per opleidingscluster (ongediplomeerden)

Opleidingsrichting	Netto uurloon (in guldens)							Totaal N=100%
	< 4	4-6	6-8	8-10	10-12	12-14	14-16	≥ 16
GEDIPLOMEERDEN:								
LBO agrar : land- en tuinbouw	12%	49%	24%	11%	3%	1%	0%	1%
LBO agrar : overig	9%	47%	35%	8%	2%	0%	0%	0%
LBO techn : bouwtechniek	5%	33%	53%	7%	1%	0%	0%	0%
LBO techn : mechanische techniek	10%	51%	29%	7%	2%	0%	1%	0%
LBO techn : elektrotechniek	11%	57%	19%	9%	4%	1%	0%	0%
LBO techn : motorvoertuigtechniek	8%	59%	25%	5%	3%	0%	0%	0%
LBO techn : consumptieve techniek	4%	39%	39%	15%	2%	0%	0%	0%
LBO techn : installatietechniek	3%	63%	26%	8%	0%	0%	0%	0%
LBO techn : grafische techniek	4%	20%	45%	20%	8%	4%	0%	0%
LBO techn : overig	0%	68%	0%	11%	11%	11%	0%	0%
LBO ec-adm: kantoorpraktijk	10%	59%	24%	5%	1%	2%	0%	0%
LBO ec-adm: winkelpraktijk	18%	66%	8%	5%	2%	0%	0%	0%
LBO ec-adm: vrije afstudeerrichting	12%	55%	20%	5%	7%	0%	1%	0%
LBO ec-adm: lager middenstandsonderwijs	6%	54%	28%	9%	3%	0%	0%	0%
LBO ec-adm: overig	15%	55%	19%	11%	0%	0%	0%	0%
LBO verz : verzorgende beroepen	13%	56%	26%	5%	0%	0%	0%	0%
LBO verz : textielverwerkende beroepen	14%	65%	15%	3%	2%	0%	0%	0%
LBO verz : uiterlijke verzorging	10%	85%	5%	0%	0%	0%	0%	0%
LBO verz : kantoor- en verkooppraktijk	15%	69%	12%	2%	2%	0%	0%	0%
LBO verz : vrije afstudeerrichting	4%	38%	16%	35%	8%	0%	0%	0%
LBO verz : overig	-	-	-	-	-	-	-	-
KMBO agrarisch	0%	26%	39%	23%	13%	0%	0%	0%
KMBO techn : elektrotechniek	4%	21%	41%	23%	5%	5%	0%	0%
KMBO techn : metaalbewerking	0%	7%	33%	48%	11%	2%	0%	0%
KMBO techn : overig	0%	10%	30%	37%	16%	5%	2%	1%
KMBO ec-adm: detailhandel	2%	36%	48%	12%	2%	0%	0%	0%
KMBO ec-adm: administratie	1%	25%	45%	22%	6%	1%	0%	1%
KMBO ec-adm: overig	-	-	-	-	-	-	-	-
KMBO verz : verzorgende beroepen	1%	30%	42%	21%	4%	0%	0%	1%
KMBO verz : overig	-	-	-	-	-	-	-	-
KMBO overig	4%	33%	41%	11%	7%	4%	0%	0%
MB0 agrar : MAS-A landbouw	11%	13%	21%	27%	12%	12%	4%	1%
MB0 agrar : MAS-A tuinbouw	1%	10%	28%	23%	30%	8%	0%	1%
MB0 agrar : MAS-B landbouw	0%	10%	41%	37%	9%	3%	0%	0%
MB0 agrar : MAS-B tuinbouw	1%	6%	28%	39%	18%	8%	0%	0%
MB0 agrar : overig	-	-	-	-	-	-	-	-

Tabel 21. Netto uurloon (in guldens) per opleidingsrichting (gediplomeerden) en per opleidingscluster (ongediplomeerden), vervolg

Opleidingsrichting	Netto uurloon (in guldens)							Totaal	
	< 4	4-6	6-8	8-10	10-12	12-14	14-16	≥ 16	N=100%
MBO techn : bouwkunde	2%	1%	7%	38%	40%	9%	2%	2%	68
MBO techn : elektrotechniek	2%	2%	10%	35%	36%	12%	2%	2%	184
MBO techn : werktuigbouwkunde	4%	1%	6%	32%	39%	11%	3%	3%	138
MBO techn : weg- en waterbouwkunde	0%	0%	7%	26%	46%	15%	4%	2%	27
MBO techn : procestechniek	-	-	-	-	-	-	-	-	-
MBO techn : motorvoertuigentechniek	7%	0%	3%	22%	43%	16%	4%	6%	40
MBO techn : fijnmechanische techniek	-	-	-	-	-	-	-	-	-
MBO techn : laboratorium KMO	2%	4%	9%	28%	46%	9%	2%	0%	54
MBO techn : laboratorium chemisch	0%	0%	7%	29%	45%	19%	1%	0%	45
MBO techn : laboratorium medisch	0%	0%	2%	18%	72%	8%	0%	0%	39
MBO techn : laboratorium overig	-	-	-	-	-	-	-	-	-
MBO techn : nautisch zeevaartschool	0%	9%	22%	15%	29%	12%	2%	11%	35
MBO techn : nautisch overig	-	-	-	-	-	-	-	-	-
MBO techn : overig	1%	2%	8%	34%	39%	10%	4%	2%	179
MBO ec-adm: bedrijfsadministratie	1%	5%	38%	39%	15%	2%	0%	1%	277
MBO ec-adm: secretariaat	1%	4%	36%	43%	15%	1%	0%	0%	320
MBO ec-adm: commercieel	0%	5%	34%	42%	15%	3%	1%	0%	184
MBO ec-adm: bestuurlijk	0%	1%	20%	55%	20%	3%	0%	0%	38
MBO ec-adm: vrije afstudieerrichting	1%	3%	23%	50%	20%	4%	0%	0%	80
MBO ec-adm: toeristisch	2%	5%	31%	45%	14%	2%	0%	0%	65
MBO ec-adm: logistiek	-	-	-	-	-	-	-	-	-
MBO ec-adm: handel: detailhandel	1%	6%	35%	36%	17%	3%	1%	1%	370
MBO ec-adm: handel: horeca	0%	0%	3%	16%	37%	31%	12%	2%	97
MBO ec-adm: handel: overig	-	-	-	-	-	-	-	-	-
MBO verz : agogisch werk	2%	9%	23%	32%	25%	7%	2%	1%	258
MBO verz : verzorging	0%	3%	16%	34%	36%	8%	1%	1%	350
MBO verz : assistenten gezondheidszorg	0%	1%	9%	63%	23%	2%	0%	0%	215
MBO verz : mode en kleding	0%	13%	49%	29%	7%	1%	1%	1%	189
MBO verz : activiteitenbegeleiding	0%	2%	11%	31%	46%	8%	1%	0%	78
MBO verz : INTAS	8%	37%	40%	13%	2%	0%	0%	0%	53
MBO verz : civiele & cons-techn diensten	0%	9%	17%	46%	21%	3%	2%	1%	55
MBO verz : uiterlijke verzorging	0%	9%	47%	31%	12%	1%	0%	0%	59
MBO verz : sociale arbeid	1%	3%	20%	19%	23%	27%	4%	5%	48
MBO verz : verpleging	0%	2%	19%	23%	44%	9%	1%	2%	54
MBO verz : overig	0%	0%	6%	13%	13%	38%	6%	25%	31
MBO overig	0%	6%	43%	34%	11%	4%	2%	0%	106
MAVO	17%	51%	25%	4%	1%	1%	0%	0%	1.027
HAVO	4%	37%	37%	15%	5%	1%	1%	0%	689
VWO	11%	21%	29%	25%	11%	2%	0%	1%	463

Tabel 21. Netto uurloon (in guldens) per opleidingsrichting (gediplomeerden) en per opleidingscluster (ongediplomeerden), vervolg

Opleidingsrichting	Netto uurloon (in guldens)							Totaal N=100%
	< 4	4-6	6-8	8-10	10-12	12-14	14-16	≥ 16
ONGEDIPLOMEERDEN:								
LBO agrarisch	-	-	-	-	-	-	-	-
LBO technisch	9%	49%	33%	7%	1%	0%	0%	99
LBO economisch-administratief	6%	53%	31%	9%	0%	0%	0%	32
LBO verzorgend	14%	71%	10%	2%	2%	0%	0%	42
LBO overig	-	-	-	-	-	-	-	-
KMBO agrarisch	-	-	-	-	-	-	-	-
KMBO technisch	2%	15%	43%	32%	6%	2%	0%	47
KMBO economisch-administratief	0%	52%	33%	9%	0%	0%	6%	33
KMBO verzorgend	-	-	-	-	-	-	-	-
KMBO overig	3%	38%	38%	17%	0%	3%	0%	29
MBO agrarisch	0%	25%	22%	34%	6%	9%	3%	32
MBO technisch	3%	20%	29%	25%	15%	5%	1%	308
MBO economisch-administratief	3%	18%	35%	29%	11%	4%	1%	427
MBO verzorgend	2%	30%	36%	20%	7%	3%	0%	439
MBO overig	2%	37%	37%	17%	2%	3%	2%	59
MAVO	18%	51%	29%	2%	0%	0%	0%	51
HAVO	8%	35%	38%	13%	5%	2%	0%	63
VWO	-	-	-	-	-	-	-	-

- = geen gegevens vanwege kleine aantallen

Tabel 22. Oordeel van de gediplomeerde werkende schoolverlaters over de aansluiting op de functie per opleidingsrichting

Opleidingsrichting	goed	Aansluiting naar baan voldoende	matig	slecht	Totaal N=100%
GEDIPLOMEERDEN:					
LBO agrar : land- en tuinbouw	44%	30%	17%	9%	206
LBO agrar : overig	50%	28%	8%	13%	55
LBO techn : bouwtechniek	52%	31%	11%	6%	401
LBO techn : mechanische techniek	39%	38%	15%	8%	284
LBO techn : elektrotechniek	34%	33%	21%	12%	222
LBO techn : motorvoertuigentechniek	49%	35%	11%	4%	301
LBO techn : consumptieve techniek	43%	29%	20%	8%	313
LBO techn : installatietechniek	31%	39%	20%	10%	90
LBO techn : grafische techniek	39%	28%	11%	22%	63
LBO techn : overig	51%	16%	9%	25%	35
LBO ec-adm: kantoorpraktijk	38%	28%	21%	13%	94
LBO ec-adm: winkelpraktijk	36%	43%	13%	7%	78
LBO ec-adm: vrije afstudeerrichting	47%	34%	15%	5%	75
LBO ec-adm: lager middenstandsonderwijs	37%	39%	14%	10%	110
LBO ec-adm: overig	33%	25%	28%	13%	35
LBO verz : verzorgende beroepen	44%	32%	15%	9%	243
LBO verz : textielverwerkende beroepen	59%	24%	8%	9%	118
LBO verz : uiterlijke verzorging	63%	14%	14%	9%	62
LBO verz : kantoor- en verkooppraktijk	45%	30%	17%	8%	79
LBO verz : vrije afstudeerrichting	62%	24%	15%	0%	40
LBO verz : overig	-	-	-	-	-
KMBO agrarisch	41%	41%	14%	5%	37
KMBO techn : elektrotechniek	43%	28%	18%	10%	60
KMBO techn : metaalbewerking	35%	33%	12%	20%	60
KMBO techn : overig	39%	38%	15%	8%	134
KMBO ec-adm: detailhandel	43%	30%	19%	9%	70
KMBO ec-adm: administratie	34%	35%	20%	10%	274
KMBO ec-adm: overig	-	-	-	-	-
KMBO verz : verzorgende beroepen	45%	33%	14%	9%	80
KMBO verz : overig	22%	30%	15%	33%	27
KMBO overig	32%	35%	32%	0%	34
MBO agrar : MAS-A landbouw	42%	40%	15%	2%	106
MBO agrar : MAS-A tuinbouw	32%	48%	17%	3%	64
MBO agrar : MAS-B landbouw	39%	34%	19%	8%	98
MBO agrar : MAS-B tuinbouw	38%	32%	24%	6%	37
MBO agrar : overig	-	-	-	-	-
MBO techn : bouwkunde	29%	56%	11%	4%	77
MBO techn : elektrotechniek	18%	49%	25%	9%	201
MBO techn : werktuigbouwkunde	27%	47%	20%	6%	160
MBO techn : weg- en waterbouwkunde	27%	51%	17%	6%	31
MBO techn : procestechniek	-	-	-	-	-
MBO techn : motorvoertuigentechniek	26%	41%	22%	12%	50
MBO techn : fijnmechanische techniek	-	-	-	-	-
MBO techn : laboratorium KMLD	20%	41%	25%	15%	61
MBO techn : laboratorium chemisch	37%	48%	13%	3%	47
MBO techn : laboratorium medisch	21%	42%	23%	15%	40
MBO techn : laboratorium overig	-	-	-	-	-
MBO techn : nautisch zeevaartschool	38%	41%	17%	4%	39
MBO techn : nautisch overig	-	-	-	-	-
MBO techn : overig	30%	48%	15%	6%	195
MBO ec-adm: bedrijfsadministratie	28%	47%	18%	7%	303
MBO ec-adm: secretariaat	25%	50%	21%	5%	348
MBO ec-adm: commercieel	21%	42%	28%	9%	206
MBO ec-adm: bestuurlijk	15%	43%	31%	11%	43
MBO ec-adm: vrije afstudeerrichting	18%	54%	22%	6%	88
MBO ec-adm: toeristisch	25%	31%	25%	18%	68
MBO ec-adm: logistiek	-	-	-	-	-
MBO ec-adm: handel: detailhandel	29%	42%	20%	9%	421
MBO ec-adm: handel: horeca	36%	48%	12%	4%	102
MBO ec-adm: handel: overig	-	-	-	-	-

Tabel 22. Oordeel van de gediplomeerde werkende schoolverlaters over de aansluiting op de functie per opleidingsrichting, vervolg

Opleidingsrichting	Aansluiting naar baan				Totaal N=100%
	goed	voldoende	matig	slecht	
MBO verz : agogisch werk	32%	44%	17%	7%	277
MBO verz : verzorging	39%	43%	14%	3%	410
MBO verz : assistenten gezondheidszorg	43%	43%	12%	2%	236
MBO verz : mode en kleding	16%	34%	25%	24%	215
MBO verz : activiteitenbegeleiding	32%	49%	15%	5%	85
MBO verz : INTAS	24%	35%	26%	15%	66
MBO verz : civiele & cons-techn diensten	31%	30%	24%	15%	60
MBO verz : uiterlijke verzorging	36%	41%	11%	12%	70
MBO verz : sociale arbeid	25%	43%	22%	10%	50
MBO verz : verpleging	32%	43%	20%	5%	58
MBO verz : overig	63%	21%	11%	5%	37
MBO overig	25%	44%	23%	8%	112
MAVO	42%	31%	18%	9%	1.175
HAVO	43%	29%	16%	12%	772
VWO	35%	35%	16%	14%	468

- = geen gegevens vanwege kleine aantallen

Tabel 23. Percentage gediplomeerde werkende schoolverlaters dat van mening is dat meer aandacht aan de onderscheiden aspecten tijdens de opleiding moet worden besteed per opleidingscluster

Aspecten	Opleidingscluster																
	LBO agrar m.d.	LBO techn m.d.	LBO ec-adm m.d.	LBO verz m.d.	KMBO agrar m.d.	KMBO techn m.d.	KMBO ec-adm m.d.	KMBO verz m.d.	KMBO overig m.d.	MBO agrar m.d.	MBO techn m.d.	MBO ec-adm m.d.	MBO verz m.d.	MBO overig m.d.	MAVO m.d.	HAVO m.d.	VWO m.d.
Vakkennis/vaktheorie	43%	46%	36%	40%	53%	46%	42%	50%	35%	45%	36%	41%	48%	45%	44%	39%	26%
Leren studeren	37%	41%	42%	51%	29%	49%	48%	40%	39%	25%	25%	27%	31%	30%	44%	52%	48%
Vreemde talen	45%	30%	42%	44%	55%	45%	62%	36%	40%	33%	35%	29%	34%	33%	32%	22%	26%
Met cijfers werken	42%	38%	42%	45%	59%	62%	52%	47%	42%	32%	30%	39%	32%	35%	38%	33%	26%
Informatica, automatisering	67%	53%	59%	49%	53%	61%	66%	38%	53%	79%	73%	77%	57%	78%	68%	82%	86%
Praktijkoriëntatie of stage	49%	71%	60%	63%	27%	46%	40%	61%	45%	51%	51%	68%	46%	70%	66%	63%	53%
Omgaan met apparatuur en materialen	61%	64%	50%	51%	40%	56%	41%	51%	55%	55%	55%	57%	46%	54%	56%	52%	35%
Weten hoe een bedrijf georganiseerd is	62%	64%	58%	64%	63%	52%	50%	59%	50%	62%	51%	59%	44%	54%	68%	63%	53%
Kennis van arbeidsvoorwaarden	70%	70%	68%	77%	69%	65%	66%	80%	70%	64%	70%	75%	75%	76%	72%	75%	68%
Organiseren/plannen	59%	53%	60%	56%	56%	51%	55%	53%	52%	56%	53%	63%	49%	60%	60%	67%	58%
Zelfstandig werken	52%	61%	56%	58%	35%	49%	40%	51%	42%	38%	42%	47%	39%	38%	53%	56%	45%
Commerciële kennis, verkooptechniek	46%	28%	44%	40%	55%	28%	39%	39%	20%	37%	38%	45%	24%	42%	50%	35%	26%
Correcte spelling/foutloos schrijven	28%	26%	42%	38%	45%	36%	49%	46%	23%	21%	28%	31%	36%	38%	35%	37%	39%
Een verslag of rapport schrijven	37%	36%	46%	49%	30%	29%	54%	50%	42%	22%	28%	47%	49%	46%	50%	54%	58%
Spreekvaardigheid	29%	26%	41%	42%	41%	25%	45%	38%	27%	21%	30%	44%	32%	40%	36%	42%	51%
Samenwerken met collega's	40%	47%	41%	49%	31%	35%	35%	48%	40%	30%	25%	35%	28%	33%	45%	40%	34%
Met mensen/klanten omgaan	50%	48%	49%	56%	54%	43%	41%	45%	57%	34%	40%	50%	32%	48%	52%	43%	34%
Beroepskeuze/studiekeuze	42%	48%	50%	49%	41%	46%	55%	50%	43%	33%	44%	54%	48%	64%	51%	61%	56%
Leren solliciteren	48%	54%	57%	56%	43%	54%	64%	52%	63%	35%	47%	62%	57%	64%	63%	68%	64%

= geen gegevens vanwege kleine aantallen

- = geen gegevens vanwege kleine aantallen

Tabel 24. Oordeel van de gediplomeerde verder lerende schoolverlaters over de aansluiting op de vervolgopleiding per opleidingsrichting

Opleidingsrichting	Aansluiting naar vervolgopleiding				Totaal N=100%
	goed	volgende	matig	slecht	
GEDIPLOMEERDEN:					
LBO agrar : land- en tuinbouw	42%	34%	18%	6%	524
LBO agrar : overig	35%	36%	17%	12%	143
LBO techn : bouwtechniek	45%	35%	15%	5%	259
LBO techn : mechanische techniek	42%	35%	16%	7%	303
LBO techn : elektrotechniek	39%	36%	18%	6%	586
LBO techn : motorvoertuigentechniek	42%	27%	22%	9%	172
LBO techn : consumptieve techniek	45%	32%	18%	5%	237
LBO techn : installatietechniek	34%	43%	20%	3%	41
LBO techn : grafische techniek	33%	48%	14%	5%	67
LBO techn : overig	57%	28%	12%	4%	68
LBO ec-adm: kantoorpraktijk	39%	33%	20%	8%	375
LBO ec-adm: winkelpraktijk	32%	40%	19%	9%	164
LBO ec-adm: vrije afstudeerrichting	45%	34%	17%	5%	227
LBO ec-adm: lager middenstandsonderwijs	40%	32%	22%	6%	230
LBO ec-adm: overig	42%	31%	19%	8%	81
LBO verz : verzorgende beroepen	43%	38%	14%	5%	777
LBO verz : textielverwerkende beroepen	45%	29%	20%	7%	189
LBO verz : uiterlijke verzorging	49%	23%	19%	9%	75
LBO verz : kantoor- en verkooppraktijk	45%	30%	19%	6%	166
LBO verz : vrije afstudeerrichting	41%	35%	18%	6%	133
LBO verz : overig	42%	33%	21%	4%	33
KMBO agrarisch	-	-	-	-	-
KMBO techn : elektrotechniek	-	-	-	-	-
KMBO techn : metaalbewerking	-	-	-	-	-
KMBO techn : overig	-	-	-	-	-
KMBO ec-adm: detailhandel	22%	46%	19%	14%	37
KMBO ec-adm: administratie	22%	40%	23%	15%	103
KMBO ec-adm: overig	-	-	-	-	-
KMBO verz : verzorgende beroepen	-	-	-	-	-
KMBO verz : overig	-	-	-	-	-
KMBO overig	42%	34%	15%	8%	59
MBO agrar : MAS-A landbouw	26%	45%	23%	6%	208
MBO agrar : MAS-A tuinbouw	-	-	-	-	-
MBO agrar : MAS-B landbouw	-	-	-	-	-
MBO agrar : MAS-B tuinbouw	-	-	-	-	-
MBO agrar : overig	-	-	-	-	-
MBO techn : bouwkunde	47%	40%	12%	2%	76
MBO techn : elektrotechniek	34%	49%	12%	5%	345
MBO techn : werktuigbouwkunde	36%	45%	16%	3%	220
MBO techn : weg- en waterbouwkunde	57%	32%	9%	2%	25
MBO techn : procestechniek	43%	41%	11%	5%	28
MBO techn : motorvoertuigentechniek	-	-	-	-	-
MBO techn : fijnmechanische techniek	-	-	-	-	-
MBO techn : laboratorium KMLO	-	-	-	-	-
MBO techn : laboratorium chemisch	57%	25%	14%	4%	33
MBO techn : laboratorium medisch	-	-	-	-	-
MBO techn : laboratorium overig	-	-	-	-	-
MBO techn : nautisch zeevaartschool	-	-	-	-	-
MBO techn : nautisch overig	-	-	-	-	-
MBO techn : overig	18%	50%	27%	5%	42
MBO ec-adm: bedrijfsadministratie	46%	41%	10%	3%	470
MBO ec-adm: secretariaat	36%	38%	20%	7%	83
MBO ec-adm: commercieel	40%	43%	13%	4%	169
MBO ec-adm: bestuurlijk	36%	34%	22%	9%	36
MBO ec-adm: vrije afstudeerrichting	39%	41%	15%	5%	84
MBO ec-adm: toeristisch	22%	35%	30%	13%	36
MBO ec-adm: logistiek	-	-	-	-	-
MBO ec-adm: handel: detailhandel	29%	42%	22%	7%	276
MBO ec-adm: handel: horeca	-	-	-	-	-
MBO ec-adm: handel: overig	-	-	-	-	-

Tabel 24. Oordeel van de gediplomeerde verder lerende schoolverlaters over de aansluiting op de vervolgopleiding per opleidingsrichting, vervolg

Opleidingsrichting	Aansluiting naar vervolgopleiding				Totaal N=100%
	goed	voldoende	matig	slecht	
MBO verz :agogisch werk	33%	37%	22%	8%	176
MBO verz : verzorging	14%	50%	24%	11%	43
MBO verz : assistenten gezondheidszorg	23%	46%	16%	15%	27
MBO verz : mode en kleding	11%	38%	30%	20%	106
MBO verz : activiteitenbegeleiding	37%	38%	18%	6%	31
MBO verz : INTAS	43%	29%	21%	7%	91
MBO verz : civiele & cons-techn diensten	-	-	-	-	-
MBO verz : uiterlijke verzorging	-	-	-	-	-
MBO verz : sociale arbeid	27%	39%	21%	13%	31
MBO verz : verpleging	31%	44%	22%	3%	31
MBO verz : overig	-	-	-	-	-
MBO overig	38%	39%	15%	7%	214
MAVO	38%	39%	19%	5%	7.594
HAVO	37%	35%	20%	8%	4.651
VWO	44%	40%	13%	3%	4.491

- = geen gegevens vanwege kleine aantallen

Tabel 25. Percentage gediplomeerde verder lerende schoolverlaters dat van mening is dat meer aandacht aan de onderscheiden aspecten tijdens de opleiding moet worden besteed per opleidingscluster

Aspecten	Opleidingscluster												MBO overig m.d.	MAVO m.d.	HAVO m.d.	VWO m.d.	
	LBO agrar m.d.	LBO techn m.d.	LBO ec-adm m.d.	LBO verz m.d.	KMBO agrar m.d.	KMBO techn m.d.	KMBO ec-adm m.d.	KMBO verz m.d.	KMBO overig m.d.	MBO agrar m.d.	MBO techn m.d.	MBO ec-adm m.d.					MBO verz m.d.
Vakkennis/vaktheorie	42%	37%	35%	41%	50%	51%	39%	54%	52%	24%	27%	30%	43%	28%	39%	32%	23%
Leren studeren	47%	55%	53%	60%	40%	59%	60%	45%	63%	45%	46%	48%	59%	51%	45%	54%	52%
Vreemde talen	41%	51%	47%	40%	45%	72%	68%	55%	56%	45%	36%	27%	56%	27%	27%	21%	22%
Met cijfers werken	37%	46%	40%	37%	60%	69%	56%	44%	54%	53%	43%	51%	48%	42%	36%	28%	22%
Informatica, automatisering	74%	65%	59%	55%	64%	58%	52%	45%	52%	76%	70%	72%	74%	70%	75%	85%	85%
Praktijkoriëntatie of stage	41%	51%	54%	66%	40%	10%	22%	53%	38%	29%	30%	47%	28%	52%	60%	58%	42%
Ongaan met apparatuur en materialen	49%	44%	39%	45%	40%	28%	27%	38%	49%	29%	35%	41%	39%	40%	52%	48%	37%
Weten hoe een bedrijf georganiseerd is	55%	56%	53%	53%	70%	51%	50%	43%	42%	50%	49%	60%	45%	50%	57%	49%	40%
Kennis van arbeidsvoorwaarden	61%	56%	61%	63%	80%	63%	58%	54%	67%	53%	59%	60%	58%	55%	55%	54%	46%
Organiseren/plannen	55%	55%	60%	64%	80%	48%	62%	55%	63%	59%	55%	71%	55%	64%	59%	65%	63%
Zelfstandig werken	55%	50%	61%	62%	30%	33%	39%	41%	60%	45%	45%	54%	48%	47%	57%	55%	50%
Commerciële kennis, verkooptechniek	48%	37%	36%	27%	70%	50%	45%	25%	35%	30%	37%	34%	24%	30%	40%	28%	18%
Correcte spelling/foutloos schrijven	34%	38%	44%	48%	30%	49%	52%	74%	55%	36%	38%	37%	60%	54%	39%	41%	34%
Een verslag of rapport schrijven	45%	55%	58%	64%	40%	55%	58%	62%	58%	48%	41%	56%	59%	59%	58%	65%	62%
Spreekvaardigheid	27%	28%	40%	41%	50%	40%	52%	28%	54%	43%	41%	51%	50%	48%	37%	48%	53%
Samenwerken met collega's	36%	33%	40%	48%	30%	21%	29%	34%	41%	27%	27%	43%	31%	35%	37%	37%	33%
Met mensen/klanten omgaan	43%	36%	42%	51%	50%	36%	39%	45%	54%	33%	37%	44%	26%	35%	43%	35%	27%
Beroepskeuze/studiekeuze	45%	46%	52%	54%	70%	62%	57%	50%	42%	41%	53%	60%	61%	57%	48%	58%	52%
Leren solliciteren	50%	51%	62%	60%	60%	53%	54%	63%	67%	36%	48%	55%	56%	56%	60%	56%	51%

- = geen gegevens vanwege kleine aantallen

- = geen gegevens vanwege kleine aantallen

Tabel 26. Deelname aan aanvullende opleidingen per opleidingsrichting (gediplomeerden) en per opleidingscluster (ongediplomeerden)

Opleidingsrichting	Deelname ja	aan cursussen nee	Totaal N=100%
GEDIPLOMEERDEN:			
LBO agrar : land- en tuinbouw	6%	94%	725
LBO agrar : overig	4%	96%	207
LBO techn : bouwtechniek	5%	95%	702
LBO techn : mechanische techniek	11%	89%	729
LBO techn : elektrotechniek	6%	94%	905
LBO techn : motorvoertuigentechniek	12%	88%	521
LBO techn : consumptieve techniek	11%	89%	574
LBO techn : installatietechniek	15%	85%	142
LBO techn : grafische techniek	7%	93%	144
LBO techn : overig	7%	93%	126
LBO ec-adm: kantoorpraktijk	7%	93%	492
LBO ec-adm: winkelpraktijk	5%	95%	230
LBO ec-adm: vrije afstudeerrichting	7%	93%	299
LBO ec-adm: lager middenstandsonderwijs	8%	92%	338
LBO ec-adm: overig	11%	89%	114
LBO verz : verzorgende beroepen	5%	95%	1.076
LBO verz : textielverwerkende beroepen	10%	90%	322
LBO verz : uiterlijke verzorging	4%	96%	146
LBO verz : kantoor- en verkooppraktijk	10%	90%	243
LBO verz : vrije afstudeerrichting	6%	94%	190
LBO verz : overig	0%	100%	51
KMBO agrarisch	20%	80%	64
KMBO techn : elektrotechniek	18%	82%	125
KMBO techn : metaalbewerking	18%	82%	112
KMBO techn : overig	15%	85%	196
KMBO ec-adm: detailhandel	21%	79%	138
KMBO ec-adm: administratie	18%	82%	477
KMBO ec-adm: overig	-	-	-
KMBO verz : verzorgende beroepen	10%	90%	123
KMBO verz : overig	13%	88%	48
KMBO overig	11%	89%	110
MBO agrar : MAS-A landbouw	18%	82%	354
MBO agrar : MAS-A tuinbouw	28%	72%	98
MBO agrar : MAS-B landbouw	29%	71%	152
MBO agrar : MAS-B tuinbouw	32%	68%	53
MBO agrar : overig	-	-	-
MBO techn : bouwkunde	27%	73%	209
MBO techn : elektrotechniek	17%	83%	741
MBO techn : werktuigbouwkunde	20%	80%	517
MBO techn : weg- en waterbouwkunde	29%	71%	75
MBO techn : procestechniek	18%	82%	54
MBO techn : motorvoertuigentechniek	29%	71%	111
MBO techn : fijnmechanische techniek	-	-	-
MBO techn : laboratorium KMLO	17%	83%	95
MBO techn : laboratorium chemisch	20%	80%	94
MBO techn : laboratorium medisch	9%	91%	49
MBO techn : laboratorium overig	-	-	-
MBO techn : nautisch zeevaartschool	18%	82%	58
MBO techn : nautisch overig	32%	68%	33
MBO techn : overig	26%	74%	313
MBO ec-adm: bedrijfsadministratie	27%	73%	864
MBO ec-adm: secretariaat	28%	72%	453
MBO ec-adm: commercieel	29%	71%	442
MBO ec-adm: bestuurlijk	26%	74%	89
MBO ec-adm: vrije afstudeerrichting	34%	66%	215
MBO ec-adm: toeristisch	24%	76%	120
MBO ec-adm: logistiek	-	-	-
MBO ec-adm: handel: detailhandel	29%	71%	845
MBO ec-adm: handel: horeca	25%	75%	143
MBO ec-adm: handel: overig	-	-	-

Tabel 26. Deelname aan aanvullende opleidingen per opleidingsrichting (gediplomeerden) en per opleidingscluster (ongediplomeerden), vervolg

Opleidingsrichting	Deelname aan cursussen		Totaal N=100%
	ja	nee	
MBO verz : agogisch werk	12%	88%	491
MBO verz : verzorging	8%	92%	494
MBO verz : assistenten gezondheidszorg	21%	79%	273
MBO verz : mode en kleding	23%	77%	341
MBO verz : activiteitenbegeleiding	16%	84%	122
MBO verz : INTAS	6%	94%	185
MBO verz : civiele & cons-techn diensten	21%	79%	102
MBO verz : uiterlijke verzorging	37%	63%	86
MBO verz : sociale arbeid	22%	78%	88
MBO verz : verpleging	9%	91%	91
MBO verz : overig	27%	73%	64
MBO overig	14%	86%	339
MAVO	4%	96%	8.659
HAVO	6%	94%	5.385
VWO	5%	95%	4.922
ONGEDIPLOMEERDEN:			
LBO agrarisch	3%	97%	29
LBO technisch	11%	89%	227
LBO economisch-administratief	14%	86%	83
LBO verzorgend	15%	85%	94
LBO overig	-	-	-
KMBO agrarisch	-	-	-
KMBO technisch	12%	88%	110
KMBO economisch-administratief	14%	86%	72
KMBO verzorgend	-	-	-
KMBO overig	14%	86%	78
MBO agrarisch	16%	84%	76
MBO technisch	15%	85%	974
MBO economisch-administratief	25%	75%	1.082
MBO verzorgend	14%	86%	966
MBO overig	18%	82%	147
MAVO	8%	92%	177
HAVO	8%	92%	317
VWO	12%	88%	215

- = geen gegevens vanwege kleine aantallen

Tabel 27. Aandeel van degenen die de kosten van de desbetreffende cursus of opleiding betalen per opleidingsrichting (gediplomeerden) en per opleidingscluster (ongediplomeerden)

Opleidingsrichting	Degene zelf	die de werk-gever	cursuskosten beiden	betaalt familie kennis	andere	Totaal N=100%
GEDIPLOMEERDEN:						
LBO agrar : land- en tuinbouw	33%	36%	0%	29%	2%	44
LBO agrar : overig	-	-	-	-	-	-
LBO techn : bouwtechniek	46%	28%	6%	12%	9%	36
LBO techn : mechanische techniek	18%	57%	10%	11%	4%	76
LBO techn : elektrotechniek	22%	52%	13%	12%	2%	54
LBO techn : motorvoertuigentechniek	40%	42%	2%	12%	5%	59
LBO techn : consumptieve techniek	51%	14%	4%	31%	2%	64
LBO techn : installatietechniek	-	-	-	-	-	-
LBO techn : grafische techniek	-	-	-	-	-	-
LBO techn : overig	-	-	-	-	-	-
LBO ec-adm : kantoorpraktijk	38%	25%	8%	20%	10%	32
LBO ec-adm : winkelpraktijk	-	-	-	-	-	-
LBO ec-adm : vrije afstudeerrichting	-	-	-	-	-	-
LBO ec-adm : lager middenstandsonderwijs	35%	36%	12%	14%	2%	27
LBO ec-adm : overig	-	-	-	-	-	-
LBO verz : verzorgende beroepen	29%	32%	7%	21%	10%	54
LBO verz : textielverwerkende beroepen	42%	33%	0%	13%	12%	30
LBO verz : uiterlijke verzorging	-	-	-	-	-	-
LBO verz : kantoor- en verkooppraktijk	-	-	-	-	-	-
LBO verz : vrije afstudeerrichting	-	-	-	-	-	-
KMBO agrarisch	-	-	-	-	-	-
KMBO techn : elektrotechniek	-	-	-	-	-	-
KMBO techn : metaalbewerking	-	-	-	-	-	-
KMBO techn : overig	41%	41%	15%	4%	0%	27
KMBO ec-adm : detailhandel	50%	25%	14%	0%	11%	28
KMBO ec-adm : administratie	43%	33%	13%	4%	7%	83
KMBO verz : verzorgende beroepen	-	-	-	-	-	-
KMBO verz : overig	-	-	-	-	-	-
KMBO overig	-	-	-	-	-	-
MBO agrar : MAS-A landbouw	59%	18%	16%	5%	2%	64
MBO agrar : MAS-A tuinbouw	34%	49%	14%	2%	1%	28
MBO agrar : MAS-B landbouw	60%	26%	4%	11%	0%	44
MBO agrar : MAS-B tuinbouw	-	-	-	-	-	-
MBO agrar : overig	-	-	-	-	-	-
MBO techn : bouwkunde	37%	38%	22%	3%	0%	56
MBO techn : elektrotechniek	26%	44%	28%	1%	2%	126
MBO techn : werktuigbouwkunde	33%	38%	28%	1%	1%	102
MBO techn : weg- en waterbouwkunde	-	-	-	-	-	-
MBO techn : procestechiek	-	-	-	-	-	-
MBO techn : motorvoertuigentechniek	45%	34%	21%	0%	0%	31
MBO techn : fijnmechanische techniek	-	-	-	-	-	-
MBO techn : laboratorium KMLO	-	-	-	-	-	-
MBO techn : laboratorium chemisch	-	-	-	-	-	-
MBO techn : laboratorium medisch	-	-	-	-	-	-
MBO techn : laboratorium overig	-	-	-	-	-	-
MBO techn : nautisch zeevaartschool	-	-	-	-	-	-
MBO techn : nautisch overig	-	-	-	-	-	-
MBO techn : overig	45%	36%	15%	2%	1%	81
MBO ec-adm : bedrijfsadministratie	42%	36%	20%	1%	1%	231
MBO ec-adm : secretariaat	43%	46%	8%	1%	3%	124
MBO ec-adm : commercieel	34%	45%	20%	1%	1%	122
MBO ec-adm : bestuurlijk	-	-	-	-	-	-
MBO ec-adm : vrije afstudeerrichting	42%	31%	21%	1%	4%	72
MBO ec-adm : toeristisch	33%	50%	11%	0%	6%	28
MBO ec-adm : logistiek	-	-	-	-	-	-
MBO ec-adm : handel : detailhandel	48%	30%	16%	4%	1%	238
MBO ec-adm : handel : horeca	59%	21%	18%	2%	0%	36
MBO ec-adm : handel : overig	-	-	-	-	-	-

Tabel 27. Aandeel van degenen die de kosten van de desbetreffende cursus of opleiding betalen per opleidingsrichting (gediplomeerden) en per opleidingscluster (ongediplomeerden), vervolg

Opleidingsrichting		Degene die de cursuskosten betaalt					Totaal
		zelf	werk- gever	beiden	familie kennis	anders	N=100%
MBO	verz : agogisch werk	29%	57%	5%	1%	8%	56
MBO	verz : verzorging	31%	65%	4%	0%	0%	40
MBO	verz : assistenten gezondheidszorg	35%	51%	11%	1%	2%	56
MBO	verz : mode en kleding	57%	26%	6%	6%	5%	75
MBO	verz : activiteitenbegeleiding	-	-	-	-	-	-
MBO	verz : INTAS	-	-	-	-	-	-
MBO	verz : civiele & cons-techn diensten	-	-	-	-	-	-
MBO	verz : uiterlijke verzorging	57%	29%	11%	2%	2%	32
MBO	verz : sociale arbeid	-	-	-	-	-	-
MBO	verz : verpleging	-	-	-	-	-	-
MBO	verz : overig	-	-	-	-	-	-
MBO	overig	46%	30%	14%	7%	3%	48
MAVO		39%	17%	5%	32%	6%	302
HAVO		48%	25%	9%	15%	3%	324
VWO		42%	24%	8%	16%	10%	243
ONGEDIPLOMEERDEN:							
LBO	agraris	-	-	-	-	-	-
LBO	technisch	-	-	-	-	-	-
LBO	economisch-administratief	-	-	-	-	-	-
LBO	verzorgend	-	-	-	-	-	-
KMBO	agraris	-	-	-	-	-	-
KMBO	technisch	-	-	-	-	-	-
KMBO	economisch-administratief	-	-	-	-	-	-
KMBO	verzorgend	-	-	-	-	-	-
KMBO	overig	-	-	-	-	-	-
MBO	agraris	-	-	-	-	-	-
MBO	technisch	43%	31%	18%	4%	4%	141
MBO	economisch-administratief	57%	27%	11%	4%	2%	260
MBO	verzorgend	53%	30%	6%	6%	5%	131
MBO	overig	41%	41%	7%	7%	4%	27
MAVO		-	-	-	-	-	-
HAVO		-	-	-	-	-	-
VWO		-	-	-	-	-	-

- = geen gegevens vanwege kleine aantallen

BIJLAGE III:

VRAGENLIJST (LBO EN MAVO) RUBS 1992

Vragenlijst RUBS 1992

Vul je antwoord op de stippelijntjes in of kruis een hokje aan.

Let daarbij goed op naar welke vraag je verwezen wordt.

Er is steeds maar één antwoord mogelijk, tenzij anders aangegeven.

Algemeen

1. Wanneer ben je geboren? jaar: 19 maand:
2. Geslacht ☐ 1 man ☐ 2 vrouw
3. Tot welke etnische groep behoor je? ☐ 1 Nederlandse ☐ 2 Surinaamse ☐ 3 Antilliaanse ☐ 4 Turkse ☐ 5 Marokkaanse ☐ 6 Anders, namelijk:
4. Postcode huisadres (alleen de cijfers)
.....

Opleiding schooljaar 1990/1991 (vorig jaar)

- 5 a. Volgde je in het vorig schooljaar (1990/1991) de opleiding die bovenaan deze pagina staat afgedrukt? ☐ 1 ja ☐ 2 nee, andere opleiding, namelijk:
- b. In welk jaar en in welke klas ben je aan deze opleiding begonnen? jaar: 19 klas:
- c. Heb je van deze opleiding het diploma behaald? ☐ 1 ja ☐ 2 nee, alleen deelcertificaten/getuigschrift } aantal vakken op: A-niveau: B-niveau: C-niveau: D-niveau: ☐ 3 nee. In welke klas ben je met deze opleiding gestopt? klas:
- d. Heb je al eens eerder dan vorig jaar een diploma van LBO of MAVO gehaald? ☐ 1 ja ☐ 2 nee, alleen deelcertificaten/getuigschrift } namelijk, van de opleiding: ☐ 3 nee

Bezigheden na het verlaten van de school

- 6 a. Heb je na het verlaten van de school betaald werk voor 12 uur of meer per week gehad? ☐ 1 ja ☐ 2 nee
(militaire dienst of vakantiewerk niet meerekenen)
- b. Hoeveel maanden ben je in totaal werkloos geweest na het verlaten van de opleiding? maanden
(vul 0 maanden in wanneer je niet werkloos bent geweest
(laat een vakantie langer dan 2 weken buiten beschouwing))
- c. Ben je na het verlaten van de school naar een andere dagopleiding gegaan? ☐ 1 ja, namelijk de opleiding: ☐ 2 nee

Huidige bezigheden

7. Volg je op dit moment een opleiding in: ☐ 1 ja → ga door met vraag 8
- het leerlingstelsel (bijv. SOM, VEV, VAM) of ☐ 2 nee → ga door met vraag 9
- een in-service opleiding in de verpleging of verzorging (bijv. A-verpleging of ziekenverzorging)?

- 8 a. Welke opleiding in het leerlingstelsel/in-service volg je op dit moment?
(bijv. automonteur, installatietechniek, ziekenverzorgende, A-verpleegkundige)
- b. Naam leerlingstelsel (*alléén voor personen in het leerlingwezen*):
(bijv. ECABO, VAM, SOM (metaal), VEV (electro), OVDB (verzorging/dienstverlening), Kappers, Horeca e.d.)
- c. Verricht je naast het schoolgedeelte van de opleiding ook werk (of stage)?
- ☐ 1 ja, betaald werk
☐ 2 ja, werk met uitsluitend onkosten- of stagevergoeding
☐ 3 ja, onbetaald werk
☐ 4 nee → ga door met vraag 18
- } → ga door met vraag 12

9. Wat is op dit moment je **voornaamste** bezigheid?
- ☐ 1 scholier, student → ga door met vraag 10
☐ 2 betaald werk → ga door met vraag 12
☐ 3 onbetaald werk → ga door met vraag 11
☐ 4 huishouden → ga door met vraag 11
☐ 5 werkloos → ga door met vraag 18
☐ 6 militaire dienstplicht → ga door met vraag 18
☐ 7 anders, namelijk:
..... → ga door met vraag 11
- 10a. Welke opleiding volg je op dit moment?
(bijv. Kunstacademie, VWO, PA, HTS, HEAO)
- b. Welke vakrichting, afdeling of specialisatie doe je binnen deze opleiding? (bijv. bouw-
kunde, bestuurlijke richting, personeelswerk)
- c. In welke gemeente volg je deze opleiding en wat is de reisafstand tot je huisadres?
gemeente:
reisafstand: kilometer
11. Vervul je naast de bezigheid die je bij vraag 9 hebt aangekruist, ook nog betaald werk voor 12 uur of meer per week?
- ☐ 1 ja → ga door met vraag 12
☐ 2 nee → ga door met vraag 18

Je huidige werk en beroep

Indien je méér dan 1 baan hebt, hebben de vragen 12 t/m 17 betrekking op de baan met de meeste uren.

- 12a. Wat voor soort (betaald) werk heb je?
- ☐ 1 leer-werkovereenkomst (via het leerlingwezen/in-service opleiding)
☐ 2 vaste baan
☐ 3 tijdelijke baan (incl. uitzendwerk)
☐ 4 oproepkracht of nul-uren contract
☐ 5 zelfstandige of free-lance
☐ 6 meewerkend gezinslid in bedrijf ouders/partner
☐ 7 anders, namelijk:
- b. Hoeveel uur per week werk je? (*laat overwerk buiten beschouwing; ga uit van de laatste maand*)
..... uur
13. Hoe ben je aan dit werk gekomen?
Let op: maar één antwoord mogelijk!
- ☐ 1 via het Arbeidsbureau
☐ 2 via familie of kennissen
☐ 3 reageren op een advertentie
☐ 4 via een uitzendbureau
☐ 5 via vakantiewerk/bijbaantje
☐ 6 via stage/via de school
☐ 7 open sollicitatie/zelf aan de werkgever om werk gevraagd
☐ 8 via eerder betaald werk
☐ 9 anders, namelijk:

- 14 a. Hoe heet het beroep of de functie die je uitoefent? (bijv. automonteur, metselaar, tuinder, receptioniste, verkoopster)
- b. Wat zijn je voornaamste werkzaamheden? (bijv. verwarmingen installeren, schilderen, veeverzorging, typen, kleding verkopen)
- c. Op wat voor afdeling werk je? (bijv. administratie, montagehal, magazijn, receptie, operatiekamer)
- 15a. Bij wat voor bedrijf of instelling werk je? (bijv. machinefabriek, garagewerkplaats, kledingwinkel, ziekenhuis)
- b. Hoeveel mensen werken er ongeveer bij dit bedrijf of deze instelling?
- ☐ 1 minder dan 10
- ☐ 2 10 tot 50
- ☐ 3 50 tot 100
- ☐ 4 100 of meer
- ☐ 5 weet ik niet
- c. In welke plaats is dit bedrijf of deze instelling gevestigd?
- 16a. Welk soort opleiding werd voor jouw huidige baan vereist?
- ☐ 1 geen opleiding vereist of alleen lagere school
- ☐ 2 een lagere beroepsopleiding (bijv. LTS, Huishoudschool)
- ☐ 3 leerlingwezen, KMBO
- ☐ 4 MAVO
- ☐ 5 HAVO/VWO
- ☐ 6 een middelbare beroepsopleiding (bijv. MTS, MDGO)
- ☐ 7 een hogere beroepsopleiding (bijv. HTS, HEAO)
- b. Werd ook nog een speciale richting vereist? (bijv. bouw of bedrijfsadministratie)
- ☐ 1 ja, de richting die ik zelf heb gevolgd
- ☐ 2 ja, een andere richting
- ☐ 3 nee
- 17a. Hoeveel verdien je in deze baan ongeveer **netto** ('schoon') **per maand?** (incl. eventuele fooien of toeslagen, **zonder** overwerk of vakantiegeld; ga uit van de laatste maand) **ongeveer netto** gulden schoon per maand
- b. Welk deel hiervan bestaat uit ploegentoeslag, gevarengeld of regelmatig extra salaris uit fooien en dergelijke? **ongeveer netto** gulden schoon per maand (vul 0 in wanneer je géén toeslag of fooi krijgt)

Op zoek naar ander werk

De vragen 18 t/m 21 zijn voor **iedereen** bestemd

- 18a. Ben je op zoek naar (ander) betaald werk voor 12 uur of meer per week?
- ☐ 1 ja → ga door met vraag 18b
- ☐ 2 nee → ga door met vraag 19
- b. Zo ja, hoe heb je de afgelopen 4 weken naar werk gezocht?
- Let op: meerdere antwoorden mogelijk!**
- ☐ 1 via het Arbeidsbureau
- ☐ 2 via familie of kennissen
- ☐ 3 reageren op een advertentie
- ☐ 4 via een uitzendbureau
- ☐ 5 via vakantiewerk/bijbaantje
- ☐ 6 via stage/via de school
- ☐ 7 open sollicitatie/zelf aan een werkgever om werk vragen
- ☐ 8 via eerder of huidig werk
- ☐ 9 anders, namelijk:
- c. Sta je als werkzoekende ingeschreven bij het Arbeidsbureau?
- ☐ 1 ja
- ☐ 2 nee
- d. Als je nu een geschikte baan zou vinden, kun je dan binnen twee weken beginnen?
- ☐ 1 ja
- ☐ 2 nee

Aanvullende opleiding of cursus

- 19a. Volg je nog een aanvullende opleiding of cursus? (*geen hobby cursus; wel bijv. bedrijfsopleiding, vakcursus, applicatiecursus*)
- ☐ 1 ja → ga door met vraag 19b
- ☐ 2 nee → ga door met vraag 20
- Let op:** vul hier *niet* de opleiding in die je eventueel al bij vraag 8 of 10 hebt ingevuld!

b. Zo ja, welke opleiding of cursus?
(naam + onderwerp)

c. Wie betaalt de kosten van deze opleiding of cursus?

- ☐ 1 ik zelf
- ☐ 2 mijn werkgever
- ☐ 3 ik zelf en mijn werkgever samen
- ☐ 4 anders, namelijk:.....

De opleiding achteraf bezien

20. Hoe vind je de aansluiting tussen je opleiding van vorig jaar en je huidige bezigheden (bijv. je werk of opleiding)?
- ☐ 1 goed
- ☐ 2 voldoende
- ☐ 3 matig
- ☐ 4 slecht

21. Hieronder noemen we een aantal zaken. Moet daar in de opleiding die je **vorig jaar** verlaten hebt méér of juist minder aandacht aan worden besteed?

	veel meer aandacht	iets meer aandacht	evenveel aandacht	iets minder aandacht	veel minder aandacht
a. Vakkennis/vaktheorie	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
b. Leren studeren	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
c. Vreemde talen (Engels, Duits e.d.)	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
d. Met cijfers werken (wiskunde, rekenen)	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
e. Informatica, automatisering	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
f. Praktijkoriëntatie of stage	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
g. Omgaan met apparatuur en materialen	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
h. Weten hoe een bedrijf georganiseerd is	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
i. Kennis van arbeidsvoorwaarden (CAO, wat te doen bij ontslag e.d.)	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
j. Organiseren/plannen	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
k. Zelfstandig werken	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
l. Commerciële kennis, verkooptechniek	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
m. Correcte spelling/foutloos schrijven	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
n. Een verslag of rapport schrijven	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
o. Spreekvaardigheid	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
p. Samenwerken met collega's	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
q. Met mensen/klanten omgaan	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
r. Beroepskeuze/studiekeuze	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
s. Leren solliciteren	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5

Opmerkingen

Ruimte voor opmerkingen over de school, het werk, de vragenlijst e.d.

.....

.....

.....

.....

Hartelijk bedankt voor hét invullen.

Stuur de vragenlijst alsjeblieft zo snel mogelijk op in de antwoortenvelop.

(een postzegel is niet nodig)

BIJLAGE IV:

VRAGENLIJST (MBO, HAVO EN VWO) RUBS 1992

Vragenlijst RUBS 1992

Vul je antwoord op de stippelijntjes in of kruis een hokje aan.
 Let daarbij goed op naar welke vraag je verwezen wordt.
 Er is steeds maar één antwoord mogelijk, tenzij anders aangegeven.

Algemeen

1. Wanneer ben je geboren? jaar: 19 maand:
2. Geslacht ☐ 1 man ☐ 2 vrouw
3. Tot welke etnische groep behoor je? ☐ 1 Nederlandse ☐ 2 Surinaamse ☐ 3 Antilliaanse ☐ 4 Turkse ☐ 5 Marokkaanse ☐ 6 Anders, namelijk:
4. Postcode huisadres (alléén de cijfers)

Opleiding schooljaar 1990/1991 (vorig jaar)

- 5 a. Volgde je in het vorig schooljaar (1990/1991) de opleiding die bovenaan deze pagina staat afgedrukt? ☐ 1 ja ☐ 2 nee, andere opleiding, namelijk:
- b. In welk jaar en in welke klas ben je aan deze opleiding begonnen? jaar: 19 klas:
- c. Heb je van deze opleiding het diploma behaald? ☐ 1 ja ☐ 2 nee, alleen deelcertificaten ☐ 3 nee, alleen theorie-examen ☐ 4 nee. In welke klas ben je met deze opleiding gestopt? klas:
- d. Op grond van welke vooropleiding ben je toegelaten tot deze opleiding?
 (bijv. LTS-bouw, MAVO, KMBO, MDGO-AW, LEAO-winkelpraktijk, Basisschool)
- e. Heb je van deze vooropleiding het diploma behaald? ☐ 1 ja ☐ 2 nee, alleen deelcertificaten, getuigschrift of theorie-examen ☐ 3 nee

Bezigheden na het verlaten van de school

- 6 a. Heb je na het verlaten van de school betaald werk voor 12 uur of meer per week gehad? ☐ 1 ja ☐ 2 nee
 (militaire dienst of vakantiewerk niet meerekenen)
- b. Hoeveel maanden ben je in totaal **werkloos** geweest na het verlaten van de opleiding? maanden
 (laat een vakantie langer dan 2 weken buiten beschouwing)
- c. Ben je na het verlaten van de school naar een andere dagopleiding gegaan? ☐ 1 ja, namelijk de opleiding: ☐ 2 nee

Huidige bezigheden

7. Volg je op dit moment een opleiding in: ☐ 1 ja → ga door met vraag 8
☐ 2 nee → ga door met vraag 9
 - het **leerlingstelsel** (bijv. SOM, VEV, VAM) of
 - een **in-service opleiding** in de **verpleging** of **verzorging** (bijv. A-verpleging of zieken-verzorging)?

- 8 a. Welke opleiding in het leerlingstelsel/in-service volg je op dit moment?
(bijv. automonteur, installatietechniek, ziekenverzorgende, A-verpleegkundige)
- b. Naam leerlingstelsel (alléén voor personen in het leerlingwezen):
(bijv. ECABO, VAM, SOM (metaal), VEV (electro), OVDB (verzorging/dienstverlening), Kappers, Horeca e.d.)
- c. Verricht je naast het schoolgedeelte van de opleiding ook werk (of stage)?
☐ 1	ja, betaald werk	} → ga door met vraag 12
☐ 2	ja, werk met uitsluitend onkosten- of stagevergoeding	
☐ 3	ja, onbetaald werk	
☐ 4	nee → ga door met vraag 18	

9. Wat is op dit moment je **voornaamste** bezigheid?
☐ 1	scholier, student	→	ga door met vraag 10
☐ 2	betaald werk	→	ga door met vraag 12
☐ 3	onbetaald werk	→	ga door met vraag 11
☐ 4	huishouden	→	ga door met vraag 11
☐ 5	werkloos	→	ga door met vraag 18
☐ 6	militaire dienstplicht	→	ga door met vraag 18
☐ 7	anders, namelijk:		
		→	ga door met vraag 11
- 10a. Welke opleiding volg je op dit moment?
(bijv. Kunstacademie, VWO, PA, HTS, HEAO)
- b. Welke vakrichting, afdeling of specialisatie doe je binnen deze opleiding? (bijv. bouw-
kunde, bestuurlijke richting, personeelswerk)
- c. In welke gemeente volg je deze opleiding en wat is de reisafstand tot je huisadres?
gemeente:
reisafstand: kilometer
11. Vervul je naast de bezigheid die je bij vraag 9 hebt aangekruist, ook nog betaald werk voor 12 uur of meer per week?
☐ 1	ja → ga door met vraag 12
☐ 2	nee → ga door met vraag 18

Je huidige werk en beroep

Indien je méér dan 1 baan hebt, hebben de vragen 12 t/m 17 betrekking op de baan met de meeste uren.

- 12a. Wat voor soort (betaald) werk heb je?
☐ 1	leer-werkovereenkomst (via het leerlingwezen/in-service opleiding)
☐ 2	vaste baan
☐ 3	tijdelijke baan (incl. uitzendwerk)
☐ 4	oproepkracht of nul-uren contract
☐ 5	zelfstandige of free-lance
☐ 6	meewerkend gezinslid in bedrijf ouders/partner
☐ 7	anders, namelijk:
- b. Hoeveel uur per week werk je? (laat overwerk buiten beschouwing; ga uit van de laatste maand) uur
13. Hoe ben je aan dit werk gekomen?
Let op: maar één antwoord mogelijk!
☐ 1	via het Arbeidsbureau
☐ 2	via familie of kennissen
☐ 3	reageren op een advertentie
☐ 4	via een uitzendbureau
☐ 5	via vakantiewerk/bijbaantje
☐ 6	via stage/via de school
☐ 7	open sollicitatie/zelf aan de werkgever om werk gevraagd
☐ 8	via eerder betaald werk
☐ 9	anders, namelijk:

- 14 a. Hoe heet het beroep of de functie die je uitoefent? (bijv. tandartsassistente, verpleger, tuinder, groepsleidster, bouwkundig tekenaar)
- b. Wat zijn je voornaamste werkzaamheden? (bijv. technisch tekenen, patiënten verzorgen, veeverzorging, boekhouden)
- c. Op wat voor afdeling werk je? (bijv. administratie, montagehal, magazijn, receptie, operatiekamer)
- 15 a. Bij wat voor bedrijf of instelling werk je? (bijv. machinefabriek, garagewerkplaats, kledingwinkel, ziekenhuis)
- b. Hoeveel mensen werken er ongeveer bij dit bedrijf of deze instelling?
- 1 c. In welke plaats is dit bedrijf of deze instelling gevestigd?
- 16 a. Welk soort opleiding werd voor jouw huidige baan vereist?
- b. Werde ook nog een speciale richting vereist?
- 17 a. Hoeveel verdien je in deze baan ongeveer **netto** ('schoon') **per maand**? (incl. eventuele fooien of toeslagen, **zonder** overwerk of vakantiegeld; ga uit van de laatste maand)
- b. Welk deel hiervan bestaat uit ploegentoeslag, gevarengeld of regelmatig extra salaris uit fooien en dergelijke?
- 1 minder dan 10
2 10 tot 50
3 50 tot 100
4 100 of meer
5 weet ik niet
- 1 geen opleiding vereist of alleen lagere school
2 een lagere beroepsopleiding (bijv. LTS, Huishoudschool)
3 leerlingwezen, KMBO
4 MAVO
5 HAVO/VWO
6 een middelbare beroepsopleiding (bijv. MTS, MDGO)
7 een hogere beroepsopleiding (bijv. HTS, HEAO)
- 1 ja, de richting die ik zelf heb gevolgd
2 ja, een andere richting
3 nee
- ongeveer netto gulden schoon per maand
- ongeveer netto gulden schoon per maand
(vul 0 in wanneer je géén toeslag of fooi krijgt)

Op zoek naar ander werk

De vragen 18 t/m 21 zijn voor **iedereen** bestemd

- 18 a. Ben je op zoek naar (ander) betaald werk voor 12 uur of meer per week?
- b. Zo ja, hoe heb je de afgelopen 4 weken naar werk gezocht?
- Let op: meerdere antwoorden mogelijk!**
- c. Sta je als werkzoekende ingeschreven bij het Arbeidsbureau?
- d. Als je nu een geschikte baan zou vinden, kun je dan binnen twee weken beginnen?
- 1 ja → ga door met vraag 18b
2 nee → ga door met vraag 19
- 1 via het Arbeidsbureau
2 via familie of kennissen
3 reageren op een advertentie
4 via een uitzendbureau
5 via vakantiewerk/bijbaantje
6 via stage/via de school
7 open sollicitatie/zelf aan een werkgever om werk vragen
8 via eerder of huidig werk
9 anders, namelijk:
- 1 ja
2 nee
- 1 ja
2 nee

Aanvullende opleiding of cursus

- 19a. Volg je nog een aanvullende opleiding of cursus? (*geen hobby cursus; wel bijv. bedrijfsopleiding, vakcursus, applicatiecursus*)
- ☐ 1 ja → ga door met vraag 19b
☐ 2 nee → ga door met vraag 20

Let op: vul hier *niet* de opleiding in die je eventueel al bij vraag 8 of 10 hebt ingevuld!

- b. Zo ja, welke opleiding of cursus?
(naam + onderwerp)
- c. Wie betaalt de kosten van deze opleiding of cursus?
- ☐ 1 ik zelf
☐ 2 mijn werkgever
☐ 3 ik zelf en mijn werkgever samen
☐ 4 anders, namelijk:.....

De opleiding achteraf bezien

20. Hoe vind je de aansluiting tussen je opleiding van vorig jaar en je huidige bezigheden (bijv. je werk of opleiding)?
- ☐ 1 goed
☐ 2 voldoende
☐ 3 matig
☐ 4 slecht

21. Hieronder noemen we een aantal zaken. Moet daar in de opleiding die je **vorig jaar** verlaten hebt méér of juist minder aandacht aan worden besteed?

	veel meer aandacht	iets meer aandacht	evenveel aandacht	iets minder aandacht	veel minder aandacht
a. Vakkennis/vaktheorie	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
b. Leren studeren	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
c. Vreemde talen (Engels, Duits e.d.)	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
d. Met cijfers werken (wiskunde, rekenen)	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
e. Informatica, automatisering	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
f. Praktijkoriëntatie of stage	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
g. Omgaan met apparatuur en materialen	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
h. Weten hoe een bedrijf georganiseerd is	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
i. Kennis van arbeidsvoorwaarden (CAO, wat te doen bij ontslag e.d.)	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
j. Organiseren/plannen	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
k. Zelfstandig werken	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
l. Commerciële kennis, verkooptechniek	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
m. Correcte spelling/foutloos schrijven	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
n. Een verslag of rapport schrijven	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
o. Spreekvaardigheid	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
p. Samenwerken met collega's	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
q. Met mensen/klanten omgaan	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
r. Beroepskeuze/studiekeuze	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
s. Leren solliciteren	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5

Opmerkingen

Ruimte voor opmerkingen over de school, het werk, de vragenlijst e.d.

.....

.....

.....

.....

Hartelijk bedankt voor hét invullen.

Stuur de vragenlijst alsjeblieft zo snel mogelijk op in de antwoordenvelop.

(een postzegel is niet nodig)